

นาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง

นางสาวชนิดา จันทร์งาม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานาฏยศิลป์ไทย ภาควิชานาฏยศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

THAI DANCE THAT APPEARS IN THE COMPLEMENTARY SHOW OF
THE SINGER OF COUNTRY MUSIC BAND

Miss Chanida Junngam

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Art Program in Thai Dance

Department of Dance

Faculty of Fine and Applied Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

นาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้อง
ของวงดนตรีลูกทุ่ง

โดย

นางสาวชนิดา จันทร์งาม

สาขาวิชา

นาฏยศิลป์ไทย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มาลินี อาชายุทธการ

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์มาลินี อาชายุทธการ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์สถาพร สันทอง)

ชนิดา จันทรังาม : เอกลักษณ์นาฏศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง. (THE IDENTITY OF THAI CLASSICAL DANCE THAT APPERARS IN THE COMPLEMENTARY SHOW OF THE SINGER OF COUNTRY MUSIC BAND)
 อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ. มาลีณี อาษาอุทธร, 216 หน้า.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบในการนำเสนอนาฏศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง รวมถึงศึกษานาฏศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของ วงดนตรีลูกทุ่ง จากการศึกษาพบว่า การแสดงประกอบนักร้องมีลักษณะการแสดงไม่ตายตัว ในช่วงแรกเป็นเพียง ผู้เฒ่าเฒ่าเครื่องดนตรีประกอบจังหวะเท่านั้น ต่อมาเริ่มมีวงดนตรีลูกทุ่งเกิดขึ้นใหม่เป็นจำนวนมาก จึงมีการดึงดูความสนใจของผู้ชมโดยการปรับปรุงรูปแบบวงดนตรีลูกทุ่งให้ทันสมัยขึ้นและใช้เงินลงทุนจำนวนมาก ปัจจุบันการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งเกิดขึ้นในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นกระแสสังคมในวงการลูกทุ่งไทยที่มีการจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งขึ้นอย่างมากโดยการจัดการประกวดจากภาคเอกชน

การศึกษาครั้งนี้พบว่าการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา ส่งผลกระทบต่อนาฏศิลป์ไทยในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ซึ่งการแสดงประกอบนักร้องไม่มีรูปแบบที่ตายตัว การนำเสนอนาฏศิลป์ไทย มาประกอบการแสดงเป็นเพียงการเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยเท่านั้น ทั้งเครื่องแต่งกายที่นำเครื่องแต่งกายแบบนาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์ รวมถึงอุปกรณ์ประกอบการแสดง โดยเฉพาะท่าทำที่ใช้ทำนาฏศัพท์มาประกอบ เช่น การจีบ การตั้งวง และการเลียนแบบท่าทางนาฏศิลป์ไทย เช่น ท่าพาลา ท่าพรหมสี่หน้า อีกทั้งการแสดงประกอบนักร้อง ถือเป็นอาชีพที่เปรียบเสมือนเครื่องค้ำค้ำทางสังคมที่มีส่วนในการกำหนดค่านิยมทัศนคติ บุคลิกภาพของสมาชิกในสังคม ในประเด็นบทบาทของผู้หญิง เพราะผู้แสดงประกอบนักร้องถูกมองว่า เป็นอาชีพที่ไม่ได้รับ การยอมรับทางสังคม เมื่อการแสดงประกอบนักร้องเริ่มมีบทบาทในสถานศึกษา ทำให้คุณค่าในด้านคุณภาพทางการศึกษาสำหรับผู้แสดงอาจลดลง เน้นการสื่อสารการตลาดให้กับองค์กรเอกชนส่งเสริมเยาวชนเพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับธุรกิจ ทำให้เยาวชนซึมซับเอาวัฒนธรรมแบบใหม่เข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิม จนกลายเป็นวัฒนธรรมที่สังคมยอมรับในที่สุด เพื่อตอบสนองความต้องการของสถานศึกษาหรือองค์กรภาคเอกชน หากมีการส่งเสริมกิจกรรมนี้จะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ไม่เหมาะสม เช่น ค่านิยมทางวัฒนธรรมที่ผิดมีต้นเหตุจากการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนส่วนการส่งผลกระทบต่อสังคมนักเรียนโดยตรง

ภาควิชา นาฏศิลป์ ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา นาฏศิลป์ไทย ลายมือชื่อ อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ปีการศึกษา 2555

5286604935 : MAJOR THAI DANCE

KEYWORDS : COMPLEMENTARY SHOW OF THE SINGER OF MUSIC BAND/

CHOREOGRAPHER/APPLIED TRADITIONAL THAI DANCE/ NATTAYASAP

CHANIDA JUNNGAM: THAI DANCE THAT APPEARS IN THE COMPLEMENTARY
SHOW OF THE SINGER OF COUNTRY MUSIC BAND. ADVISOR : ASST. PROF
MALINEE AHACHAYUTTAKAN,, 216 . pp.

The objectives of this research are to examine the presentation elements and styles of Thai dance that appear in the complementary show to support singer of Thai country musical band, and to study of the art of Thai dance that appears in such show. The study found no established pattern for the complementary show of Thai country musical band. In the beginning, there were only musicians who performed rhythmic instruments in accompaniment to the music. When Thai country music became popular and a large number of new bands were formed there was a need to compete for audience’s attention, resulting in the bands investing large funds to transform themselves into more modern bands with spectacular complementary show to support singer. This style of complementary show has currently been introduced to secondary schools in the form of Thai country music school band contest. This form of contest, organized and promoted by the private sector, has become trendy and highly popular among the Thai country music circle.

This study revealed that complementary show to support singer of Thai country musical band in educational institutes has significant impacts on the art of Thai dance and the conservation of Thai culture. Without any specifically established dance styles to follow, the Thai dance that appears in such complementary show is nothing but cheap imitation of the traditional art of Thai dance. It borrows from traditional Thai dance in terms of dance costumes, stage props and dance steps that have been modified from traditional Thai dancing gestures (nattayasap), especially the hand gestures of Jeeb and Tang Wong. As a profession, complementary show dancing has become a threat to society as it partially influences social values, attitudes towards the roles of Thai women and dancers’ personality development. Complementary show dancers were previously disapproved by society. After complementary show to support singer of country musical band was introduced to educational institutes it may affect the academic performance of dancer students. For private business organization, Thai country musical band contest among schools has become a successful marketing tool to create good public image; for the students, the contest allow them to combine new and traditional dancing culture into a new form of acceptable dance that meets the demand of educational institutes and private organizations. Further promotion of this activity in educational institutes may lead to improper image. Thai children and youth would be exposed to erroneous cultural values through inappropriate means of socialization. Participating in this form of complementary show has direct social impacts on children and youth.

Department :Dance.....

Student’s Signature

Field of Study :Thai Dance.....

Advisor’s Signature

Academic Year :2012.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากบุคคลหลายท่านที่ได้ให้ความรู้ทางวิชาการ ให้คำปรึกษาและเสียสละเวลาอันมีค่ายิ่ง ในการให้คำแนะนำรวมทั้งความเห็นต่างๆ ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี อาจารย์ ดร.วิชุดา วุฒาทิตย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มาลินี อาชายุทธการ อาจารย์สถาพร สันทอง

ขอขอบคุณพระอาจารย์ปรียามาลย์ บุญมาก อาจารย์ชุมพล ชะนะมา อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล และน้องๆวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชาณีเวศน์ทุกท่าน ที่เสียสละเวลามาร่วมแสดงและให้ข้อมูล ขอขอบคุณเพื่อนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ที่ให้คำแนะนำคอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้กันมาโดยตลอด ขอขอบคุณเพื่อนร่วมหลักสูตรทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษา การดำเนินการวิจัย และให้คำแนะนำจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายนี้ ขอขอบคุณครอบครัวจันทรงาม ที่เป็นกำลังใจสำคัญในการทำวิทยานิพนธ์และคุณประโยชน์ทุกประการที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่าน ทั้งสถานศึกษาอันทรงเกียรติแห่งนี้ คณาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่มีอาจกล่าวได้หมดทุกท่าน อันมีส่วนผลักดันให้เกิดความสำเร็จต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย	5
1.5 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
1.7 อุปกรณ์ในการทำวิจัย	8
1.8 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	9
2 ประวัติเพลงลูกทุ่ง.....	11
2.1 ประวัติเพลงลูกทุ่ง.....	11
2.1.1 กำเนิดเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย	12
2.1.2 วิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่ง	14
2.1.3 ลูกทุ่งกับสังคมไทย	15
2.2 องค์ประกอบของเพลงลูกทุ่ง.....	15
2.2.1 ทำนองและจังหวะ	15
2.2.2 คำร้อง	16
2.2.3 เครื่องดนตรี	17

บทที่	หน้า
2.2.4 การแสดงประกอบนักร้อง.....	18
2.2.4.1 พัฒนาการการแสดงประกอบนักร้อง.....	20
2.2.4.2 การแสดงประกอบนักร้องกับบริบททางสังคม..	24
2.3 การจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง.....	26
2.3.1 โครงการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์.....	27
2.3.2 โครงการวงดนตรีลูกทุ่งชิงช้าสวรรค์ลูกทุ่งคอนเทสต์.....	29
2.4 วงดนตรีลูกทุ่งที่นำมาศึกษา	30
2.4.1 วงดนตรีลูกทุ่งโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์.....	30
2.5 เอกลักษณะทางวัฒนธรรมไทย.....	33
2.5.1 การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม.....	35
3 วิธีดำเนินการวิจัย	38
3.1 รูปแบบงานวิจัย.....	38
3.1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ	39
3.1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ.....	39
3.2 วิธีการดำเนินงานวิจัย	40
3.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	40
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	41
3.5 ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย	45
3.6 เครื่องมือที่ใช้จัดเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
3.7 การตรวจสอบข้อมูล.....	48
3.8 วิเคราะห์ข้อมูล	49

บทที่		หน้า
4	วิเคราะห์ข้อมูล	52
	4.1 องค์ประกอบนาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้อง ของวงดนตรีลูกทุ่ง.....	52
	4.1.1 แนวคิดการออกแบบลีลาท่าทาง	52
	4.1.1.1 แนวคิดการนำเสนอในบทเพลงหงส์ฟ้า.....	53
	4.1.1.2 แนวคิดการนำเสนอเพลงเอกลักษณ์ไทย.....	55
	4.1.2 บทเพลง.....	59
	4.1.2.1 บทเพลงหงส์ฟ้า.....	62
	4.1.2.2 บทเพลงเอกลักษณ์ไทย.....	63
	4.1.3 ลีลาท่าทาง.....	64
	4.1.4 ผู้แสดงประกอบนักร้อง.....	79
	4.1.4.1 จำนวนผู้แสดงประกอบนักร้อง.....	79
	4.1.4.2 ทักษะความสามารถของผู้แสดง.....	82
	4.1.5 เครื่องแต่งกาย.....	83
	4.1.5.1 เครื่องแต่งกายประกอบบทเพลงหงส์ฟ้า.....	85
	4.1.5.2 เครื่องแต่งกายประกอบบทเพลงเอกลักษณ์ไทย	89
	4.1.6 นักดนตรีและเครื่องดนตรี.....	95
	4.1.7 ฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดง.....	100
	4.1.5.1 ฉาก.....	101
	4.1.5.2 อุปกรณ์ประกอบการแสดง.....	102
	4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ...	111
	4.2.1 ปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อวงดนตรีลูกทุ่ง	111
	4.2.1.1 นักเรียน.....	112
	4.2.1.2 ครอบครัว.....	113
	4.2.1.3 สถาบันการศึกษา.....	114

บทที่	หน้า
4.2.2 ปัจจัยภายนอกองค์กรที่มีผลต่อวงดนตรีลูกทุ่ง.....	116
4.2.2.1 ผู้ชม.....	117
4.2.2.2 หน่วยงานภาครัฐและเอกชน.....	118
4.2.2.3 สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์.....	121
4.3 การบริหารจัดการและบริบททางสังคมในการแสดงประกอบนักร้อง	122
4.3.1 ด้านการบริหารจัดการ	123
4.3.2 ด้านการบริหารจัดการงบประมาณ.....	125
4.2.2.1 รายรับ.....	126
4.2.2.2 รายจ่าย.....	127
4.3.3 บริบทสังคมการแสดงประกอบนักร้องในสถานศึกษา.....	130
4.3.4 ด้านวัฒนธรรม.....	132
4.3.4.1 การเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม.....	135
4.3.5 แนวทางการบริหารจัดการนาฏศิลป์ไทยในเชิงอนุรักษ์ และพัฒนา.....	137
5 บทสรุปผลและข้อเสนอแนะ.....	138
6.1 บทสรุป.....	138
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	149
รายการอ้างอิง.....	152
ภาคผนวก	155
ประวัติผู้ศึกษา	213

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รายชื่อวงดนตรีลูกทุ่งที่ชนะเลิศในโครงการยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์.....	28
2	รายชื่อวงดนตรีลูกทุ่งที่ชนะเลิศในโครงการชิงช้าสวรรค์ลูกทุ่งคอนเทสต์.....	30
3	การดำเนินงานวิจัย.....	45
4	ตัวอย่างรายชื่อเพลงช้าและเพลงเร็ว.....	61
5	รายละเอียดเครื่องแต่งกายประกอบบทเพลงเพลงหงส์ฟ้า.....	87
6	รายละเอียดเครื่องแต่งกายประกอบบทเพลงเพลงเอกลักษณ์ไทย.....	91
7	รายละเอียดในการใช้สัญลักษณ์ประกอบเพลง.....	188
8	ตารางรายจ่ายในการเข้าร่วมการแข่งขันวงดนตรีลูกทุ่ง.....	112
9	รายชื่อนักร้องประจำวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชาณีเวศน์.....	164
10	รายชื่อผู้แสดงประกอบนักร้องรุ่นเล็ก.....	165
11	รายชื่อผู้แสดงประกอบนักร้องรุ่นใหญ่.....	166
12	ชื่อนักดนตรีวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชาณีเวศน์.....	176
13	กระบวนการสร้างสรรค์ลีลาทำเต้นประกอบเพลงหงส์ฟ้า.....	134
14	กระบวนการสร้างสรรค์ลีลาทำเต้นประกอบเพลงเอกลักษณ์ไทย	160

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ลักษณะการแสดงประกอบนักร้องวงดนตรีลูกทุ่งสุรพล สมบัติเจริญ	20
2	ลักษณะการแสดงประกอบนักร้องในอดีต.....	22
3	ผู้แสดงประกอบนักร้องวงดนตรีลูกทุ่งเพลิน พรหมแดน	23
4	นักร้อง นักดนตรี ผู้แสดงประกอบนักร้องวงดนตรีลูกทุ่งประชาชนิเวณนี้....	32
5	การนำเสนอความเป็นไทยในการเลียนแบบหุ่นกระบอก	57
6	การนำเสนอความเป็นไทยในการเลียนแบบหุ่นมาว	57
7	การนำเสนอความเป็นไทยในการเลียนแบบหนังใหญ่	58
8	ทำบิณ.....	67
9	ทำเยื้องย่าง	67
10	ทำจีบ.....	69
11	ทำตั้งวง.....	70
12	ทำผาลาเพียงไหล่.....	71
13	ทำซำนางนอน.....	71
14	ทำพรหมสี่หน้า.....	72
15	ทำไหว้	72
16	ทำสอดสร้อยมาลา.....	73
17	ทำจีบคว่ำและทำหางมือ.....	73
18	ทำยกเท้า	74
19	ทำก้าวหน้า	75
20	ทำกระดกเท้า	75
21	ลักษณะการใช้ขาในท่าต่างๆ	76
22	การยกตัว	77
23	การยี่ดตัว.....	77
24	กลุ่มผู้แสดงประกอบนักร้องรุ่นเล็ก ระดับมัธยมต้น.....	81
25	กลุ่มผู้แสดงประกอบนักร้องรุ่นใหญ่ ระดับมัธยมปลาย	81

ภาพที่		หน้า
26	การวิเคราะห์และเปรียบเทียบเครื่องแต่งกายเพลงหงส์ฟ้า.....	86
27	การวิเคราะห์และเปรียบเทียบเครื่องแต่งกายเพลงเอกลักษณ์ไทย	90
28	กลุ่มเครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะ	98
29	กลุ่มเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า	99
30	ฉากบนเวทีชั่วคราว.....	101
31	ฉากประกอบการแสดงขนาดเล็ก	102
32	การใช้พานพุ่มประกอบการแสดง.....	104
33	การใช้กรอบไม้ประกอบการแสดง	105
34	การใช้ธงประกอบการแสดง.....	105
35	การใช้พัดประกอบการแสดง.....	106
36	พวงดอกไม้.....	110
37	เครื่องแต่งกายนักร้องของดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชาชนิเวณศนึ.....	204
38	เครื่องแต่งกายของนักร้องในชุดไทยประยุกต์	204
39	เครื่องแต่งกายของนักร้องและผู้แสดงประกอบในชุดไทยประยุกต์	205
40	เครื่องแต่งกายของนักร้องและผู้แสดงประกอบในชุดไทยประยุกต์.....	205
41	เครื่องแต่งกายของนักร้องและผู้แสดงประกอบในชุดไทยประยุกต์.....	206
42	เครื่องแต่งกายของนักร้องและผู้แสดงประกอบแบบกระโปรงยาว.....	206
43	เครื่องแต่งกายของนักดนตรี.....	207
44	เครื่องแต่งกายของนักดนตรี.....	207
45	กลองชุด.....	208
46	กีตาร์เบส.....	208
47	กีตาร์ไฟฟ้า.....	209
48	คีย์บอร์ดไฟฟ้า.....	209
49	ไซโลโฟน.....	210
50	คองกา.....	210
51	คาวเบลล์และกลองทิมบาเลส.....	211

ภาพที่		หน้า
52	ระฆังราว.....	211
53	ทรมเปิดและทรมบอน.....	212
54	แท็กโซโฟน.....	212
55	เป็งมางคอก.....	213
56	กลองทัด.....	213
57	ตะโพน.....	214
58	กลองยาว.....	214
59	กลองแขก.....	215

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นักเต้นประกอบเพลงลูกทุ่งของไทยหรือหางเครื่อง คือ นักเต้นหรือกลุ่มของนักเต้นที่เต้นรำพร้อมกับศิลปิน หรือเต้นรำเป็นฉากหลังในการแสดง เพื่อสร้างสีสันให้การแสดงดนตรีลูกทุ่งมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น การเต้นของหางเครื่องปรากฏในการแสดงคอนเสิร์ต (Concert) หรือประกอบมิวสิกวิดีโอ (Music Video) มีลักษณะเด่นเป็นกลุ่มมีจำนวนนักเต้นตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยส่วนมากนักเต้นจะเป็นผู้หญิง สวมเครื่องแต่งกายสวยงาม ตระการตา การเคลื่อนไหวของนักเต้นประกอบวงดนตรีลูกทุ่ง มักจะมีการจัดทำเต้นให้เข้ากับศิลปินหรือมีการเต้นพร้อมกันทั้งหมด โดยเข้ากับจังหวะของดนตรี (จินตนา ดำรงค์เลิศ, 2533: 90) ที่มาของคำว่า "หางเครื่อง" ไม่สามารถทราบที่มาชัดเจนได้ แต่ปรากฏคำว่า "หางเครื่อง" ว่าเป็นสำนวนที่ใช้เฉพาะกับวงดนตรีไทยเดิม เป็นคำเรียกเพลงที่เล่นต่อท้ายจาก เพลงสามชั้นหรือเพลงเถา แต่หากคำว่า "หางเครื่อง" มีความสัมพันธ์อย่างไรกับวงดนตรีลูกทุ่งนั้นอาจจะมีที่มาจากสำนวนคำว่า "เขย่าหางเครื่อง" หมายถึง เครื่องดนตรีประกอบจังหวะบนเวทีซึ่งประกอบด้วย ฉิ่ง ฉาบ กรับ กลอง ลูกเข้ก ไม้แตก และเครื่องให้จังหวะหลังวงดนตรี เดิมทีนั้นขณะที่นักร้องออกมาร้องเพลงบนเวที จะมีคนที่ให้เสียงจังหวะออกมาอยู่ข้างหลังนักร้องใกล้กับพวกนักดนตรี การเกิดของ "หางเครื่อง" กับวงดนตรีลูกทุ่งเป็นไปตามลักษณะของการแสดงบนเวที กล่าวกันว่าการแสดงของวงดนตรีลูกทุ่งในสมัยแรกๆ นั้นใช้เวลา 3 - 4 ชั่วโมง และรีวิวประกอบเพลงก็มีไม่มากนัก จึงมีคนในวงว่างงานอยู่ออกมาช่วยกันตีเครื่องเคาะให้จังหวะต่างๆ เช่น ฉิ่ง ฉาบ กรับ ไม้แตก แทมบูรีน ประกอบการร้องของนักร้องบนเวที เพราะการแสดงแต่ละครั้งใช้เวลานานจึงต้องพยายามหาการแสดงใส่เข้าไปเพื่อช่วยนักร้องและนักดนตรีหลัก ส่วนนี้เป็นสีสันของวงดนตรีโดยคนในวงที่ว่างหรือพักก็สามารถขึ้นมาช่วยสร้างสีสันในการแสดงด้วยการเล่นเครื่องให้จังหวะเหล่านี้ได้ จึงมีสำนวนเรียกการกระทำนั้นว่า "เขย่าเครื่องเสียง" หรือ "เขย่าหางเครื่อง" เพื่อให้จังหวะเพลงให้เด่นชัดขึ้น มีความไพเราะน่าฟังมากขึ้นและสนุกสนานมากขึ้น (นคร ถนอมทรัพย์, 2532: 48) แต่ความหมายดังกล่าวได้เปลี่ยนไปมี

ความหมายว่า คนเต้นประกอบเพลง ส่วน “หางเครื่อง” ในความหมายปัจจุบันหมายถึง นักเต้นประกอบเพลงลูกทุ่งนั้น ไม่มีหลักฐานยืนยันแน่ชัดว่าถือกำเนิดขึ้นเมื่อไร สันนิษฐานว่า หางเครื่องในวงดนตรีลูกทุ่งเป็นของใหม่สำหรับวงการลูกทุ่งไทย มีพัฒนาขึ้นและขยายตัวเองเป็นธุรกิจเต็มตัวในทศวรรษที่ 2510 มีการริเริ่มเลียนแบบมาจาก “ระบำชนนจากฝรั่งเศส” ให้เข้ามาเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาการเต้น การแสดง และการออกแบบเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของหางเครื่องวงดนตรีลูกทุ่ง เข้าใจว่า “ระบำชนนจากฝรั่งเศส” น่าจะหมายถึงระบำชนิดหนึ่งที่พัฒนามาจากระบำที่เรียกว่า “แคน แคน (Can Can)” ซึ่งเป็นการเต้นรำที่เน้นความสนุกสนาน ตื่นเต้น ไร้ใจโดยการเตะเท้าหรือยกเท้าสูง นักแสดงเป็นผู้หญิงสาว ระบำชนิดนี้มีต้นกำเนิดจากสถานเต้นรำในกรุงปารีส ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ตอนปลาย” (สุริยา สมุทคุปดี, 2544: 200)

ในช่วงปี พ.ศ. 2520 มีการแข่งขันด้านหางเครื่องเพิ่มขึ้น วงดนตรีลูกทุ่งขนาดใหญ่ มีหางเครื่องในสังกัดตัวเองประมาณ 60 คน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในเรื่องเครื่องแต่งกายหางเครื่องสูงถึง 1 ล้านบาท หางเครื่องในยุคนั้นเหลืออยู่ไม่มาก ต้องเป็นวงดนตรีขนาดใหญ่และมีงานแสดงจำนวนมากจึงสามารถมีทุนทรัพย์ในการลงทุน (ศิริพร กรอบนอก, 2547: 287) เมื่อมีวงดนตรีลูกทุ่งเกิดขึ้นจำนวนมากจึงเกิดการแข่งขันเพื่อให้เกิดความน่าสนใจต่อผู้ชม จึงจำเป็นต้องคิดวิธีการดึงดูดความสนใจของผู้ชม ผู้ฟัง ด้วยการปรับเปลี่ยนดัดแปลงจากผู้เคาะเขย่าเครื่องดนตรีมาเป็นนักเต้นประกอบเพลงในวงดนตรีเดิม ซึ่งไม่อาจสรุปได้ว่าวงดนตรีลูกทุ่งวงไหนริเริ่มเป็นวงแรกเพราะเกิดขึ้นในระยะเดียวกัน และต่างก็มีรูปแบบการแต่งกายการเต้นที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองไม่เหมือนใครโดยรวมแล้วเป็นการจัดในรูปแบบง่ายๆ ทั้งการแต่งกายและท่าเต้น ต่อมาได้มีการพัฒนาด้านเครื่องแต่งกาย ผู้ที่ทำให้เกิดความแปลกใหม่คือ ศกุนตลา พรหมมหา ภรรยาของเพ็ญ พรหมแดน ที่ออกแบบชุดหุหุราแปลกตาเรียกความสนใจได้มาก โดยนำแฟชั่นใหม่ๆ ทั้งเสื้อผ้า ชนนจากต่างประเทศ มาใช้กับการแสดงลูกทุ่งเป็นครั้งแรกในเมืองไทย (ศิริพร กรอบนอก, 2547: 303)

ปัจจุบันมีวงดนตรีลูกทุ่งเกิดขึ้นมากมาย จากการแสดงเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการประกอบอาชีพ ให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์เชิงพาณิชย์และมอบความบันเทิงให้กับผู้ชม วงดนตรีลูกทุ่งกลับมีบทบาทมากขึ้นในสถาบันการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เมื่อมีการจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งขึ้นเป็นจำนวนมากหลายรายการ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อวัตถุประสงค์กระตุ้นจิตสำนึกและส่งเสริมให้เยาวชนสนใจและซาบซึ้งศิลปะดนตรีเพลงลูกทุ่ง ปลุกจิตสำนึกให้เยาวชน

ได้สืบทอดมรดกเพลงลูกทุ่งอันเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทย ที่เน้นการนำเสนอ ศิลปวัฒนธรรมไทยแบบพื้นบ้านให้อยู่กับประเทศไทยต่อไป นอกจากนี้การแสดงประกอบนักร้อง ของวงดนตรีลูกทุ่งยังเป็นรูปแบบของการสื่อสารที่ใช้ทั้งเชิงศิลปะและเชิงพาณิชย์ ซึ่งเห็นได้ชัดจาก การจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งที่มีการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ เช่น รายการชิงช้าสวรรค์ คอนเทสต์ การประกวดยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ เป็นต้น ที่ให้ความสำคัญกับการจัดประกวด วงดนตรีลูกทุ่งในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีผู้เข้าร่วมการประกวดเป็นจำนวนมาก โดยการประกวด ยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์กำหนดให้ผู้เข้าร่วมการประกวดใช้เครื่องดนตรีของตนเองเท่านั้น ซึ่งถือเป็น เครื่องมือที่สามารถดึงดูดกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมได้จำนวนมาก เมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนใน การจัดการประกวดแล้วอาจมีค่าใช้จ่ายที่คุ้มทุนมากกว่า ซึ่งแต่ละสถาบันการศึกษาจึงต้องมีการ นำเสนอการแสดงเพลงลูกทุ่งในรูปแบบใหม่และแตกต่างกันออกไป แนวความคิดในการแสดง รูปแบบการนำเสนอ การคัดสรรบทเพลงที่มีความหลากหลายมากขึ้น การนำเสนอลีลาท่าทางใน การแสดงประกอบบทเพลงและเครื่องดนตรีในการบรรเลงที่สร้างสรรค์ให้แปลกใหม่ เพื่อสร้าง เอกลักษณ์ และความโดดเด่นให้แก่วงดนตรีของตน องค์ประกอบหนึ่งที่ขาดไม่ได้คือ ผู้แสดง ประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งเป็นผู้ที่เพิ่มสีสันให้กับวงดนตรีอันอยู่คู่กับวงดนตรีลูกทุ่งไทย มากกว่า 40 ปี จึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพในการนำเสนอรูปแบบการแสดงและการเดินประกอบ เพลงลูกทุ่งให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น มีการผสมผสานนาฏศิลป์ไทยประกอบการสร้างสรรค์ ลีลาท่าทางของผู้แสดง รวมไปถึงการนำองค์ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทยในแขนงต่างๆ มาเป็น ส่วนหนึ่งในการนำเสนอ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การผสมผสานนาฏศิลป์ไทยกับการแสดงประกอบนักร้องของ วงดนตรีลูกทุ่ง ส่งผลกระทบต่อการส่งเสริมนาฏศิลป์ไทย เนื่องจากการแสดงประกอบนักร้องไม่มี รูปแบบที่ตายตัวมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ผู้ออกแบบท่าเต้นจึงมีนำเสนอการ แสดงโดยการผสมผสานท่าทางนาฏศิลป์ไทย เพียงเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่และน่าสนใจ ใน บทเพลงที่เข้าร่วมประกวด โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ด้านการอนุรักษ์บทเพลงลูกทุ่ง แต่ไม่ คำนึงถึงนาฏศิลป์ไทย ทำให้ความละเมียดละไมตามแบบแผนและกฎเกณฑ์ของการแสดงแบบ นาฏศิลป์ไทยได้ถูกตัดทอนออกไป ซึ่งบทเพลงลูกทุ่งถูกแบ่งเป็น 2 ลักษณะจากภาษาที่ใช้ คือ ภาษามาตรฐานและภาษาชาวบ้าน ภาษามาตรฐานมักจะใช้กับเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงเรื่องราว

นิทานชาดก นิทานเกี่ยวกับพุทธประวัติตลอดจนวรรณคดีของไทย มีลักษณะเป็นคำร้องเป็น บท ร้อยกรอง มีความงดงามของภาษาและคำที่เลือกใช้ (จินตนา ดำรงค์เลิศ 2533: 77) นอกจากนี้ เพลงลูกทุ่งที่พรรณนาชมธรรมชาติ ชีวิตอันสุขสงบในชนบท โดยส่วนมากจะใช้ภาษาชาวบ้าน ภาษาที่ใช้ในเพลงจึงเป็นภาษาพื้นๆ แบบชาวบ้านทั่วไปง่ายต่อการเข้าใจ สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชาวชนบท ความแตกต่างของบทเพลงที่ถูกแต่งขึ้นส่งผลไปสู่การนำเสนอการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งที่มีลีลาแตกต่างกันออกไป ตามสาระที่ปรากฏในบทเพลง นั้น เช่นหากเป็นเพลงที่มีสาระกล่าวถึงวรรณคดี สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือพระมหากษัตริย์ ลีลาท่าทางก็จะใช้แนวทาง ในการสร้างสรรค์เป็นแบบนาฏศิลป์ไทย แต่หากเป็นบทเพลงที่กล่าวถึงวิถีชีวิตอันสุขสงบในชนบทของคนไทยแต่ละภาค ลีลาในการนำเสนอก็จะเป็นการแสดงแบบนาฏศิลป์พื้นบ้าน เข้ามามีส่วนในการสร้างสรรค์ หรือในบทเพลงที่เนื้อหาที่แตกต่างกันออกไปจากที่กล่าวมา อาจใช้ การเดินแบบตะวันตกเข้ามาผสมผสานในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาถึงการนำนาฏศิลป์ไทย มาผสมผสานกับการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง เพื่อเป็นการตระหนักถึงการอนุรักษ์ นาฏศิลป์ไทยอย่างถูกต้อง รวมไปถึงบริบททางสังคมของผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรี ลูกทุ่ง เมื่อผู้แสดงประกอบนักร้องเริ่มมีบทบาทในสถาบันการศึกษา ทำให้คุณค่าในด้านคุณภาพ ทางการศึกษาของผู้แสดงประกอบนักร้องลดลง และยังทำให้เยาวชนไทยซึมซับเอาวัฒนธรรมแบบ ใหม่เข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิม จนทำให้เกิดการเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม เพียงเพื่อ ตอบสนองความต้องการของสถานศึกษาและองค์กรภาคเอกชน ในการส่งเสริมกิจกรรมที่ไม่ เหมาะสมกับเยาวชน ซึ่งมีผลต่อการสืบทอดและสืบสานวัฒนธรรมไทยให้กับชนรุ่นหลัง โดย จะศึกษาถึงนาฏศิลป์ไทยในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ทั้งในด้านสุนทรียภาพ และด้านการบริหารจัดการ รวมไปถึงบริบททางสังคมของผู้แสดงประกอบนักร้อง เพื่อหาแนวทาง ใน การสร้างสรรค์การแสดงประกอบนักร้องที่นำเอานาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์ให้มีความเหมาะสม และยังคงความเป็นนาฏศิลป์ไทยแบบดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาแต่อดีต ดำรงไว้ซึ่งประเพณีและ จารีตที่ปรากฏในนาฏศิลป์ไทย สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่เยาวชนของชาติที่ได้รับการถ่ายทอด การแสดงดังกล่าว และให้ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งได้ ตระหนักถึงความสำคัญแก่เยาวชนมากกว่าการบริหารจัดการในเชิงพาณิชย์

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาและวิจัย นาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1.2.1 ศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบในการนำเสนอนาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง

1.2.2 ศึกษานาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่อง “นาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง” มีขอบเขตในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1.3.1 ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิจัยเฉพาะการแสดงของวงดนตรีลูกทุ่งโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ ครั้งที่ 9 ประจำปี 2554

1.3.2 ผู้วิจัยทำการศึกษาถึงการนำนาฏยศิลป์ไทย มาผสมผสานกับการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ในบทเพลงเอกลักษณ์ไทย และบทเพลงหงส์ฟ้า ซึ่งเป็นบทเพลงที่ใช้ในการประกวด

1.3.3 การเก็บข้อมูลดำเนินการอยู่ในระหว่างเดือนพฤษภาคมปี พ.ศ. 2553 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2555

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย นาฏยศิลป์ไทยในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการนำข้อมูลจากเอกสาร (Document) การศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Study) ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลและมีส่วนร่วมในการฝึกซ้อมจากแหล่งข้อมูลจริง วิธีการสัมภาษณ์ นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1.4.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ และหนังสือที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับ วงดนตรีลูกทุ่ง การแสดงประกอบนักร้องและสุนทรียภาพทางด้านการแสดงนาฏศิลป์ไทย

1.4.2 การศึกษาข้อมูลภาคสนาม การเก็บข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัยสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะตามวิธีการและกระบวนการดำเนินการคือ

1) เก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยการบันทึกภาพและสังเกตการณ์ในการฝึกซ้อม การแสดงจากวงดนตรีลูกทุ่งโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์

2) เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มีความเชี่ยวชาญทางด้านกรออกแบบ ทำเดิน ผู้จัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา ที่มีความรู้และความชำนาญในด้านเพลงลูกทุ่ง และ ผู้แสดงที่เล่นประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง

1.4.3 รวบรวมข้อมูลทางวิชาการและข้อมูลในส่วนของการแสดง มารวบรวมและ วิเคราะห์ เรียบเรียง นำเสนอเป็นงานวิจัย จัดแบ่งออกเป็นบท ได้ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7 นิยามศัพท์ในการวิจัย

บทที่ 2 พัฒนาการของการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง

2.1 ประวัติเพลงลูกทุ่ง

2.2 องค์ประกอบเพลงลูกทุ่ง

2.3 การจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง

2.4 วงดนตรีลูกทุ่งที่เลือกนำมาศึกษา

2.5 เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

- 3.1 รูปแบบการวิจัย
- 3.2 วิธีการดำเนินงานวิจัย
- 3.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย
- 3.6 เครื่องมือที่ใช้จัดเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.7 การตรวจสอบข้อมูล
- 3.8 วิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูล

- 4.1 องค์ประกอบนาฏศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง
- 4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง
- 4.3 การบริหารจัดการและบริบทสังคมไทยของการแสดงประกอบนักร้อง

บทที่ 5 บทสรุปผลและข้อเสนอแนะ

1.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่อง “นาฏศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง” นี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1.5.1 การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร

ศึกษาข้อมูลเอกสารจากหนังสือ ตำราและบทความทางวิชาการต่างๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ “นาฏศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง”

1.5.2 การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยมีอยู่หลากหลายสาขาทั้งในด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับบทเพลงลูกทุ่ง การแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง การออกแบบลีลาท่าเต้นประกอบวงดนตรีลูกทุ่ง และผู้ที่มีความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทย ข้อมูลที่ได้จะมาจากการดำเนินการสัมภาษณ์ทั้งในเชิงลึกแบบเดี่ยว และการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม

1.5.3 การสังเกตการณ์ปฏิบัติการ

ผู้วิจัยได้หาข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์ปฏิบัติการฝึกซ้อมและการแสดงของผู้แสดง ประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งโรงเรียนมัธยมประชาณีเวศน์ ซึ่งตั้งอยู่ที่ ถนนเทศบาลนิมิตรเหนือ เขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร ในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2553 ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ.2556

1.5.4 สื่อสารสนเทศอื่นๆ

ผู้วิจัยได้ศึกษาสื่อสารสนเทศอื่นที่เกี่ยวข้องกับ “นาฏศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง” และสื่อสารสนเทศอื่นที่เกี่ยวข้องกับการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งโรงเรียนมัธยมประชาณีเวศน์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เพื่อเป็นแนวทางในการนำนาฏศิลป์ไทยมาสร้างสรรค์การแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งได้อย่างถูกต้อง

1.6.2 เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงบริบททางสังคมของผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา

1.6.3 จากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการศึกษา ค้นคว้า หรืออ้างอิงสำหรับผู้สนใจในศาสตร์แขนงนี้ต่อไป

1.7 อุปกรณ์ในการทำวิจัย

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. เครื่องบันทึกภาพ กล้องถ่ายภาพ
3. เครื่องเขียน
4. คอมพิวเตอร์

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. **นาฏศิลป์ไทย** หมายถึง ศิลปะของการฟ้อนรำ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยความประณีตงดงาม เพื่อให้ความบันเทิงให้ผู้ที่ได้ดูมีความรู้สึกคล้อยตาม การรำร่ายนี้ต้องอาศัยเครื่องดนตรีและการขับร้อง นาฏศิลป์ถือเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง และเป็นสาขาหนึ่งของศิลปะสาขาจิตรศิลป์ นาฏศิลป์ ถือเป็นแหล่งรวมศิลปะและการแสดงไว้ด้วยกัน โดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลางในการคิดสร้างสรรค์ อนุรักษ์และสืบทอดต่อไป

2. **นาฏยศัพท์** หมายถึง ศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับลักษณะท่ารำ ที่ใช้ในการฝึกหัดเพื่อแสดง โขน ละคร เป็นคำที่ใช้ในวงการนาฏศิลป์ไทย สามารถสื่อความหมายกันได้ทุกฝ่ายในการแสดงต่างๆ "นาฏย" หมายถึง เกี่ยวกับการฟ้อนรำ เกี่ยวกับการแสดงละคร "ศัพท์" หมายถึง เสียง คำ คำยากที่ต้องแปล เรื่อง เมื่อนำคำสองคำมารวมกัน ทำให้ได้ความหมายขึ้นมา

3. **เพลงลูกทุ่ง** คือ เพลงที่สะท้อนวิถีชีวิต สภาพสังคมอุดมคติและวัฒนธรรมไทย โดยมีท่วงทำนอง คำร้อง สำเนียง และลีลาการร้องการบรรเลงที่เป็นแบบแผน มีลักษณะเฉพาะซึ่งให้บรรยากาศ ความเป็นลูกทุ่ง

4. **การแสดงประกอบนักร้อง หรือ หางเครื่อง** หมายถึง หญิงผู้ประกอบอาชีพการเดินประกอบจังหวะดนตรีในวงดนตรีลูกทุ่ง มีผู้เดิน 2 คนขึ้นไป มีท่าทางการเดินและแต่งกายแบบเดียวกัน เพื่อสร้างความเพลิดเพลินและดึงดูดความสนใจให้กับวงดนตรีลูกทุ่ง

5. **องค์ประกอบการแสดง** หมายถึง ลักษณะการด้านแสดงที่สมบูรณ์จะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ เช่น ลีลาท่าทาง เครื่องแต่งกาย บทเพลง ทำนองหรือจังหวะประกอบในการแสดงนั้น

6. **วงดนตรีลูกทุ่ง** หมายถึง วงดนตรีที่บรรเลงประกอบบทเพลงลูกทุ่งจะมีแกนสำคัญที่สุดคือเครื่องดนตรีส่วนใหญ่เป็นเครื่องดนตรีสากลไม่ว่าจะเป็น กลอง ทรัมเป็ต แซกโซโฟน แอคคาเดียร์ กีตาร์ ทรอมโบน ล้วนเป็นองค์ประกอบหลักของวงดนตรีลูกทุ่ง

7. **นักออกแบบท่าเต้น (Choreographer)** หมายถึง ผู้สร้างงานเต้นโดยการนำเสนอรูปแบบ แนวคิดจินตนาการมาเป็นท่าเต้น โดยการออกแบบท่าเต้นมีพื้นฐานจากการเคลื่อนไหวแบบดั้งเดิมที่ค่อนข้างตายตัวและนำมาพัฒนาด้วยวิธีใหม่

8. **เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม** หมายถึง ลักษณะที่แสดงความเป็นอยู่อย่างเดียวกันของคนในสังคม ลักษณะเฉพาะของชาติไทยในด้านความเป็นชาติ ประชากร อธิปไตยของชาติ การปกครอง ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และเกียรติภูมิของชาติ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมจึงเป็นองค์ประกอบอันสำคัญในการทำให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันเป็นปึกแผ่น สร้างสรรค์ให้เจริญก้าวหน้า เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมจึงเป็นฐานอันสำคัญในการพัฒนาประเทศ

9. **กระแสนิยม** หมายถึง ความนิยม ที่มีลักษณะแบบฉาบฉวย นิยมไปตามแฟชั่น เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม การยอมรับในสังคม ณ เวลาใด เวลาหนึ่ง แต่เมื่อเวลาผ่านไปเมื่อเทคโนโลยี เรื่องราว หรือพฤติกรรมต่างๆ ได้ถูกกลืนเลือนหรือมีสิ่งใหม่เข้ามาทดแทน สิ่งนั้นก็จะเป็นกระแส (ความนิยม) ต่อไป

10. **การเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม** หมายถึง พฤติกรรมที่มีการปฏิบัติแปลกไปจากวัฒนธรรมดั้งเดิมในสังคม หรือวัฒนธรรมในระบบสังคมดั้งเดิมถูกผสมเข้ากับอีกวัฒนธรรมจนทำให้เกิดวัฒนธรรมผสม ซึ่งเกิดขึ้นจากความไม่สอดคล้องกันทางวัฒนธรรมและกลายตัวเป็นวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมาคอยกำกับสังคม

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประวัติของเพลงลูกทุ่งที่มีอิทธิพลต่อการแสดงประกอบนักร้อง และองค์ประกอบของเพลงลูกทุ่ง การแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง รวมไปถึงประวัติวงดนตรีลูกทุ่งที่รับรางวัลจากการประกวดในแต่ละเวที เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านความรู้ทั่วไป โดยผู้วิจัยจำแนกข้อมูลออกเป็นหัวข้อดังนี้

- 2.1 ประวัติเพลงลูกทุ่ง
- 2.2 องค์ประกอบของเพลงลูกทุ่ง
- 2.3 โครงการจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง
- 2.4 วงดนตรีลูกทุ่งที่ทำการศึกษา
- 2.5 เอกลักษณะทางวัฒนธรรมไทย

2.1 ประวัติเพลงลูกทุ่ง

2.1.1 กำเนิดเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย

ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์) ได้กล่าวถึงกำเนิดของเพลงลูกทุ่งในสังคมไทยไว้ใน “หนังสือเรื่องของละครและเพลง” ว่า

“เพลงลูกทุ่งเป็นวงดนตรีแบบสากลที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประมาณปีหรือสองปี ลักษณะเพลงลูกทุ่งในระยะเริ่มแรกมาจากการร้องรำทำเพลงของไทยดั้งเดิม อาทิ แห่เทศน์ สวดศฤห์สัถ์ จำอวด ลิเก (ทรงเครื่อง) ลิเกลูกหมัด (ไม่แต่งเครื่อง) ลิเกบันตน ลำตัด เพลงขอทาน เพลงพื้นเมืองบางเพลง ฯลฯ โดยเพลงลูกทุ่งนำมาดัดแปลงแล้วใส่ดนตรีแบบสากล เป็นลักษณะเพลงแบบใหม่”

(สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2520: 65)

จินตนา ดำรงค์เลิศ กล่าวถึงกำเนิดเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย ไว้ในหนังสือ “วิวัฒนาการและองค์ประกอบของเพลงลูกทุ่ง กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยภาค 2 ศึกษาเรื่องวิวัฒนาการและองค์ประกอบของวงเครื่องประกอบวงดนตรีลูกทุ่ง” ว่า

คำว่า "เพลงลูกทุ่ง" อาจารย์จำนง รังสิกุล คิดประดิษฐ์ขึ้นใช้เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2507 เพลงลูกทุ่งมีความชัดเจนจากเพลงลูกกรุง โดย ประกอบ ไชยพิพัฒน์ จัดรายการเพลงสถานีไทย โทรทัศน์ใช้ชื่อรายการว่า "เพลงลูกทุ่ง" ซึ่งเพลงไทยสากลได้พัฒนากลายมาเป็นสิ่งบันเทิงอีกรูปแบบหนึ่งของสังคมไทยอย่างชัดเจน บทเพลงไทยสากลแนวแปลกหลากหลายที่ถูกเรียกขานว่า “เพลงตลาด” หรือ “เพลงชีวิต” ที่ได้มีขึ้นในช่วงดังกล่าวนี้ด้วยนั้นเป็นรากฐานหรือพัฒนาการระยะแรกของเพลงลูกทุ่ง

(จินตนา ดำรงค์เลิศ, 2534 : 54)

เพลงลูกทุ่งในช่วงแรก เป็นเพลงไทยสากลที่มีความหลากหลาย เนื้อหาสาระของบทเพลงมีทั้งเรื่องราวของความรัก การชมธรรมชาติในชนบทที่สวยงามและยังมีสาระสะท้อนชีวิตสะท้อนปัญหาสังคมในแง่มุมต่างๆ ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ท่วงทำนองที่คุ้นเคยและสร้างแบบใหม่อยู่ตลอดเวลา รวมทั้งนักร้องมีลีลาการขับร้องที่หลากหลายที่มีการแสดงที่สอดแทรกเข้ากับอารมณ์เพลงอย่างน่าสนใจ ทั้งเพลงที่สนุกสนานและเพลงสะท้อนชีวิต ได้พัฒนาเป็นรูปแบบเฉพาะของบทเพลงไทยสากลแนวลูกทุ่งโดยเหล่าศิลปินชาวชนบทที่ได้เข้าสู่วงการในระยะเวลาต่อมา จนเกิดเป็นแนวเพลงไทยสากลที่เรียกว่า “เพลงลูกทุ่ง”

2.1.2 วิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่ง

วิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่ง จากการศึกษาค้นคว้าของจินตนา ดำรงค์เลิศ เป็นพื้นฐาน สรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งมีวิวัฒนาการ ดังต่อไปนี้

(1) ยุคต้น (พ.ศ.2481-2507) ถือได้ว่าเป็นยุคบุกเบิกเพลงลูกทุ่ง ในยุคแรก ๆ เพลงลูกทุ่งและลูกกรุงยังถือว่าเป็นเพลงกลุ่มเดียวกัน ยังไม่มีการแยกประเภทออกจากกัน มีนักร้องเพลงไทยสากลได้ร้องเพลงประเภทที่มีสาระบรรยายถึงชีวิตชาวชนบท หนุ่มสาวบ้านนา และความยากจน โดยรู้จักกันในชื่อ "เพลงตลาด" หรือ "เพลงชีวิต"

(2) **ยุคทองของเพลงลูกทุ่ง (พ.ศ.2507-2513)** สืบเนื่องมาจากการมีคำว่า “เพลงลูกทุ่ง” เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกและการนำเสนอเพลงลูกทุ่งทางรายการโทรทัศน์ ทำให้เพลงลูกทุ่งแพร่หลายและได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว เพลงลูกทุ่งในยุคนี้มีมากมาย เนื้อหาของเพลงมีความหลากหลาย เช่น บรรยายถึงชีวิตชนบทสะท้อนชีวิตสาวชานาที่หลงแสงสีเมืองกรุง คำสั่งสอนศาสนา ศีลธรรม เป็นต้น

(3) **ยุคภาพยนตร์เพลง (พ.ศ.2513-2515)** ยุคนี้เริ่มมีการแข่งขันกันอย่างมาก ทั้งระหว่างเพลงลูกกรุงและเพลงลูกทุ่ง ตลอดจนเพลงลูกทุ่งด้วยกันเอง นักแต่งเพลงพยายามสร้างเอกลักษณ์ประจำตัวของนักร้องแต่ละคน ภาพยนตร์บางเรื่องนำเพลงลูกทุ่งมาประกอบเป็นเพลงเอกอย่าง เช่น เรื่องมนต์รักลูกทุ่ง อันเป็นฝีมือการแต่งของไพบุลย์ บุตรชั้น ที่ได้รับความนิยมมาก เพราะเนื้อร้องบรรยายถึงชีวิตที่อยู่กับธรรมชาติของชาวชนบท ในระยะนี้ถือเป็นการเฟื่องฟูของเพลงลูกทุ่ง ลักษณะเด่นของเพลงลูกทุ่งช่วงนี้คือ อารมณ์ขัน และคารมเสียดสี ซึ่งใช้ถ้อยคำแบบชาวบ้าน ๆ

(4) **ยุคเพลงเพื่อชีวิตและการเมือง (พ.ศ.2516-2519)** เกิดปรากฏการณ์ใหม่ในวงการเพลงลูกทุ่ง คือ การร้องเพลงล้อเลียนการเมือง เป็นการร้องเพลงลูกทุ่งผสมบทพูด ผ่งแง่คิดหรือการวิพากษ์วิจารณ์ไว้อย่างคม ยุคนี้ถือได้ว่าเป็นยุคที่ได้มีเพลงลูกทุ่งผสมบทพูดเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมือง หรือเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน สร้างความขบขันเสียด แต่แฝงไว้ด้วยการวิพากษ์วิจารณ์อย่างคมคาย

(5) **ยุคหางเครื่องและคอนเสิร์ต (พ.ศ.2519-2528)** หลังเกิดเหตุการณ์นองเลือดขึ้น เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 มีนักร้องเกิดขึ้นใหม่เป็นจำนวนมาก นักร้องหัวหน้าวงจึงคิดถึงดูความสนใจของผู้ชมคนฟัง ด้วยการดัดแปลงนักเต้นประกอบเพลงขึ้นมาจากผู้เคาะเขย่าเครื่องดนตรีในวงดนตรี รูปแบบการแต่งกายการเต้นที่เป็นแบบฉบับไม่เหมือนใคร จนนำไปสู่จารีตการจัดวงดนตรีลูกทุ่งรุ่นต่อมา เน้นในการพัฒนารูปแบบและลงทุนอย่าง รูปแบบการแสดงบนเวทีหรือที่เรียกกันติดปากว่า “คอนเสิร์ต” (Concert) มีการใช้เครื่องเสียงและเทคนิคแสงสีที่ทันสมัย ในยุคนี้วงดนตรีลูกทุ่งต้องใช้เงินลงทุนมหาศาล มีการเต้นประกอบของหางเครื่องซึ่งนับวันยิ่งวิจิตรตระการตามากขึ้น

(6) ยุคเพลงลูกทุ่งแนวสตริง (พ.ศ.2528-2535) ช่วงนี้เพลงสตริงสมัยใหม่และวัฒนธรรมทางดนตรีจากต่างชาติ เข้ามาทำให้เกิดปรากฏการณ์ใหม่ ๆ สำหรับวงการเพลงสตริง และช่วงเวลานี้เพลงลูกทุ่งเริ่มมีการปรับตัวเข้ากับแนวดนตรีสมัยใหม่แบบสตริง ทำให้เกิดกระแสเพลงลูกทุ่งกลับมาได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอีกครั้ง มีการผสมผสานเพลงแนวสตริงเข้ากับเพลงลูกทุ่ง ที่มีลักษณะบางประการตามแบบเพลงพื้นบ้าน ลูกทุ่ง+สตริง ในสมัยนี้แต่เรียกเพลงสไตล์นี้ว่า "เพลงร่วมสมัย" เพราะยังติดคำร้องลูกทุ่ง แต่ดูโดยรวมลักษณะก็ไม่ใช่เพลงลูกทุ่งและไม่ใช่เพลงสตริงวัยรุ่น

(7) ยุคปัจจุบัน (พ.ศ.2536-ปัจจุบัน) นับตั้งแต่ราชินีเพลงลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์ ได้เสียชีวิตลงไปในปี พ.ศ.2535 วงการเพลงลูกทุ่งก็ได้รับความกระทบกระเทือนไปด้วย เนื่องจากเธอเป็นความหวังที่จะฟื้นฟูความนิยมของเพลงลูกทุ่ง ให้กลับมาสู้กับเพลงแนวสตริงที่กำลังครองตลาดอยู่ การเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์ จึงถือเป็นจุดเปลี่ยนของวงการเพลงลูกทุ่ง อย่างไรก็ตาม เพลงลูกทุ่งก็ยังยืนหยัดอยู่และได้รับความนิยมอีกครั้งในปี พ.ศ. 2539 เนื่องมาจากได้รับความนิยมจากสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ในช่วงที่เพลงสตริงครองสื่อ

2.1.3 ลูกทุ่งกับสังคมไทย

เอนก นาวิกมูล เขียนสรุปเอาไว้ใน เพลงนอกศตวรรษ แสดงให้เห็นเส้นทางเพลงพื้นเมืองถึงเพลงลูกทุ่ง โดยโยงไปถึงเพลงไทยว่า มีด้วยกัน 4 ชนิดนั่นคือ เพลงไทยเดิม เพลงพื้นเมือง เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง และจาก 4 ชนิด ก็สามารถรวบรวมแนวทางการเชื่อมต่อกันได้เป็น 2 อย่าง

1. เพลงพื้นเมืองกับเพลงลูกทุ่ง
2. เพลงไทยเดิมกับเพลงลูกกรุง

การเชื่อมโยงเพื่อให้เห็นภูมิหลังถิ่นฐานภูมิลำเนาของนักแต่งเพลงว่า พวกพื้นเมืองกับเพลงลูกทุ่งนั้นมีภูมิหลังมาจากที่เดียวกัน แล้วยังมีลีลาการร้องการขับลูกเล่น รวมถึงเรื่องราวที่แตกลูกแตกดอกได้เหมือนกัน ซึ่งเพลงลูกทุ่งจำนวนมากที่มีรากฐานมาจากเพลงพื้นบ้านพื้นเมือง เช่น เพลงลูกทุ่งทำนองแหล่ และเพลงลูกทุ่งทำนองลิเก เป็นลักษณะเด่นชัดที่สุดและมีจำนวนมากที่สุดมาตามลำดับ สรุปว่าเพลงลูกทุ่งมีข้อดีอยู่หลายประการคือ

1. เป็นหลักฐานของข้อมูลทางประวัติศาสตร์สังคมของประเทศ
2. เป็นที่รวมของภูมิปัญญา และทรัพย์สินทางปัญญาของชาวบ้าน
3. เป็นเพลงที่เรียบง่ายคือ เข้าใจง่าย ร้องง่าย จำง่าย
4. สามารถเข้าถึงสังคมทุกชั้น กระจายได้กว้างไกลถึงชนบททุกแห่ง
5. มีความเป็นไทยทั้งในเรื่องของภาษา ทำนองและการขับร้อง

(สมัยศ สังกัดคำ, 2537: 32-33)

2.2 องค์ประกอบของเพลงลูกทุ่ง

จากการศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ของจินตนา ดำรงค์เลิศ สรุปได้ว่าองค์ประกอบของเพลงลูกทุ่งที่จะพิจารณามี 4 ประการ คือ

- 2.2.1 ทำนองและจังหวะ
- 2.2.2 คำร้อง
- 2.2.3 เครื่องดนตรี
- 2.2.4 หางเครื่อง (การแสดงประกอบนักร้อง)

2.2.1 ทำนองและจังหวะ

เพลงลูกทุ่งหลายเพลงได้ดัดแปลงจากเพลงไทยเดิม ยังคงทำนองเดิมแต่ดัดการเอื้อนแบบเพลงไทยเดิมออกและใส่คำร้องลงไปแทนที่ ส่วนทำนองก็มาจากเพลงพื้นบ้านพื้นเมืองของไทย 4 ภาค ลูกทุ่งมักมีการนำทำนองจากการขับร้องลิเกและทำนองเพลงแหล่มาใช้ การใช้ทำนองเพลงลิเกซึ่งเป็นมหรสพพื้นบ้านโบราณของไทยและนำมาผสมผสานกับทำนองเพลงสากลด้วย เพลงลูกทุ่งได้นำทำนองเพลงไทยมาเป็นแม่แบบและสรรหาท่วงทำนองจากตนเองเข้าไปผสมตามกฎทฤษฎีดนตรี ว่าด้วยทำนองเพลง

จากหนังสือ “เส้นทางเพลงลูกทุ่งไทย” ผลการประชุมวิชาการและสัมมนา 25-29 มิถุนายน 2533 สรุปเกี่ยวกับทำนองเพลงลูกทุ่งไว้ 2 ข้อ ว่า

1. บทเพลงใด ๆ ก็ตามจะต้องประกอบด้วย ประโยค (Sentence) วรรค (Phrase) ตอน (Section) ให้มีการรับส่งและสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องหรือมีท่วงทำนองอย่างที่เรารู้สึกคุ้น ๆ จะต้องมีส่วนโน้ตที่มีเสียงสูงในบทเพลงนั้นจึงจะสมบูรณ์

2. การแต่งทำนองเพลง จะเป็นบันไดเสียงใดก็ตาม คุณแห่งทฤษฎีดนตรีว่าด้วยการแต่งทำนองบัญญัติไว้ว่า ห้ามใช้ระยะขั้นคู่ นำไปแต่งทำนองเพลง เช่น ระยะขั้นคู่ 2 ระยะขั้นคู่ 7 ระยะขั้นคู่ดิมินิสท์ (Diminish) ระยะขั้นคู่ออกเมนต์ (Augmented) เพราะระยะขั้นคู่ดังกล่าวเป็นระยะขั้นคู่ที่เสียงกระด้าง และร้องยาก

(เส้นทางเพลงลูกทุ่งไทย 2533: 38)

2.2.2 คำร้อง

สาระของคำร้องในเพลงลูกทุ่งนั้นมีคุณค่าเกี่ยวกับสังคมไทยและวิถีชีวิตของชาวชนบทไทยอย่างกว้างขวาง เพลงลูกทุ่งสะท้อนให้เห็นความผูกพันอันแนบแน่นของชาวชนบทกับขนบธรรมเนียม ประเพณี ความยึดมั่นในพุทธศาสนา พระมหากษัตริย์ และความเชื่อเรื่องบุญกรรมแง่คิดต่างๆที่เป็นคติสอนใจ เป็นเพลงที่สามารถพูดถึงได้ทุกเรื่องทุกเหตุการณ์ เปิดกว้างในการใช้ภาษา ทั้งภาษาชาวบ้านและภาษากวี

จินตนา ดำรงค์เลิศ ได้กล่าวสรุปเกี่ยวกับคำร้องของเพลงลูกทุ่งไว้ในหนังสือ

“วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง” ว่า

คำร้องของเพลงลูกทุ่งมุ่งประเด็นหลักภาษาที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งมี 2 รูปแบบ คือ ภาษามาตรฐานและภาษาชาวบ้าน

1. ภาษามาตรฐานมักจะใช้กับเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงเรื่องราว นิทานชาดก นิทานเกี่ยวกับพุทธประวัติ ตลอดจนวรรณคดีลายลักษณ์ของไทย เช่น อิเหนา รามเกียรติ์ พระลอ ฯลฯ ที่มีลักษณะคำร้อยกรอง มีความงดงามของภาษา

2. ภาษาชาวบ้าน ภาษาที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งจึงเป็นภาษาพื้น ๆ แบบชาวบ้านทั่วไป ง่ายต่อการเข้าใจ สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชาวชนบท เนื่องจากผู้ที่ฟังเพลงลูกทุ่งมักเป็นชาวบ้านและชาวชนบท กอปรทั้งผู้แต่งเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่ก็มีพื้นเพมาจากชนบท มีการศึกษาน้อย

(จินตนา ดำรงค์เลิศ 2533: 77)

การร้องเพลงลูกทุ่งบางเพลงยังใช้คำร้องและศัพท์สำนวนที่เป็นของท้องถิ่น เช่น สำเนียงถิ่นภาคต่าง ๆ อย่าง เช่นเดียวกับ การแต่งทำนองเพลงพื้นบ้าน เพลงลูกทุ่งบางเพลงยังเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นปัญหาในแง่มุมต่าง ๆ ได้แก่ เพลงที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม เช่น เพลงยมบาลเจ้าขา เพลงหัวใจถวายวัด เพลงที่เกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เช่น เพลงสยามเมืองยิ้ม เพลงพระเทพฯทรงบุญ เพลงวอนพ่อตากสินและเพลงที่เกี่ยวกับหางเครื่อง เพลงดาวเด่น ม. ต้น เพลงหางเครื่องสามช่า เพลงหางเครื่อง เพลงน้ำตาหางเครื่อง เป็นต้น

2.2.3 เครื่องดนตรี

ขุนวิจิตรมาตรา เล่าว่า วงดนตรีเพลงลูกทุ่งในช่วงนั้นตั้งเป็นวงดนตรีแบบสากล แต่ลักษณะหลายประการยังคงความเป็นไทยอยู่ โดยอาจมาจากของเดิมบ้าง ดัดแปลงบ้างหรือที่แต่งใหม่ก็มีเค้าของเดิมและมาใส่ดนตรีแบบสากลประกอบ (สง่า กาญจนาคพันธุ์ 2520: 63)

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 33 เรื่องที่ 2 เกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง เรื่องของเครื่องดนตรี ได้เขียนอธิบายถึงวงดนตรีลูกทุ่งไว้ว่า

เครื่องดนตรีสากลที่ใช้ประกอบการบรรเลงเพลงลูกทุ่ง ส่วนใหญ่เป็นเครื่องเป่า ได้แก่ แซกโซโฟน ทรอมโบน ทรัมเป็ต กลอง กีตาร์ และเบส ส่วนเครื่องดนตรีไทย เช่น ฉิ่ง แคน ระนาด โทน ชลุ่ม ฯลฯ และมีเครื่องดนตรีอีกชนิดหนึ่ง ปรากฏอยู่ในเพลงลูกทุ่งระยะแรกจำนวนมาก คือ หีบเพลงชัก (accordion) ถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของเพลงลูกทุ่งในอดีตทีเดียว

(สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 33: 65)

การใช้เครื่องดนตรีในอดีตมักใช้เครื่องเป่าและเครื่องให้จังหวะเป็นหลัก ในสมัยต่อมา มีการนำเครื่องดนตรีไฟฟ้ามาใช้ เช่น กีตาร์ เบส คีย์บอร์ด เพื่อให้เข้ากับดนตรีสมัยใหม่ และสร้างค่านิยมให้ผู้ฟัง จึงกลายเป็นเพลงลูกทุ่งที่มีความทันสมัย เทียบเท่าเพลงสตริงในปัจจุบัน ซึ่งมีความแตกต่างจากเพลงลูกทุ่งในอดีต เพลงลูกทุ่งบางเพลง นอกจากการใช้เครื่องดนตรีไทยแล้ว เพลงลูกทุ่งยังมีการนำเครื่องดนตรีพื้นเมืองมาประกอบกับเครื่องดนตรีสากล เช่น แคน โปงกลาง ซึงซอ พิณ กลองยาว ซึ่งการใช้เครื่องดนตรีพื้นเมืองเข้ามาบรรเลงเพลงลูกทุ่งนี้เป็นการสร้างบรรยากาศให้สอดคล้องตามเนื้อร้องและทำนองเพลง เพื่อให้เกิดความเป็นลูกทุ่งอย่างเต็มตัว หรือบางครั้งก็ได้มีการนำเครื่องดนตรีประเภทเป่ามาประกอบด้วย ซึ่งให้ความไพเราะของเพลงมากขึ้น

ดนตรีลูกทุ่งเป็นดนตรีที่มีเอกลักษณ์ในการทำงานของเพลงและเสียงดนตรีอย่างมาก ดังนั้นดนตรีที่นำมาใช้เล่นในเพลงลูกทุ่งจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะนำพาจังหวะเพลงให้เข้าไปตามรูปแบบของเพลงลูกทุ่ง เพื่อให้เกิดความไพเราะมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นเพลงที่มีจังหวะเร็วหรือเพลงที่มีจังหวะช้า ดนตรีก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บทเพลงมีความไพเราะ ซึ่งเพลงลูกทุ่งในช่วงแรกนั้น จะยังคงเป็นทำงานของเพลงที่มีความเป็นเพลงไทยเดิมและเพลงพื้นเมืองอยู่มาก ซึ่งสิ่งนี้อาจจะเป็นสิ่งที่ทำให้วงดนตรีลูกทุ่งมีความแตกต่างจากวงดนตรีสากล เมื่อนำมาผสมผสานกันแล้วทำให้เกิดความสมบูรณ์ในบทเพลง

2.2.4 หางเครื่อง (การแสดงประกอบนักร้อง)

การแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง หรือหางเครื่อง ตามความหมายของราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายไว้ว่า “กลุ่มบุคคลที่ออกมาเต้นประกอบจังหวะในการร้องเพลงประเภทลูกทุ่ง” ทางดนตรีไทยหมายถึง “เพลงที่ออกต่อท้ายจากเพลง 3 ชั้นหรือเพลงเถา” (ราชบัณฑิตยสถาน 2525: 1289)

ขุนวิจิตรมาตรา กล่าวถึงหางเครื่องไว้ในหนังสือ “เรื่องของละครเพลง” ว่า

“...บางวงมีสาว ๆ แต่งสมัยใหม่มาขึ้นเข้าแถวหมุนไปหมุนมา (...)
ดูคล้ายกับจะเป็นระบำ (...) สมัยนั้นมีระบำสาวอยู่สองคนเท่านั้น แล้วก็ไม่มีเห็นมีอีก ต่อมาจึงมีระบำหญิงเป็นคณะเกิดขึ้น เป็นระบำหมู่ของนายหรั่งหัวแดง เรียกกันว่า “ระบำนายหรั่ง” ต้นเป็นแถวเข้ากับเพลงดนตรีสากล มักเต้นตามงานวัด และมีโรงเล่นที่ตลาดบำเพ็ญบุญ ซึ่งชั้นบนเป็นโรงละครอยู่ริมถนนเจริญกรุง ตรงข้ามศาลาเฉลิมกรุง ระบำนายหรั่งหัวแดง (ผมแดงคล้ายฝรั่ง) มีชื่ออยู่นาน วงลูกทุ่งเวลานี้ก็มีลักษณะคล้ายๆ กัน”

(สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2520: 65)

นคร ฤนอมทรัพย์ กล่าวถึงหางเครื่อง ในหนังสือ “เรื่องความเป็นมาของเพลงลูกทุ่ง กิ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย” ว่า

หางเครื่อง หรือนักเต้นประกอบเพลงลูกทุ่งของไทย คือ นักเต้นหรือกลุ่มของนักเต้นที่เต้นรำพร้อมกับศิลปิน หรือเต้นรำเป็นฉากหลังในการแสดงทางดนตรีอย่างคอนเสิร์ตหรือมิวสิกวิดีโอ โดยส่วนมากเป็นผู้หญิง ใส่ชุดสวยงามตระการตาและเต้นเป็นกลุ่มตั้งแต่สองถึงยี่สิบคน การเคลื่อนไหวของนักเต้นประกอบวงดนตรี มักจะมีการจัดทำเต้นให้เข้ากับศิลปินหรือมีการเต้นพร้อมกันทั้งหมดโดยเข้ากับจังหวะของดนตรี หางเครื่อง นับเป็นองค์ประกอบคู่กับการแสดงวงดนตรีลูกทุ่งถือกำเนิดในวงดนตรีลูกทุ่งมานานแล้วความเข้าใจของคนไทยเมื่อ 40 ปี

(นคร ฤนอมทรัพย์ 2532 : 49)

ที่มาของคำว่า “หางเครื่อง” คาดว่ามาจากสำนวนคำว่า “เขย่าหางเครื่อง” ในขณะที่นักร้องออกมาร้องเพลงบนเวที หางเครื่อง หมายถึง เครื่องดนตรีประกอบจังหวะบนเวทีซึ่งประกอบด้วยฉิ่ง ฉาบ กรับ กลอง ลูกเข้ก ไม้แตก และเครื่องให้จังหวะหลังวงดนตรี ไม่ใช่ผู้หญิงสาว ๆ นุ่งน้อยห่มนิด ออกมายกย้ายสายสะโพกเหมือนในปัจจุบัน เดิมทีนั้นขณะที่นักร้องออกมาร้องเพลงบนเวที จะมีคนที่ให้เสียงจังหวะออกมาอยู่ข้างหลังนักร้องใกล้กับพวกนักดนตรี (นคร ฤนอมทรัพย์, 2532: 48)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในช่วงแรกคำว่า “หางเครื่อง” หมายถึง ผู้ที่ออกมาสร้างสีสันให้กับการแสดงเพื่อให้คนดูเกิดความสนใจ โดยการเคาะเครื่องประกอบจังหวะในวงดนตรีลูกทุ่งสมัยแรกๆ ซึ่งคนในวงว่างงานอยู่จึงออกมาช่วยกันตีเครื่องเคาะให้จังหวะต่างๆ ประกอบการร้องของนักร้องบนเวที เพราะการแสดงแต่ละครั้งในเวลานานจึงต้องพยายามหาการแสดงใส่เข้าไปเพื่อช่วยนักร้องและนักดนตรีหลัก แต่ในปัจจุบันความหมายของคำว่า “หางเครื่อง” ได้เปลี่ยนไปซึ่งหมายถึง คนเต้นประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง

ภาพที่ 1: ลักษณะการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งศรีสุรพล ที่จะใช้นักร้องออกมาเขย่าเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ

ที่มา: วงดนตรีลูกทุ่งศรีสุรพล สมบัติเจริญ, 2554 : ออนไลน์.

2.2.4.1 พัฒนาการของการแสดงประกอบนักร้อง

การแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง นับองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยสร้างสีสันให้กับวงดนตรีลูกทุ่งในปัจจุบัน ซึ่งถือกำเนิดมานานพร้อมกับวงดนตรีลูกทุ่ง เพียงแต่บทบาทหน้าที่ของผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ในขณะนั้นอยู่ในรูปแบบของนักดนตรี การเปลี่ยนแปลงจากนักดนตรีมาเป็นผู้แสดงประกอบนักร้องนั้นมีวิวัฒนาการที่รวดเร็วไปพร้อมกับเพลงลูกทุ่ง จากจุดเริ่มต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยลักษณะการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งมีลักษณะที่ไม่ตายตัวปรับเปลี่ยนไปตามสังคมตามความต้องการของตลาดการค้าที่มีการแข่งขันสูงเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ

สำนวน "หางเครื่อง" เดิมเป็น สำนวนที่ใช้เฉพาะกับ วงดนตรีไทย เดิม เป็นคำเรียก เพลงที่เล่นต่อท้ายจาก เพลงสามชั้น หรือเพลงเถา ต่อมา มีผู้นำสำนวน "หางเครื่อง" ไปใช้กับวงดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งผู้จัดการวงคิดว่าการมี นักร้องออกมาร้องเพลงเฉยๆ ไม่ได้ดูความสนใจเท่าที่ควร จึงคิดให้มีผู้หญิง แต่งตัวสวยๆ ออกมาเต้นตามจังหวะเพลง คล้ายๆกับรีวิวประกอบเพลงเป็น ชุดๆ ไป บางครั้งก็มีผู้ชายร่วมเต้นด้วย ปัจจุบันวงดนตรีลูกทุ่งต้องมีหางเครื่อง ทุกวงไม่เช่นนั้นคนดูไม่ชอบ ถ้าเป็นนักเต้นสำหรับนักร้อง เพลงไทยสากลหรือ "ไทยพ็อบ" เขาไม่เรียก "หางเครื่อง" แต่เรียกทับศัพท์ว่า "แดนเซอร์"

(นคร ถนอมทรัพย์, 2532: 33)

ระยะแรก ผู้ที่ออกมา "เขย่าหางเครื่อง" เพื่อประกอบจังหวะมีทั้งหญิงและชาย ไม่ได้เป็น กลุ่มคณะ ส่วนใหญ่มักจะเป็นตัวตลกประจำวงในระหว่างที่เคาะก็ทำท่าทางตลกประกอบไปด้วย หรือนักร้องประจำวงดนตรีที่เสียงดี แต่ไม่ถึงขั้นมีชื่อเสียงโด่งดัง เมื่อร้องเพลงเสร็จก็จะออกมาช่วย เคาะเครื่องให้จังหวะอยู่ข้างหลังนักร้อง ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว บางครั้งอาจมีการนัดกันเต้นเล็กน้อย ต่อมาได้มีการพัฒนาขึ้นโดยมีผู้หญิงสวย ๆ ออกมาเขย่าหางเครื่อง โดยออกมายืนเคาะเครื่องให้ จังหวะเฉยๆ แต่ก็ยังไม่ออกลีลาการเต้น การแต่งกายแล้วแต่เจ้าตัวจะใส่ ในปี พ.ศ. 2509-2510 ผู้ที่ออกมาเขย่าหางเครื่องประกอบจังหวะการร้องเพลงลูกทุ่งมีจำนวนเพิ่มเป็น 4-7 คน จะแต่งกาย เหมือนกันทั้งคณะ แต่ที่แตกต่างกับปัจจุบันก็คือ ผู้ที่ออกมาเขย่าหางเครื่องจะแต่งกายชุดเดียว ตลอดการแสดง ไม่มีการเปลี่ยนเครื่องแต่งกายดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน การแสดงประกอบนักร้องของ วงดนตรีลูกทุ่งที่พบเห็น คือ วงดนตรีนางศรีนวล ภรรยาสุรพล สมบัติเจริญ ได้จัดให้มีการแสดงรีวิว ประกอบละครเพลง โดยใช้ผู้เต้นประมาณ 10 คน ลีลาการเต้นแบบฮาวายแต่งกายเหมือนกันหมด หางเครื่อง จึงเปลี่ยนแปลงไปจากเครื่องเคาะจังหวะมาหมายถึงบุคคลที่เต้นประกอบเพลง โดยมี ลีลาการเต้นที่ประยุกต์มาจากตะวันตก วงดนตรีลูกทุ่งของเพลินพรมแดน เป็นวงแรกที่ปฏิวัติหาง เครื่อง โดยไปศึกษาการแสดงคาบาเรต์ในยุโรป และนำแฟชั่นใหม่ๆจากต่างประเทศทั้งเสื้อผ้า ชน นก มาเป็นองค์ประกอบของเครื่องแต่งกาย (จินตนา ดำรงค์เลิศ, 2533: 90)

วงดนตรีลูกทุ่งเกิดขึ้นจำนวนมากมายหลายวง จึงเกิดการแข่งขันเพื่อให้เกิดความน่าสนใจของผู้ชมแต่ละวง นักร้องหัวหน้าวงจึงได้คิดวิธีการดึงดูดความสนใจของผู้ชมคนฟังด้วยการปรับเปลี่ยนคัปเดตแปลง จากผู้เคาะเขย่าเครื่องดนตรีมาเป็นผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งไม่อาจสรุปได้ว่าวงไหนริเริ่มเป็นวงแรกเพราะเกิดขึ้นในระยะเดียวกัน และต่างก็มีรูปแบบการแต่งกายการเต้นที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยรวมแล้วเป็นการจัดในรูปแบบง่าย ๆ ทั้งการแต่งกายและท่าเต้น หางเครื่องกลายเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ของวงดนตรีลูกทุ่ง การริเริ่มเรียนแบบและเลียนแบบ “ระบำขนนกจากฝรั่งเศส” ให้เข้ามาเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาการเต้น การแสดง และการออกแบบเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของหางเครื่องวงดนตรีลูกทุ่ง น่าจะหมายถึง ระบำชนิดหนึ่งที่พัฒนามาจากรำที่เรียกว่า “แคน แคน (can can)” ซึ่งเป็นการเต้นรำที่สนุกสนาน ตื่นเต้น ไร่้าใจโดยการเตะเท้าหรือยกเท้าสูง นักแสดงเป็นผู้หญิงสาว ระบำชุดนี้กำเนิดจากสถานเต้นรำในกรุงปารีสในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ตอนปลาย (สุริยา สมุทคุปติ, 2544: 200)

ภาพที่ 2: ลักษณะการแสดงประกอบนักร้องในอดีต

ที่มา: สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 33, 2551: 67.

ผู้ที่ทำให้เกิดความแปลกใหม่ในวงดนตรีลูกทุ่งก็คือ ศกุนตลา พรหมมหา ภรรยาของเพลิน พรหมแดน ที่ออกแบบชุดหุหุราแปลกตาเรียกความสนใจได้มาก โดยนำแฟชั่นใหม่ๆ ทั้งเสื้อผ้า ชนนจากต่างประเทศ มาใช้กับการแสดงลูกทุ่งเป็นครั้งแรกในเมืองไทย เพื่อพลิกฟื้นการขาดทุนของวงตัวเองให้กลับมาทำกำไรอีกครั้ง (ศิริพร กรอบนอก, 2547: 303) ไม่ใช่เพียงแค่การนำเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายมาใช้ในการแสดงประกอบนักร้องเท่านั้น รวมไปถึงรูปแบบของการแสดงที่เป็นการใช้ท่าทางยั่วยวน แต่งกายน้อยชิ้นอีกด้วย อย่างไรก็ตามผลการริเริ่มการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ในระยะดังกล่าวก็ได้รับความนิยมมากขึ้น จนนำไปสู่การจัดวงดนตรีลูกทุ่งรุ่นต่อมา ที่จะเน้นให้ความสำคัญในการพัฒนารูปแบบและการลงทุนอย่างมหาศาล การแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งจึงกลายเป็นบรรทัดฐานของวงลูกทุ่งที่จะต้องมีการจัดการแสดงที่ยิ่งใหญ่อลังการ

ภาพที่ 3: ผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งเพลิน พรหมแดนในยุคเฟื่องฟู

ที่มา: วงดนตรีลูกทุ่งเพลิน พรหมแดน, 2554 : ออนไลน์

ปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมาวงดนตรีลูกทุ่งทยอยปิดกิจการลง ชินกร ไกรลาศ ประกาศเลิกวงราวปี พ.ศ. 2522-2523 แม้กระทั่งวงดนตรีลูกทุ่งเพลิน พรหมแดน ที่ได้รับความนิยมในยุคนั้นก็ปิดกิจการลงในปี พ.ศ. 2525 มีการวิเคราะห์สาเหตุการหมดความนิยมในเพลงลูกทุ่งมีอยู่หลายประเด็น เช่น ความนิยมของผู้ฟังเริ่มเปลี่ยนไป การสูญเสียบรมครูทางด้านการเล่นเพลงจำนวนมากทำให้ขาดการสร้างสรรค์ผลงานเพลงที่มีคุณภาพป้อนให้นักร้องหน้าใหม่ (นคร ถนอมทรัพย์, 2534: 48) การปิดตัวของวงดนตรีลูกทุ่ง อาจเนื่องมาจากในยุคที่เพลงลูกทุ่งเฟื่องฟู มีผู้ให้ความสนใจมาก มีการตั้งวงดนตรีลูกทุ่งขึ้นอย่างมากมาย และวงดนตรีลูกทุ่งมีการแข่งขันสูงทางด้านแพ้นักร้องที่เน้นความยิ่งใหญ่อลังการ ใช้ต้นทุนสูงจึงทำให้หลายคนต้องไปกู้เงินมาลงทุนแต่ไม่ประสบความสำเร็จต้องปิดตัวไป

2.2.4.2 บริบทการแสดงประกอบนักร้อง

ผู้แสดงประกอบนักร้อง หรือ หางเครื่อง ส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิงในวัยรุ่น 15-30 ปี ลักษณะของการทำงานนั้นจะแตกต่างจากงานอาชีพอื่น ๆ เวลาในการทำงานไม่แน่นอน การแต่งกายในการแสดงค่อนข้างโป๊ กลายเป็นความนิยมในกลุ่มของผู้แสดงประกอบนักร้อง จนกลายมาเป็นวัฒนธรรมโป๊บนเวทีดนตรีไปแล้ว นอกจากนี้ความไม่แน่นอนของรายได้ ก็เป็นปัจจัยสำคัญเนื่องจากการทำงานของผู้แสดงประกอบนักร้อง ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ชม นอกจากนี้ลักษณะการแต่งกายที่เน้นเรือนร่างและค่อนข้างโป๊ ลิดลาท่างในการเดินที่อาจสื่อในทางยั่วเย้าทางเพศ ทำให้อาชีพการแสดงประกอบนักร้องถูกมองภาพในแง่ลบ (ขวัญชนก งามชื่น, 2544: 3) ถึงแม้ว่าในสังคมปัจจุบันจะยอมรับในอาชีพนี้ ว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติพอกับอาชีพอื่น แต่ในส่วนตัวคนทั่วไปก็ยังมองว่าอาชีพหางเครื่อง เป็นอาชีพที่ขายรูปร่างหน้าตา และไม่ปลอดภัยสำหรับผู้หญิงเสี่ยงต่อการถูกลวนลาม

การแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งหรือหางเครื่อง เป็นอีกหนึ่งอาชีพที่ทำให้นักแสดงเพลงหันมาสนใจในบทบาทหน้าที่ของผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งและเรื่องราววิถีชีวิตในมุมมองต่างๆ เพื่อที่จะเป็นการสะท้อนสังคมผ่านบทเพลงลูกทุ่ง เนื้อหาที่แสดงถึงวิถีชีวิตของผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง รวมถึงบรรทัดฐานทางสังคม ทศนคติในบทเพลงเป็นทศนะที่เกี่ยวพันกับสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการสะท้อนให้เห็นบรรทัดฐานทางสังคมของชุมชนในแต่ละช่วงเวลา ขณะเดียวกันก็เปรียบเสมือนเครื่องชี้นำทางสังคมที่มีส่วนในการกำหนดค่านิยมและทศนคติ รวมถึงบุคลิกภาพของสมาชิกในสังคมในประเด็นบทบาทของผู้หญิง เพราะผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ถูกมองว่าในเชิงภาพลักษณ์เป็น สาวบ้านนอก

ความรู้ที่น้อย ต้อยต่ำ และทำได้แค่เต้นประกอบเพลงลูกทุ่ง เช่น เพลงหางเครื่อง เพลงหางเครื่อง 3 ซ่า เพลงสาวรำวง เพลงดาวเด่น ม.ต้น เป็นต้น ซึ่งบทเพลงเหล่านี้ได้สะท้อนชีวิต สภาพความเป็นอยู่ของอาชีพการแสดงประกอบนักร้อง ในยุคเศรษฐกิจทุนนิยมขยายตัว ความเหลื่อมล้ำทางไกลของเมืองกับชนบท รวมไปถึงการขาดโอกาสทางการศึกษา เป็นที่มาของปัญหาในการสื่อสารเรื่องราวต่างๆ ของชีวิตผู้แสดงประกอบนักร้องผ่านบทเพลง ที่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหา เปลี่ยนผ่านไปตามกาลเวลา แต่สิ่งที่ยังคงพบเสมอในเนื้อหาของเพลง จะยังคงพบว่ามี ความพยายามจะสะท้อนชีวิตของผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ในช่วงเวลาต่างๆ ที่เปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมของบริบทในแต่ละยุคสมัย แต่ยังคงไว้ซึ่งใจความสำคัญ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ชีวิตความเป็นอยู่ ภาพลักษณ์ รวมไปถึงภาพลักษณ์ทางอาชีพการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ที่ยังปรากฏอยู่ในเนื้อหาของเพลงมากบ้างน้อยบ้าง เช่น ในเนื้อเพลง ดาวเด่น ม.ต้น ที่จะมีกรกล่าวถึง ความยากจน ความต้องการด้านการเงิน ความขาดแคลนจนทำให้ต้องหารายได้ เพื่อใช้ในการเลี้ยงชีพและครอบครัว จึงต้องหารายได้จากการเต้นซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้ความรู้มากนักบวกกับความกล้าแสดงออก หรือ ในเพลง หางเครื่อง 3 ซ่า ที่มีเนื้อหากล่าวถึง ท่วงท่าลีลา การเต้นของผู้แสดงประกอบนักร้องที่ยั่วยวนประกอบบทเพลงที่มีจังหวะสนุกสนานปลุกอารมณ์ผู้ฟัง การพยายามกล่าวถึงความหวังในการหารายได้จากการเต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนออกมาจากเนื้อเพลงในตอนต่างๆ แม้สังคมอาจจะมองอาชีพนี้เป็นลบ ย่อมแต่งกายโป๊ ล่อแหลม และแสดงกิริยายั่วยวนเพื่อแลกกับรายได้

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม อาชีพการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ก็ยังคงเป็นอาชีพที่ยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม เนื่องจากเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคง มีระยะเวลาในการทำงานเพียงช่วงเวลาหนึ่ง เป็นอาชีพต้องอาศัยรูปร่างหน้าตาและความกล้าแสดงออก มีการแต่งกายที่ล่อแหลม ซึ่งทำให้ผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งมีความน่าสนใจ และสร้างจุดเด่นให้กับผู้แสดง หากวงไหนมีผู้แสดงประกอบนักร้องที่มีรูปร่างหน้าตาที่สวยงาม อาจได้รับการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น และการเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคงจึงทำให้ผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งบางคนเริ่มหันหาทางออกให้กับอาชีพ โดยการฝึกฝนในด้านการเต้นที่หลากหลาย เพื่อยกระดับเป็นนักเต้นมืออาชีพจากผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งเป็นแดนเซอร์ ซึ่งยกระดับการเต้นประกอบนักร้องเพลงสตริงแทน เมื่อเป็นผู้มีความสามารถทางด้านการเต้น อาจสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ และมีแนวโน้มนำไปสู่การทำงานด้านวงการบันเทิง แต่ผู้ที่จะประสบความสำเร็จทางด้านการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งนั้นมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

2.3 การจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง

จากการศึกษารูปแบบของการจัดกิจกรรมในด้านการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในระดับมัธยมศึกษา ถือว่าเป็นการแสดงอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้รับการตอบรับจากสถานศึกษาในหลายสถาบัน ซึ่งผู้จัดงานก็มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดงานที่ชัดเจน ส่วนผู้เข้าร่วมแข่งขันก็มีเป้าหมายในการแข่งขัน เช่น เพื่อรางวัล เพื่อชื่อเสียง ซึ่งในการจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทกิจกรรมในการวิจัยออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การประกวด-แข่งขันบนเวที (Contest-Competitions) โดยการจัดประกวดในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ โดยอาจใช้จุดเด่นหรือลักษณะของผลิตภัณฑ์เป็นแกนหลักของการประกวด (งามทัต สุทธิประภา, 2546: 46) ในรูปแบบของการจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง การสนับสนุนการแข่งขันเพื่อให้เข้าถึงเป้าหมายทั้งในแนวกว้างและแนวลึก โดยจะใช้รูปแบบของการส่งเสริมทักษะด้านความรู้ ความสามารถ การส่งเสริมสนับสนุนในการอนุรักษ์วัฒนธรรม กิจกรรมยังสามารถช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับบริษัท ในการเป็นบริษัทที่ทำการที่รับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติด้วยการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่ โดยอาจใช้จุดเด่นของสินค้าเป็นแกนหลักในการประกวด เช่น การประกวดยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ ซึ่งในการเข้าร่วมการประกวดทางบริษัทกำหนดเครื่องดนตรีที่ใช้ในการประกวดต้องเป็นยี่ห้อยามาฮ่า เท่านั้น การตัดสินใจประกวดสามารถรับรู้ไปพร้อมๆกัน

2. การประกวด-แข่งขันในรูปแบบรายการบันเทิง (Entertainment) อาจจัดรูปแบบหนึ่งของกิจกรรมประเภทบันเทิงหรือการสร้างภาพลักษณ์ให้กับรายการ โดยกิจกรรมประเภทนี้เป้าหมายเจาะกลุ่มวัยรุ่นให้เข้ามาสนใจในรายการบันเทิง (งามทัต สุทธิประภา, 2546: 46) โดยการจัดรูปแบบการประกวดผ่านรายการโทรทัศน์ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายหันมาสนใจรายการและเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น เนื่องจากมีการถ่ายทอดออกอากาศ ทำให้เป็นที่รู้จักได้ง่าย สามารถสร้างชื่อเสียงได้เร็วกว่า เช่น การจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง ภายใต้ชื่อโครงการชิงช้าสวรรค์ลูกทุ่งคอนเทสต์ เป็นวาไรตี้ที่เน้นการนำเสนอศิลปวัฒนธรรมไทยแบบพื้นบ้าน โดยเฉพาะเพลงลูกทุ่ง และเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มาแข่งขันวงดนตรีลูกทุ่งแบบเต็มวง

2.3.1 โครงการจัดการประกวดวงดนตรียามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์

การจัดการประกวดวงดนตรีเยาวชนยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ เป็นโครงการที่จัดขึ้นโดย บริษัทสยามดนตรียามาฮ่า โดย ดร.พรเทพ พรประภา ผู้จัดการใหญ่ บริษัท สยามดนตรี ยามาฮ่า จำกัด ได้เล็งเห็นถึงแนวโน้มการเติบโตของวงดนตรีลูกทุ่งในเมืองไทยและต้องการสืบสานเพลงลูกทุ่ง รวมถึงการขยายวัฒนธรรมดนตรีของไทยเข้าสู่กลุ่มเยาวชนโดยรูปแบบของการประกวด เป็นการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งทั้งวงในระดับมัธยมศึกษาไม่เกินชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์มี ดังนี้

1. ส่งเสริมให้เยาวชนสนใจ และซาบซึ้งศิลปะดนตรีโดยเฉพาะเพลงลูกทุ่งไทย
2. เพื่อปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนได้สืบทอดมรดกเพลงลูกทุ่งอันเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมไทย
3. เพื่อยกระดับการแสดงดนตรีให้มีมาตรฐานเทียบเท่าสากล
4. เพื่อส่งเสริมความสามัคคีในหมู่เยาวชนให้รู้จักการทำงานเป็นทีม
5. เพื่อสนับสนุนให้เยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ห่างไกลจากอบายมุข และสิ่งเสพติด

(เอกสารประกอบการประกวด : 2554)

การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในชื่อโครงการ ยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ เริ่มมีขึ้นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2544 และได้มีการจัดการประกวดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 จนถึง พ.ศ.2551 รวม 8 ครั้ง จากการสัมภาษณ์ สมชาย สืบบุญศรีพงษ์ ผู้จัดการทั่วไป ฝ่ายคอมโบ้ บริษัท สยามดนตรี ยามาฮ่า จำกัด กล่าวถึงการจัดโครงการในการประกวดยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ ถือได้ว่าเป็นผู้บุกเบิกริเริ่มการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งแบบทั้งวง เนื่องจากก่อนหน้านี้มีการประกวดนักร้องร้องเพลงลูกทุ่งเท่านั้น ไม่มีการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งแบบเต็มวงแต่อย่างใด และในแต่ละครั้งจะมีวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเข้าร่วมการประกวดไม่ต่ำกว่า 100 วง ซึ่งถือว่าได้รับความสนใจจากสถาบันการศึกษาเป็นอย่างมาก อาจเพราะปัจจุบันสถาบันการศึกษาเริ่มมีความตื่นตัวในการอนุรักษ์เพลงลูกทุ่งและยังเป็นการส่งเสริมนักเรียน นักศึกษาให้ร่วมทำกิจกรรมในสถานศึกษา อีกทั้งยังสร้างชื่อเสียงให้กับสถานศึกษาอีกด้วย (สมชาย สืบบุญศรีพงษ์, สัมภาษณ์: 2554)

รูปแบบการแข่งขัน

การเข้าร่วมกิจกรรมการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ เป็นการแข่งขันในระดับประเทศ ซึ่งแบ่งการประกวดออกเป็น 4 ภาค โดยมีการคัดเลือกวงดนตรีลูกทุ่งที่เข้าร่วมประกวดจากภาคต่างๆ เพื่อเป็นตัวแทนเข้าสู่การประกวดในรอบคัดเลือกและเข้าสู่การประกวดในรอบชิงชนะเลิศ โดยจะคัดเลือกวงดนตรีที่ได้รับคะแนนรวมสูงสุดเพียง 2 วง ของแต่ละภาค ในรอบคัดเลือก รวมทั้งสิ้น 10 วง วงที่ได้รับคัดเลือกเข้าสู่รอบชิงชนะเลิศหลังจากเสร็จสิ้นการประกวดวันสุดท้ายของแต่ละภาค วงดนตรีลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ จะได้รับถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และรางวัลเงินสด 100,000 บาท

ตาราง 1 รายชื่อวงดนตรีลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในโครงการยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์

ลำดับที่	ปีที่ประกวด	รางวัลชนะเลิศ	จังหวัด
ครั้งที่ 1	ปี 2544	โรงเรียนสมเด็จพระธีรญาณมุนี	นครราชสีมา
ครั้งที่ 2	ปี 2545	โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนีย์)	กรุงเทพฯ
ครั้งที่ 3	ปี 2546	โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนีย์)	กรุงเทพฯ
ครั้งที่ 4	ปี 2547	โรงเรียนศึกษานารี	กรุงเทพฯ
ครั้งที่ 5	ปี 2548	โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนีย์)	กรุงเทพฯ
ครั้งที่ 6	ปี 2549	โรงเรียนจ่านกร้อง	พิษณุโลก
ครั้งที่ 7	ปี 2550	โรงเรียนทุ่งเสลี่ยมชนูปถัมภ์	สุโขทัย
ครั้งที่ 8	ปี 2551	โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม	นนทบุรี
ครั้งที่ 9	ปี 2554	โรงเรียนมัธยมประชาชนิเวศน์	กรุงเทพฯ

ที่มา: รวบรวมจากการสัมภาษณ์คุณสมชาย สืบบุญศรีพงษ์ ผู้จัดการทั่วไป

การจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งระดับเยาวชนภายใต้โครงการประกวด “ทิวทัศน์ – ยามาฮ่า ลูกทุ่งคอนเทสต์” ซึ่งเป็นโครงการให้ได้รับความร่วมมือระหว่างบริษัททิวทัศน์และบริษัทสยามดนตรียามาฮ่า จำกัด ซึ่งเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมดนตรีที่สนับสนุนเด็กไทย ให้เกิดความภูมิใจและร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานเพลงลูกทุ่งสมัยใหม่ที่มีการพัฒนารูปแบบทันสมัย เหมาะสม ด้วยการนำเอาศิลปวัฒนธรรมไทยมาประยุกต์ผสมผสานทั้งเนื้อร้องและท่วงทำนองออกมาอย่างไพเราะ รักษาเสน่ห์และกลิ่นไอเพลงลูกทุ่งไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ซึ่งทางทิวทัศน์ในฐานะสื่อทางโทรทัศน์จึงมีการถ่ายทอดสดการประกวดในรอบชิงชนะเลิศทางช่องไทยไทย ทิวทัศน์ช่อง 83 และนอกจากการถ่ายทอดสดการประกวดยังได้ทำสปอตสรุปการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งความยาว 3 นาที เพื่อออกอากาศทางช่องต่างๆของทิวทัศน์ เพื่อเผยแพร่ความสามารถของเยาวชนไทย

2.3.2 โครงการจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งชิงช้าสวรรค์ลูกทุ่งคอนเทสต์

การจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งรายการชิงช้าสวรรค์ เป็นรายการวาไรตี้ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี ทุกวันเสาร์เวลา 16.30-18.00 น. ผลิตโดยบริษัทเวิร์คพอยท์ เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) เพื่อเป็นเวทีความสามารถของเยาวชนไทยอายุระหว่าง 10 - 18 ปี จากโรงเรียนทั่วประเทศมาแข่งขันในด้านการร้องเพลงลูกทุ่ง เล่นดนตรีในรูปแบบเต็มวงและการเต้นประกอบเพลง(หางเครื่อง)ผู้ชนะประจำปีจะได้รับเงินรางวัลและถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งออกแบบโดย อาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม)โดยเริ่มจัดเมื่อ พ.ศ.2548 โดยมีผู้ตัดสินเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในวงการเพลงลูกทุ่งไทย ศิลปินแห่งชาติ ครูเพลง และนักแต่งเพลงชื่อดัง (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 33 : 76)

รูปแบบการแข่งขัน

การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งแบ่งการแข่งขันออกเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูหนาว ฤดูร้อน และฤดูฝน เมื่อได้แชมป์ประจำฤดูหนาว ฤดูร้อน และฤดูฝน ครบทั้ง 3 ฤดูแล้ว จะนำทั้ง 3 แชมป์แต่ละฤดู และรองแชมป์แต่ละฤดูรวมเป็น 6 ทีม มาแข่งขันกันแบบไขว้สลับกันให้ครบทุกทีม เพื่อหาผู้ชนะเพียง 3 โรงเรียน มาแข่งขัน Champ Of The Champ ประจำปีนั้น ๆ ระยะเวลาการแข่งขัน 1 ปี รางวัลการประกวดชิงถ้วยรางวัลประจำฤดูพร้อมทุนการศึกษา 100,000 บาท

ตาราง 2 รายชื่อวงดนตรีลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในโครงการชิงช้าสวรรค์คอนเทสต์

ลำดับที่	ปีที่ประกวด	รางวัลชนะเลิศ	จังหวัด
ครั้งที่ 1	ปี 2548	โรงเรียนจ่านกร้อง	พิษณุโลก
ครั้งที่ 2	ปี 2549	โรงเรียนจ่านกร้อง	พิษณุโลก
ครั้งที่ 3	ปี 2550	โรงเรียนทุ่งเสลี่ยมชนูปถัมภ์	สุโขทัย
ครั้งที่ 4	ปี 2551	โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย	สมุทรสงคราม
ครั้งที่ 5	ปี 2552-2553	โรงเรียนอุตรดิตถ์	อุตรดิตถ์
ครั้งที่ 6	ปี 2553-2554	โรงเรียนเทพมิตรศึกษา	สุราษฎร์ธานี

ที่มา: รวบรวมจากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี ชิงช้าสวรรค์ (รายการโทรทัศน์): ออนไลน์

2.4 วงดนตรีลูกทุ่งที่เลือกนำมาศึกษา

การศึกษาวงดนตรีลูกทุ่งผู้วิจัยได้เลือกศึกษาวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาที่ได้เข้าร่วมการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในโครงการต่างๆ มากมาย และยังได้รับรางวัลในการประกวดภายใต้โครงการวงดนตรีลูกทุ่งยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์และชิงช้าสวรรค์คอนเทสต์ อีกทั้งในการนำเสนอบทเพลงที่ใช้ในการประกวดเป็นบทเพลงที่นำเสนอถึงความเป็นไทย มีรูปแบบการนำเสนอที่มีการนำนาฏศิลป์ไทยเข้ามาผสมผสานในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง

2.4.1 วงดนตรีลูกทุ่งโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์

โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานครได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการวัฒนธรรม เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2535 ให้กรุงเทพมหานครดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษาขึ้น ในปีการศึกษา 2536 กรุงเทพมหานครได้กำหนดให้โรงเรียนประชานิเวศน์ เปิดขยายโอกาสทางการศึกษา ในปี พ.ศ. 2547 ตามคำสั่งของกรุงเทพมหานคร เรื่องกำหนดเปิดโรงเรียนมัธยมศึกษา ลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2547 ได้แยกโรงเรียนฝ่ายมัธยมออกจากโรงเรียนประชานิเวศน์ เป็น "โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์" โดยโอนไปสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร และต่อมาในปีการศึกษา 2549 ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2548 ให้โอนกลับมาสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร โดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉวีวรรณ พิณี, สัมภาษณ์ :2554) ปัจจุบันโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เปิดทำการเรียนการสอน 2 ช่วงชั้น คือ

- ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3)
- ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) (สายวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์, สายศิลป์ - คำนวณ, สายศิลป์-ภาษา),(หลักสูตรเฉพาะทางด้านดนตรี)

การก้าวเข้าสู่วงดนตรีลูกทุ่ง

การก้าวเข้าสู่การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งของโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เริ่มจากการจัดตั้งวงโยธวาทิตของโรงเรียน ในปี พ.ศ. 2547 โดยมีอาจารย์ทิวา จันทรานุกูล ครูผู้สอนทางด้านดนตรีไทยและดนตรีสากล ที่ดูแลกิจกรรมวงดนตรีลูกทุ่งและได้รับคัดเลือกเป็นครูผู้สอนดีเด่น ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ระดับกรุงเทพมหานคร ได้เข้าร่วมการประกวดวงโยธวาทิตระดับประเทศ และได้รับรางวัลเหรียญทองจากการประกวดวงโยธวาทิตนักเรียน ชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทยและชิงถ้วยพระราชทานฯ ประจำปี 2550 ทางด้านกรุงเทพมหานครเล็งเห็นถึงความสำคัญในการจัดกิจกรรม จึงเสนอให้เป็นโรงเรียนนำร่องหลักสูตรเฉพาะทางดนตรีสากล ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล โดยให้งบประมาณสนับสนุนประมาณ 3,000,000 บาท มีนักเรียนเข้าร่วมวงโยธวาทิต 120 คน และได้พัฒนาจากวงโยธวาทิตมาจัดตั้งเป็นวงดนตรีลูกทุ่ง เพราะเล็งเห็นถึงความสามารถในด้านการเล่นดนตรีและการแสดงของนักเรียน อีกทั้งเครื่องดนตรีในวงโยธวาทิตและวงดนตรีลูกทุ่งสามารถนำมาปรับใช้ด้วยกันได้ รวมไปถึงการเข้ามามีส่วนร่วมของภาครัฐบาลและเอกชนได้จัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งระดับเยาวชนมากมายหลายโครงการ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด (ฉวีวรรณ พิณีจ, สัมภาษณ์: 2554)

การจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนตามวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน ที่เน้นให้นักเรียนภูมิใจในความเป็นไทย มุ่งสู่ความเป็นเลิศ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เอื้อต่อผู้เรียน เน้นความเป็นสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็ง ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพยกระดับขีดความสามารถของผู้เรียนเต็มตามศักยภาพมุ่งสู่ความเป็นเลิศ อีกทั้งยังตอบสนองโครงการทางด้านส่งเสริมความถนัด ความสามารถ และความสนใจพิเศษของนักเรียน เป็นการจัดกิจกรรมส่งเสริมในด้านกีฬา ศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ วิชาการ ฯลฯ ให้แก่นักเรียนตามความถนัด และความสนใจของนักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์นอกเหนือจากตารางเรียนปกติ

ผลงานนักเรียนด้านการประกวดแข่งขันวงดนตรีลูกทุ่ง

- รางวัลเหรียญทองจากการประกวดวงโยธวาทิต นักเรียนชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทยและชิงถ้วยพระราชทานฯ ประจำปี 2550
- แชมป์ประจำฤดูฝน รายการชิงช้าสวรรค์คอนเทสต์ ปีที่ 3 ประจำปี 2550
- รองชนะเลิศการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งกรมพลศึกษา ชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี 2554
- รางวัลชนะเลิศการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งดาวรุ่งมุ่งสู่ฝัน สาย ก "ชิงถ้วยประทานพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา"ในงานประเพณีสงกรานต์ "ถนนอาหาร สงกรานต์เมืองอุดรธานี ประจำปี 2554
- ชนะเลิศการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งและนักร้องยอดเยี่ยมงานอนุสรณ์ดอนเจดีย์และงานกาชาด จ.สุพรรณบุรี ประจำปี 2554
- ชนะเลิศการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง โครงการยามาฮาฮาลูกทุ่งคอนเทสต์ ครั้งที่ 9 ประจำปี 2554

ภาพที่ 4: นักร้อง นักดนตรี ผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชานิเวศน์
ประกวดโครงการยามาฮาฮาลูกทุ่งคอนเทสต์ ครั้งที่ 10 ประจำปี 2555

ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

การจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งยังสอดคล้องกับการเรียนรู้ในกลุ่มวิชาการการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งประกอบไปด้วย สาระที่ 1 ทักษะศิลป์ สาระที่ 2 ดนตรี สาระที่ 3 นาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่างๆ

2.5 เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

วัฒนธรรม คือ มรดกแห่งสังคมซึ่ง สังคมปรับและรักษาไว้ให้เจริญอกงาม วัฒนธรรมเกิดจากการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน สืบทอดเป็นมรดกทางสังคมต่อกันมาจากอดีตหรืออาจเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้นขึ้นใหม่ หรืออาจรับเอาสิ่งที่เผยแพร่มาจากสังคมอื่นๆ หากสมาชิกยอมรับและยึดถือเป็นแบบแผนปฏิบัติร่วมกัน ย่อมถือว่าเป็นวัฒนธรรม (นิคม มุสิกคามะ, 2545: 33) วัฒนธรรมยังรวมถึงความมีระเบียบวินัย ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้า ตลอดจนศีลธรรมอันดีงามของคนในชาติวัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมที่สืบทอดและควรรักษาไว้ไม่ให้สูญหาย

ประเทศไทยนับเป็นชาติที่เก่าแก่และมีวัฒนธรรมประจำชาติที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและพัฒนาหล่อหลอมขึ้นในสังคมไทย จนมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองไม่ว่าจะเป็น ภาษา วรรณคดี ศิลปวัตถุ ดนตรี อาหารและการแต่งกาย นอกจากนี้คนไทยไม่เพียงแต่รับวัฒนธรรมทางสังคมจากบรรพบุรุษเท่านั้น ประเทศยังได้มีการยอมรับเอาวัฒนธรรมของชาติอื่นเข้ามาผสมผสานโดยการนำมาดัดแปลง แก้ไขและนำมาผสมผสานกันได้อย่างกลมกลืน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมของสังคมไทยที่มีเอกลักษณ์ในที่สุด วัฒนธรรมไทยแบ่งรูปแบบทางวัฒนธรรมออกเป็น 2 แบบ คือ

- 1) มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) คือรากเหง้าพัฒนาการของคนนิรนามที่ผ่านจากยุคหิน เดิบโต ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง สืบต่อมาจากสภาพของกาลเวลาและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม จนถึงปัจจุบัน ต้องรักษาไว้ไม่ให้สูญหาย เช่น ภาษา อนุสรณ์สถาน

- 2) วัฒนธรรมร่วมสมัยเอกลักษณ์ไทยที่ดี (Contemporary life Thai Identity) คือ แบบแผนการพัฒนาสังคมเพื่อพัฒนาบ้านเมืองให้เหมาะสมให้ผสมผสานกลมกลืนกับโลกภายนอก เพื่อเราจะได้อยู่อย่างไทยในสังคมโลกที่เหมาะสม เช่น ศิลปะและการละเล่น ภาษา สังคม

(สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ 2540:10)

วัฒนธรรมไทยจึงเป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ของคนในสังคมไทย เป็นมรดกของสังคมไทย เป็นผลที่เกิดจากการถ่ายทอดของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง วัฒนธรรมไทยจึงเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญของคนในสังคมไทย หากสังคมไทยมีวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะสังคมก็จะพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็วเพราะมีรากฐานทางสังคมที่มั่นคง

คำว่า “เอกลักษณ์” มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ว่า ลักษณะที่เหมือนกันหรือมีส่วนร่วม (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน 2542: 1391) หรือลักษณะที่แสดงความเป็นอย่างเดียวกันของคนในสังคม ลักษณะเฉพาะของชาติไทยในด้านความเป็นชาติ ประชากร อธิปไตยของชาติ การปกครอง ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และเกียรติภูมิของชาติ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมจึงเป็นองค์ประกอบอันสำคัญในการทำให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันเป็นปึกแผ่น สร้างสรรค์ให้เจริญก้าวหน้า เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมจึงเป็นฐานอันสำคัญในการพัฒนาประเทศ

เอกลักษณ์ไทยนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต สืบทอดต่อมาจนถึงปัจจุบันและมีการถ่ายทอดสู่อนาคตด้วย วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ไทยเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ส่วนใหญ่ต้องใช้เวลานานในการลงความเห็นให้ตรงกัน เมื่อมีการยอมรับจากสังคมแล้ว สิ่งนั้นก็กลายเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ ยกตัวอย่าง วรรณคดีที่มาจากชาติอื่น เช่น รามเกียรติ์ สามก๊ก เป็นวรรณคดีไทยหรือไม่ เอกลักษณ์บางอย่างต้องอาศัยเวลานานในการยอมรับว่าสิ่งนั้นเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ (ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์ 2540: 26) เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้สังคมเป็นปึกแผ่น การสร้างสรรค์เอกลักษณ์ให้เกิดความเจริญอกงามในชาติซึ่งในการพัฒนาที่ดีต้องยอมรับเอาวัฒนธรรมของชาติเป็นพื้นฐานในการพัฒนา ถึงแม้วัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบใดก็ตาม ซึ่งคนไทยมีวัฒนธรรมที่เป็นของตนเองมาตั้งแต่สุโขทัยซึ่งแสดงออกถึงความเป็นชาติที่มีความรัก ความสามัคคีและสงบสุข อาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมไทยก็เหมือนวัฒนธรรมของชนชาติอื่นที่เป็นวัฒนธรรมแบบผสมผสาน คือ 1. มีวัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นของตนเอง 2. รับเอาวัฒนธรรมอื่นจากภายนอกที่ได้ติดต่อสัมพันธ์กัน

2.5.1 การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเกิดจากปัจจัยหลายประการ ทั้งจากอิทธิพลภายในและภายนอกการติดต่อสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอื่น ทั้งการสื่อสารและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าในปัจจุบันเข้ามา มีอิทธิพลกับสังคมไทย ดังนั้นแนวโน้มโดยทั่วไปของสังคมไทยจึงอยู่ในสภาพที่จะเปลี่ยนแปลง อยู่เสมอ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในบริบทนี้หมายถึงการเปลี่ยนแปลง ปรากฏจากรากวัฒนธรรมหนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่ง คือการผ่านข้ามทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลง ไปตามกาลเวลาและเกี่ยวพันกับปัจจัยภายในและภายนอกที่เข้ามากระทบทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงขึ้น (วิเชียร รักการ, 2529: 139)

มณฑิรา สวัสดิรักษา ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อเยาวชน ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์เกี่ยวกับวัฒนธรรมข้ามชาติ ในสารศุูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรมว่า

“...ที่น่าห่วงใยคือเด็กซึมซับวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากการสื่อสาร ไร้พรมแดนซึ่งเป็นต้นเหตุจากการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ผิดๆ ให้แก่เด็กและ เยาวชน เช่น การส่งเสริมให้มีการประกวดนางเครื่อง การแต่งกายล่อแหลม ในสถานศึกษา ขนบธรรมเนียมประเพณีเบี่ยงเบนจากอิทธิพลของ อุดสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ทำให้เยาวชนรุ่นหลังไม่รู้จักรากวัฒนธรรมดั้งเดิมของ ท้องถิ่น ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องเฝ้าระวังโดยการอนุรักษ์..”

(มณฑิรา สวัสดิรักษา 2547:21)

บริบททางวัฒนธรรมไทยย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสังคมเพื่อแสดงให้เห็นว่าสังคมนั้น ยังคงเป็นสังคมที่สามารถพัฒนา แต่เอกลักษณ์ในความเป็นมรดกทางสังคมหรือวัฒนธรรมของ ชาติแต่ดั้งเดิมยังคงอยู่ ดังนั้น วัฒนธรรมอาจเหมาะสมกับสภาพสังคมในยุคหนึ่ง แต่อาจไม่ สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมในอีกยุคหนึ่งก็ได้ การเปลี่ยนแปลงไม่ได้หมายถึงการ ละทิ้งวัฒนธรรมประเพณีไปอย่างสิ้นเชิง และหันไปรับวัฒนธรรมประเพณีของสังคมอื่นมาใช้ ทั้งหมด ทั้งนี้เพราะรากเหง้าของวัฒนธรรมประเพณีไทยได้สร้างและสั่งสมให้สอดคล้องกับ สังคมไทยมาช้านาน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากลักษณะบางอย่างไม่ตอบสนองความ ต้องการของสมาชิกในยุคปัจจุบัน จึงได้นำสิ่งประดิษฐ์คิดค้นใหม่มาใช้ทดแทน หรือพัฒนาต่อยอด วัฒนธรรมที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ การเปลี่ยนแปลงควรอยู่บนพื้นฐานของรากเหง้าทางวัฒนธรรมไทย

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าเพลงลูกทุ่งกับการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง คือ สิ่ง ที่สะท้อนวิถีชีวิต สภาพสังคมอุดมคติและวัฒนธรรมไทย โดยมีท่วงทำนอง คำร้อง สำเนียงและลีลา การเต้นที่เป็นเอกลักษณ์และน่าสนใจ มีลักษณะเฉพาะซึ่งให้บรรยากาศความเป็นลูกทุ่งในแง่ ศิลปะได้อย่างชัดเจน ความเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของไทยส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์และการ สร้างสรรค์ในด้านการแสดง ทั้งการแสดงแบบดั้งเดิมหรือร่วมสมัย การรับอิทธิพลจากตะวันตกก็ เป็นอีกปัจจัยที่ทำให้รูปแบบการแสดงประกอบวงดนตรีลูกทุ่งมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ซึ่งวิวัฒนาการเพลงลูกทุ่งมาจาก บทเพลงที่มีเนื้อร้องแบบกลอนแปด จะร้องสลับกับการเอื้อน ทำนอง ต่อมาเพลงได้ถูกพัฒนาเป็นเพลงลูกทุ่ง ที่มีท่วงทำนองที่เป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนความเป็น ไทยในอีกรูปแบบหนึ่ง นอกจากบทเพลงลูกทุ่งจะได้รับความนิยมแล้วองค์ประกอบสำคัญที่ช่วย ส่งเสริมให้บทเพลงลูกทุ่งได้รับความนิยม คือ วงดนตรีและผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรี ลูกทุ่ง เพื่อสร้างสีสันให้กับวงดนตรีลูกทุ่งมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยใช้ผู้หญิงออกมาเต้น ประกอบการร้องเพลงของนักร้อง สวมเครื่องแต่งกายสวยงามตระการตา วาบหวิวและล่อแหลม เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ ลีลาการเคลื่อนไหวของผู้แสดงประกอบนักร้อง โดยการเต้นเพื่อให้เข้ากับ จังหวะของดนตรี ซึ่งลีลาท่าทางการเต้นของผู้แสดงประกอบนักร้องได้รับอิทธิพลการลอกเลียนแบบ มาจากการเต้นคาบาเร่ต์และการเต้นระบำแคนแคนของตะวันตก เพื่อดึงดูดหรือเรียกความสนใจ ให้กับผู้ชม ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งเป็นอาชีพที่สร้าง ความสุข ความสนุกสนานให้กับผู้ชม แต่ไม่ได้รับการยอมรับทางสังคม บทบาทของผู้แสดงประกอบ นักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งถือได้ว่าสะท้อนถึงวิถีชีวิตของสังคมบางส่วน ภาพลักษณ์ของผู้แสดง ประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ในสายตาของผู้ชมมีทั้งในแง่บวกและแง่ลบ เพราะการที่ผู้แสดง ประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ต้องดำรงชีวิตเพื่อการอยู่รอดในสังคมจึงมีการปรับเปลี่ยน ตัวเองตามความนิยมของคนในสังคมในแต่ละยุคสมัย ซึ่งในแง่ธุรกิจผู้ที่อยู่ในวงการเพลงลูกทุ่งต่าง ยอมรับว่าผู้แสดงประกอบนักร้องเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในวงดนตรีลูกทุ่ง ผู้ชมตื่นตาตื่นใจกับเสื้อผ้า และลีลาการเต้นของผู้แสดงประกอบนักร้อง เมื่อการแข่งขันด้านการแสดงประกอบนักร้องของวง ดนตรีลูกทุ่งไม่มีขีดจำกัด ทำให้การแข่งขันของวงดนตรีลูกทุ่งเพิ่มมากขึ้น และวงดนตรีลูกทุ่งบางวง ก็เลิกกันไปเพราะมีค่าใช้จ่ายในการแสดงที่สูง ส่วนในแง่สังคมอาชีพผู้แสดงประกอบนักร้องยังคง เป็นอาชีพที่ไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร

ปัจจุบันมีวงดนตรีลูกทุ่งเกิดขึ้นในสถาบันการศึกษามากมาย จากการจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในโครงการต่างๆของภาคเอกชน เช่น รายการยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ รายการชิงช้าสวรรค์คอนเทสต์ ในการจัดการประกวดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกและส่งเสริมให้เยาวชนสนใจและซาบซึ้งศิลปะดนตรีเพลงลูกทุ่ง ปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนได้สืบทอดมรดกเพลงลูกทุ่งอันเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทย ที่เน้นการนำเสนอศิลปวัฒนธรรมไทยแบบพื้นบ้านให้อยู่กับประเทศไทย รวมไปถึงผลประโยชน์เชิงพาณิชย์และมอบความบันเทิงให้กับผู้ชมวงดนตรีลูกทุ่งจึงมีบทบาทมากขึ้นในสถาบันการศึกษา โรงเรียนมัธยมประชาชนิเวณนี้เป็นอีกหนึ่งสถาบันการศึกษาที่ก่อตั้งวงดนตรีลูกทุ่งและได้รับรางวัลจากการเข้าร่วมประกวดทั้ง 2 โครงการ ถือว่าเป็นสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงในด้านการจัดการแสดงวงดนตรีลูกทุ่ง เนื่องจากได้รับรางวัลจากการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งหลายโครงการ อีกด้านหนึ่งเมื่อมีการแข่งขันเกิดขึ้นการหาเอกลักษณ์และสร้างจุดเด่นให้กับวงดนตรีลูกทุ่งของตนก็เกิดขึ้น การแข่งขันทางด้านการแสดง ประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งจึงถือเป็นจุดเด่นในการสร้างสรรค์ความแปลกใหม่ให้กับวงดนตรีลูกทุ่งที่ถือเป็นบทเพลงที่อยู่คู่คนไทยมานาน การอนุรักษ์วงดนตรีลูกทุ่งในรูปแบบการสร้างสรรค โดยนำศิลปะการแสดงนาฏยศิลป์ไทยเข้ามาผสมผสานในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏยศิลป์ไทยในการแสดงประกอบนักร้อง ถือเป็น การนำวัฒนธรรมดั้งเดิมกับวัฒนธรรมอื่น มาผสมผสานจนเกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่จนทำให้เกิดการยอมรับทางสังคมและถือปฏิบัติกันอย่างแพร่หลายในวงดนตรีลูกทุ่งในปัจจุบัน ซึ่งการนำนาฏยศิลป์ไทยมาผสมผสานกับการแสดงประกอบนักร้อง ควรอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทยดั้งเดิม ความเหมาะสม ความสวยงาม ความสมบูรณ์ทุกอย่างล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญการในสร้างสรรค์การแสดงอย่างเห็นคุณค่า

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงนาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง วิเคราะห์องค์ประกอบการแสดงและการบริหารจัดการด้านการแสดงของวงดนตรีลูกทุ่ง รวมถึง ศึกษาบริบททางสังคมของผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง เพื่อสะท้อนถึงบทบาทของการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในปัจจุบัน โดยผู้วิจัยเน้นศึกษาการองค์ประกอบการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง รวมไปถึงการสร้างสรรคดีลาท่าทางการเต้นในการแสดง ประกอบนักร้อง ที่มีการนำนาฏยศิลป์ไทยไปประยุกต์ใช้ในวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา ซึ่ง มีเป้าหมายในการประกวดที่หลากหลาย ทั้งเพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับสถาบันการศึกษา และการ ต่อ ยอดในด้านการศึกษาของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาสู่ระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีปัจจัยที่ส่ง ผลกระทบต่อการสืบต่อนาฏยศิลป์ไทยแบบดั้งเดิม อีกทั้งบริบททางสังคมกับการแสดงประกอบ นักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในระดับมัธยมศึกษา มีความไม่เหมาะสม ซึ่งอาจลดคุณค่าในตัวผู้แสดง ลงเนื่องจากการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งถือว่ายังเป็นอาชีพที่ไม่ได้รับการยอมรับ ทางสังคม

3.1 รูปแบบงานวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยที่ผู้วิจัยเลือกนำมาใช้ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เป็นการพรรณนาวิเคราะห์จากข้อมูลในเอกสาร (Documentary Research) และ การศึกษาภาคสนาม (Field Observation) เป็นหลักโดยให้ความสำคัญกับการศึกษาจาก แหล่งข้อมูลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์และเก็บรวบรวม ข้อมูลภาคสนาม ในด้านประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของการแสดงประกอบนักร้องของ วงดนตรีลูกทุ่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2509 – 2554 ตลอดจนวิเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบและรูปแบบการ แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งและบริบททางสังคม แล้วนำเอาข้อมูลมาจัดหมวดหมู่และ วิเคราะห์ โดยอาศัยเอกสารและแนวคิดทฤษฎีต่างๆ นำมาประกอบการพรรณนาวิเคราะห์ การ ศึกษาวิจัยเรื่องนาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ผู้ศึกษาวิจัย ได้แบ่งแหล่งข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่

1) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยในขั้นแรก ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง รวมถึงเอกสารโครงการการจัดการประกวดของภาคเอกชนและผู้เข้าร่วมประกวดของวงดนตรีลูกทุ่ง อันได้แก่ เอกสารวิชาการในห้องสมุด บทความในวารสาร ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยรวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อสามารถนำมาใช้ในการศึกษาวิจัยในส่วนของคุณข้อมูลเบื้องต้น

3.1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่

1) ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ภาคสนาม (Field Observation) ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์ด้วยตนเอง โดยเข้าไปชมการฝึกซ้อม การแสดงจริง ในโอกาสที่วงดนตรีลูกทุ่งได้รับเชิญให้ไปแสดงในงานแสดงต่างๆหรือการจัดการประกวดในแต่ละรายการ เช่น การแข่งขันประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในรายการชิงช้าสวรรค์ ชิงช้าสวรรค์คอนเทสต์ รอบแชมป์ออฟเดอะแชมป์ (Champ of the champ) การประกวดยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ สำหรับการสังเกตการณ์ภาคสนามดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดเป้าหมายเพื่อการศึกษารูปแบบการดำเนินงานของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่สามารถเชื่อมโยงกับการจัดการภายในองค์กรของการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ถึงการจัดการสร้างสรรค์ การออกแบบท่าทางบนพื้นฐานทางด้านนาฏศิลป์ได้อย่างถูกต้อง เพื่อเป็นการสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์ไทยในวงดนตรีลูกทุ่งให้มีความถูกต้องและเหมาะสมต่อไป จากการสังเกตการณ์เพื่อให้การทำวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตอยู่ 2 แบบ ดังนี้

1.1 สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยได้สังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยการซักถาม จดบันทึกและฝึกปฏิบัติจริงในวงดนตรีลูกทุ่ง

1.2 สังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (non – Participant Observation) ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม โดยการชมการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง และบันทึกวิดีโอการแสดง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์บุคคลที่คัดเลือกมาจากกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง อันได้แก่ ผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในวงดนตรีลูกทุ่งระดับมัธยมศึกษา ผู้ควบคุมวง ผู้สร้างสรรค์ออกแบบลีลาท่าเต้น ผู้ชม ภาคเอกชนที่ให้การสนับสนุนในการจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งการคัดเลือกบุคคลดังกล่าวได้ใช้วิธีการสุ่มเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย ผู้วิจัยใช้การจดบันทึกและเครื่องบันทึกเสียงเป็นอุปกรณ์ในการบันทึกข้อมูล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ และครบถ้วน โดยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งหมดมาใช้ในการศึกษาถึงกระบวนการจัดการ

3.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ระยะเวลาในการดำเนินงาน
4. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล
5. การตรวจสอบข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือกนำมาศึกษาในครั้งนี้ เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาทั้งการสัมภาษณ์และการวิจัยเอกสาร รวมถึงการสังเกตการณ์ภาคสนามเพื่อศึกษาข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder) ในประเด็นของประวัติความเป็นมาเพลงลูกทุ่ง การแสดงประกอบนักร้อง และการบริหารจัดการวงดนตรีลูกทุ่ง การออกแบบลีลาท่าเต้นในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในแต่ละยุค ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ในการศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยเลือกตัวแทนกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ผู้ที่สามารถให้ความรู้แบบองค์กร KI (Key Informant) ประกอบไปด้วยนักวิชาการที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ศิลปินแห่งชาติสาขาที่เกี่ยวข้องในวงดนตรีลูกทุ่ง และผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏยศิลป์ไทย

2. ผู้ปฏิบัติ CI (Casual informant) ได้แก่ นักร้อง นักดนตรี ผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง สถาบันการศึกษาที่ให้การสนับสนุนการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ผู้ฝึกซ้อมการแสดง ผู้ออกแบบท่าเต้น ผู้จัดการประกวด คณะกรรมการและผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญทางด้านการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง กรณีศึกษา

- วงดนตรีลูกทุ่งโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ ได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ และเข้าร่วมการประกวดในหลายโครงการ

3. ประชาชนทั่วไป GI (General informant) ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการแสดงการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง เช่น ผู้ชมทั่วไป ผู้จ้าง ผู้ปกครอง เป็นต้น

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) การเก็บข้อมูลเอกสารเป็นการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลโดยวิธีการศึกษาจากเอกสารวิชาการในห้องสมุด บทความในวารสาร ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงเอกสารการสัมมนา หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเน้นการเก็บข้อมูลแหล่งข้อมูล ได้แก่

1.1 แหล่งข้อมูล

- 1.1.1 สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.1.2 สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 1.1.3 สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 1.1.4 ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.1.5 หอสมุดแห่งชาติ
- 1.1.6 พิพิธภัณฑ์ลูกทุ่งไทย
- 1.1.7 วงดนตรีลูกทุ่งโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์
- 1.1.8 บริษัท สยามดนตรียามาฮ่า จำกัด
- 1.1.9 บริษัท เวิร์คพอย จำกัด (มหาชน)

1.2 การเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการ และบทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เช่น

- วราภรณ์ บัวผา วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง หางเครื่องบางเส่ย “คณะแม่ถนอม” ตำบลบางเส่ย อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เนื้อหาสาระชี้ให้เห็นถึงการศึกษาเกี่ยวกับลีลาท่าทางการเดินของผู้แสดงประกอบนักร้อง ซึ่งเป็นแนวทางให้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาองค์ประกอบ รูปแบบและวิธีการนำเสนอการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรี

- ขวัญชนก งามชื่น วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สตรีศึกษา) สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง เวทีชีวิตแดนเซอร์ เนื้อหาสาระชี้ให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในอดีต รวมถึงความเหมาะสมและบริบททางสังคมของผู้แสดงประกอบนักร้อง

- งามทัต สุทธิประภา วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาวาทวิทยา ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยวิทยานิพนธ์ เรื่อง กระบวนการสื่อสารการเดินในการตลาดเชิงกิจกรรม เนื้อหาสาระชี้ให้เห็นถึงการออกแบบลีลาท่าเดินในเชิงการตลาด

- นันดา วีรวิทย์กุล วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยวิทยานิพนธ์ เรื่อง การวิเคราะห์ภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อหาเพลงลูกทุ่งระหว่างปี พ.ศ.2525-2540 เนื้อหาสาระชี้ให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในอดีต รวมถึงความเหมาะสมและยอมรับในบริบททางสังคม

- นริรัตน์ พิณจรรย์สาร วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบริหารงานวัฒนธรรม วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง นาฏยพานิชย์กรณีศึกษาการแสดงนาฏศิลป์ในโรงละครในเขตกรุงเทพฯ เนื้อหาสาระชี้ให้เห็นถึงระบบการบริหารจัดการในเชิงพานิชย์

- พงษ์ประเสริฐ หกสุวรรณ รายงานการวิจัย ภาควิชาวัฒนธรรมและเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เรื่อง “รูปแบบการอนุรักษ์และฟื้นฟูทางเครื่องบางเส่ย” เนื้อหาชี้ให้เห็นถึงลักษณะและคุณค่าของการอนุรักษ์การแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง

1.3 หนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องที่ได้ค้นคว้าข้อมูลดังกล่าว ได้แก่

- ศิริพร กรอบทอง เรื่อง วิวัฒนาการเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย ศึกษาเรื่อง การแพร่หลายของเพลงลูกทุ่งสู่ชนบท
- นคร ถนอมทรัพย์ เรื่อง ความเป็นมาของเพลงลูกทุ่ง กิ่งศตวรรษเพลง ลูกทุ่งไทย ศึกษาถึงเรื่องความเป็นมาของการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง
- จินตนา ดำรงค์เลิศ เรื่อง วิวัฒนาการและองค์ประกอบของเพลงลูกทุ่ง กิ่ง ศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ภาค 2 ศึกษาเรื่องวิวัฒนาการและองค์ประกอบของการแสดงประกอบ นักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งประกอบวงดนตรีลูกทุ่ง
- สง่า กาญจนาคพันธุ์ เรื่องของละครและเพลง ศึกษาถึงประวัติการ กำเนิดของวงดนตรีลูกทุ่ง
- สมยศ สิงค์คำ กิ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย สืบสานคุณค่าวัฒนธรรม ไทย ศึกษาถึงการเชื่อมโยงบทเพลงพื้นเมืองสู่เพลงลูกทุ่ง
- นิคม มุสิกคามะ เรื่อง วัฒนธรรม : บทบาทใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมทุกรูปแบบ ที่เป็นจารีตประเพณี รูปแบบการแสดงออกทางวัฒนธรรม
- วิเชียร รักการ วัฒนธรรมและพฤติกรรมของไทย ศึกษาถึงการ เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

การตรวจสอบเอกสาร ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือของเอกสารที่ นำมาศึกษา ซึ่งจะตรวจสอบจากผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ทางด้านวิชาการ จนกระทั่งเป็นที่ ยอมรับตลอดจนแหล่งที่มาของเอกสารนั้น ๆ ด้วย

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)) ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากสนาม เพื่อ ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง และองค์ประกอบ ในการนำเสนอ รูปแบบการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งระดับมัธยมศึกษา และการ รับจ้างในงานต่างๆ โดยใช้ในการสังเกตการ การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการคัดเลือกผู้ให้ ข้อมูลสำคัญ การศึกษาวิจัยการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งกับบริบททางสังคม ผู้วิจัย กำหนดขอบเขตเนื้อหาในการเก็บข้อมูลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 วิธี ดังนี้

2.1 จากการสังเกตการณ์เพื่อให้การทำวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตอยู่ 2 แบบ ดังนี้

2.1.1 สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยได้สังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยการซักถาม จดบันทึก และฝึกปฏิบัติจริงในวงดนตรีลูกทุ่ง

2.1.2 สังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (non-Participant Observation) ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม โดยการชมการแสดงของนักแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งและบันทึกวิดีโอการแสดง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

2.2 จากการสัมภาษณ์ โดยแบ่งผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ก่อตั้งวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในวงดนตรีลูกทุ่ง เช่น นักดนตรี นักร้อง ผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ผู้ชมการแสดง ผู้ออกแบบท่าเต้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนและจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง รวมไปถึงผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทยแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ การสัมภาษณ์ด้วยการนำเสนอบทสัมภาษณ์ ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้วิธีการตั้งคำถามในการสัมภาษณ์ โดยใช้คำถามแบบปลายเปิดซึ่งได้มีการตั้งคำถามหลักในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังนี้

- สัมภาษณ์ศิลปินที่มีชื่อเสียงทางด้านเพลงลูกทุ่ง
- สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย
- สัมภาษณ์ผู้ออกแบบท่าทางในการแสดงให้กับวงดนตรีลูกทุ่ง
- สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในด้านการจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง
- สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในวงดนตรีลูกทุ่งเยาวชน
 - ผู้ควบคุมวง
 - ผู้ออกแบบท่าเต้น
 - นักแสดงการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง
 - นักดนตรี

3.6 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและผลการศึกษาที่ได้ทั้งหมด โดยได้แยกข้อมูลออกเป็นหัวข้อ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ ภูมิหลัง ความเป็นมาของบทเพลงลูกทุ่ง วิวัฒนาการการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในอดีต และการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในสถาบันการศึกษา

2. ข้อมูลด้านวิชาการเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย ความหมายของวัฒนธรรมด้านการแสดง เอกลักษณะที่ปรากฏในการแสดงของไทยในยุคโลกาภิวัตน์ต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อการแสดงนาฏศิลป์ไทย และการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง

3. ข้อมูลเกี่ยวกับภาครัฐและภาคเอกชนที่ให้การส่งเสริมวงดนตรีลูกทุ่งในการประกวด และการส่งเสริมทางด้านวัฒนธรรมเพลงลูกทุ่ง

4. ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบวิธีการบริหารจัดการแสดง รูปแบบการแสดง องค์ประกอบการแสดง โดยมุ่งเน้นที่การออกแบบท่าทางในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยเชื่อมโยงกับการนำนาฏศิลป์ไทยเข้ามาผสมผสาน ความสัมพันธ์ระหว่างคนในกลุ่มการจัดสรรงบประมาณและรายจ่าย

5. ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งกับบริบททางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อนักเรียนในสถาบันศึกษาระดับมัธยมศึกษา

6. ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการวงดนตรีลูกทุ่งในเชิงอนุรักษ์และส่งเสริม

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2553 - เดือนมีนาคม พ.ศ.2556 ในการวิจัยในครั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์เรื่อง นาฏศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ภาคสนาม

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งประกอบวงดนตรีลูกทุ่ง เพื่อนำมาสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

1. **การสำรวจ** ผู้วิจัยได้ออกสำรวจพื้นที่เริ่มจากแหล่งข้อมูลจากภาคเอกชนที่ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา และบทเพลงที่ใช้ในการประกวด จึงเข้าไปหาข้อมูลกับทางโรงเรียนที่ได้เข้าร่วมประกวดและได้รับรางวัลในการประกวด วิเคราะห์จากความโดดเด่นและความถนัดของสถาบันการศึกษานั้นๆ เพื่อศึกษาและการเก็บข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องนาฏศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาของการจัดการประกวด องค์ประกอบการแสดงและการวิเคราะห์การแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งว่ามีบทบาทอย่างไรกับบริบททางสังคม ซึ่งมีความสำคัญที่จะได้ข้อมูลในการตรวจสอบ (Preliminary Survey) เพื่อยืนยันความสำคัญของพื้นที่

2. **การสังเกตการณ์** (Observation) ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องนำไปวิเคราะห์และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. **การสัมภาษณ์** โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – Dept Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นเป้าหมายของการวิจัย ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง ผู้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งและผู้ออกแบบท่าเต้นในวงดนตรีลูกทุ่ง ผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการออกแบบสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ไทย นักดนตรีบุคลากรในวงดนตรีลูกทุ่ง ผู้ชมการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดคำถามการสัมภาษณ์ ส่วนมากเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ และคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์โดยไม่ปิดกั้นความคิดของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ด้านประวัติและความเป็นมาและการก่อตั้งของวงดนตรีลูกทุ่งในสถาบัน องค์ประกอบการแสดงและขั้นตอนต่างๆของการแสดงประกอบนักร้อง รวมทั้งลักษณะเฉพาะการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในแต่ละวงเนื่องจากการสัมภาษณ์นั้นสามารถยืดหยุ่นในเรื่องของคำถามได้ ผู้สัมภาษณ์ได้มีโอกาสอธิบายขยายความให้ผู้ตอบเข้าใจวัตถุประสงค์ของคำถามในบางข้อที่ผู้วิจัยได้ซักถามเพิ่มเติม

ผู้วิจัยได้ใช้คำถามจากหลักวัตถุประสงค์ในการวิจัยของงานวิจัย เพื่อนำมากำหนดเป็นคำถามสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมายของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยมีหัวข้อย่อยแบ่งออกไปในประเด็นต่างๆ ที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละกลุ่มตามความเหมาะสม

4. การจัดบันทึกสนาม ผู้วิจัยได้จัดบันทึกรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์ ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมของการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ในพื้นที่ที่ทำการวิจัย การสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งนอกจากจะจัดบันทึกข้อมูลที่สำคัญแล้วผู้วิจัยยังใช้เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายภาพขณะทำการสัมภาษณ์ ซึ่งหลังจากลงพื้นที่เก็บข้อมูลในแต่ละครั้งผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการจัดบันทึก และนำคำสัมภาษณ์จากเครื่องบันทึกเสียงมาเรียบเรียงข้อมูลใหม่ตามวัตถุประสงค์ที่จะทำการวิเคราะห์และศึกษาหาข้อมูล

3.7 การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลภาคสนามทุกครั้งที่ได้เก็บข้อมูลด้วยการดูคำถาม สื่อความหมายตรงตามที่ต้องการหรือไม่ในขณะที่ไปสัมภาษณ์ คำตอบที่ได้สอดคล้องกับข้อมูลตามบริบทของสังคมและชุมชนในแต่ละครั้งหรือไม่ การตรวจสอบข้อมูลครั้งนี้จะใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ตามการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำและเชื่อถือได้มากที่สุด จากการสัมภาษณ์และสังเกตตัวแทนกลุ่มต่างๆ โดยมีการตรวจสอบสามเส้าในด้านต่างๆ ดังนี้

1. **การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation)** ตรวจสอบด้านเวลา สถานที่ และบุคคล ว่าข้อมูลที่ได้มานั้น เมื่อต่างวันเวলাกันข้อมูลจะเหมือนกันหรือไม่
2. **การตรวจสอบสามเส้าข้อมูลด้านผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ** ว่ามีข้อมูลตรงกันหรือไม่ ด้วยการซักถามประเด็นที่เหมือนกัน เพื่อเป็นการยืนยันความเชื่อถือได้ของข้อมูล
3. **การตรวจสอบข้อมูลด้านทฤษฎี** ตรวจสอบข้อมูลภาคสนาม การตีความว่าตรงหรือแตกต่างไปจากทฤษฎี หรือแนวคิดผู้เชี่ยวชาญมากนักน้อยเพียงใด และตรวจสอบความเข้าใจของผู้วิจัยเอง (Investigation Triangulation) โดยศึกษาเอกสารเพิ่มเติม เมื่อมีข้อมูลที่ขัดแย้งหรือไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลซ้ำ เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากเอกสารประกอบกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การลงสังเกตการณ์ภาคสนาม (Field Observation) แล้วจึงทำการตรวจสอบข้อมูล จากนั้นผู้ศึกษาได้ทำการจัดแบ่งข้อมูลตามประเภทของหัวเรื่องที่จะศึกษา โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มาใช้เป็นกรอบแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งทุกฝ่าย เพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างมีระบบและเพื่อให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความ (Interpretation) ซึ่งใช้แนวคิดและทฤษฎีที่กำหนดไว้เป็นแนวทางในการพิจารณา และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลผลในประเด็นต่างๆ เพื่อนำเสนอลักษณะการพรรณนา

ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการศึกษาแบบการพรรณนา โดยเปรียบเทียบวิเคราะห์ศึกษาตามแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้อ้างอิง โดยสรุปนาฏศิลป์ไทยในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง รูปแบบการจัดการแสดงวงดนตรีลูกทุ่งในการบริหารจัดการ การออกแบบลีลาท่าทาง บนพื้นฐานของจารีตนาฏศิลป์ไทย เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในการสร้างสรรค์การแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งให้คงอยู่ต่อไปอย่างถูกต้อง โดยไม่ส่งผลกระทบต่อการแสดงนาฏศิลป์ไทย พร้อมทั้งเสนอแนะข้อคิดเห็นที่ได้จากการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ลีลาท่าเต้น เพื่อเป็นการสืบทอดให้นาฏศิลป์ไทย และยังคงเป็นการอนุรักษ์การแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งให้คงอยู่และได้รับความนิยมต่อไป อีกทั้งยังมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบริบททางสังคมของผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา ในประเด็นความเหมาะสมของผู้แสดงต่อไปในอนาคต

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม

1) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษาประวัติ ความเป็นมาของบทเพลงลูกทุ่งวงดนตรีลูกทุ่ง นาฏศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง วิวัฒนาการของการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในวงดนตรีลูกทุ่ง บริบททางสังคมของผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพื้นที่ที่ทำการวิจัย

2) การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ใช้กระบวนการวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากบันทึกภาคสนาม (Field note) แบบวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจัดระบบหมวดหมู่ข้อมูล โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก สัมภาษณ์กลุ่ม การสังเกตสภาพแวดล้อมทางสังคม และการแสดงการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง องค์ประกอบและรูปแบบการนำเสนอการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง

3) นำข้อมูลทั้งหมดที่จัดหมวดหมู่แล้วมาแปลความหมายข้อมูล (Interpreting data) โดยใช้วิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ โดยใช้ทฤษฎีในการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้คำอธิบายกับข้อมูล โดยศึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในประเด็นต่าง

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลเรียบร้อยแล้ว นำมารวบรวมและเรียบเรียงให้เป็นรูปแบบงานวิจัย โดยแบ่งหัวข้อในบทต่างๆตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดเอาไว้ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยต่อไป

บทที่ 4

วิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง นาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ในงานวิจัยเล่มนี้ เป็นการศึกษา องค์ประกอบ นาฏยศิลป์ไทยในวงดนตรีลูกทุ่ง รูปแบบกระบวนการ การนำเสนอ การบริหารจัดการวงดนตรีลูกทุ่ง รวมถึงบริบทของผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง โดยกำหนดขอบเขตวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชาชนิเวณนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ถึงเอกลักษณ์นาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบวงดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชาชนิเวณนี้ถือเป็นวงดนตรีลูกทุ่งที่มีการนำเอาเอกลักษณ์ทางด้านนาฏยศิลป์ไทยเข้ามาผสมผสานในการแสดง ทั้งในการแสดงตามงานต่างๆและการเข้าร่วมประกวด และการประกวดในแต่ละครั้งจะนำเสนอบทเพลงที่มีความเกี่ยวข้องกับนาฏยศิลป์ไทย การแสดง ประกอบนักร้อง นับเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในวงดนตรีลูกทุ่งแบบเต็มวง ดังนั้นรูปแบบของการแสดง ประกอบนักร้อง มีการผสมผสานกับ การเต้นที่มีความหลากหลายตามความสามารถของ ผู้แสดง เนื่องจากการ การแสดงประกอบนักร้องไม่มีรูปแบบที่ตายตัว รวมไปถึงการนำศิลปะการแสดงด้านนาฏยศิลป์ไทยเข้ามาผสมผสานกับการ แสดงประกอบนักร้อง ด้วย การศึกษาองค์ประกอบการแสดงวงดนตรีลูกทุ่ง ผู้วิจัยเลือกวิเคราะห์การแสดงทางเครื่องที่มีทำรำนาฏยศิลป์ไทยปรากฏอยู่ในการเต้นประกอบ จังหวะของทางเครื่อง โดยเลือกวิเคราะห์ 2 บทเพลง คือ บทเพลงหงส์ฟ้าและบทเพลงเอกลักษณ์ไทย ที่ใช้ในการประกวดโครงการยามาฮาฮุกทุ่งคอนเทสต์ ครั้งที่ 9 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ถึงนาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบวงดนตรีลูกทุ่ง ดังนี้

- 4.1 องค์ประกอบนาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง
- 4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง
- 4.3 การบริหารจัดการและบริบทสังคมไทยของการแสดงประกอบนักร้อง

4.1 องค์ประกอบ นาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง

การแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ต้องอาศัยองค์ประกอบในหลายๆด้าน ประกอบกัน เพื่อให้การแสดงเกิดความสมบูรณ์ การจัดการแสดงไม่ว่าเป็นการจัดการแสดงตามงานต่างๆหรือการจัดการแสดงเพื่อการประกวด ผู้ควบคุมวงจะต้องมีการกำหนดแนวคิด รูปแบบการนำเสนอที่ชัดเจนเป็นอันดับแรก ก่อนที่จะถึงกระบวนการสร้างสรรค์การแสดง ทั้งนี้เพื่อต้องการให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้ออกแบบและนักแสดง รวมไปถึงการนำเสนอลูกทุ่งต่อผู้ชมและกรรมการในการตัดสินการประกวด เพื่อให้การแสดงเกิดความน่าสนใจและมีเอกลักษณ์ และเป็นไปด้วยความสมบูรณ์ การเข้าร่วมการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชาชนิเวณนี้ในแต่ละครั้งนั้นมีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งขึ้นอยู่กับ ผู้สร้างสรรค์และออกแบบการแสดงที่มีแนวคิดในการนำเสนอที่แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบนาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้อง ดังนี้

4.1.1 แนวคิดการออกแบบลีลาท่าทาง

แนวคิดในการออกแบบลีลาท่าทางเพื่อใช้ในการนำเสนอลูกทุ่งถือว่าสำคัญ เนื่องจากเป็นการถ่ายทอดบทเพลงผ่านลีลาท่าทางของผู้แสดงนำเสนอผู้ชม ผู้ออกแบบลีลาท่าทางต้องมีความเข้าใจในเนื้อหาของบทเพลง ความหมายของเนื้อเพลง ทำนองเพลง ซึ่ง นราฤทธิ์ เอี่ยมศิริ ผู้ก่อตั้งบริษัท ดีอาร์ซี ดาร์ลาร์ช จำกัด ผู้ออกแบบการแสดงนาฏยศิลป์ไทยได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวคิดในการออกแบบลีลาท่าทางแสดงประกอบนักร้อง ว่าการตีความหมายของบทเพลงเป็นส่วนสำคัญเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ลีลาท่าทางของผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง (นราฤทธิ์ เอี่ยมศิริ, สัมภาษณ์ : 2556) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์ชุมพล ชะนะมา ในเรื่องของแนวคิดในการออกแบบการแสดงที่สอดคล้องกับบทเพลงลูกทุ่ง ผู้ออกแบบควรกำหนดแนวทางในการนำเสนออย่างชัดเจน เพื่อออกแบบท่าทางให้สอดคล้องกับแนวคิด โดยนำเอาแนวคิดหลักที่ได้มานำมาตีความจินตนาการและสร้างสรรค์การแสดงในการนำเสนอ (ชุมพล ชะนะมา, สัมภาษณ์ : 2556) แนวคิดการออกแบบลีลาจึงต้องมีความสัมพันธ์กับบทเพลง ซึ่งแนวคิดเป็นตัวกำหนดรูปแบบในการนำเสนอโดยผู้ออกแบบต้องนำบทเพลงมาตีความตามจินตนาการและ

สร้างสรรค์การแสดงขึ้น การออกแบบการแสดงที่สร้างสรรค์จึงจะต้องดึงดูความสนใจทั้งทางด้านเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอ ซึ่งแนวคิดในการออกแบบลีลาท่าทางเป็น องค์ประกอบที่สำคัญในการสื่อถึงสิ่งที่ผู้ออกแบบตั้งใจนำเสนอ ดังนั้นสิ่งสำคัญก็คือการกำหนดแนวคิดในการนำเสนองานแสดง โดยผู้ออกแบบควรเลือกบทเพลงที่มีความเหมาะสมสามารถสะท้อนความคิดและจินตนาการของผู้ออกแบบลีลาท่าทางได้อย่างชัดเจน การออกแบบลีลาท่าทางมีความเหมาะสมกับความหมายที่ต้องการนำเสนอและผู้แสดงสามารถสื่อสารลีลาท่าทางได้อย่างถูกต้อง

แนวคิดในการ นำเสนองานแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชาณีเวศน์ ผู้ออกแบบลีลาท่าทางได้ออกแบบท่าทางเพื่อให้สอดคล้องกับบทเพลง เป็นหลัก โดยมีการคัดเลือกบทเพลงในการเข้าร่วมการประกวดแล้วนำมาปรึกษาหารือในการกำหนดแนวคิดในการนำเสนอ ซึ่งผู้ควบคุมวงต้องการนำเสนอความเป็นไทยในบทเพลงซ้ำมากกว่าบทเพลงเร็ว ผู้ออกแบบลีลาท่าทางจะออกแบบท่าทาง โดยใช้จินตนาการเพื่อให้สอดคล้องตามบทเพลงนั้นๆ (เอกพัฒน์ อยู่ยิ่ง ,สัมภาษณ์ : 2554)

4.1.1.1 แนวคิดการนำเสนอในบทเพลงหงส์ฟ้า

ผู้ออกแบบลีลาท่าทางได้นำแนวคิดจากการกำหนดรูปแบบการนำเสนอ โดยการผสมผสานความเป็นไทยในบทเพลงหงส์ฟ้า และการนำเสนอถึงลักษณะธรรมชาติที่ปรากฏของหงส์ ซึ่งหงส์ถือเป็นชนิดหนึ่งที่มีมนุษย์ถือว่ามีความสวยงาม ท่วงท่าอ่อนช้อย (โดยเฉพาะเมื่อว่ายน้ำ ช่วงคอที่ยาวระหงจะโค้งงอ) การเคลื่อนไหวที่มีความสง่าของหงส์ ลักษณะธรรมชาติของหงส์ เช่น การบิน การเยื้องย่าง ผู้ออกแบบลีลาได้นำพฤติกรรมและการเคลื่อนไหวของหงส์มาเลียนแบบแล้วประยุกต์เข้ากับการแสดงประกอบนักร้อง โดยนำต้นแบบมาจากนางในวรรณคดี เรื่องพระสุธนมโนราห์ ซึ่งนางมโนราห์มีลักษณะครึ่งคน ครึ่งนก จึงนำลักษณะเฉพาะที่มีความคล้ายคลึงกันมานำเสนอในการแสดง นำเสนอในรูปแบบที่แสดงถึงความเป็นไทย จากเครื่องแต่งกาย ลีลาท่าทาง ในช่วงที่ 1 เข้ามาผสมผสานในการเต้น

วิธีการนำเสนอ

การนำเสนอการแสดงในการเข้าร่วมประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง โครงการยามาฮ่า ลูกทุ่งคอนเทสต์ มีการกำหนดระยะเวลาการนำเสนอการแสดงที่ชัดเจน (กติกาการประกวดในภาคผนวก) ซึ่งกำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการประกวด 15 นาที ประกอบด้วย 2 บทเพลง คือ บทเพลงช้าและบทเพลงเร็ว การนำเสนอบทเพลงประกวดจะนำเสนอบทเพลงช้าก่อนแล้วค่อยเป็นบทเพลงเร็ว การนำเสนอเพลงช้าก่อนเพราะเพลงสามารถดำเนินเรื่องราวในการนำเสนอรูปแบบการแสดงได้หลากหลายมากกว่าเพลงเร็ว เน้นความสวยงามในลีลาท่าทาง การใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดงได้หลากหลาย ส่วนบทเพลงเร็วจะเน้นความสนุกสนานเน้นจังหวะการเต้น เวลาที่ใช้ในการประกวดประมาณเพลงละ 5 - 6 นาที ต่อ 1 เพลง การนำเสนอการแสดงบทเพลงหงส์ฟ้าในการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งเป็นการนำเสนอเรื่องราวของหงส์ โดยการสร้างสรรค์ลีลาท่าทางที่ใช้ในการแสดงประกอบเพลงหงส์ฟ้าแนวคิดต้นแบบในการออกแบบท่าทางมาจาก นางมโนราห์ ผสมผสานกับการเต้น เพื่อเป็นการบอกเล่าเรื่องราวของหงส์ และสอดคล้องกับบทเพลง เวลาที่ใช้ในการนำเสนอบทเพลงหงส์ฟ้า โดยการนำเสนอบทเพลงแบ่งเป็น 2 ช่วงการแสดง คือ

ช่วงที่ 1 ดนตรีบรรเลง

ในช่วงแรกเป็นการเปิดวงซึ่งนักดนตรีจะบรรเลงเพลงที่แสดงถึงความสามารถของนักดนตรีในการเล่นเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ โดยนำเสนอถึงความเป็นไทย โดยนำบางท่อนของเพลงมโนราห์บูชาญมาผสมผสานในบทเพลง ซึ่งการนำเสนอนาฏศิลป์ไทยจะปรากฏในตอนต้น ช่วงของการบรรเลงก่อนเข้า สู่บทเพลงผู้ออกแบบใช้วิธีเลียนแบบการรำรำยานาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์ในช่วงดนตรีบรรเลง

ช่วงที่ 2 บทเพลง

เริ่มเข้าสู่บทเพลงเป็นการเปิดตัวนักร้อง และการนำเสนอลีลาท่าทางในการเต้น ช่วงนี้ไม่ปรากฏการนำท่ารำนาฏศิลป์ไทยเข้ามา ใช้ในช่วงนี้ รูปแบบการแสดงยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของการแสดงประกอบนักร้อง ในการเต้นเป็นกลุ่ม เน้นความพร้อมเพรียง ในการเต้น ซึ่งการนำเสนอ การแสดงประกอบนักร้อง ในตอนต้นของบทเพลง ผู้ออกแบบต้องการนำเสนอความเรียบง่าย และสบายตา นักแสดงมีการนำเสนอท่าทางอย่างพร้อมเพรียง (เอกพัฒน์ อยู่ยิ่ง, สัมภาษณ์ : 2554) การนำเสนอ การรวมตัว เป็นหมู่คณะ ของหงส์ การเคลื่อนไหวในการแปรแถว โดยใช้ลีลาท่าทางการบิน นอกจากนี้ยังสอดแทรกความสามารถเฉพาะตัวของนักแสดงเข้ามา ผสมผสานกับการเต้นในช่วงท้ายบทเพลง เช่น การต่อตัว การตีลังกา การฉีกขา เป็นต้น

4.1.1.2 แนวคิดการนำเสนอในบทเพลงเอกลักษณ์ไทย

บทเพลงเอกลักษณ์ไทยเป็นบทเพลงที่มีการนำเสนอความเป็นไทยอย่างชัดเจน บทเพลงนี้เป็นบทเพลงที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ในการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง เนื่องจากเป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของไทยได้ชัดเจนที่สุด สามารถสอดแทรกทำนองใหม่ในการเรียบเรียงเสียงประสานได้หลากหลายและบทเพลงมีความไพเราะ (ทิวา จันทรานุกูล, สัมภาษณ์ : 2555) แต่เนื่องจากเป็นบทเพลงที่นำมาใช้ในการประกวดบ่อยครั้ง แนวทางในการนำเสนอความเป็นไทยต้องให้มีความแปลกใหม่ การนำเอาเอกลักษณ์ไทยที่สามารถนำเสนอให้เห็นได้ชัดเจนที่สุดเพื่อให้สอดคล้องกับบทเพลงจะต้องทำให้เกิดความน่าสนใจ ประทับผู้ชมและกรรมการและดูยิ่งใหญ่อลังการ (เอกพัฒน์ อยู่ยิ่ง, สัมภาษณ์ : 2554) โดยนำการเลียนแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทยในหลายรูปแบบ มาประยุกต์กับการแสดงประกอบนักร้องเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไทยให้มากที่สุด เช่น การเลียนแบบท่าทางของหนูมาน โดยการสวมหัวโขนลิง รวมถึงใช้ท่าทางการตีลังกาและต่อตัว การเลียนแบบหุ่น โดยการสวมหน้ากากและเคลื่อนไหวร่างกายคล้ายหุ่นกระบอก การเลียนแบบการแสดงหนังใหญ่ โดยนำหนังมาฉลุเป็นลวดลายและการเชิดคล้ายหนังใหญ่ เป็นต้น

แนวคิดในการออกแบบลีลาท่าทางแสดงประกอบบทเพลงเอกลักษณ์ไทย

นำเสนอโดยการนำลีลาการเลียนแบบการรำนาฏศิลป์ไทยผสมผสานการเลียนแบบการเต้นแบบตะวันตก ซึ่งแนวคิดในการแสดงได้นำเสนอถึงศิลปวัฒนธรรมของไทยบางส่วน ที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของไทยเพื่อให้สอดคล้องกับเพลงเอกลักษณ์ไทย

วิธีการนำเสนอ

การเต้นประกอบวงดนตรีลูกทุ่งในบทเพลงเอกลักษณ์ไทย วิธีการนำเสนอค้คล้ายกับบทเพลงหงส์ฟ้า คือ ช่วงเปิดวงจะมีพิธีกรประจำวงเป็นผู้ดำเนินรายการ พร้อมกับดนตรีคลอเบาๆ เพื่อให้พิธีกรแนะนำตัวและแนะนำสถานศึกษา ก่อนเข้าสู่การแสดง พร้อมกับแนะนำบทเพลงและผู้ที่ขับร้องบทเพลงเอกลักษณ์ไทย รวมทั้งกล่าวขอบคุณคณะกรรมการและแขกผู้มีเกียรติที่เข้าร่วมการประกวด ซึ่งรูปแบบในการนำเสนองานเปิดวงในลักษณะนี้วงดนตรีลูกทุ่งที่เข้าร่วมประกวดโครงการยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ทุกวงจะมีการนำเสนอกที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งบทเพลงเอกลักษณ์ไทยได้นำเสนอถึงความเป็นไทยให้มากที่สุดเพื่อให้สอดคล้องกับบทเพลง

ช่วงที่ 1 การนำเสนอเรื่องราว

การนำเสนอเรื่องราวก่อนเข้าสู่บทเพลง เพื่อให้สอดคล้องกับบทเพลงเอกลักษณ์ไทย จะมีการบรรเลงเพลงทำนองเพลงไทยเป็นเพลงถูกเรียบเรียงทำนองแต่งขึ้นมาใหม่ เพื่อนำเสนอเรื่องราวในการแสดงที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ไทย ที่ผู้ออกแบบท่าทางกำหนดไว้ มีพิธีกรเป็นผู้กล่าวนำเข้าสู่เรื่องราวว่า “ย้อนอดีตแดนสยามประเทศ ดินแดนแห่งวัฒนธรรมที่หลากหลาย วัฒนธรรมการไหว้ รอยยิ้มแห่งชาวสยาม เลื่องลือนามสยามเป็นไทย” และมีการนำเสนอเรื่องราวที่สะท้อนถึงความเป็นไทยในรูปแบบต่างๆ โดยใช้ผู้แสดงประกอบนำร้องเป็นผู้ดำเนินเรื่อง เพลงที่ใช้ในการบรรเลงเป็นเพลงบรรเลงในทำนองเพลงไทยที่มีความหลากหลายที่สอดคล้องกับการแสดงนั้นๆ และเชื่อมโยงเข้าสู่บทเพลงเอกลักษณ์ไทยที่ใช้ในการประกวด ได้แก่ การเลียนแบบการแสดงหุ่น การเลียนแบบการแสดงของหนูมาน และการเลียนแบบการแสดงหนังใหญ่ ที่สะท้อนเอกลักษณ์ความเป็นไทยในแนวคิดของการออกแบบ

ภาพที่ 5: การนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ไทย ในการเลียนแบบหุ่น
ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

ภาพที่ 6: การนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ไทย ในการเลียนแบบท่าทางของหนุมาน
ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

ภาพที่ 7: การนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ไทย ในการเลียนแบบการแสดงหนังใหญ่

ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

ช่วงที่ 2 เข้าสู่บทเพลง

ในช่วงนี้จะเป็นการนำเสนอบทเพลงเอกลักษณ์ไทย เป็นการถ่ายทอดบทเพลงผ่านการขับร้องของนักร้อง โดยการแสดงประกอบนักร้องเป็นผู้ถ่ายทอดลีลาท่าทางในการเดินประกอบเพลง และนักดนตรีเป็นผู้ถ่ายทอดทำนองเพลง อาจมีการปรับเปลี่ยนในรูปแบบของทำนองเพลงเล็กน้อยในช่วงเพลงบรรเลง แต่ยังคงทำนองเพลงเดิมเป็นหลัก การเดินประกอบเพลงของการแสดงประกอบนักร้องจะเน้นที่ความพร้อมเพรียงของการเดิน การเคลื่อนไหวร่างกาย การแปรแถว การนำเสนอลีลาท่าทางด้านนาฏยศิลป์ไทยผสมผสานกับการเดินแบบตะวันตก และการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง เพื่อให้การแสดงเกิดความน่าสนใจในการแสดงมากขึ้น

แนวคิดในการนำเสนอการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง มีแนวคิดในการออกแบบการแสดงโดยเน้นการนำเสนอความแปลกใหม่ น่าสนใจในการแสดงและที่ขาดไม่ได้ของวงดนตรีลูกทุ่งคือความอลังการดูยิ่งใหญ่ การผสมผสานการแสดงประกอบนักร้อง ดนตรี และนักร้อง อย่างลงตัว การนำเสนอนาฏยศิลป์ไทยในการแสดงเป็นเพียงการเลียนแบบการแสดงนาฏยศิลป์ไทยเท่านั้น เพราะไม่ได้นำเสนอรูปแบบการแสดงทั้งหมด เพียงแค่นำเอาจุดเด่นในการแสดงนั้นๆ มาประยุกต์กับการแสดงแสดงประกอบนักร้องเท่านั้น แนวคิดในการนำเสนอมีการ

ปรึกษาหารือและคัดเลือกการแสดงมาประกอบในการแสดงประกอบนักร้อง ไม่ใช่ผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้คิดหรือออกแบบเท่านั้น การกำหนดแนวคิดในการออกแบบมาจากการคัดเลือกบทเพลง แล้วนำมาออกแบบลีลาท่าทางโดยการใช้จ่ายจินตนาการในการนำเสนอ ซึ่งผู้ออกแบบต้องการนำเสนอความเป็นไทยกับบทเพลงลูกทุ่งให้มากที่สุด

4.1.3 บทเพลง

บทเพลงเป็นองค์ประกอบที่ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเข้าร่วมการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง เนื่องจากการจะนำเสนอรูปแบบการแสดงหรือออกแบบการลีลาท่าเต้น นั้นต้องอาศัยบทเพลงเป็นสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาในบทเพลง ซึ่งบทเพลงลูกทุ่งมีเนื้อหาที่หลากหลาย การคัดเลือกบทเพลงที่จะนำมาประกวดจึงต้องให้เหมาะสม บทเพลงที่คัดเลือกควรเป็นบทเพลงที่มีความไพเราะทั้งเนื้อหาของบทเพลง ท่วงทำนองเพลง ดนตรี ล้วนเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การแสดงสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ครู ชลธิ์ ธารทอง ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง(นักแต่งเพลงลูกทุ่ง) กล่าวถึงการคัดเลือกบทเพลงลูกทุ่งในการประกวด ควรคำนึงถึง สาระของคำร้องในเพลงลูกทุ่ง เพราะบทเพลงลูกทุ่งมีคุณค่าเกี่ยวกับสังคมไทยและวิถีชีวิตของชาชนบทไทย สะท้อนให้เห็นความผูกพันอันแนบแน่นของชาชนบทกับขนบธรรมเนียมประเพณี รวมไปถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ (ชลธิ์ ธารทอง, สัมภาษณ์: 2554) เช่นเดียวกับอาจารย์จุลชาติ อรัณยะนาค ที่กล่าวถึงการคัดเลือกบทเพลงลูกทุ่งที่ใช้ในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งระดับมัธยมศึกษา โดยการนำเสนอนาฏศิลป์ไทยในการแสดงประกอบนักร้องไว้ว่า บทเพลงที่ประกอบการแสดงที่นำนาฏศิลป์ไทยเข้าไปใช้ควรเป็นบทเพลงที่เป็นกลางที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมพระมหากษัตริย์ ไม่ใช่เป็นเพลงที่เกี่ยวกับชู้สาว (จุลชาติ อรัณยะนาค , สัมภาษณ์ : 2556) บทเพลงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเป็นตัวกำหนดรูปแบบการแสดงที่สามารถสะท้อนเนื้อหาของบทเพลงที่น่าสนใจในการแสดงประกอบนักร้อง ปัจจุบันเพลงลูกทุ่งแบบสตริงเข้ามา มีอิทธิพลในเพลงลูกทุ่งมากทำให้ผู้แสดงประกอบนักร้องไปผูกติดกับเพลงลูกทุ่งแบบสตริงจนทำให้แยกแยะไม่ออก ในการคัดเลือกบทเพลงในการประกวดควรเลือกบทเพลงที่มีความเหมาะสมกับผู้แสดง เหมาะสมกับแก้วเสียงของนักร้อง การนำเสนอนาฏศิลป์ไทยควรให้มีความสอดคล้องกับบทเพลง

การคัดเลือกบทเพลงของ วงดนตรีลูกทุ่งโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ ที่นิยมใช้ในการประกวดรวมถึงการแสดง อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล ได้กล่าวถึงการคัดเลือกบทเพลงส่วนใหญ่ เป็นบทเพลงลูกทุ่งเน้นบทเพลงเก่าที่ไม่ใช่เพลงลูกทุ่งสตริงแบบในปัจจุบัน เนื่องจากเนื้อหาของบทเพลงสามารถถ่ายทอดอารมณ์ได้ดีซึ่งมากกว่าเพลงปัจจุบัน ซึ่งบางบทเพลงของเพลงลูกทุ่งในปัจจุบันมีเนื้อหาเน้นความรัก ความผิดหวัง การผิดศีลธรรม เช่น การเป็นเมียน้อย ซึ่งการเลือกบทเพลงจะเลือกจากเนื้อหาของบทเพลงก่อนทั้งบทเพลงลูกทุ่งที่มีจังหวะช้าและบทเพลงลูกทุ่งที่มีจังหวะเร็ว หากเป็นเพลงช้าจะเน้นบทเพลงที่สะท้อนความเป็นไทย ความรัก หรือสถาบันพระมหากษัตริย์ อาทิ เพลงเอกลักษณ์ไทย เพลงพระเทพฯ ทรงคุณ เพลงวอนพ่อตากสิน เพลงพระบารมีปกเกล้า เป็นต้น ในขณะที่เพลงเร็วจะเน้นบทเพลงที่มีจังหวะสนุกสนาน อาทิ จังหวะ 3 ช่า (ทิวา จันทรานุกูล ,สัมภาษณ์ : 2555) นอกจากการเต้นที่สนุกสนานของผู้แสดงประกอบนักร้องแล้ว เนื้อหาของเพลงเร็ว ก็สามารถทำการแสดงออกมาให้ดูน่าสนใจนอกเหนือจากการเต้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบทเพลงที่สะท้อนวิถีชีวิตของผู้คน หรือความเป็นไปของสังคมในช่วงเวลานั้น เช่น เพลงตัวก็ไทยใจก็ไทย เพลงน้ำมันแพง เพลงไอ้โฮบางกอก เป็นต้น บทเพลงลูกทุ่งที่มักได้รับการคัดเลือกมาใช้ในการแสดง ไม่ว่าจะเป็นเพลงช้าหรือเพลงเร็วมีลักษณะร่วมกัน คือ

1. เป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาเหมาะสม ไม่ใช้ถ้อยคำที่หยาบคายหรือล่อแหลม
2. บทเพลงที่เป็นเพลงค่อนข้างเก่า ไม่นิยมนำบทเพลงลูกทุ่งสตริงแบบในปัจจุบันใช้ในการประกวด
3. บทเพลงที่สามารถสอดแทรกการเรียบเรียงเสียงประสานได้ง่ายและมีลูกเล่นในการผสมผสานเครื่องดนตรีหรือเพิ่มลดจังหวะได้อย่างกลมกลื่นน่าสนใจไม่สะดุด
4. สามารถนำเสนอรูปแบบการแสดงหรือทำโชว์ ได้อย่างสวยงามและน่าสนใจ
5. เป็นบทเพลงที่สอดคล้องกับเนื้อเสียงหรือแก้วเสียงของนักร้อง

การคัดเลือกบทเพลง อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล ได้ปรึกษากับทุกฝ่ายเพื่อกำหนดแนวทางร่วมกัน ซึ่งจะดูองค์ประกอบโดยรวมทั้งห้าประการแล้วนำบทเพลงมาวิเคราะห์ เพื่อหาจุดเด่นทั้งในการร้อง การแสดงและดนตรี ไม่ให้ซ้ำกับทีมอื่น ซึ่งอาจารย์ทิวา จันทรานุกูล เป็นอาจารย์ประจำสอนทางด้านดนตรี ซึ่งเป็นผู้มองภาพรวมทั้งหมดของวง ในการประกวดแต่ละครั้ง ซึ่งมีการประชุมและกำหนดรูปแบบการนำเสนอร่วมกันกับผู้ออกแบบท่าเต้น ผู้เรียบเรียงเสียงประสานฝ่ายเทคนิคและนักร้อง การเลือกเพลงที่จะนำเสนอให้เหมาะสม เมื่อได้เพลงแล้วจึง ดึงความสัมพันธ์ของเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นออกมาเพื่อสอดผสานรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน และนำไปเรียบเรียงเสียงประสานเป็นการปรับแต่งเสียงดนตรี และเสียงนักร้อง ให้ออกมาผสมผสานกลมกลืนกันอย่างไพเราะ ผู้เรียบเรียงเสียงประสานจะทำหน้าที่เรียบเรียงดนตรี โดยนำทำนองเพลง (melody) จากผู้ประพันธ์ทำนอง ไปเรียบเรียงเพื่อประกอบการขับร้อง และการบรรเลง บทเพลงที่ได้รับความนิยมมักจะเป็นเพลงที่มีการเรียบเรียงเสียงประสานของเครื่องดนตรีที่เหมาะสม กลมกลืน และช่วยสร้างความไพเราะให้กับบทเพลง ผู้เรียบเรียงเสียงประสานจึงต้องมีความรู้ความชำนาญ ในเครื่องดนตรีทุกชนิด เพื่อที่จะนำคุณสมบัติของเสียงที่เกิดขึ้น เข้ามาผสมผสานกันอย่างลงตัว

ตาราง 4 ตัวอย่างของบทเพลงช้าและเพลงเร็วที่นิยมใช้ในการประกวดและการจัดการแสดง

ลำดับ	เพลงช้า	เพลงเร็ว
1.	เอกลักษณ์ไทย	ตัวก็ไทยใจก็ไทย
2.	คนกลมโลก	ใจสารภาพ
3.	หงส์ฟ้า	ไอ้โฮบางกอก
4.	เพลงรักเพลงคิดถึง	รักพี่ดีแน่
5.	เพลงรักบ้านทุ่ง	โปรดติดตามตอนต่อไป
6.	สำนึกลูกพระนเรศวร	มองทำไม
7.	ดวงจันทร์ไม่มี	นักรบนิรนาม
8.	ธรรมชาติโหด	นางเสือดาว
9.	น้ำตาจะเข้	น้ำมันแพง
10.	มนต์รักลูกทุ่ง	แฟนผมคนไหน

ที่มา: รวบรวมจากการสัมภาษณ์อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล ผู้ควบคุมวง

4.1.2.1 บทเพลงหงส์ฟ้า

บทเพลงหงส์ฟ้า เป็นบทเพลงที่แต่งทำนองและคำร้องโดย สมศักดิ์ สมบูรณ์ ผู้ที่ขับร้องต้นฉบับ คือ จริยา มิตรชัย (แอน มิตรชัย) วงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชาโนเวศน์ได้นำบทเพลงมาขับร้องโดย นางสาวอุริษา ตันตระกูล โดยเนื้อหาของบทเพลงได้กล่าวถึง อธิบายถึงความรักที่มีความแตกต่างทางสถานะ โดยยกตัวอย่างหงส์กับกา ซึ่งหงส์มีภาพลักษณ์ของชนชั้นสูง ส่วนกามีภาพลักษณ์ของชนชั้นล่าง เมื่อหงส์มีปัญหาหรือตกอยู่ในที่ลำบาก กาก็พร้อมจะช่วยเหลือ แต่ก็ช่วยได้ตามอรรถภาพ เพียงเพื่อให้บรรเทาความทุกข์ หรือความเจ็บป่วยได้เพียงเท่านั้น เมื่อหงส์หายดีแล้วก็พร้อมที่จะบินกลับไปสู่ถิ่นฐานเดิม ซึ่งบทเพลงเป็นการเปรียบเทียบเรื่องของชนชั้น และสะท้อนถึงความเสียดสีของความรักที่ไม่ประสบความสำเร็จ การเลือกบทเพลงหงส์ฟ้าเข้าร่วมการประกวด เนื่องจากเป็นบทเพลงที่มีทำนองที่มีความไพเราะ สามารถนำมาปรับหรือเพิ่มเติมในส่วนของคนตรีได้น่าสนใจกว่า รวมถึงการนำเสนอเนื้อหาของบทเพลงสู่การแสดงประกอบนักร้องสามารถสอดแทรกความเป็นไทยได้ในเรื่องของลีลาท่าทาง เครื่องแต่งกาย เนื้อหาของบทเพลงสามารถนำซึ่งมีเนื้อเพลงดังนี้

เนื้อเพลง หงส์ฟ้า

เจ้าบินอ่อนล้า หรือไรหงส์ฟ้าจึงมาเลียบดิน เจ้าอยู่พรหมมินทร์
โหนเลยมาสิ้นแค่เพียงพรมแดนปิดกันอะไร จึงไม่ใฝ่เมืองแมน เห็นแคว้น
เห็นแดน กันดารว่าเป็นบ้านงาม ปราสาทเจ็ดสีล้วนแต่ดีมีล่อใจ ด้วยเหตุ
โจนหรือจึงไม่เห็น เช่นความงาม ดินแดนแห่งนี้ มีแต่ระกำ ชาติไฟ ไร่น้ำ
ต้องตามด้วยแสงเดือนดาว หงส์ฟ้าเมื่อยล้าบอกเรา หงส์ด้วยกันสัมพันธ์
เพียงเจ้า มาที่นี้พอดีที่เราส่งผ้า ให้คลุมพอได้นุ่มกายเจ้า แข็งแรงแล้วเข้า
เจ้าก็คงจากไป (ซ้ำ) เจ้าบินอ่อนล้า ข้าช่วยหงส์ฟ้าเจ้าจงมีแรง เผือกมัน
ตากแห้ง ก็เสาะแสวงเที่ยวหามาให้ ที่ตอนจากลา ไม่เคยว่าเห็นใจ
บทเรียนสุดท้าย เป็นกาอย่าหมายหงส์ทอง

4.1.2.2 บทเพลงเอกลักษณ์ไทย

บทเพลงเอกลักษณ์ไทย เป็นบทเพลงที่แต่งทำนองและคำร้องโดย วิเชียร คำเจริญ ผู้ที่ขับร้องต้นฉบับ คือ พุ่มพวง ดวงจันทร์ วงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชาชนิเวณนี้ได้นำบทเพลงมาขับร้องโดย นางสาวอุธิษา ตันตระกูล การเลือกบทเพลงเอกลักษณ์ไทยเข้าร่วมการประกวดในรอบชิงชนะเลิศ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นบทเพลงเน้นในเรื่องของการส่งเสริมเยาวชนในการสืบทอดมรดกเพลงลูกทุ่ง บทเพลงเอกลักษณ์ไทยเป็นบทเพลงที่สามารถสะท้อนความเป็นไทยได้อย่างชัดเจนทั้งทางด้านดนตรี นักร้อง และการแสดงประกอบนักร้อง องค์ประกอบทุกอย่างที่ประกอบรวมกันขึ้นมาในการแสดง เนื้อหาของบทเพลงได้กล่าวถึง ประเทศไทยที่มีความเป็นชาติ และมีเอกลักษณ์ประจำชาติที่มีการสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งในเรื่องของวัฒนธรรม ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ถือเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้ชาติไทยเป็นปึกแผ่น จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นบทเพลงที่มีการนำเสนอเอกลักษณ์ประจำชาติไทยได้อย่างชัดเจน ในการนำเสนอเรื่องราวออกมาผ่านการแสดงประกอบนักร้อง ที่เป็นผู้ถ่ายทอดท่าทางผ่านบทเพลง เพื่อดึงดูดความสนใจของคณะกรรมการผู้ชม จึงถูกเลือกให้เป็นบทเพลงที่ใช้ในการประกวดรอบชิงชนะเลิศ ซึ่งมีรายละเอียดของเนื้อเพลงดังนี้

เนื้อเพลง เอกลักษณ์ไทย

หลายร้อยปีติดๆ เอกลักษณ์คนไทยทราบไปทั่วโลก รอยยิ้มบนหน้า เหมือนหนึ่งว่ามีทุกซอกซอก คนไทยเหมือนคนมีโชค ถูกโฉลกโลกทุกสมัย เคารพคนสูงกว่าเหล่าศรัทธา ในครุผู้เคยสอนให้ไม่ทิ้งพ่อแม่ เลี้ยงดูแลให้แก่งั้นใจสืบนี้วน้อมพนมไหว้ เคารพผู้ใหญ่ เป็นอาจิดน รักในหลวง ห่วงประเทศอยู่ไม่จางประเทศไทยตั้งแต่สร้าง มิเคยว่างพระเจ้าแผ่นดิน เอกลักษณ์นี้ ฟ้าประจักษ์และโลกได้ยิน ว่าไทยในทั้งธานีนทร์ พระเจ้าแผ่นดิน คือหัวใจ (ซ้ำ) ไทยมิเคยเป็นทาส ให้ต่างชาติ มาคอยชี้เหนื่อชี้ได้ เอกลักษณ์หนึ่ง ซึ่งอยู่ในหัวใจคนไทย เรามีวัดงามไกลใกล้ มีพระสอนให้ เราทำดีไทยมิเคยเป็นทาส ให้ต่างชาติ มาคอยชี้เหนื่อชี้ได้ เอกลักษณ์หนึ่ง ซึ่งอยู่ในหัวใจคนไทย เรามีวัดงามไกลใกล้ มีพระสอนให้ เราทำดี

4.1.4 ลีลาท่าทาง

การออกแบบลีลาท่าทางประกอบการแสดง บุคคลที่จะสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ จะต้องเป็นผู้ที่สั่งสมประสบการณ์ มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และวิถีคิดอย่างมีระบบ บูรณาการความรู้ต่างๆ แล้วเชื่อมโยงไปสู่ความรู้ใหม่ อันเป็นกระบวนการในการประดิษฐ์ลีลาท่าเต้น ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งแปลกใหม่หรือเป็นการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงลีลาท่าเต้นที่มีอยู่เดิมให้แปลกออกไปบนพื้นฐานของความเหมาะสม ผู้ออกแบบลีลาท่าทางจึงเป็นส่วนสำคัญในถ่ายถอดลีลาท่าทางสู่ผู้แสดงประกอบนักร้องและผู้แสดงมีหน้าที่ถ่ายถอดกระบวนการท่าสู่ผู้ชมและกรรมการ

หลักในการออกแบบลีลาสร้างสรรค์ต้องอาศัยแนวคิด (Concept) หมายถึง สาระสำคัญของเรื่องราวที่ใช้เป็นตัวกำหนดในการสร้างสรรค์ลีลา ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ซึ่งสามารถจะสร้างสรรค์ออกมาเป็นทัศนศิลป์ ดนตรี หรือศิลปะการแสดง โดยการสร้างสรรค์ผลงานเหล่านี้ผ่านแรงบันดาลใจ ทั้งแรงบันดาลใจภายนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อม บริบททางสังคม วิถีชีวิต ตลอดจนความเชื่อ หรือแรงบันดาลใจภายใน เช่น ความรู้สึก จิตใต้สำนึกของตนเอง ซึ่งจะสามารถถ่ายถอดออกมาเป็นศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยมีการถ่ายถอดเฉพาะบางส่วน (Semi Abstract) (สุนทรียภาพเพื่อคุณภาพชีวิต, 2552 : 71)

คุณสมบัติของผู้ออกแบบลีลาท่าทางเป็นส่วนสำคัญในการนำเสนอผลงานในการเข้าร่วมประกวดดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งผู้ออกแบบลีลาท่าทางออกไปโดยไม่ศึกษาศาสตร์นั้นอย่างถ่องแท้ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเต้นหรือการรำ ผู้ออกแบบควรศึกษาข้อมูลก่อน ซึ่งประสบการณ์ของผู้ออกแบบลีลาท่าทางก็เป็นสิ่งสำคัญควรอยู่บนพื้นฐานทางด้านการแสดง นำประสบการณ์มาปรับปรุงในการแสดงครั้งต่อไปและประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย ซึ่งอาจารย์จุลชาติ อรรถนยะนาถ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้แสดง ที่มีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของ และนราฤทธิ์ เขียมศิริ ผู้ออกแบบท่าเต้น กล่าวว่าการออกแบบ ลีลาท่าเต้นประกอบเพลงลูกทุ่งของผู้แสดงประกอบนักร้อง ผู้ออกแบบต้องเป็นผู้มีความรู้และมีประสบการณ์ในการแสดงที่หลากหลาย รวมถึงการนำศิลปะการแสดงแขนงต่างๆมาประยุกต์ใช้กับการแสดงประกอบนักร้อง ควรคำนึงถึงรูปแบบขนบจารีตของการแสดงนั้นๆให้ถ่องแท้ เพื่อประยุกต์ใช้ได้ถูกต้อง

นอกจากนี้การออกแบบลีลาท่าเต้นผู้ออกแบบต้องมีความเข้าใจในเนื้อหาของบทเพลง ความหมายของเนื้อเพลง ทำนองเพลง การตีความของบทเพลงเป็นส่วนที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ลีลาท่าทางประกอบการแสดงประกอบนักร้อง เนื่องจากการแสดงประกอบนักร้องเน้นความสนุกสนาน มีจังหวะที่เร้าใจ พื้นฐานทางการแสดงของผู้แสดงก็เป็นส่วนสำคัญในการออกแบบท่าเต้น

ผู้ออกแบบลีลาท่าทางให้กับ วงดนตรีลูกทุ่งโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ คือ อาจารย์ เอกพัฒน์ อยุ่ยิ่ง อายุ 28 ปี ความรู้และทักษะพื้นฐานในการการออกแบบท่าเต้นของอาจารย์ เอกพัฒน์มาจากประสบการณ์โดยตรงที่เข้าไปสัมผัสและเรียนรู้ในการทำกิจกรรมด้านการเต้นและการเข้าร่วมการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งมากมาย ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นประสบการณ์ทางตรงกับวงดนตรีลูกทุ่งและการออกแบบท่าเต้นให้กับการแสดงประกอบนักร้องในวงดนตรีลูกทุ่งมากที่สุด ส่วนความรู้ทางด้านการออกแบบท่าลีลาการแสดงทางด้านนาฏศิลป์ไทย อาจารย์จักรพันธ์มีทักษะพื้นฐานจากครอบครัวที่เป็นเจ้าของคณะลิเก จึงทำให้เกิดการสั่งสมความสนใจและความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ไทยมาบ้าง (เอกพัฒน์ อยุ่ยิ่ง, สัมภาษณ์ : 2554)

ปัจจุบันเป็นผู้ออกแบบลีลาท่าเต้นให้กับวงดนตรีลูกทุ่งประชานิเวศน์ได้ติดต่ออาจารย์ เอกพัฒน์ ให้เข้ามาเป็นอาจารย์พิเศษ มีหน้าที่เป็นผู้ออกแบบลีลาท่าทางและออกแบบเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงให้กับวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชานิเวศน์ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ออกแบบลีลาท่าทางเป็นผู้มีความรู้และมีทักษะทางด้านการแสดงที่หลากหลาย จากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่ทักษะทางด้านนาฏศิลป์ไทยนั้นถือว่าเป็นผู้มีความรู้เพียงผิวเผินเท่านั้น การนำนาฏศิลป์ไทยมาใช้ในการแสดงประกอบนักร้องจึงใช้เพียงท่าทางง่ายๆและเป็นท่าพื้นฐานเท่านั้น

การออกแบบลีลาท่าทางของผู้แสดงประกอบนักร้องควรคำนึงถึงความหมายของบทเพลงและการนำเสนอการแสดงเป็นหลัก เพราะลีลาท่าทางในการแสดงประกอบนักร้องเป็นส่วนสำคัญในการนำเสนอการแสดงที่เป็นการสื่อสารระหว่างนักร้อง ผู้แสดงและผู้ชมให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามบทเพลง รวมถึงการตัดสินใจของคณะกรรมการ การออกแบบลีลาท่าเต้นสำหรับวงดนตรีลูกทุ่งระดับมัธยมศึกษาผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการแสดงเป็นสำคัญ ซึ่งอาจารย์ปรียามาลย์ บุญมาก ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลีลาท่าทางของผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในระดับมัธยมศึกษาว่า การใช้ท่าทางสำหรับผู้แสดงระดับมัธยมควรใช้ลีลาท่าทางที่เหมาะสมกับวัยวุฒิ ไม่ควรใช้ท่าทางที่แสดงออกทางเพศ หรือการใช้ลีลาท่าทางที่ยั่วยุทอาวมณ์ ซึ่งอาจจะมึกลุ่มที่ไม่พอใจเพราะถือว่าไม่เหมาะสม กับอีกกลุ่มซึ่งเห็นว่าเหมาะสมแต่ต้องมีการปรับเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้แสดงประกอบนักร้องในสถานศึกษา (ปรียามาลย์ บุญมาก, สัมภาษณ์: 2555)

การออกแบบลีลาท่าทางของการแสดงประกอบนักร้องในสมัยก่อน รูปแบบการเต้นคือการเต้นโดยการนับจังหวะมีการทำท่าซ้ำและเต้นให้เกิดความพร้อมเพรียงกัน ปัจจุบันเริ่มมีการพัฒนาการ โดยได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศ เช่น อิทธิพลของการเต้นรำสมัยใหม่ก็มีอิทธิพลต่อการแสดงประกอบนักร้อง ทำให้ลีลาการเต้นของผู้แสดงมีความหลากหลาย ซึ่งผู้ออกแบบลีลาท่า

แต่ไม่ควรคำนึงถึงการใช้ท่าทางในการนำเสนอในบทเพลง นอกจากจะต้องออกแบบลีลาเพื่อให้สอดคล้องกับบทเพลงแล้วนั้น ความเหมาะสมสำหรับลีลาท่าเต้นของผู้แสดงในระดับมัธยมศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์ลีลาท่าเต้น ผู้ออกแบบท่าเต้นต้องมองถึงแนวคิดในการสร้างสรรค์ว่าต้องการสื่ออะไรให้กับผู้ชมและผู้แสดงได้รับประโยชน์จากการเต้นในด้านบวกมากกว่าด้านลบ

แนวคิดในการออกแบบลีลาท่าเต้นในแต่ละบทเพลงซึ่งมีเนื้อหาที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การนำเสนอเรื่องราวในบทเพลงแตกต่างกันไปด้วยทั้งบทเพลงช้าและบทเพลงเร็ว โดยดูเนื้อหาและจังหวะเพลงเป็นหลัก ซึ่งแบ่งลักษณะการออกแบบลีลาท่าทางการเต้นที่ใช้ในการแสดง ดังนี้

1. การลีลาท่าทางในการเต้นหลักจะเป็นการเต้นแบบแจ๊สโดยมีการเต้นแบบอื่นผสมอยู่บ้าง เช่น ยิมนาสติก นาฏยศิลป์ไทย เป็นต้น
2. ยังคงการเต้นแบบลูกทุ่งในการเต้น เช่น การใช้สะโพก การย่อตัวเยอะกว่าการเต้นแบบอื่น เน้นความพร้อมเพรียงเป็นระเบียบในบางช่วงของการแสดง
3. การแปรแถวหรือการจัดวางตำแหน่งของผู้แสดงให้มีความหลากหลาย แต่จะต้องไม่บังนักร้อง ในช่วงเนื้อร้องจะเน้นนักร้องเป็นจุดเด่น ส่วนในช่วงดนตรีบรรเลงจะเน้นผู้แสดงเป็นตัวดำเนินเรื่อง
4. การสื่ออารมณ์ของผู้แสดง จะเน้นอารมณ์ตามบทเพลง ซึ่งบทเพลงเร็วจะเป็นบทเพลงที่สื่ออารมณ์สนุกสนานจากผู้แสดงสู่ผู้ชมมากที่สุด เพื่อให้ผู้ชมรู้สึกมีส่วนร่วมในการแสดง

การออกแบบลีลาท่าทางในเพลงช้าเน้นความอ่อนช้อย นุ่มนวล ลีลาในการเคลื่อนไหวโดยการหมุนตัวและย่อตัว การวาดแขนให้สุดแขนแขนห่างออกจากลำตัว การใช้การวิ่งชอยเท้าในการเคลื่อนไหว รวมไปถึงการสวมชุดยาวจะทำให้การเคลื่อนไหวของนักแสดงมีความนุ่มนวลมากขึ้น ส่วนเพลงเร็วจะเน้นการใช้จังหวะเท้าในการเต้นและการเคลื่อนไหวการกำหนดจังหวะที่แม่นยำ การใช้เทคนิคในการเต้นที่ยากขึ้น เน้นความคึกคัก สนุกสนานเข้าใจตามจังหวะของเพลง(เอกพัฒน์ อยู่ยิ่ง,สัมภาษณ์ : 2554) การออกแบบการแสดงในบทเพลงหงส์ฟ้าและเพลงเอกลักษณ์ไทย มีการนำลักษณะลีลาท่าทางในการแสดงที่มีการผสมผสานการแสดงที่หลากหลาย โดยเฉพาะบทเพลงเอกลักษณ์ไทยที่มีการเลียนแบบทำนาฏยศิลป์ไทยมาใช้ประกอบการแสดงประกอบนักร้อง โดยผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ (วิเคราะห์จากกระบวนการสร้างสรรค์ลีลาท่าทางในภาคผนวก) ดังนี้

1) การเลียนแบบการเคลื่อนไหวของสัตว์ ซึ่งปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในบทเพลงหงส์ฟ้า โดยการออกแบบลีลาท่าทางในการสร้างสรรค์บทเพลงหงส์ฟ้า โดยการนำ การเลียนแบบพฤติกรรมการเคลื่อนไหวของหงส์ มาประยุกต์ใช้ กับการแสดงประกอบนักร้อง โดยนำต้นแบบมาจากนางในวรรณคดี เรื่องพระสุธน มโนราห์ (เอกพัฒน์ อยู่ยิ่ง, สัมภาษณ์ : 2554) ซึ่งนางมโนราห์มีลักษณะครึ่งคน ครึ่งนก จึงนำลักษณะเฉพาะที่มีความคล้ายคลึงกันมานำเสนอในการแสดง อาทิ

ภาพที่ 8: ทำบิน ปรากฏในตอนจบของการแสดงเพลงหงส์ฟ้า

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2554

ภาพที่ 9: ทำเหยียดอย่าง ปรากฏในการแสดงเพลงหงส์ฟ้า

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2554

2) **การเลียนแบบนาฏศิลป์ไทย** การออกแบบลีลาท่าทางของการแสดง ประกอบนักร้องในบทเพลงหงส์ฟ้าและบทเพลงเอกลักษณะไทย ผู้ออกแบบได้เลียนแบบท่าทาง นาฏศิลป์ไทย โดยนำลักษณะเฉพาะที่เป็น ต้นแบบของนาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์เพื่อให้เข้ากับ บทเพลง เป็นการนำนาฏศิลป์มาประยุกต์เพื่อประกอบการแสดงในลักษณะท่ามือมากกว่า นาฏศิลป์ที่ใช้เท้า นาฏศิลป์ท่ามือ เช่น ท่าจีบ ท่าตั้งวง ท่าม้วนมือ ท่ากรายมือ เป็นต้น ส่วน นาฏศิลป์ที่ใช้เท้าแต่มีปรากฏในการแสดงเพียงบางท่า เช่น การยกเท้า การก้าวหน้า การกระดก เท้า เป็นต้น

ท่าจีบ นาฏศิลป์ที่นำมาใช้ประกอบการเต้นการแสดงประกอบนักร้องในท่าจีบ ลักษณะต่างๆ ซึ่งถือเป็นท่าทางต้นแบบในการนำนาฏศิลป์ไทยไปประยุกต์ในการเต้น ซึ่งจะพบ มากบ่อยครั้งในการแสดงนาฏศิลป์ไทยประยุกต์ ท่าจีบ เช่น

- ท่าจีบหงาย
- ท่าจีบคว่ำ
- ท่าจีบปรกข้าง
- ท่าจีบส่งหลัง

ภาพที่ 10 : ทำจีบในลักษณะต่างๆที่ใช้ในการเต้นการแสดงประกอบนักร้อง

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

ทำตั้งวง ตั้งวงนับว่าเป็นนาฏยศัพท์อีกทำที่ใช้ประกอบทำเต้นในบทเพลงลูกทุ่งที่ต้องการนำเสนอท่าทางทางด้านนาฏยศิลป์ไทย ซึ่งไม่เฉพาะแค่ในบทเพลงเอกลักษณ์ไทยเท่านั้น ยังปรากฏในหลายบทเพลงที่นำเสนอท่าทางนาฏยศิลป์ไทยประกอบ ทำตั้งวง คือ

- ทำตั้งวงบน
- ทำตั้งวงกลาง
- ทำตั้งวงล่าง

การนำท่าตั้งวงมาประยุกต์ในการเต้นประกอบเพลงลูกทุ่งในบทเพลงเอกลักษณ์ไทยจะใช้การตั้งวงบนในลักษณะโบราณคดีหรือการตั้งวงล้น คือลักษณะการตั้งวงที่เกินศีรษะขึ้นไปอีก การตั้งวงกลางเป็นส่วนใหญ่ ส่วนท่าตั้งวงล่างจะปรากฏในท่าผาลาเพียงไหล่ หรือในบางครั้งใช้การทำเอวแทนการตั้งวงล่าง

ภาพที่ 11: ท่าตั้งวงในลักษณะต่างๆที่ใช้ในการเต้นการแสดงประกอบนักร้อง

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

การเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยมาแสดงประกอบการเต้นการแสดงประกอบนักร้องส่วนใหญ่เป็นการเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยพื้นฐาน ท่าง่ายๆที่การแสดงประกอบนักร้องสามารถทำได้โดยไม่ต้องอาศัยทักษะในการฝึกฝนท่าจำมากนัก นอกจากการนำนาฏศิลป์ที่ในท่าจีบและท่าตั้งวงมาประกอบการเต้นแล้วนั้น ยังปรากฏท่าทางนาฏศิลป์ไทยในการใช้ท่ามือในลักษณะต่างๆ มานำเสนอในการเต้นประกอบเพลงลูกทุ่งอีกด้วย ได้แก่ ท่าผาลาเพียงไหล่ ท่าช้านางนอน ท่าไหว้ท่าพรหมสี่หน้า ท่าสอดสร้อยมาลา เป็นต้น

ภาพที่ 12: ท่าผาลาเพียงไหล่ ลักษณะมือข้างหนึ่งอยู่ในท่าตั้งวงบน ส่วนมืออีกข้างหนึ่งหงายมือ
ข้างลำตัววงแขนระดับเอว

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

ภาพที่ 13: ท่าซ้านางนอน ลักษณะมือข้างหนึ่งหงายมือวงแขนระดับเอว ส่วนอีกข้างหนึ่งอยู่ใน
ท่าตั้งวงล่าง

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

ภาพที่ 14: ท่าพรหมสี่หน้า มีท่าเชื่อมคือมือทั้งสองจับคว่ำระดับวงกลาง แล้วสอดจับขึ้นไปตั้งวง
 บัวบานหงายทั้งสองมือสูงระดับศีรษะ หันปลายนิ้วออกข้างศีรษะ
 ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

ภาพที่ 15: ท่าไหว้ ลักษณะมือพนมอยู่ระดับอกแยกปลายนิ้วออกจากกัน
 ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

ภาพที่ 16: ทำสอดสร้อยมาลา เป็นท่ารำที่นำนาฏยศัพท์ท่าจีบหงายชายพกมือข้างหนึ่ง ส่วนอีกมือหนึ่ง ทำท่าตั้งวงบน

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

ลักษณะท่าจีบในแต่ละท่าบางท่าใช้ท่าจีบเป็นท่าหลักในการแสดง ส่วนบางท่าใช้ท่าจีบเป็นท่าเชื่อมเพื่อนำไปสู่ท่าต่อไป ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ท่าจีบเป็นท่าเชื่อมมากกว่าท่าหลัก

ภาพที่ 17: (ภาพขวา) ท่าจีบคว่ำทั้งสองข้าง

(ภาพซ้าย) ท่าหงายมือ ปล่อยจีบหงายมือออกข้างลำตัว

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

นอกจากจะปรากฏลีลาท่าทางที่เป็นเอกลักษณ์ทางด้านนาฏศิลป์ไทย ที่มีนาฏยศัพท์ในการใช้มือในการเต้นการแสดงประกอบนักร้องประกอบเพลงลูกทุ่งแล้ว ยังพบลักษณะการใช้เท้าที่เป็นการเลียนแบบนาฏศิลป์ไทย ในบางท่าซึ่งไม่พบบ่อยนัก ส่วนใหญ่จะใช้ลักษณะการใช้เท้าแบบตะวันตก ซึ่งลักษณะนาฏยศัพท์ที่ปรากฏในการใช้เท้าประกอบการเต้นการแสดงประกอบนักร้อง เช่น การยกเท้า การก้าวหน้า การกระดก เป็นต้น

ภาพที่ 18: การยกเท้า ยกขึ้นด้านหน้าให้ฝ่าเท้าขนานกับพื้น ยกเท้าสูงระดับหน้าแข้งของเท้าที่ยืนรับน้ำหนักเข็ดปลายนิ้วเท้าขึ้น ให้เฉียงปลายเท้าเล็กน้อย

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

ภาพที่ 19: การก้าวหน้า เป็นการก้าวเท้าให้ส้นเท้าวางถึงพื้นก่อนปลายเท้าเสมอ ให้ปลายเท้า
เฉียงออกด้านข้างเล็กน้อย และเปิดส้นเท้าหลัง

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

ภาพที่ 20: การกระดกเท้า การยกเท้าไปข้างหลังต้องให้ส่วนของน่องหนีบติดกับ踵ขา โดยส่งเข่า
ไปด้านหลังให้มากที่สุด ปลายนิ้วเท้าชี้ลง

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

3) **การเลียนแบบการเต้นแบบตะวันตก** การออกแบบท่าทางการเต้นการแสดงประกอบนักร้องโดยการประยุกต์การเลียนแบบการเต้นแบบตะวันตก เช่น การเลียนแบบการเต้นแจ๊ส ซึ่งการเต้นแจ๊สเป็นการเต้นรำเพื่อความสนุกสนาน เป็นการเต้นเข้ากับจังหวะของชาวแอฟริกันที่ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวโดยการแยกส่วนต่างๆของร่างกาย (Isolation) การเต้นแจ๊สมักเป็นการเต้นกับเพลงที่มีจังหวะเร็ว เช่น ในจังหวะสวิง (Swing) แล้วประดิษฐ์เป็นท่าเต้นในลักษณะต่างๆ ซึ่งผู้ออกแบบได้นำการเลียนแบบการเต้นแจ๊สเข้ามาผสมผสานการเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยในบทเพลงหงส์ฟ้า และบทเพลงเอกลักษณ์ไทย หลักในการออกแบบคือการใช้ท่าทางเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยเป็นท่าหลักในนำเสนอถึงความเป็นนาฏศิลป์ไทยในการใช้ท่ามือที่แสดงถึงลีลาการรำรำ ในการแสดงการประกอบนักร้อง ส่วนการเคลื่อนไหวจะใช้ลักษณะท่าแบบการเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยผสมผสานกับการเต้นแบบตะวันตกมาผสมผสานเข้าด้วยกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วจะปรากฏท่าทางลักษณะการใช้ท่าแบบตะวันตกมากกว่าการใช้ท่าแบบนาฏศิลป์ไทย ได้แก่ การพ้อยท์เท้า การตีลังกา การหมุนตัว การเคลื่อนไหวโดยการไขปลายเท้า เป็นต้น

ภาพที่ 21: ลักษณะการใช้เท้าในท่าต่างๆประกอบการเต้นการแสดงประกอบนักร้อง

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

นอกจากนี้ยังมีการนำการเต้นในหลายๆรูปแบบมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความน่าสนใจปรากฏในบทเพลงหงส์ฟ้า เช่น การต่อตัวแบบการเต้นบอม บอม เซียร์ การยืดตัวหรือการฉีกขาแบบยิมนาสติก การใช้เท้าแบบบัลเลย์ เช่น การพ้อยท์เท้า (Point) การเคลื่อนไหวโดยใช้ปลายเท้า แต่ยังคงเน้นในเรื่องความพร้อมเพรียงในการเต้นเป็นหลักสำคัญ

ภาพที่ 22: การยกตัว นำมาจากการต่อตัวในการเต้นบอม บอม เซียร์

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2554

ภาพที่ 23: การยืดตัว นำมาจากการนำยิมนาสติก

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

การเลียนแบบลีลาท่าทางนาฏศิลป์ไทยประยุกต์เข้ากับการแสดงประกอบนักร้อง อาจลดทอนคุณค่าทางนาฏศิลป์ไทยลงไป เนื่องจากการแสดงประกอบนักร้องเป็นอาชีพของชนชั้นล่างที่เดินเพื่อหาเลี้ยงชีพ อาจารย์ปรียามาลย์ บุญมาก กล่าวถึงการแสดงประกอบนักร้องว่า หากจะต้องนำมาการเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์กับการแสดงประกอบนักร้อง สิ่งสำคัญต้องคำนึงถึงความสามารถของ นักแสดงว่ามีพื้นฐานการรำมากน้อยเพียงไร เพราะการนำนาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์กับการแสดงประกอบนักร้องนั้น ผู้ออกแบบต้องถ่ายทอดท่าทำให้ผู้แสดงประกอบนักร้องสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง โดยอยู่บนพื้นฐานของความรู้และเข้าใจในท่ารำซึ่งถือเป็นศาสตร์เฉพาะด้าน (ปรียามาลย์ บุญมาก, สัมภาษณ์ : 2555) การเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยเป็นการนำศาสตร์ชั้นสูงที่ถือเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของไทยมาประยุกต์กับเพลงพื้นบ้านคือเพลงลูกทุ่ง โดยมุ่งเน้นการแสดงเพื่อใช้ในการประกวด ผู้ออกแบบลีลาต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ไทยเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้อง และทำให้การแสดงเกิดความน่าสนใจและมีคุณค่า เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ซึ่งในส่วนของบทเพลงเอกลักษณ์ไทยจะปรากฏการเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยเกือบทั้งเพลง ในการสร้างสรรค์ลีลาท่าทางของผู้แสดงประกอบนักร้อง โดยผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. ลีลาท่าทางอยู่บนพื้นฐานของการเลียนแบบท่ารำนานาฏศิลป์ไทย เช่น ท่าสอดสร้อยมาลา ท่าจีบส่งหลัง การกรายมือ การยกเท้า และกระดกเท้า เป็นต้น และการนำท่าทางนาฏศิลป์พื้นฐานไปสู่การสร้างสรรคลีลาท่าทางในท่าอื่นๆ

2. การเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยที่ปรากฏในบทเพลงเป็นเพียงท่าทางประกอบการแสดงเท่านั้น ไม่ได้ใช้ในการสื่อความหมายในบทเพลง หรือการใช้ภาษาท่าและการตีบทเพื่อสื่อความหมาย เช่น ท่ารัก ท่าปฏิเสธ ท่าขอ ท่าไป ท่ามา ไม่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้อง

3. ลีลาท่าทางเน้นการใช้ท่าทางในการเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อให้สอดคล้องกับทำนองเพลงมากกว่าเนื้อร้องหรือความหมายของบทเพลง ถึงแม้บทเพลงจะเป็นการแสดงประกอบบทเพลงซ้ำ แต่การออกแบบลีลาท่าทางในการเดินให้กับ ผู้แสดงประกอบนักร้อง นั้น มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง

4. การใช้ลีลาท่าทางในการเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยเน้นการใช้ท่าทางในท่ามือ เช่น ท่าจีบ ท่าตั้งวง ท่าไหว้ ท่าสอดสร้อยมาลา ท่าพรหมสี่หน้า เป็นส่วนใหญ่ ส่วนการเลียนแบบการเดินแบบตะวันตกจะใช้ลักษณะของการใช้เท้า เช่น การพ้อยท์เท้า การเคลื่อนไหวโดยใช้ปลายเท้า เป็นต้น

5. การนำเสนอการเต้นประกอบนักร้องเน้นความพร้อมเพรียง การแสดงเป็นกลุ่ม การแปรแถว ใช้ลีลาท่าทางในลักษณะเดียวกันในช่วงแรก ส่วนช่วงหลังจะมีการจัดรูปแบบที่แตกต่างกัน มีการแบ่งกลุ่มในการแสดง และใช้ลีลาท่าทางที่ไม่เหมือนกัน แต่ยังคงเน้นในส่วนของนักร้องให้มีความโดดเด่น

6. การเคลื่อนไหวร่างกายในการแปรแถวจะใช้การหมุนตัวเป็นส่วนใหญ่ เพื่อเปลี่ยนตำแหน่งของนักแสดงโดยการหมุนตัวแล้ววิ่งชอยไปอยู่ในตำแหน่งที่ถูกกำหนดให้ ในทิศทางที่ใกล้เคียงกับตำแหน่งเดิม

7. การเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยที่ปรากฏในบทเพลงเนื่องจากมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ทำให้ท่า รำที่เลียนแบบ นาฏศิลป์ไทยขาดความสวยงาม เพราะการรำรำนานาฏศิลป์ไทยเน้นความอ่อนช้อยในท่าทาง ภาษาท่าและการตีบทเพื่อสื่ออารมณ์ เมื่อนำมาแสดงประกอบนักร้องทำให้รายละเอียดของลีลาท่าทางถูกตัดทอนออกไป

การได้รับรางวัลชนะเลิศ อาจไม่ใช่เพียงแค่นำเสนอเฉพาะการแสดงประกอบนักร้องเท่านั้น แต่อาจหมายถึงองค์ประกอบโดยรวมทั้งหมด มาประกอบกัน และ มีความสมบูรณ์ที่สุดในการแข่งขันในครั้งนี้ จึงทำให้วงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชาชนิเวณนี้ได้รับชัยชนะในครั้งนี้

4.1.4 ผู้แสดงประกอบนักร้อง

ผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งของวงดนตรีลูกทุ่งโรงเรียนมัธยมประชาชนิเวณนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในโรงเรียน โดยมีทั้งนักเรียนที่อยู่ในพื้นที่และมาจากต่างจังหวัด ลักษณะที่แตกต่างอย่างน่าสนใจในการจัดระบบการศึกษา คือ โรงเรียนมัธยมประชาชนิเวณนี้มีการจัดห้องเรียนในหลักสูตรเฉพาะทางด้านดนตรีไว้ 1 ห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนที่มีความสนใจเฉพาะทางด้านดนตรีเข้ามาเรียนควบคู่ไปกับหลักสูตรปกติของโรงเรียน ดังนั้นจึงสามารถใช้การฝึกซ้อมควบคู่ไปกับการเรียนได้

4.1.4.1 จำนวนผู้แสดงประกอบนักร้อง

ปัจจุบันการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชาชนิเวณนี้มีตั้งแต่ระดับมัธยมต้นถึงระดับมัธยมปลาย จำนวนประมาณ 25 คน โดยการ จัดกลุ่มผู้แสดงประกอบนักร้องแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ใน 2 ลักษณะคือ 1. ใช้ชั้นปีเป็นเกณฑ์ในการ กำหนดนักแสดง กล่าวคือ มีกลุ่มระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 2. ระดับความสูงของผู้แสดง คือ กำหนดส่วนสูงของผู้แสดงที่มีความสูงใกล้เคียงกัน ในกรณีที่มีการ

แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งที่อยู่ในระดับมัธยมต้นมีส่วนสูงใกล้เคียงกับระดับมัธยมปลาย สามารถเปลี่ยนตัวมาแสดงร่วมกับมัธยมปลายได้ การแบ่งจากความสูงของผู้แสดงประกอบนักร้องที่มีขนาดไล่เลี่ยกัน โดยความสูงโดยเฉลี่ยประมาณ 150 – 160 เซนติเมตร จัดอยู่ในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งรุ่นเล็ก และความสูงโดยเฉลี่ยประมาณ 160 เซนติเมตร ขึ้นไปจัดเป็นการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งรุ่นใหญ่

เนื่องจากการประกวดในแต่ละโครงการจะมีการประกวดทั้งเพลงช้าและเพลงเร็ว การจัดแบ่งกลุ่มการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งออกเป็นกลุ่มการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งเพลงช้า จะเป็นกลุ่มการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งรุ่นใหญ่ และกลุ่มการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งเพลงเร็วจะเป็นกลุ่มการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งรุ่นเล็ก เนื่องจากในการเต้นเพลงเร็ว ผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งรุ่นเล็กจะมีความคล่องตัวมากกว่าในการเคลื่อนไหวร่างกาย แต่การแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งทุกคนจะต้องเต้นได้ทุกเพลงเมื่อในกรณีฉุกเฉิน (ทิวา จันทรานุกูล, สัมภาษณ์: 2555)

ส่วนจำนวนผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การแสดงประกอบนักร้องสำหรับการประกวด และการแสดงประกอบนักร้องในการจัดจ้างตามงานต่างๆ ในการประกวดโครงการยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ มีกติกาในการกำหนด ผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งเพลงละไม่เกิน 10 คน เพื่อความเหมาะสมบนเวทีในการแสดงแต่ละบทเพลง สามารถใช้ผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งได้ 2 ทีมทีมละ 10 คน โดยแบ่งเป็นเพลงช้าและเพลงเร็ว เพื่อความสะดวกในการแข่งขันในระยะเวลาที่กำหนด และพื้นที่การใช้สอยบนเวทีการแข่งขันพื้นที่จำกัด (เอกสารประกอบการประกวด : ภาคผนวก) ในการฝึกซ้อมจึงสามารถแบ่งการฝึกซ้อมออกเป็น 2 ทีม ส่วนในการแสดงตามงานที่มีการจัดจ้างด้วยระยะเวลาในการแสดงประมาณ 3 – 4 ชั่วโมง จึงอาจมีการลดจำนวนการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งที่ใช้ในการแสดงต่อบทเพลงลงเหลือประมาณ 6 – 8 คน เพื่อการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งจะได้มีเวลาในการพักและเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย เนื่องด้วยระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงกับบทเพลงในการแสดงประมาณ 20-30 เพลง ต่อการแสดงในแต่ละงาน จึงต้องมีการลดจำนวนการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งลงเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับระยะเวลาในการแสดง

ภาพที่ 24 : กลุ่มการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งรุ่นเล็ก ระดับมัธยมต้น
ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2554

ภาพที่ 25 : กลุ่มการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งรุ่นใหญ่ ระดับมัธยมปลาย
ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2554

4.1.4.2 ทักษะความสามารถของผู้แสดงประกอบนักร้อง

ด้านความสามารถทางการเต้นของผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง พบว่ามีผู้แสดงจำนวนมากที่ไม่มีทักษะทางการเต้นมาก่อน จึงมาสมัครเพื่อศึกษาในโครงการหลักสูตรเฉพาะทาง แต่มีความชอบและใจรักในการเต้น จึงใช้การฝึกฝนอย่างหนักในการซ้อมจากครูผู้ออกแบบลีลาท่าเต้น และรุ่นพี่รุ่นน้อง มีการอบรมในเรื่องของระเบียบวินัยในการฝึกซ้อมที่เคร่งครัด การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบในหน้าที่ ซึ่งการฝึกฝนและประสบการณ์ในการเต้นเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากการประกวดในแต่ละครั้งจะต้องมีการปรับปรุงท่าใหม่ๆ ซึ่งการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งจึงต้องมีการฝึกฝนในเรื่องของการเต้นที่หลากหลาย เช่น การเต้นแจ๊ส การเต้นปอมปอม เซียร์ การฝึกการยืดหยุ่นร่างกาย การต่อตัว การตัดตัว และนาฏศิลป์ไทย ซึ่งผู้แสดงได้กล่าวถึงทักษะทางด้านนาฏศิลป์ไทยในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งได้มีการฝึกฝนด้านพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยเบื้องต้นจากครูผู้สอนนาฏศิลป์ไทยในวิชาศิลปะเท่านั้นและผู้ออกแบบลีลาท่าทางเป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนการทำในการแสดงให้ตามความรู้พื้นฐานของผู้ออกแบบ (จิราพร แสงสว่าง, สัมภาษณ์: 2554)

การฝึกซ้อมการแสดงของผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งฝึกซ้อมกันทุกวันๆ ละ 3 ครั้ง คือ ก่อนเข้าเรียนพักเที่ยงและเลิกเรียน คือ ประมาณช่วงเวลา 15.00-18.00 นาฬิกา และอาจขยายเวลาการฝึกซ้อมไปจนถึง 20.00 นาฬิกา นอกจากนี้ในช่วงการฝึกซ้อมก่อนวันแข่งขันประมาณ 1 สัปดาห์และก่อนการแข่งขัน 1 วัน เป็นการซ้อมใหญ่จะต้องมีการเก็บตัวนักร้อง นักดนตรี และผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งที่โรงเรียน เพื่อการฝึกซ้อมและการเตรียมตัวอย่างเต็มที่ โดยมีอาจารย์คอยควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

นอกจากความสามารถในด้านการเต้นแล้วผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งยังต้องเรียนรู้ในเรื่องของการแต่งหน้าทำผมด้วยตัวเอง เนื่องจากไม่มีงบประมาณในการจัดจ้างช่างแต่งหน้าหรือทำผม ยกเว้นการเข้าร่วมการประกวดในโครงการใหญ่ๆ จึงมีการจัดจ้างช่างแต่งหน้าทำผม (วิภามณี ภูทอง, สัมภาษณ์: 2554) เพื่อให้นักแสดงมีความสวยงามเป็นที่มากขึ้น ส่วนในการแสดงที่มีการจัดจ้างหรืองานของภาครัฐและเอกชนผู้แสดงประกอบนักร้องจะแต่งหน้าด้วยตนเอง ซึ่งจะนำประสบการณ์จากการแต่งหน้าในการประกวด เทคนิคการแต่งหน้าจากช่างแต่งหน้าหรือทำผม โดยการสังเกตและจดจำและนำมาปรับใช้กับตัวเอง ซึ่งทางโรงเรียนไม่ได้สนับสนุนหรือส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนในเรื่องการแต่งหน้าให้กับผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งแต่อย่างใด

4.1.5 เครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้การแสดงเกิดความโดดเด่น และเครื่องแต่งกายของผู้แสดงประกอบนักร้องถือเป็นส่วนที่สร้างสีสันให้กับวงดนตรีและทำให้ผู้ชมเกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น อาจารย์จิรายุทธ พนมรัชช์ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องแต่งกายว่า การสร้างสรรค์ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย ควรใช้การ สื่อสารออกมาอย่างตรงไปตรงมาเพราะเอกลักษณ์ของการแสดงประกอบนักร้อง คือการแต่งกายแบบหรูหราอลังการ อีกทั้งในการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งไม่ใช่เพียงแค่เครื่องแต่งกายหรูหราเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงเครื่องแต่งกายของนักดนตรี นักร้อง และผู้แสดงประกอบนักร้อง ต้องมีความสัมพันธ์กัน (จิรายุทธ พนมรัชช์, สัมภาษณ์: 2556) การออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับงานความคิดสร้างสรรค์นั้น เป็นเรื่องที่นักออกแบบสามารถปลดปล่อยจินตนาการของตนเองออกมาได้อย่างเต็มที่ แต่ผลงานดังกล่าวจะต้องมีที่มาที่ไปมีความกลมกลืนกับศิลปะการแสดง และที่สำคัญคือนักเต้นสามารถสวมใส่และเคลื่อนไหวได้อย่างคล่องแคล่ว ไม่เป็นอุปสรรคในการแสดง

การจัดโครงการในการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในปัจจุบันมีจำนวนมากขึ้น จำนวนวงดนตรีลูกทุ่งก็มากขึ้นไปด้วยเช่นกัน ซึ่งก็ทำให้การแข่งขันในเรื่องของ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายก็พัฒนาให้มีความแปลกใหม่ตามไปด้วย ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย (อาจารย์เอกพัฒน์ อยู่ยิ่ง) ต้องดูแลในส่วนของเครื่องแต่งกายทั้งของนักร้อง นักดนตรี และผู้แสดงประกอบนักร้อง เพราะในการออกแบบลีลาท่าเต้นผู้ออกแบบจะเข้าใจถึงลักษณะการใช้ร่างกายและการใช้ท่าทางประกอบการแสดงให้เกิดความสัมพันธ์และเหมาะสมกับผู้แสดง เพื่อให้สอดคล้อง เหมาะสมกับบทเพลงที่ต้องการนำเสนอและเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมและคณะกรรมการ

หลักในการออกแบบเครื่องแต่งกายของวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชานิเวศน์นั้น คำนึงถึงบทเพลง แนวคิดในการนำเสนอ และการออกแบบลีลาท่าทาง เมื่อได้แนวคิดในการแสดงทั้งหมดแล้วจึงนำมาออกแบบเครื่องแต่งกาย โดย ยังคงเน้นเอกลักษณ์ของเครื่องแต่งกายประกอบนักร้อง คือ สีสันของเสื้อผ้าที่ดูฉูดฉาด มีการใช้ขนนก การปักเลื่อม นำเพชรมาประดับตกแต่งให้ดูสวยงาม หรูหราและสะดุดตา มาประยุกต์เพื่อให้เข้ากับบทเพลง ส่วนการออกแบบเครื่องแต่งกายนักร้องมีความเป็นสากลมากขึ้น นักร้องชายเริ่มมีการใส่สูท ส่วนชุดของนักร้องหญิง จะใช้สีสันสดใส รูปแบบหลากหลายขึ้นอยู่กับบทเพลงที่ต้องการนำเสนอ และมีเครื่องประดับตกแต่งเพื่อให้มีความโดดเด่นที่สุดบนเวที เครื่องแต่งกายนักร้อง เน้นความหรูหราสวยงามด้วย การปักเลื่อม ติด

ระบาย แต่ที่สำคัญในการออกแบบเครื่องแต่งกายให้กับการแสดงประกอบนักร้องในสถานศึกษา คือ ไม่เน้นการแต่งตัวโป๊ ล่อแหลม ไม่เน้นชุดสั้นหรือบาง เพื่อให้เหมาะสมกับวัยที่กำลังศึกษา เน้นความกระฉับกระเฉงในการเต้น หากต้องการให้เห็นสัดส่วนในบางบทเพลง ก็จะใช้การใส่ชุดรัดรูปแทน การเต้นในบทเพลงเร็วจะสวมกางเกงเพื่อความสะดวกในการแสดง ส่วนเพลงช้าจะเน้นการสวมกระโปรงยาว (เอกพัฒน์ อยู่ยิ่ง, สัมภาษณ์ : 2554) เช่น บทเพลงเร็วอาจใช้สีสั้นชัดเจนดูชัด ส่วนบทเพลงช้าอาจใช้สีเครื่องแต่งกายเป็นสีโทนอ่อน นอกจากนี้ยัง มีการพัฒนาและประยุกต์ชุดผู้แสดงประกอบนักร้อง ให้มีความทันสมัย เช่น การดัดแปลง ประยุกต์ชุดไทยให้มีความทันสมัยมากขึ้น โดยไม่เป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนไหว ทนทาน น้ำหนักเบา ดูแลง่ายและราคาไม่สูงจนเกินไป โดยการนำผ้าลายไทย มาตัดเย็บ การใช้เครื่องประดับชุดไทยแต่ไม่เน้นในเรื่องของเครื่องประดับมากนัก เลือกใช้เครื่องประดับเพียงบางชิ้นเท่านั้น เช่น เขี้ยว จอนหู ข้อมือ เพื่อสะดวกในการแสดง การปักเลื่อมหรือติดเพชรก็จะเน้นที่ปักไปในตัวชุด เพื่อสะดวกในการสวมใส่ การเก็บรักษาและลดปัญหาการหลุดร่วงในขณะแสดง ซึ่งก่อนการแสดงต้องมีการฝึกซ้อมพร้อมกับเครื่องแต่งกายหลายรอบเพื่อให้ผู้แสดงเกิดความคุ้นชินและคล่องตัวในการแสดง

การเลือกประเภทผ้าและวัสดุอื่นๆ ก็ถือเป็นส่วนประกอบสำคัญต่อการแสดง เพราะนอกจากความพลิ้วไหว ความแข็งแรงกระด้างน้ำหนักของผ้านั้นๆ ล้วนมีผลต่อรูปแบบการแสดงทั้งสิ้น รวมถึงมีอิทธิพลต่อการเคลื่อนไหวของนักเต้น ดังนั้น นักออกแบบควรจะต้องทดลองหรือศึกษา ลักษณะพิเศษของผ้าหรือวัสดุที่ออกแบบด้วยเช่นกัน (งามทัต สุทธิประภา, 2546 : 22) การเลือกเครื่องแต่งกายของนักร้องที่มีการประยุกต์จากเครื่องแต่งกายชุดไทยมาดัดแปลง เช่น การใช้ผ้าลายไทย การนุ่งโจงกระเบน การใช้เครื่องประดับชุดไทย การออกแบบจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น บทเพลงตัวก็ไทยใจก็ไทย เป็นบทเพลงเร็วการออกแบบจะใช้ผ้าลายไทยตัดเป็นกางเกงสามส่วนคล้ายการนุ่งผ้าโจงกระเบน หรือในบทเพลงช้าจะตัดคล้ายการนุ่งผ้ายก แต่มีความกว้างในการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยการใช้กระโปรงยาวมีจีบรอบตัวมาตัดเย็บกับผ้าลายไทย เป็นต้น (เอกพัฒน์ อยู่ยิ่ง, สัมภาษณ์: 2554)

4.1.5.1 เครื่องแต่งกายประกอบเพลงหงส์ฟ้า

การออกแบบชุดการแสดงบทเพลงหงส์ฟ้า ผู้ออกแบบต้องการนำเสนอถึงความเป็นไทยและความเหมาะสมในบทเพลง โดยใช้ผ้าสีทองและเครื่องประดับสีทองในการนำเสนอความเป็นไทย ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับแนวคิดในการออกแบบท่าทาง ได้นำแนวคิดต้นแบบมาจากนางมโนราห์หรือนางกนิรีที่มีลักษณะครึ่งคนครึ่งนก แล้วนำมาประยุกต์ในการออกแบบเครื่องแต่งกายโดยผู้ออกแบบได้นำต้นแบบในการออกแบบเครื่องแต่งกายมาจากโขนมารีเจนซี่ ซึ่งเป็นเรื่องราวของนางกนิรีเช่นกัน การออกแบบคำนึงถึงความสวยงามเป็นหลัก ความสะดวกตัวและความเหมาะสมของนักแสดง โดยใช้สีขาวซึ่งเป็นสีของหงส์ และสีทองปักเลื่อมเพื่อให้โดดเด่นและมีความเป็นไทย และที่ขาดไม่ได้คือขนนกที่เป็นลักษณะเฉพาะของการแสดงประกอบนักร้อง และเป็นลักษณะเฉพาะของหงส์ จึงมีการนำขนนกมาติดบนศีรษะและเป็นติดที่ปีก (เอกพัฒน์ อยู่ยิ่ง, สัมภาษณ์ : 2554)

การวิเคราะห์และเปรียบเทียบเครื่องแต่งกายเพลงหงส์ฟ้า
เครื่องแต่งกายแบบแบบนาฏศิลป์ไทยประยุกต์

ภาพที่ 26: (ภาพขวา) เครื่องแต่งกายนางมโนราห์ จากสื่อโฆษณาทีวีเจเนซี

(ภาพซ้าย) เครื่องแต่งกายประกอบบทเพลงหงส์ฟ้า

ที่มา : (ภาพขวา) นางมโนราห์, 2555 : ออนไลน์

(ภาพซ้าย) ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

ตารางที่ 5 รายละเอียดเครื่องแต่งกายบทเพลงหงส์ฟ้า

ลำดับ	เครื่องแต่งกาย	รายละเอียด	ที่มาและความเกี่ยวข้อง
1.		เสื้อแขนยาวรัดรูป : เป็นเสื้อแขนยาวรัดรูป ทำจากผ้ายืด สีขาว	-การสวมเสื้อสีขาวไว้ข้างใน เพื่อความสวยงาม เรียบร้อยของผู้แสดงในการเคลื่อนไหวร่างกาย และแทนสีขนของหงส์คือ สีขาว
2.		เกาะอกสีทอง : เป็นเสื้อเกาะอก สีทอง	- นำแนวคิดมาจากการสวมเสื้อในนางในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยตัวนาง เพื่อช่วยปกปิดและเสริมสรีระของนักแสดง ฝ่ายหญิง
3.		กรองคอ : กรองคอใช้สวมบริเวณรอบคอ	-แนวคิดจากการนำกรองคอ สามารถใช้แทนสร้อยคอได้ เพื่อไม่ให้โล่งเกินไป
4.		ศิระษะ : เครื่องประดับศิระษะเป็นรูปหงส์สีเงิน มีขนสีทอง ใช้คาดศิระษะ	-แนวคิดจากการสวมหัวสัตว์เพื่อจะบ่งบอกลักษณะตัวละครได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ลำดับ	เครื่องแต่งกาย	รายละเอียด	ที่มาและความเกี่ยวข้อง
5.		โจ๊กกระเบน : ตัดเลียนแบบรูปทรงโจ๊กกระเบนสำเร็จรูป สามารถสวมใส่ได้เลย เป็นผ้าสีน้ำตาลทอง ประดับลูกปัด	-ประยุกต์จากการนุ่งโจ๊กกระเบนแต่ตกแต่งเพิ่มเติมในเรื่องของการประดับตกแต่ง
6.		ห้อยหน้า : ลักษณะเป็นผ้าสำเร็จรูป มีระบายเป็นชั้นๆ บริเวณด้านข้าง และมีผ้าปักเพชรปลอมห้อยลงมาข้างหน้า	-ประยุกต์มาจากห้อยหน้าของตัวนาง ใช้ทับบนโจ๊กกระเบนบริเวณชายพก เปรียบเสมือนเครื่องประดับไปในตัวลงมาข้างหน้า

จากการนำเครื่องแต่งกายมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบ สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์มีอิทธิพลต่อการออกแบบเครื่องแต่งกาย ซึ่งลักษณะเครื่องแต่งกายนั้นมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากผู้ออกแบบได้นำแนวคิดมาจากสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพียงแต่ผู้แสดงประกอบนักร้องจะมีการปกปิดศีรษะมากกว่าเท่านั้น เนื่องจากเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผู้ออกแบบก็จะใช้เสื้อและกางเกงที่รัดรูปสีขาวเป็นพื้นแทนขนสีขาว และนำสีทองมาประยุกต์กับเสื้อผ้าเพื่อให้เกิดความโดดเด่นและน่าสนใจในการแสดง มีการประดับตกแต่งโดยการปักเลื่อมในส่วนของผ้านุ่ง เพื่อให้เกิดความระยิบระยับเมื่อกระทบกับแสงไฟและไม่นิยมสวมเครื่องประดับมากนักเพราะอาจเป็นอุปสรรคในการเต้นด้วย

4.1.5.2 เครื่องแต่งกายประกอบเพลงเอกลักษณ์ไทย

การออกแบบเครื่องแต่งกายประกอบบทเพลงเอกลักษณ์ไทย ผู้ออกแบบได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับชุดไทยในการแสดงประเภทต่างๆ มาพอสมควรโดยการศึกษาจากรูปภาพ จากสื่อทางโทรทัศน์ ซึ่งศึกษาในเรื่องของลักษณะของแบบและการนำไปใช้ แล้วนำมาสร้างสรรค์เป็นชุดไทยประยุกต์ โดยในบทเพลงนี้ ผู้ออกแบบต้องการนำเสนอความเป็นไทยที่ชัดเจน ทั้งในเรื่องราวที่นำเสนอ ดนตรีประกอบ การออกแบบท่าเต้น และในส่วนของเครื่องแต่งกายก็ต้องให้ความสัมพันธ์กันกับทุกองค์ประกอบ และด้วยบทเพลงเอกลักษณ์ไทย เป็นบทเพลงที่อธิบายถึงความเป็นชาติโดยเฉพาะกล่าวถึงพระมหากษัตริย์ การออกแบบเครื่องแต่งกายจึงต้องเป็นการแสดงที่เป็นถือว่าเป็นศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย (เอกพัฒน์ อยู่ยิ่ง, สัมภาษณ์ : 2554) จึงนำแนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายมาจากการแต่งกายแบบยี่นเครื่องของตัวนางในการแสดงโขนละครของไทย เป็นต้นแบบในการประยุกต์เครื่องแต่งกาย โดยผู้วิจัยนำเครื่องแต่งกายมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ดังนี้

การวิเคราะห์และเปรียบเทียบเครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายแบบยี่นเครื่องตัวนางและเครื่องแต่งกายแบบนาฏยศิลป์ไทยประยุกต์

ภาพที่ 27: (ภาพขวา) เครื่องแต่งกายแบบยี่นเครื่องตัวนาง ต้นแบบในการออกแบบเครื่องแต่งกาย

(ภาพซ้าย) เครื่องแต่งกายนาฏยศิลป์ไทยประยุกต์ ประกอบเพลงเอกลักษณะไทย

ที่มา : (ภาพขวา) เครื่องแต่งกายตัวนาง, 2555 : ออนไลน์

(ภาพซ้าย) ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

ตารางที่ 6 รายละเอียดเครื่องแต่งกายบทเพลงเอกลักษณ์ไทย

ลำดับ	เครื่องแต่งกายการแสดง ประกอบนักร้อง	รายละเอียด	ที่มาและความ เกี่ยวข้อง
1.		เสื้อแขนยาวรัดรูป : เป็นเสื้อแขนยาวรัดรูปทำจากผ้ายัด สีขาว	- การสวมเสื้อสีขาวไว้ข้างใน นำแนวคิดมาจากการแสดงหุ่นกระบอก และเพื่อความสุภาพเรียบร้อยของผู้แสดงในการเคลื่อนไหวร่างกาย
2.		เกาะอกสีเงิน : เป็นเสื้อเกาะอก สีเงิน เพื่อให้กลมกลืนกับเครื่องแต่งกายที่เน้นสีน้ำเงินและสีเงิน	- นำแนวคิดมาจากการสวมเสื้อในนางในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยตัวนาง เพื่อช่วยปกปิดและเสริมสรีระของนักแสดงฝ่ายหญิง
3.		สไบนาง : เป็นผ้าสไบพื้นเดียว ค้วนช่องคอ ทิ้งช่วงกลางหน้าอกไว้ตรึงให้ติดกันเวลาห่ม ลักษณะของผ้าเป็นผ้าพิมพ์ลายไทยด้านนอก ส่วนด้านในทับด้วยผ้ามันสีน้ำเงินเต็มผืน	- แนวความคิดมาจากการแต่งกายแบบยืนเครื่องของตัวนาง คือผ้าห่มนางแบบพื้นเดียว แต่มีลักษณะเบากว่า เนื่องจากใช้เป็นลายผ้าพิมพ์ลายไทย

ลำดับ	เครื่องแต่งกายการแสดง ประกอบนักร้อง	รายละเอียด	ที่มาและความ เกี่ยวข้อง
4.		<p>ศิระษะ : เครื่องประดับ ศิระษะประกอบไปด้วยรัต เกล้า จอนหู ช่องหลัง และนำลูกแก้วมา ประกอบบนรัตเกล้าให้ เป็นชิ้นเดียวกันแล้ว พน ด้วยสเปย์สีเงินทั้งอัน ยกเว้นตัวลูกแก้ว ที่เป็นสี เงินอยู่แล้ว</p>	<p>-ประยุกต์มาจากการ สวมรัตเกล้าในการ แสดงนาฏยศิลป์ไทย ซึ่ง ประกอบไปด้วย จอนหู รัตเกล้า ช่องหลัง มา ประกอบกันเพื่อสะดวก ในการสวมใส่ และลด ปัญหาการหลุดร่วง ขณะแสดง</p>
5.		<p>กรองคอ : กรองคอใช้ สวมบริเวณรอบคอ ใช้ผ้า แบบเดียวกับและ สีเดียวกับ ผ้าหม่นนาง ปักด้วยเพชร ปลอมรอบๆไล่ระดับ</p>	<p>-แนวคิดจากการนำ กรองคอของตัวนางเพื่อ ปกปิดรอยต่อของผ้าหม่น นางไว้ และเป็น องค์ประกอบส่วนหนึ่ง ของเครื่องแต่งกายตัว นางที่ขาดไม่ได้</p>
6.		<p>กระโปรง : เป็นกระโปรง สำเร็จรูปสามารถสวมใส่ ได้เลย เป็นผ้าลาย เดียวกับสไบแทรกด้วยผ้า อัดจีบสีเงิน</p>	<p>-ประยุกต์จากการนุ่งผ้า แทรกผ้าอัดจีบเพื่อการ เคลื่อนไหวได้สะดวก ไม่ เสียรูปทรง</p>
7.		<p>ห้อยหน้า : ลักษณะเป็น ผ้าสำเร็จรูป มีระบายเป็น ชั้นๆบริเวณด้านข้าง และ มีผ้าปักเพชรปลอมห้อย ลงมาข้างหน้า</p>	<p>-ประยุกต์มาจากห้อย หน้าของตัวนาง ใช้ทับ บนกระโปรงบริเวณชาย พกเปรียบเสมือน เครื่องประดับไปในตัว เพื่อความสวยงาม</p>

ลำดับ	เครื่องแต่งกายการแสดง ประกอบนักร้อง	รายละเอียด	ที่มาและความ เกี่ยวข้อง
8.		เครื่องประดับ: สร้อยคอ เป็น เครื่องประดับ รูป สี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน สี เงินประดับเพชร ห้อยอยู่ บริเวณอก	-ประยุคต์มาจากจีนาง

การออกแบบเครื่องแต่งกายในบทเพลงเอกลักษณ์ไทยและบทเพลงหงส์ฟ้ามี
ลักษณะการออกแบบที่เป็นการเลียนแบบการแต่งกายนาฏยศิลป์ไทยในการแสดงประเภทต่างๆ
แล้วนำมาประยุคต์ให้เข้ากับแนวคิดในการนำเสนอรูปแบบการแสดงที่เป็นการนำเสนอความเป็น
ไทยในบทเพลงนั้นๆ โดยการเครื่องแต่งกายที่นำมาประยุคต์สามารถสรุปวิเคราะห์ ดังนี้

1. การออกแบบเครื่องแต่งกายเน้นความเป็นไทย โดยการเลียนแบบเครื่องแต่ง
กายของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยมาประยุคต์ในการแสดงประกอบนักร้อง ในบทเพลงที่มีทำนอง
เป็นเพลงไทยหรือมีเนื้อร้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย
2. การเลียนแบบเครื่องแต่งกายนาฏยศิลป์ไทย เป็นเพียงการนำเอกลักษณ์
เฉพาะของการแสดงนั้นๆมาประยุคต์เท่านั้น ไม่เน้นถึงรายละเอียดของเครื่องแต่งกาย การประยุคต์
เพียงเพื่อให้มีลักษณะคล้ายหรือใกล้เคียงเท่านั้น
3. การสื่อสัญลักษณ์นาฏยศิลป์ไทยด้วยลายผ้าและสีของผ้า โดยเน้นผ้าลาย
ไทยและการใช้ผ้าสีทองหรือสีเงิน ในการประยุคต์เครื่องแต่งกายที่มีลักษณะที่ชัดเจน มีการปัก
เลื่อมประดับตกแต่งเครื่องแต่งกายเพื่อให้เกิดความสวยงามเมื่ออยู่บนเวที
4. การออกแบบเครื่องแต่งกายเน้นการเคลื่อนไหวในการเดินของผู้แสดง เพื่อให้
สะดวกมีความคล่องตัวในเต้น โดยการเลือกผ้าที่ใช้ในการตัดเย็บที่ไม่หนาและไม่หนักมาก สวมใส่
ได้สบาย สะดวกในการเก็บรักษา

การออกแบบเครื่องแต่งกายของผู้แสดงประกอบนักร้องต้องคำนึงถึงความเหมาะสมผู้แสดงกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ควรแต่งกายแบบมิดชิดแต่สวยงาม ไม่โป๊หรือล่อแหลมจนเกินไป ผู้ออกแบบ เครื่องแต่งกาย ที่นำเสนอออกไปโดยไม่ได้ศึกษาศาสตร์นั้นอย่างถ่องแท้ บางครั้งการออกแบบ อาจไม่เหมาะสมกับบทเพลง หรือบทเพลงไม่เหมาะสมกับเครื่องแต่งกาย อาจารย์จุลชาติ อรรถยะนาถ กล่าวถึงการออกแบบเครื่องแต่งกายในการแสดงประกอบนักร้องว่า ผู้ออกแบบต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความงาม ไม่เยอะจนเกินงามอยู่บนพื้นฐานความพอดี แต่ยังคงเอกลักษณ์ของการแสดงประกอบนักร้องอยู่ ยกตัวอย่างเช่น วงดนตรีหมอลำของ คุณ บานเย็น รากแก่น ซึ่งมีเนื้อร้องและทำนองเป็นภาคอีสานแต่สวมรัดเกล้า ถือว่าเกินความพอดีหรือการสวมรัดเกล้าแล้วนำลูกแก้วมาประดับถือว่าล้น ซึ่งก็ถือว่าไม่เหมาะสม (จุลชาติ อรรถยะนาถ ,สัมภาษณ์ : 2556) การออกแบบเครื่องแต่งกายในการใช้ผ้าถุง ซึ่งผ้ายกในการแสดงนาฏศิลป์ไทย มีการปกคลุมลายที่มีความประณีต ส่วนการแสดงประกอบนักร้องใช้ผ้าพิมพ์ลายไทย ที่มีลักษณะเบากว่า การสวมศีรษะซึ่งรัดเกล้า เป็นเครื่องประดับที่เน้นความประณีต ลวดลายและสีที่ประดับตกแต่งในรัดเกล้า มีสีทองซึ่งจะเห็นรายละเอียดของลวดลายได้ชัดเจน เมื่อนำมาประยุกต์กับการแสดงประกอบนักร้อง โดยใช้การพ่นสเปรย์สีเงินเข้าไปผสมทำให้รายละเอียดของรัดเกล้าหายไป และการนำลูกแก้วมาประกอบทำให้ผิดจารีตของนาฏศิลป์ไทย ถือว่าไม่เหมาะสมเพราะรูปแบบของรัดเกล้าแบบดั้งเดิมมีความงดงามและมีคุณค่าเมื่อนำมาประยุกต์แล้วทำให้ลดทอนคุณค่าและความงดงามแบบดั้งเดิมลง

นอกจากนี้ นราฤทธิ์ เขี่ยมศิริ ได้นำเสนอแนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายว่า ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกายจะต้องคำนึงจากเนื้อเพลง อารมณ์เพลง ทำเดินต้องเหมาะสมกับเสื้อผ้า เช่น ถ้าเพลงเร็วที่เน้นความสนุกสนาน ใช้ลีลาท่าทางมีการเตะขา ยกขา ตีลังกา ต้องสวมใส่เสื้อหรือ กางเกงแบบเนื้อ มีผ้าที่ยืดหยุ่น ในการเต้น และหากเป็นผู้แสดงประกอบนักร้องในระดับมัธยมศึกษา ควรแต่งกายให้เหมาะสมรัดกุม ไม่ควรโชว์รูปร่างหรือสัดส่วนมากจนเกินไป (นราฤทธิ์ เขี่ยมศิริ,สัมภาษณ์ : 2556) ฉะนั้นในแนวคิดการออกแบบเครื่องแต่งกายผู้วิจัยนำมาสรุป ดังนี้

1. การออกแบบเครื่องแต่งกายควรคำนึงถึงความเหมาะสมของผู้แสดงในระดับมัธยมศึกษา ควรแต่งกายให้เหมาะสมมิดชิด ไม่ควรแต่งกายล่อแหลมจนเกินไป
2. เครื่องแต่งกายควรให้สอดคล้องกับบทเพลง รวมถึงแนวคิดในการนำเสนอการแสดงของผู้ออกแบบให้มีความชัดเจน
3. การนำชุดไทยมาประยุกต์ควร ศีกษาศาสตร์นั้นอย่างถ่องแท้ คำนึงถึงขนบจารีต ไม่ลดคุณค่าของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยแบบดั้งเดิมลง
4. การออกแบบเครื่องแต่งกายในบทเพลงเร็ว ควรคำนึงถึงความยืดหยุ่นของเนื้อผ้าในการเต้น เพื่อให้ผู้แสดงเกิดความคล่องตัวในการสวมใส่

สำหรับการประดิษฐ์เครื่องแต่งกายแบบไทยประยุกต์ในการแสดงประกอบนักร้อง มีการลงทุนที่สูง เนื่องจากอุปกรณ์และเครื่องประดับของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยมีราคาแพง และต้องใช้เป็นจำนวนมาก เพื่อให้ลดค่าใช้จ่ายเครื่องแต่งกายบางส่วนที่สามารถปักหรือเย็บเองได้ ก็จะช่วยกันเย็บชุดหรือทำเครื่องประดับกันเอง บางชุดที่ทำเองซึ่งจะมีราคาประมาณ 6,000 – 8,000 บาท หรือบางครั้งอาจนำชุดเก่ามาปรับปรุงและดัดแปลงให้ใช้ในการแสดงได้ แต่ในการประกวดส่วนใหญ่จะออกแบบชุดใหม่และตัดเย็บใหม่ ซึ่งใช้งบประมาณจำนวนมากทั้งในส่วนของนักร้อง นักดนตรี และการแสดงประกอบนักร้อง ซึ่งค่าใช้จ่ายดังที่กล่าวมาเป็นค่าใช้จ่ายที่มากที่สุดในการบริหารจัดการวง (ฉวีวรรณ พิณีจ, สัมภาษณ์ : 2555)

4.1.6 นักดนตรีและเครื่องดนตรี

นักดนตรี วงดนตรีลูกทุ่งโดยทั่วไปจะมีลักษณะเป็นวงเล็ก (small band) ตามหลักการจัดวงแบบสากล คือมีเครื่องเป่าไม่ครบ แต่สำหรับวงดนตรีลูกทุ่งประชาชนิเวณนี้ถือเป็นวงดนตรีลูกทุ่งวงใหญ่ (big band) เนื่องจากเป็นวงโยธวาทิต (military band) มาก่อน มีนักดนตรีในวงประมาณ 20 - 30 คน (รายชื่อปรากฏในภาคผนวก) นักดนตรีในวงเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ในหลักสูตรเฉพาะทางด้านดนตรี ในแต่ละชั้นจะมี 1 ห้องเรียนที่เป็นหลักสูตรเฉพาะทางด้านดนตรี และเป็นนักเรียนที่มีความสนใจทางด้านดนตรี (จักรพันธ์ สงวนเชื้อ, สัมภาษณ์ : 2555) การแบ่งนักดนตรีจะแบ่งตามความถนัดและความ

สนใจของนักเรียน ซึ่งในการประกวดทางโครงการยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ มีการกำหนดกติกาการประกวด โดยกำหนดจำนวนนักดนตรีเพื่อเข้าร่วมในการประกวดไว้อย่างชัดเจน (เอกสารประกอบการประกวด: ภาคผนวก)

การเลือกเพลงที่จะนำเสนอให้เหมาะสม เมื่อได้เพลงแล้วจึงตั้งความสัมพันธ์ของเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นออกมาเพื่อสอดคล้องกันเป็นหนึ่งเดียวกัน และนำไปเรียบเรียงเสียงประสานเป็นการปรับแต่งเสียงดนตรี และเสียงนักร้อง ให้ออกมาผสมผสานกลมกลืนกันอย่างไพเราะ ผู้เรียบเรียงเสียงประสานจะทำหน้าที่เรียบเรียงดนตรี โดยนำทำนองเพลง (melody) จากผู้ประพันธ์ทำนองไปเรียบเรียง เพื่อประกอบการขับร้องและการบรรเลง เพลงที่ได้รับความนิยมมักจะเป็นเพลงที่มีการเรียบเรียงเสียงประสานของเครื่องดนตรีที่เหมาะสม กลมกลืน และช่วยสร้างความไพเราะให้กับบทเพลง ผู้เรียบเรียงเสียงประสานจึงต้องมีความรู้ความชำนาญ ในเครื่องดนตรีทุกชนิด เพื่อที่จะนำคุณสมบัติของเสียงที่เกิดขึ้น เข้ามาผสมผสานกันได้อย่างลงตัวความหมายของบทเพลง (จักรพันธ์ สงวนเชื้อ, สัมภาษณ์ : 2555)

โครงการยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ มีการกำหนดกติกาในการใช้อุปกรณ์และเครื่องดนตรีไว้อย่างชัดเจน ซึ่งได้กำหนดเครื่องดนตรี ที่ผู้เข้าประกวดต้องเตรียมมาเอง ได้แก่ กีตาร์ไฟฟ้า, เบสไฟฟ้า, คีย์บอร์ด รวมทั้งเครื่องเป่า โดยทั้งหมดต้องเป็นยี่ห้อ ยามาฮ่าเท่านั้น ยกเว้นในกรณีที่ยามาฮ่า ไม่ได้ผลิตหรือจัดจำหน่าย ผู้เข้าประกวดจึงจะสามารถนำมาได้ เครื่องดนตรีเสริมหรือเครื่องดนตรีพื้นเมือง รวมถึงอุปกรณ์เสริมอื่นๆ ให้ผู้เข้าประกวดเตรียมมาเองและต้องแจ้งให้ทางผู้จัดงานทราบด้วย โดยระบุในส่วนเอกสารตรวจสอบคุณสมบัติ ในการประกวด (เอกสารประกอบการประกวด : ภาคผนวก) เนื่องจากมีวงดนตรีเข้าร่วมการประกวดมากและต้องใช้ระยะเวลาในการจัดเครื่องดนตรี ทางผู้จัดการประกวดจึงต้อง จัดเตรียมเครื่องดนตรี และอุปกรณ์ดนตรี ของทางบริษัทฯ ไว้ให้บนเวทีการประกวด อุปกรณ์และเครื่อง ดนตรี ประกอบการแสดงในวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชานิเวศน์ ซึ่งแบ่งเครื่องดนตรีออกได้ 3 กลุ่ม ได้แก่

1) **กลุ่มเครื่องที่ให้จังหวะ (Rhythm section)** เป็นเครื่องดนตรีหลักที่ใช้ในการบรรเลงเพลงประกอบจังหวะ ซึ่งประกอบไปด้วยเครื่องดนตรี ได้แก่

- กลองชุด (Drum kit) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีกระทบ ประกอบด้วยตัวกลองและฉาบจำนวนหลายใบ และใช้ไม้กลอง เพื่อตีควบคุมจังหวะ
- กีตาร์เบส (Bass) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย ลักษณะของเบสจะมีรูปร่างใหญ่กว่ากีตาร์ มีย่านความถี่เสียงต่ำ มีหน้าที่โดยหลักๆ ในการคุมจังหวะของดนตรี
- กีตาร์ไฟฟ้า (Guitar) เป็นเครื่องดนตรีจัดเป็นพวกเครื่องสาย เสียงของกีตาร์นั้นเกิดจากการสั่นสะเทือนของสาย กีตาร์ไฟฟ้าจะตัน และมีโพรงในส่วนคอกีตาร์
- คีย์บอร์ดไฟฟ้า (Electronic keyboard) เป็นเครื่องดนตรีประเภทลิ้มนิ้วมีแป้นกดเสียง(คีย์)รูปร่างคล้ายกับคีย์ของเปียโน ใช้เปลี่ยนแปลงรูปแบบเสียง เพื่อการร่วมบรรเลงเพิ่มอารมณ์ให้กับบทเพลงที่แตกต่างออกไป
- เครื่องประกอบจังหวะ (Percussion instruments) เป็นเครื่องดนตรีที่ให้เสียงจากการตี การสั่น การชูด การเขย่า การเคาะ การกระทบ หรือการกระทำลักษณะที่ใกล้เคียงกันที่ทำให้วัตถุสั่นและเกิดเสียง ประกอบขึ้นด้วยวัสดุของแข็งหลายชนิด เช่น โลหะ ไม้ หรือแผ่นหนังซึ่งเครื่องประกอบจังหวะแบ่งตามคุณลักษณะของเสียงที่เกิดขึ้นได้เป็น 2 ชนิด คือ

1) เครื่องดนตรีที่มีระดับเสียงแน่นอน เช่น ไซโลโฟน เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีกระทบ (Percussion Instruments) ชนิดที่มีระดับเสียงแน่นอน เป็นระนาดไม้ขนาดเล็กของดนตรีตะวันตก

2) เครื่องดนตรีที่มีระดับเสียงไม่แน่นอน เช่น

- คองกา (conga) เป็นกลองชนิดหนึ่งจัดอยู่ในเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีกระทบ
- คาวเบลล์ (Cowbells) กลองทิมบาเลส (Timbales drums) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีกระทบพัฒนามา จากกระดิ่งผูกคอวัว รูปทรงจะคล้ายกับระฆัง
- ฉาบ (Cymbal) เครื่องดนตรีประเภทตีกระทบ ทำด้วยโลหะทองเหลือง วงดนตรีใช้ฉาบแบบฝาเดียว 2 ขนาดคือ ฉาบเล็กและฉาบใหญ่ มีขาตั้ง ลักษณะการตี ใช้ไม้ตีจะถูกจัดวางไว้ใกล้กับคาวเบลล์และกลองทิมบาเลส เพราะใช้ผู้ตีคนเดียวกัน
- ระฆังราว (Tubular Bells) แทมบูรีน (Tambourine) ระฆังราว

เครื่องดนตรีประดิษฐ์ขึ้นเพื่อเลียนเสียงระฆังจริงๆ ทำด้วยท่อโลหะแขวนเรียงตามลำดับเสียงต่ำไปยังเสียงสูงท่อโลหะที่มีขนาดสั้นจะเป็นเสียงสูงส่วนท่อยาวจะเป็นเสียงต่ำ

ภาพที่ 28: กลุ่มนักดนตรีประเภทเครื่องประกอบจังหวะ

ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

2) **กลุ่มเครื่องบราส (Brass section)** เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าทองเหลือง (Brass) ทำด้วยโลหะผสมหรือโลหะทองเหลือง เกิดเสียงโดยการเป่าลมผ่านท่อโลหะ ความสั้นยาวของท่อโลหะทำให้ระดับเสียงเปลี่ยนไป

- **ทรัมเป็ต (Trumpet)** เป็นเครื่องดนตรีสากลในกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง(แตว) ประเภทเสียงสูง (high brass) ทรัมเป็ตเป็นเสียงที่มีพลังและดั่งเจิดจ้า ในบทเพลงต่างๆ มักใช้เสียงทรัมเป็ตบรรยายลักษณะของความกล้าหาญ การรบพุ่ง หรือความสง่างามในพิธีสำคัญต่างๆ ใช้นักดนตรี 2 คนในการบรรเลง

- **ทรอมโบน (Trombone)** เครื่องลมทองเหลืองมีคันชักโค้งเป็นรูปตัวยู (U-shape) สำหรับเปลี่ยนความยาวของท่อลม ทรอมโบนมีเสียงทุ้มห้าว ไม่สดใสเหมือนทรัมเป็ต

3) **กลุ่มเครื่องแซ็ก (Sax section) หรือเครื่องเป่าลมไม้ (Woodwind Instruments)** เป็นการจัดประเภทเครื่องดนตรีสากล โดยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าลมไม้นี้ แม้ตัวของเครื่องดนตรี อาจทำจากวัสดุต่างๆ แต่ส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดเสียง คือ ลิ้น (Reed) ซึ่งทำมาจากไม้จิงได้ ชื่อว่าเครื่องเป่าลมไม้ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีในตระกูล แซ็กโซโฟน

- แซ็กโซโฟน (Saxophone) เครื่องดนตรีในตระกูลแซ็กโซโฟน เสียงของแซ็กโซโฟนเป็นลักษณะผสมผสาน มีทั้งความพริ้วไหว ความกลมกล่อม และความเข้มแข็งปะปนกัน แซ็กโซโฟนมีหลายขนาด แต่ละขนาดมีระดับเสียงต่างกัน ใช้นักดนตรีประกอบการบรรเลง 4 คน

ภาพที่ 29: กลุ่มนักดนตรีประเภทเครื่องเป่า

ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

นอกจากเครื่องดนตรีทั้ง 3 กลุ่ม ที่ถือเป็นเครื่องดนตรีหลักที่นำเอาเครื่องดนตรีสากลมาใช้ในการบรรเลงเป็นหลักในการแสดงประกอบวงดนตรีลูกทุ่งที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ลักษณะเด่นของการใช้เครื่องดนตรีอีกประการหนึ่ง คือ ในบทเพลงที่มีทำนองเพลงไทย หรือทำนองเพลงพื้นบ้านจะมีการใช้เครื่องดนตรีไทยหรือดนตรีพื้นบ้านมาประกอบ การเรียบเรียงเสียงประสานมีการนำเครื่องดนตรีไทยมาประกอบ ซึ่งเครื่องดนตรีบางชิ้นสามารถใช้ทดแทนเครื่องดนตรีได้ เช่น เสียงระนาดสามารถใช้เครื่องดนตรีไซโลโฟนเข้ามาแทนเสียงระนาดได้ เนื่องจากบทเพลงเน้นในเรื่องของความเป็นไทยที่เด่นชัด การแสดงประกอบนักร้อง และการถ่ายทอดบทเพลงผ่านนักร้อง

การเรียบเรียงเสียงประสานจึงมีการนำเครื่องดนตรีไทยมาประกอบบทเพลง ช่วยเสริมให้มีความสมบูรณ์และเกิดความน่าสนใจ เครื่องดนตรีไทยที่นำมาผสมผสานในวงดนตรีลูกทุ่ง ประกอบด้วย

- ตะโพน เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ที่ซึ่งด้วยหนัง 2 หน้าใช้ฝ่ามือซ้ายขวาตีได้ทั้งสองหน้า นำมาใช้ในบทเพลง เพื่อทำหน้าที่กำกับจังหวะหน้าทับต่างๆ คล้ายกับวงปี่พาทย์
- กลองยาว เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ตัวกลองทำด้วยไม้ หน้ากลองทำด้วยหนังหน้าเดียว มีลักษณะยาวมักใช้สะพานเวลาตี แต่เมื่อนำมาประกอบวงดนตรีลูกทุ่งได้ทำเป็นล้อยาก เพื่อสะดวกในการขนย้าย
- กลองแขก เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ตีด้วยฝ่ามือทั้งสองข้างให้สอดคล้องกันทั้งสอง มีขาตั้งกลองสูงขนาดเท่าเองเพื่อให้สะดวกในการยืนตี
- กลองทัด เป็นกลองสองหน้าขนาดใหญ่ ขึ้นหน้าทั้งสองข้างด้วยหนังวัวหรือหนังควาย กลองทัดใช้บรรเลงในวงดนตรีลูกทุ่ง โดยเล่นคู่กับตะโพนคล้ายกับวงปี่พาทย์

4.1.7 ฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดง

ฉาก (Scenery) คือ เป็นสถานที่ที่เป็นสิ่งแวดล้อมหรือสภาพแวดล้อมหรือสภาพแวดล้อมสำหรับตัวละคร และเป็นที่สำคัญสำหรับการแสดง สถานที่ที่ได้รับการออกแบบเพื่อที่จะเน้นการกระทำของนักแสดง ฉาก (Setting) จะต้องบอกให้ทราบถึงสถานที่ในการแสดงในเวลาใดเวลาหนึ่ง สีสิ้นและความสำเร็จของการแสดงอาจเกิดขึ้นได้จากการออกแบบฉากที่ดี ปฏิกริยาของผู้ชมต่อนักแสดงและการแสดงความสามารถเกิดขึ้นได้จากการสื่อหน้าด้วยฉาก (ซูโรมาน เวศยาภรณ์, 2541 : 63)

การออกแบบฉากและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดง มีความจำเป็นในการจัดการแสดงของวงดนตรีลูกทุ่ง เพื่อสื่อความหมายของบทเพลง เพราะนอกเหนือจากการประกวดแล้ว ฉากยังแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชาชนิเวณนี้ ในการจัดการแสดงทั้งในและนอกสถานที่ นอกเหนือจากการประกวดอีกด้วย ซึ่งการออกแบบฉากจะเน้นความเป็นไทยเพื่อแสดงถึงวัฒนธรรม ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ส่วนอุปกรณ์ประกอบการแสดงที่การแสดงประกอบนักร้องใช้ประกอบการเดินเพื่อเสริมการแสดงเพื่อให้ดูน่าสนใจ (จักรพันธ์ สงวนเชื้อ ,สัมภาษณ์ : 2555) ซึ่งถ้าใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดงมากเกินไป อาจทำให้การแสดงขาดจุดเด่นและต้องคำนึงว่ามีความเหมาะสมกับเพลงหรือไม่ ควรมีการฝึกซ้อมการแสดงกับอุปกรณ์ประกอบการแสดง เพื่อไม่ให้เกิดการพลาดพลั้งขณะแสดง ฉากและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดง

ของวงดนตรีลูกทุ่งโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1. ฉากประกอบการแสดง 2. อุปกรณ์ประกอบการแสดง

4.1.7.1 ฉาก

การออกแบบฉากที่ดีช่วยสร้างสีสันและชีวิตชีวาให้แก่การแสดง เสื้อผ้านักแสดงจะดูดียิ่งขึ้น การเลือกใช้เครื่องประดับฉากช่วยให้ฉากและนักแสดงดูมีความสมบูรณ์และถูกต้อง นอกจากนั้นฉากต้องเกิดขึ้นมาจากความตั้งใจและความต้องการของผู้จัดการแสดงและจากการตีความหมายของผู้กำกับการแสดง รวมถึงนักออกแบบท่าเต้นเพราะฉากต้องเอื้ออำนวยต่อนักแสดง ไม่เป็นอุปสรรคต่อการวางตำแหน่งและการเคลื่อนไหว มีความเรียบง่ายช่วยเสริมเนื้อหาของการแสดงและสามารถเปลี่ยนฉากและย้ายฉากได้สะดวก (งามทัต สุทธิประภา, 2546 : 22) การออกแบบฉากในแต่ละบทเพลงจะคำนึงถึงการนำไปประยุกต์ใช้ได้หลากหลายบทเพลง ซึ่งบางกรณีในการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งสามารถนำฉากมาเพื่อใช้ประกอบการแสดงหรือไม่ก็ได้ ฉากที่ใช้ประกอบการแสดงวงดนตรีลูกทุ่งเป็นฉากทั้งที่มีขนาดเล็กและขนาดใหญ่ใช้ ซึ่งฉากที่มีขนาดใหญ่จะติดตั้งบนเวทีที่ไม่มีสลับสับเปลี่ยนโยกย้าย หรือเพิ่มเติมในขณะที่มีการทำการแสดงจนกว่าจะสิ้นสุดการแสดง ส่วนฉากที่มีขนาดเล็กจะใช้ในการแสดงประกอบบางบทเพลงสามารถเคลื่อนย้ายเข้าออกได้บนเวทีโดยมีล้อเลื่อน ตามความคิดของผู้ออกแบบท่าเต้นที่ต้องการนำเสนอ

ภาพที่ 30: ฉากเวทีชั่วคราวขนาดใหญ่ของวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชานิเวศน์

ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

เวทีชั่วคราวขนาดใหญ่ของวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชานิเวศน์ เป็นเวทีที่ใช้สำหรับการจัดการแสดงในรูปแบบงานจัดจ้างตามสถานที่ต่างๆ ผู้ออกแบบ คือ อาจารย์จักรพันธ์ สงวนเชื้อ โดยการออกแบบจากมีแนวคิดในการนำเสนอถึงความเป็นไทยในรูปแบบของเพลงลูกทุ่งซึ่งมีความหลากหลายของบทเพลง ฉากจึงที่มีองค์ประกอบของวัฒนธรรมไทยทั้ง 4 ภาค บวกกับความรัก ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เพื่อแสดงถึงความสวยงามของเวทีที่มีลักษณะเฉพาะและเป็นเอกลักษณ์ของทางวงดนตรีลูกทุ่งประชานิเวศน์ (จักรพันธ์ สงวนเชื้อ, สัมภาษณ์ : 2555)

ภาพที่ 31: ฉากประกอบการแสดงขนาดเล็กที่สามารถเคลื่อนย้ายระหว่างการแสดงได้
ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

ฉากประกอบการแสดงขนาดเล็ก ใช้เป็นองค์ประกอบในการนำเสนอบทเพลงที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น ฉากพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ใช้ในการแสดงประกอบบทเพลงพระบารมีปกเกล้า การนำฉากมาประกอบการแสดงควรคำนึงถึงความเหมาะสม โดยเฉพาะการนำฉากพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาใช้ประกอบการควรจัดวางไว้ในพื้นที่ระดับสูง การนำฉากพระบรมฉายาลักษณ์ไว้ด้านหลังแล้ว ผู้แสดงประกอบนักร้องใช้ลีลาท่าทางเดินที่มีการยกขาอยู่บริเวณด้านหน้าถือว่าไม่เหมาะสม ผู้ออกแบบควรคำนึงถึงการนำไปใช้ให้มาก (สถาพร สันทอง, สัมภาษณ์ : 2556) ฉากต้นไม้ ใช้ในบทเพลงหงส์ฟ้า

ที่เป็นฉากที่ต้องการนำเสนอถึงหงส์ที่อาศัยอยู่ในป่า เพื่อให้เกิดความน่าสนใจในการแสดง ซึ่งฉากขนาดเล็กส่วนใหญ่จะใช้ประกอบบทเพลงช้า สามารถเคลื่อนย้ายได้ในระหว่างการแสดง

4.1.7.2 อุปกรณ์ประกอบการแสดง

อุปกรณ์ประกอบการแสดงเป็นองค์ประกอบที่สร้างสีสันให้กับการแสดง ทำให้การแสดงเกิดความน่าสนใจมากขึ้น ฉะนั้นในการเลือกอุปกรณ์ประกอบการแสดงต้องเลือกให้เหมาะสมกับการแสดง เครื่องแต่งกายและเนื้อหาของบทเพลง เช่น หากเป็นบทเพลงที่เกี่ยวข้องภาคเหนือ อาจจะต้องใช้ตุ๊กหรือร่มประกอบการแสดง หากนำกระติบข้าวมาประกอบการแสดงอาจไม่เหมาะสม (นราฤทธิ์ เอี่ยมศิริ, สัมภาษณ์ : 2556) การนำอุปกรณ์ประกอบการแสดงมาใช้ควรคำนึงถึงความเหมาะสมในการนำมาประกอบการแสดง เพราะเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงรูปแบบการแสดง แนวคิดผู้ออกแบบ ซึ่งอาจารย์ปริยามาลย์ บุญมาก ได้กล่าวถึงการนำอุปกรณ์ประกอบการแสดงของนาฏยศิลป์ไทยว่า เป็นการใช้อุปกรณ์ ประกอบการแสดงเพื่อความสมบูรณ์ของการแสดง บอกลักษณะเฉพาะของการแสดง เช่น รำกลองยาว ระเบ้าร่ม ระเบ้าพัด ระเบ้า ฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน เป็นต้น หรือแสดงวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่น เช่น เซิ้งสวิง ระเบ้าร่อนแร่ เซิ้งแห่ไข่มดแดง เป็นต้น (ปริยามาลย์ บุญมาก, สัมภาษณ์ : 2555) การนำอุปกรณ์ประกอบการแสดงมาใช้เพื่อสร้างสีสันให้กับการแสดง อุปกรณ์บางชนิดใช้ในการแสดงความสามารถของผู้แสดง ทักษะในการใช้อุปกรณ์ได้อย่างคล่องแคล่ว วางอยู่ในระดับที่ถูกต้องสวยงาม เช่น รำดาบ รำทวน รำกระบี่กระบอง เป็นต้น เมื่อนำมาใช้ในการแสดงประกอบนักร้องควรคำนึงถึงความต้องการในการใช้อุปกรณ์ในการนำเสนอการแสดงต่อผู้ชม ความเหมาะสมและทักษะของผู้แสดงในการฝึกฝนการใช้อุปกรณ์นั้นๆ

การใช้อุปกรณ์ประกอบวงดนตรีลูกทุ่งส่วนใหญ่จะใช้ประกอบการแสดงในเพลงช้ามากกว่าเพลงเร็ว เพราะเพลงเร็วจะเน้นที่การเต้นเป็นสำคัญ แต่ก็มีบางบทเพลงที่เป็นเพลงเร็วอาจจะมีการนำอุปกรณ์ประกอบการแสดงมาใช้ ส่วนใหญ่ในการนำมาใช้เพื่อแสดงถึงทักษะในการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง ซึ่งผู้แสดงต้องมีการฝึกฝนในการใช้อุปกรณ์ให้เกิดความชำนาญ จะได้ไม่เกิดความผิดพลาดในการแสดง เช่น ในบทเพลงไอ้โฮบางกอก ไช้ขอบชาวนา เป็นต้น การใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดงในบางบทเพลงอาจจะการใช้อุปกรณ์ที่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับผู้ออกแบบทำเต็นว่าต้องการสื่ออะไรให้กับคนดู และงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ ซึ่งถ้า

อุปกรณ์ประกอบการแสดงชนิดใดที่สามารถประดิษฐ์เองได้ ทางวงดนตรีก็จะช่วยกันทำเพื่อช่วยประหยัดเรื่องค่าใช้จ่ายได้ (ทิวา จันทรานุกูล, สัมภาษณ์ : 2554) อุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบการแสดงประกอบนักร้อง เช่น ผ้า พาน พัด รูปภาพ ร่ม ลูกแก้ว ดอกไม้ พวงดอกกล้วย ธง กรอบไม้ เป็นต้น

ภาพที่ 32 : การใช้พานพุ่มเป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดง

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2554

พานพุ่ม เป็นพานขนาดหนึ่งฟุต พานมีลักษณะเป็นพานทรงพุ่มตัวพานสี่ทอน นำดอกกล้วยไม้ขาวมาประดิษฐ์ตกแต่ง แซมด้วยดอกไม้สีขาว ซึ่งผู้ออกแบบได้ประดิษฐ์เป็นทรงพุ่มแล้วนำมาวางไว้บนพาน ซึ่งถือเป็นเครื่องสักการะ ไว้สำหรับเป็น เครื่องบูชาหรือสักการะสิ่งที่เคารพนับถือ นำมาประกอบการแสดงในบทเพลง ลูกทุ่งที่เป็นการแสดงความเคารพต่อบรรพบุรุษ เช่น บทเพลงที่เกี่ยวข้องกับ พระรัตนตรัย พระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์และบรรพบุรุษที่เคารพนับถือ อันเป็นการแสดงออกถึงความเคารพและความจงรักภักดี

ภาพที่ 33 : การใช้กรอบไม้เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดง

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

กรอบไม้ กรอบไม้รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าความยาว 1 เมตร กว้าง 50 เซนติเมตร มีการตกแต่งโดยใช้ผ้าสีทองมาพันประดับ ทำจากไม้มีขนาดเบาจึงสามารถยกหรือถือและปรับเปลี่ยนรูปแบบในการแสดงได้ ใช้ประกอบการแสดงในบทเพลงเร็ว คือ บทเพลงน้ำมันแพง

ภาพที่ 34: การใช้ฉอบ เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดง

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2554

งอบ มีลักษณะคล้ายหมวกเป็นเครื่องสวมศีรษะสำหรับกันแดดและฝน สานด้วยตอกไม้ไผ่ กรอด้วยใบลานสีน้ำตาล ใช้ประกอบการแสดงในบทเพลงเร็วที่เน้นความสนุก เน้นลีลาท่าทางในการเต้นประกอบอุปกรณ์ ไม่เน้นความหมายกับบทเพลง คือบทเพลงไอ้โฮบางกอก

ภาพที่ 35: การใช้พัดแปรงแฉกเป็นเรือสุวรรณหงส์เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดง

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2554

พัด อุปกรณ์ที่ใช้ในการพัด การ บัด กระพือ เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดงที่ชนิดหนึ่งที่นิยมใช้ทั้งในการแสดงนาฏศิลป์ไทยและการแสดงอื่นๆ ซึ่งพัดที่ใช้ในการแสดงเป็นพัดขนาดใหญ่ ขนาดความกว้าง 1 เมตร ใช้ได้กับทั้งบทเพลงช้าและบทเพลงเร็วไม่เพียงใช้ในการพัดการโบกเท่านั้น แต่ด้วยขนาดของพัดสามารถนำมาแปลงให้เป็นรูปร่างต่างๆประกอบเพลงเพื่อให้เกิดความน่าสนใจได้อีกด้วย เช่น บทเพลงพระเทพฯทรงบุญ

อุปกรณ์ประกอบเพลงเอกลักษณ์ไทย

การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง ผู้ออกแบบคำนึงถึงความเหมาะสมของการนำอุปกรณ์มาประกอบการแสดงประกอบนักร้องในบทเพลงเอกลักษณ์ไทย เพื่อให้สอดคล้องกับบทเพลงและการนำเสนอเรื่องราวที่สะท้อนถึงความเป็นชาติไทย ซึ่งผู้ออกแบบมีแนวคิดในการนำธงชาติของไทยในแต่ละยุคสมัย เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดง เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวความเป็นเอกราชของชาติไทยและพวงดอกกรักที่แสดงถึงความรักชาติ มาเป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดง

ธงชาติ จากข้อมูลในการศึกษาเรื่องธงชาติไทยตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน ตามหลักฐานและประวัติต่าง ๆ ปรากฏว่าตั้งแต่สมัยโบราณไทยเรายังไม่มียกธงชาติโดยเฉพาะ เมื่อเวลาจัดเตรียมกองทัพไปทำสงคราม จะใช้ธงสีต่างๆ ประจำทัพเป็นเครื่องหมายทัพแต่ละสี ต่อมาได้ใช้ธงสีแดงติดเป็นเครื่องหมายว่าเป็นเรือสินค้าของไทย ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์จึงมีการปรับเปลี่ยนธงประจำชาติเรื่อยมา จนได้ธงไตรรงค์ที่อธิบายลักษณะธงไว้เข้าใจง่ายและชัดเจน ดังนี้ ลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยม มีขนาดกว้าง 6 ส่วน ยาว 9 ส่วน ด้านกว้าง 2 ใน 6 ส่วน ตรงกลางเป็นสีขาว (สีขาว คือสีน้ำเงินอมม่วง) ต่อจากแถบสีขาวออกไปสองข้าง ๆ ละ 1 ส่วนใน 6 ส่วนเป็นแถบสีขาว ต่อจากสีขาวออกไปทั้ง 2 ข้างเป็นแถบสีแดง นับแต่นั้นมาไม่มีข้อความใดๆ เปลี่ยนแปลงลักษณะของธงชาติอีก ธงไตรรงค์ จึงเป็นธงชาติไทยสืบมาจนปัจจุบัน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลของการเปลี่ยนแปลงธงชาติไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี : ออนไลน์) ที่นำไปประกอบการแสดง ดังนี้

ตาราง 7 รายละเอียดในการใช้ธงประกอบการแสดง

ลำดับ	ภาพธง	ระยะเวลาที่ใช้	คำอธิบาย
1.		สมัยอยุธยา – พ.ศ. 2325 (ธงเรือหลวง) สมัยอยุธยา – พ.ศ. 2398 (ธงเรือเอกชน)	ธงแดงเกลี้ยง สำหรับใช้เป็นที่ยกหมายของเรือสยาม โดยทั่วไป (ยังไม่ใช้ธงชาติสยาม) นับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา
2.		ธงเรือหลวง ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พ.ศ. 2325–พ.ศ.2360	ธงเรือหลวง มีการนำสัญลักษณ์จักร มาประดับบนธงพื้นสีแดงเพิ่มเติมเพื่อใช้เป็นธงสำหรับเรือหลวง

ลำดับ	ภาพธง	ระยะเวลาที่ใช้	คำอธิบาย
3.		ธงเรือหลวง ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระ พุทธเลิศหล้านภาลัย พ.ศ. 2360-พ.ศ.2398	ธงเรือหลวง เพิ่มรูปช้างเข้า ภายในวงจักรของเรือหลวง ไว้ด้วยอันมีความหมายว่า พระเจ้าแผ่นดินอันมี ช้างเผือก
4.		ธงช้างเผือก ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระ จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2398-พ.ศ.2459	ธงช้างเผือก พื้นสีแดงมีรูป ช้างเผือกเปล้าอยู่ตรงกลาง เป็นธงชาติสยาม เพื่อเป็น เครื่องหมายสำหรับ แยกแยะ ระหว่างเรือหลวง และเรือเอกชน
5.		ธงราชการ ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระ จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพ.ศ. 2459-พ.ศ.2460	ธงราชการ สำหรับ หน่วยงานราชการของ รัฐบาลสยามยังคงใช้ธง ช้างเผือกเป็นสัญลักษณ์ แต่ใช้รูปช้างเผือก ทรงเครื่องยืนแท่น
6.		ธงค้าขาย ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระ จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพ.ศ. 2459-พ.ศ.2460	ธงค้าขาย มีแถบยาวสีแดง 3 แถบ สลับกับแถบสีขาว 2 แถบ ซึ่งเหมือนกับธงชาติ ไทยในปัจจุบัน แต่มีเพียงสี แดงสีเดียว ซึ่งธงนี้เรียกว่า "ธงแดงขาว 5 ริ้ว"

ลำดับ	ภาพธง	ระยะเวลาที่ใช้	คำอธิบาย
7.		ธงไตรรงค์ ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระ จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ.2460-ปัจจุบัน	ธงไตรรงค์ ใช้สีหลักในธง 3 สี คือ สีแดง ขาว และน้ำ เงิน ภายในแบ่งเป็นแถบ 5 แถบ ความหมายสำคัญ ของธงไตรรงค์นั้นหมายถึง สถาบันหลักทั้งสามของ ประเทศไทย คือ ชาติ (สี แดง) ศาสนา (สีขาว) และ พระมหากษัตริย์ (สีน้ำเงิน)

พวงดอกกรัก เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดงในช่วงท้ายของบทเพลงโดยผู้แสดง ประกอบนักร้องจะเข้าไปหยิบพวงดอกกรักออกมาในท่าจบ มีขนาดสูง 60 เซนติเมตร กว้าง 45 เซนติเมตร ใช้การถือประกอบการแสดงเพื่อความสวยงาม และถือว่าเป็นงานหัตถศิลป์ของคนไทย ในเรื่องของงานช่าง งานฝีมือ ลักษณะของพวงดอกกรักเป็นการนำดอกกรักมาร้อย โครงสร้างรูป 6 แฉก มีวงกลมซ้อนข้างใน 2 วง ร้อยอุบะประดิษฐ์ด้วยดอกกรักเป็นสายลดหลั่น กัน อุบะลดหลั่นกัน เป็นสามเหลี่ยมหน้าซ่าง ตามมุมประดับด้วยอุบะสร้อยสนและติดพัดหูกกลม ส่วนบนร้อยดอกกรัก เป็นสายผูกรวบประดับอุบะ

ภาพที่ 36: พวงดอกกรัก อุปกรณ์ประกอบการแสดงประกอบนักร้อง ในบทเพลงเอกลักษณ์ไทย
ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

จากการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ทำทางการเต้นประกอบบทเพลงหงส์ฟ้า และบทเพลงเอกลักษณ์ไทย (ในภาคผนวก) การนำเสนอถึงความเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรม สะท้อนผ่านได้อย่างหลากหลาย ลีลาทำทางการแสดงประกอบนักร้อง เครื่องแต่งกาย ยังขาดความเป็นปราวณีและความชัดเจนในการเลียนแบบนาฏศิลป์ไทย ผู้ออกแบบต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในการผสมผสานการแสดงในศาสตร์ที่ขาดความรู้และทักษะ และต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการสร้างสรรค์ทำทางประกอบการแสดงเพื่อเป็นแบบอย่างในการสร้างสรรค์ผลงาน และถ่ายทอดสู่เยาวชนรุ่นหลังที่ถูกต้อง มิฉะนั้นเป้าหมายในการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมแขนงหนึ่ง อาจทำลายศิลปวัฒนธรรมอีกแขนงหนึ่งไป การนำเสนอการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง เป็นการเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยมาสร้างสรรค์ประกอบบทเพลงในอีกรูปแบบหนึ่ง การเข้าร่วมการประกวดของวงดนตรีลูกทุ่งมีเป้าหมายในการประกวดที่ชัดเจนในการได้รับชัยชนะ ชื่อเสียงสถาบัน ส่งผลให้ในการสร้างสรรค์ผลงานในการเข้าร่วมการประกวดต้องมีความโดดเด่นแปลกตา น่าสนใจและเป็นที่ยอมรับของคณะกรรมการ ปัจจุบันการเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์กับการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งมีจำนวนมาก วัตถุประสงค์ในการแสดงเพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของไทย แต่ในการสร้างสรรค์ผลงานโดยนำนาฏศิลป์ไทยประกอบในการแสดง ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้เฉพาะทางด้านนาฏศิลป์ไทย

ช่วยในการออกแบบลีลาท่าทางในการเต้น รวมไปถึงคณะกรรมการตัดสินการประกวด ควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านเช่นกัน ในการแนะนำวิเคราะห์และปรับปรุงในการประกวดในรอบต่อไป การได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดอาจไม่ใช่เพียงแค่การนำเสนอเฉพาะลีลาท่าทางในการแสดงประกอบนักร้องเท่านั้น แต่อาจรวมไปถึงองค์ประกอบการแสดงโดยรวมทั้งหมดที่เอื้อต่อการแสดงทำให้การนำเสนอการแสดงประกอบนักร้องมีความสมบูรณ์ที่สุดในการแข่งขันในครั้งนี้

4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง

เพลงลูกทุ่งถือเป็นบทเพลงที่อยู่คู่กับคนไทยมานาน และสามารถสื่อสารไปถึงคนไทยในทุก ระดับ วงดนตรีลูกทุ่งเกิดจากบท เพลงลูกทุ่งที่ต้องการนำเสนอเรื่องราวของบทเพลงผ่านนักร้อง นักดนตรี และการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง สะท้อนสังคมในยุคต่างๆ และวงดนตรีลูกทุ่งยังถือว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของไทย อีกอย่างหนึ่ง วงดนตรีลูกทุ่งได้ผ่านกระบวนการทางสังคมมากมายมีการเลียนแบบ การปรับปรุงและการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้วงดนตรีลูกทุ่งยังคงอยู่คู่กับสังคมไทยโดยมีการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย ทั้งในช่วงที่วงดนตรีลูกทุ่งรุ่งเรืองที่สุดและซบเซาลง จนทำให้วงดนตรีลูกทุ่งหลายวงปิดกิจการไปมากมาย วงดนตรีลูกทุ่งในปัจจุบันเริ่มกลับมามีบทบาทในสังคมไทยอีกครั้ง โดยเฉพาะวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา ปัจจุบันมีจำนวนวงดนตรีในสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้นมาก แม้ต้องใช้เงินลงทุนในการจัดตั้งวงดนตรีเป็นเงินจำนวนมาก แต่ทางสถานศึกษาก็ยังคงสนับสนุนและให้ความสนใจในการส่งเสริมศิลปะการแสดง ประเภทวงดนตรีลูกทุ่ง อีกทั้งทางภาครัฐ ภาคเอกชนทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย โดยการจัดโครงการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง ทั้งในงานประจำปี งานประจำจังหวัด หรืองานเทศกาลต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงความสามารถ ทั้งการร้องเพลง การเต้นดนตรี และการเต้นของการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง

อาจถือได้ว่าการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งนอกจากจะมีบทบาทในสังคมไทยเพิ่มมากขึ้นแล้วนั้น การแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งเข้ามามีบทบาทในสถานศึกษาและได้รับการยอมรับจากสังคมเพิ่มมากขึ้น หากแต่พิจารณาการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา ในฐานะที่มีอิทธิพลทางสังคมที่สร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับวงดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งอิทธิพลการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งต่อสังคม ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ออกเป็น 2 ปัจจัยใหญ่ๆ คือ 1) ปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อวงดนตรีลูกทุ่ง 2) ปัจจัยภายนอกองค์กรที่มีผลต่อวงดนตรีลูกทุ่ง

4.2.1 ปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อวงดนตรีลูกทุ่ง

บริบทของการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในสังคมไทยทั้งสมัยก่อนกับสมัยปัจจุบันมีความแตกต่างกันอย่างมาก อาจเนื่องมาจากในสมัยก่อนการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งเป็นการแสดงรูปแบบหนึ่งที่ค่อนข้างสร้างอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้ของผู้คนในสังคมได้น้อย มุมมองของการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในสังคม คือ ผู้ที่มีความรู้น้อย ฐานะยากจน การแต่งกายที่ล่อแหลม หรือเป็นนักเรียนที่หารายได้ช่วยเหลือครอบครัว เพราะทางบ้านมีฐานะยากจน จึงทำให้การแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งเป็นอาชีพที่จัดอยู่ในกลุ่มชนชั้นล่าง แต่ในปัจจุบันมีการยอมรับอาชีพการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งเพิ่มขึ้น เห็นได้จากการจัดวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาที่มีการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่เข้าร่วมประกวดทั้งในโครงการต่างๆทั่วประเทศไทย ซึ่งปัจจัยภายในองค์กรถือว่าเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนวงดนตรีลูกทุ่งไปในแนวทางที่กำหนดไว้

4.2.1.1 นักเรียน

กระแสของการจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งทำให้สถาบันการศึกษาทั่วประเทศให้ความสนใจ และมีการจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งขึ้นกันอย่างมากมาย นักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนวงดนตรีลูกทุ่งในระดับมัธยมศึกษาให้ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน หากการจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาไม่ได้ความร่วมมือจากนักเรียนในสถานศึกษานั้นๆ กระแสของวงดนตรีลูกทุ่งก็ไม่เกิดขึ้น การร่วมกิจกรรมของวงดนตรีลูกทุ่งของนักเรียน ทั้งที่เป็นการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง นักร้องและนักดนตรีของวงดนตรีลูกทุ่ง สร้างอิทธิพลต่อตัวนักเรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเกิดจากความชื่นชอบและเกิดการเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนา การเข้ามาศึกษาในหลักสูตรเฉพาะทางคือทางเลือกในการด้านศึกษาของนักเรียนอีกทางหนึ่ง จากการศึกษาพบว่าเหตุผลในการเลือกเข้ามาศึกษาในหลักสูตรเฉพาะทางมีด้วยกัน 3 เหตุผล คือ

- 1) มีความชื่นชอบทางด้านารร้องเพลง เล่นดนตรี และการเต้น
- 2) การเรียนรู้ทางด้านวิชาการไม่ดีเท่าที่ควร
- 3) การชักจูงจากอาจารย์และเพื่อน

การเข้าร่วมหลักสูตรเฉพาะทางวงดนตรีลูกทุ่งสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อตัวนักเรียนทั้งที่อยู่ในรูปของระดับรายได้ และไม่ได้อยู่ในรูปของรายได้ กล่าวคือ การเข้าร่วมวงดนตรีลูกทุ่งสร้างอิทธิพลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อระดับรายได้ของนักเรียน อาทิ การได้รับค่าตอบแทนจากการไปแสดงตามงานต่างๆ ในอัตราครั้งละประมาณ 100-500 บาท โดยรายได้ที่เกิดจากการแสดงของนักเรียนบางส่วนนำไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ในขณะที่นักเรียนบางส่วนได้นำรายได้ดังกล่าวให้กับครอบครัว สำหรับอิทธิพลของการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยไม่ได้อยู่ในรูปแบบของรายได้ มักปรากฏอยู่ในรูปของทักษะ ความชำนาญ หรือความสามารถพิเศษ นอกจากนี้โอกาสในการแสดงความสามารถแล้วยังทำให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ไม่มั่วสุมกับเกมหรือสิ่งเสพติด เพราะเวลาส่วนใหญ่จะใช้ในการฝึกซ้อม ถ้าหากนักเรียนที่ไม่มีความอดทนก็จะไม่สามารถอยู่ในวงได้ นักเรียนจึงต้องมีความรับผิดชอบมาก มีความอดทนสูง และที่สำคัญคือการอยู่ร่วมกัน ทำให้นักเรียนมีความรักและสามัคคี ช่วยเหลือ และแบ่งปันซึ่งกันและกัน ซึ่งนักเรียนยังนำความสามารถไปใช้เพื่อเพิ่มโอกาสหรือเป็นช่องทางในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป อาทิ ความสามารถพิเศษที่ใช้ในการสมัครรับทุนทางการศึกษา หรือใช้สมัครเพื่อรับการคัดเลือกเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยเป็นกรณีพิเศษ

4.2.1.2 ครอบครัว

ครอบครัว เป็นสถาบันแห่งแรกที่อบรมทางด้านจิตใจและปลูกฝังพฤติกรรมให้แก่ นักเรียน อิทธิพลของ ครอบครัว ย่อมมีผลต่อการเข้าร่วมวงดนตรีลูกทุ่ง เนื่องจากอาชีพผู้แสดงประกอบนักร้องในสมัยก่อนไม่เป็นที่ยอมรับ เพราะส่วนใหญ่ผู้แสดงประกอบนักร้องมีพื้นฐานทางครอบครัวที่ยากจน ครอบครัวจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในการส่งเสริมเยาวชนและต้องอาศัยความร่วมมือผู้ปกครอง ในการดูแลนักเรียน เพื่อเข้าร่วมการวงดนตรีลูกทุ่ง เช่น การรับ-ส่งนักเรียนในการฝึกซ้อมในช่วงเวลากลางวัน เป็นต้น อิทธิพลของวงดนตรีลูกทุ่งต่อครอบครัวมักอยู่ในลักษณะของอิทธิพลเชิงการรับรู้ กล่าวคือ ครอบครัวของนักเรียนที่เข้ามาศึกษาในหลักสูตรเฉพาะทางและเข้ามาสู่วงดนตรีลูกทุ่ง ครอบครัวหรือผู้ปกครองมีความเข้าใจหรือมีทัศนคติในเชิงบวกต่อการเป็น นักร้อง นักดนตรีหรือผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งมากขึ้น อาทิ การแสดงออกถึงการยอมรับได้เมื่อลูกหลานหรือบุคคลในครอบครัวต้องเข้าร่วมวงดนตรีลูกทุ่งในการประกวดหรือการแสดงในงานจัดจ้างต่างๆ ถ้ามีโอกาสสามารถไปให้กำลังใจได้ผู้ปกครองจะตามให้กำลังใจ โดยเฉพาะในการประกวดผู้ปกครองจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการเข้าค่ายฝึกซ้อมก่อนการแสดงที่โรงเรียน หรือการเดินทางรับส่งในเวลากลางวัน และการสนับสนุนในเรื่องของอาหารเครื่องดื่มในการฝึกซ้อม หรือสนับสนุนในเรื่องของเครื่องดนตรีที่นักเรียนต้องใช้ฝึกซ้อมซ้ำให้

เป็นของส่วนตัว แต่อย่างไรก็ตามการยอมรับดังกล่าวมักเกิดขึ้นในครอบครัวระดับกลางถึงระดับล่าง ซึ่งมีระดับรายได้น้อยถึงปานกลาง ซึ่งปัจจัยของครอบครัวที่อิทธิพลต่อวงดนตรีลูกทุ่งจากการศึกษาเกิดขึ้นใน 3 ลักษณะ คือ

1. ปลูกฝังให้นักเรียนมีความชื่นชอบในบทเพลงลูกทุ่ง ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือส่งเสริมสนับสนุนในการเข้าร่วมการประกวดเกี่ยวกับการแสดงประเภทต่างๆ ตามความชอบและความถนัดของนักเรียน ทางอ้อมคือจากตัวผู้ปกครองที่ชื่นชอบในบทเพลงลูกทุ่ง ทั้งจากการฟังเพลงหรือจากสื่อโทรทัศน์ทำให้นักเรียนเกิดการซึมซับ
2. รายได้จากการเข้าร่วมวงดนตรีลูกทุ่ง ทั้งในการประกวดหรือการจัดการแสดงตามงานต่างๆ ในส่วนของรายได้ในการเข้าร่วมในแต่ละครั้งก็กิจกรรม อาจมีจำนวนเงินไม่มากขนาดที่จะนำมาดูแลครอบครัวได้ แต่ผู้ปกครองต้องการให้เป็นรายได้ในการใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยไม่รบกวนผู้ปกครองซึ่งบางคนนำเงินที่ได้มาฝากเพื่อให้ผู้ปกครองเก็บเป็นเงินออมของตน
3. เพื่อเปิดโอกาสให้กับนักเรียนได้มีทางเลือกในด้านการศึกษด้วยตัวเองเพื่อนำไปสู่การศึกษาในอนาคต จากการเข้าร่วมวงดนตรีลูกทุ่งโดยใช้ความสามารถพิเศษของตนเองในการเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย อาจรวมถึงทุนการศึกษาในการทำกิจกรรมของมหาวิทยาลัย เพื่อช่วยในการแบ่งเบาภาระของครอบครัว

4.2.1.3 สถาบันการศึกษา

การจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาถือว่าเป็นปัจจัยภายในที่ส่งผลให้เกิดการจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งในสถาบันการศึกษาขึ้น ซึ่งได้รับความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย ทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา โดยทางสถาบันการศึกษาต้องคำนึงถึงทรัพยากรบุคคลในการจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา ต้องมองถึงศักยภาพพื้นฐานในการจัดหาอาจารย์ที่มีความรู้เฉพาะด้านมาร่วมมือกันในการผลักดันวงดนตรีให้ เช่น อาจารย์ผู้มีความเชี่ยวชาญทั้งทางด้านารร้องเพลง ทางด้านดนตรี และทางด้านการแสดงประกอบนักร้อง รวมไปถึงงบประมาณที่ใช้ในการจัดตั้งวงดนตรีซึ่งเป็นเงินจำนวนมาก ซึ่งวงดนตรีลูกทุ่งโรงเรียนมัธยมประชาณีเวศน์ เป็นวงดนตรีลูกทุ่งขนาดใหญ่ ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีการบริหารจัดการองค์กรที่ประสบความสำเร็จในการจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งในสถาบันการศึกษา คือ

1. เน้นให้นักเรียนภูมิใจในความเป็นไทย ปลูกฝังให้เด็กเรียนรู้คุณค่าของดนตรีไทยพื้นบ้านและร่วมสืบสานงานเพลงลูกทุ่งให้คงอยู่ในสังคมไทย
2. มุ่งสู่ความเป็นเลิศพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เอื้อต่อผู้เรียน
3. เน้นความเป็นสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพยกระดับขีดความสามารถของผู้เรียนเต็มตามศักยภาพมุ่งสู่ความเป็นเลิศ
4. ตอบสนองโครงการทางด้านส่งเสริมความถนัด ความสามารถ และความสนใจพิเศษของนักเรียน
5. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์นอกเหนือจากตารางเรียน
6. เพื่อส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนได้ทำกิจกรรมยามว่างที่มีประโยชน์ ห่างไกลยาเสพติด

วงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชาชนิเวณศึเป็นเพียงชมรมหนึ่งที่เกิดขึ้นนอกเวลาเรียน เพื่อให้นักเรียนใช้เวลาว่างได้ทำกิจกรรมเหมือนกับชมรมอื่นๆ ไม่ได้บรรจุอยู่ในหลักสูตรการศึกษาของสถาบันการศึกษา แต่เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ในวงดนตรีลูกทุ่งเป็นนักเรียนที่อยู่ในหลักสูตรเฉพาะทาง จึงง่ายต่อการฝึกซ้อมเพราะมีอาจารย์ที่คอยควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด การจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งขึ้นในสถานศึกษา มีอิทธิพลต่อโรงเรียนมัธยมประชาชนิเวณศึใน 2 ระดับ กล่าวคือ

1. การมีชื่อเสียงในวงกว้าง เมื่อบวงดนตรีของโรงเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศในเวทีการประกวดจะทำให้ชื่อของสถาบันเป็นที่รู้จัก และหากยิ่งชนะเลิศในเวทีการประกวดที่มีการเผยแพร่หรือถ่ายทอดให้ผู้คนเข้าถึงหรือสามารถรับรู้ได้ อาทิ รายการชิงช้าสวรรค์ ซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ก็ยิ่งทำให้สถาบันเป็นที่รู้จักในระดับประเทศมากขึ้น โดยที่โรงเรียนสามารถใช้ชื่อเสียงดังกล่าวนำไปต่อยอดในการทำวงดนตรีลูกทุ่งของโรงเรียน เพื่อแสดงต่อสาธารณชนตามงานหรือการแสดงต่างๆ ได้อีกทางสร้างชื่อเสียงให้กับสถาบันการศึกษาอีกด้วย

2. นอกจากนี้ด้านวิชาการวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษายังเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสถานศึกษาในด้านวิชาการ การประเมินคุณภาพทางการศึกษาจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) การประเมินโรงเรียนทางการศึกษาการ เพื่อการ เป็นเลิศทางการศึกษาในด้านต่างๆ และ เพื่อเป็นการรับรองถึงควมมีคุณภาพทางด้านวิชาการของสถาบันศึกษาที่ผ่านการประเมิน เมื่อสถาบันการศึกษามีชื่อเสียงและมีจำนวนนักเรียนเข้าศึกษา อาจส่งผลถึงงบประมาณในการบำรุงการศึกษา ส่วนบุคลากรทางด้านการศึกษาในสถาบันการศึกษา เช่น ผู้อำนวยการ ครูอาจารย์ อิทธิพลของการมีวงดนตรีลูกทุ่งของ

โรงเรียนยังส่งผลให้บุคคลากรในสถานศึกษา มีพื้นที่ในการพัฒนาต่อยอดศักยภาพทางด้านวิชาการให้แก่ตนเองผ่านการสร้างงาน การฝึกฝนนักเรียนในวงดนตรี อีกทั้งยังสามารถนำผลงานดังกล่าวมาประกอบเป็นผลงานทางวิชาการให้แก่ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้

4.2.2 ปัจจัยภายนอกองค์กรที่มีอิทธิพลต่อวงดนตรีลูกทุ่ง

ความนิยมเพลงลูกทุ่งทำให้เกิดธุรกิจสำคัญในวงการเพลงลูกทุ่ง เริ่มจากธุรกิจแผ่นเสียง ธุรกิจวงดนตรี ซึ่งแรกเริ่มเป็นระบบอุปถัมภ์ หรือระบบครอบครัว จนไปสู่ธุรกิจในเชิงพาณิชย์อุตสาหกรรมในระบบทุนนิยม กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องมีตั้งแต่นายทุน นักร้อง นักแต่งเพลง นักจัดรายการเพลง นักดนตรี หางเครื่อง พ่อค้าและผู้บริโภค ก่อให้เกิดกระแสความตื่นตัวของวงการเพลงลูกทุ่ง มีนักร้องและวงดนตรีใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมายมีการแข่งขันสูง และเริ่มปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงบนเวทีโดยอาศัยเทคโนโลยีด้านแสง สี เสียง และการแสดงประกอบนักร้อง เป็นองค์ประกอบหลักซึ่งต้องใช้เงินทุนเป็นจำนวนมาก เพลงลูกทุ่งจึงต้องเผชิญกับธุรกิจในระบบทุนนิยม มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง ทั้งภายในธุรกิจเพลงลูกทุ่งด้วยกันเองและการแข่งขันกับธุรกิจเพลงไทยสากล ซึ่งมีความเข้มแข็ง เป็นระบบองค์กรมากกว่าเพลงลูกทุ่ง (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 33 : 71)

ซึ่งปัจจัยภายนอกมีอิทธิพลต่อปัจจัยภายในอย่างมาก ในการจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่ง จากที่กล่าวมาข้างต้นวงดนตรีลูกทุ่งจะได้รับความนิยมหรือไม่ขึ้นนั้นอยู่กับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในการช่วยผลักดันให้วงดนตรีลูกทุ่งได้รับความนิยม ซึ่งผู้ที่นิยมฟังเพลงลูกทุ่งในสมัยก่อนนั้นส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนจากต่างจังหวัดหรือชนชั้นระดับล่าง แต่ปัจจุบันภาครัฐและเอกชนมีส่วนในการส่งเสริมในเรื่องของบทเพลงลูกทุ่งจึงทำให้ความนิยมของวงดนตรีลูกทุ่งในปัจจุบันได้รับความนิยมในวงกว้างขึ้น

4.2.2.1 ผู้ชม

ผู้ชม คือ ประชาชนทั่วไปที่นิยมฟังและชมการแสดงของวงดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งมียุทธศาสตร์ของประเทศไทยโดยเฉพาะต่างจังหวัด อายุตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงวัยทำงาน ทั้งชายและหญิงในสัดส่วนที่เท่าๆ กัน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีรายได้ปานกลางถึงรายได้น้อย มีการศึกษาระดับปานกลางถึงระดับน้อย (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนเล่มที่ 33 : 71) ผู้ชมจึงเป็นอีกปัจจัยที่ช่วยผลักดันให้วงดนตรีลูกทุ่งได้รับความนิยม เพราะนอกจากการ จัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งเพื่อ เข้าร่วมการประกวดทั้งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดแล้ว ผู้ชมที่มีความชื่นชอบยังมีการจ้างวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเพื่อไปแสดงในงานต่างๆอีกด้วย เหตุผลในการจ้างวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา คือ

1. ความชื่นชอบในเพลงลูกทุ่งหรือวงดนตรีลูกทุ่งเป็นการส่วนตัว จาก การเข้าร่วมการประกวดหรือจากสื่อประชาสัมพันธ์ที่ได้รับรางวัลในการประกวดทำให้เป็นที่รู้จักต่อ ผู้ชม หรือการเข้าร่วมชมการประกวด ส่วนใหญ่ผู้ชมจะมีความชื่นชอบในส่วนของนักร้องมากกว่า นักดนตรี ส่วนผู้แสดงประกอบของวงดนตรีลูกทุ่งผู้ชมชื่นชอบในเครื่องแต่งกาย ที่มีความสวยงามอลังการ รวมถึงความสามารถของนักแสดงในการนำเสนอลีลาท่าทางในการแสดง

2. การจัดจ้าง เนื่องจากค่าจ้างของวงดนตรีลูกทุ่งในสถาบันการศึกษา ถูกกว่าวงดนตรีลูกทุ่งต่างๆ ที่มีค่าตัวที่สูงและศิลปินก็ออกมาร้องเพลงเพียงไม่กี่เพลง ซึ่งวงดนตรี ลูกทุ่งมัธยมประชานิเวศน์นี้ได้รับรางวัลจากการประกวดจากหลายๆเวที เพื่อพิสูจน์ถึง ความสามารถของวงดนตรี จึงทำให้มีผู้ชมที่รู้จักและให้ความสนใจติดต่อมายังทางโรงเรียน อีกทั้ง ยังเป็นการหารายได้ในการพัฒนาให้กับวงดนตรีอีกด้วย

3. ความแปลกใหม่ เนื่องจากจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งมีเกิดขึ้นใน หลายสถาบันการศึกษา จึงมีการแข่งขันในการจัดการแสดงให้มีความประทับใจผู้ชม มีความ น่าสนใจ การสร้างความแปลกใหม่ ความสนุกสนาน และความเป็นกันเองกับผู้ชม จึงทำให้เกิด ความนิยมชมชอบของผู้ชมที่มีต่อวงดนตรีลูกทุ่งในการแสดงในแต่ละสถานที่

การแสดงควมนิยมชมชอบของผู้ชมที่มีต่อนักร้องที่ตนชื่นชอบ โดยการช่วยส่งเสริมและช่วยสนับสนุนในการเข้าร่วมชมการแสดงของวงดนตรีลูกทุ่งทั้งในการประกวดและการแสดงตามงานต่างๆ คือ เสียงปรบมือแสดงความชื่นชม นอกจากนี้ยังช่วยสนับสนุนในการมอบเงินทุนให้กับนักร้อง นักดนตรี หรือ ผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง อีกด้วย รวมไปถึงพวงมาลัย หรือของขวัญ ซึ่งปกติจะเป็นวงดนตรีลูกทุ่งที่มีชื่อเสียงได้รับเท่านั้น แต่ก็มีกลุ่มผู้ชมที่มีความชื่นชอบในวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาที่ติดตามชมการแสดงเมื่อมีโอกาส

4.2.2.2 หน่วยงานภาครัฐและเอกชน

การจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมวงดนตรีลูกทุ่งสำหรับเยาวชน ในปัจจุบัน ยังคงเน้นในเรื่องของการสืบสานคุณค่าวัฒนธรรมไทยในบทเพลงลูกทุ่ง ซึ่งถือได้ว่าภาครัฐและภาคเอกชนได้เข้ามามีบทบาทในการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในหลายๆกิจกรรม ปัจจุบันมีการจัดประกวดวงดนตรีลูกทุ่งขึ้นเป็นจำนวนมากทั้งในส่วนของภาครัฐเองและภาคเอกชน

1. **ภาครัฐ** มักนิยมจัดขึ้นในงานประจำปีของแต่ละจังหวัด เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนไทยหันมาสนใจในบทเพลงลูกทุ่ง ส่งเสริมวัฒนธรรมของไทย และเพื่อเป็นการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมให้เยาวชนและบุคคลทั่วไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งแบ่งตามประเภทของการประกวดแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1) การจัดการประกวดร้องเพลงลูกทุ่งประเภทบุคคล คือ การจัดการประกวดเฉพาะนักร้อง ซึ่งมีการกำหนดอายุของผู้เข้าร่วมประกวด ทั้ง ประเภทเยาวชนอายุไม่เกิน 15 ปี หรือประเภทประชาชนอายุ 16 ปี ขึ้นไป เช่น โครงการประกวดร้องเพลงลูกทุ่งระดับเยาวชนที่คัดเลือกเยาวชนทุกภูมิภาค มาประกอบกิจกรรมฝึกฝนทักษะใน "บ้านคนรักลูกทุ่ง" โดยการแสดงความสามารภในเวทีการแสดง และยังมีโครงการสร้างเด็กไทยหัวใจลูกทุ่ง รายการแชมป์เยาวชน ส่วนสถาบันการศึกษาต่างๆ ก็มีการจัดประกวดร้องเพลงลูกทุ่งมากมาย หรือตามจังหวัดต่างๆ ที่มีการจัดงานเทศกาลประจำปี รายการประกวดเพลงลูกทุ่งเป็นรายการที่ขาดไม่ได้ เพื่อสร้างความบันเทิง และเป็นเวทีแสดงความสามารภด้านการร้องเพลงลูกทุ่ง เพื่อจะได้มีโอกาสพัฒนาความสามารภไปสู่ความเป็นนักร้องอาชีพต่อไป (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 33,

2551 : 76) เช่น การประกวดร้องเพลงไทยลูกทุ่งเทศกาล “อาบน้ำแร่ แลระนอง” จังหวัดระนอง การจัดการประกวดร้องเพลงลูกทุ่งงานกาชาด จังหวัดอุทัยธานี การประกวดร้องเพลงไทยลูกทุ่งงานมะขามหวาน จังหวัดเพชรบูรณ์ การประกวดร้องเพลงลูกทุ่งงานประเพณีเดือนสามอำเภอวังยาง จังหวัดนครพนม การประกวดร้องเพลงลูกทุ่งพันล้าน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นต้น

2) การจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง คือ การจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งแบบเต็มวง ทั้งนักร้อง นักดนตรีและผู้แสดงประกอบนักร้อง เช่น การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งกำแพงใจเฉลิมพระเกียรติ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้ผู้ต้องขังมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ลดความเครียด ขณะอยู่ในเรือนจำ รูปแบบรายการเป็นการแสดงวงดนตรีลูกทุ่งของผู้ต้องขังจากตัวแทน ที่ผ่านการคัดเลือกจากเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศจัดโดย ส่วนส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาจิตใจ ผู้ต้องขัง สำนักพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 33, 2551 : 76) นอกจากนี้ยังมีการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งใน งานประจำปีจากจังหวัดต่างๆ อาทิ การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งดาวรุ่งมุ่งสู่ม่วง งานประเพณีสงกรานต์ จังหวัดอุดรธานี การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งงานประเพณีรับบัว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ การประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง งานอนุสรณ์ดอนเจดีย์และงานกาชาด จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นต้น

2. ภาคเอกชน การจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งที่มีการแข่งขันอย่างกว้างขวาง ทั้งในส่วนของวงดนตรีลูกทุ่งหรือในส่วนของผู้จัดการประกวด ความก้าวหน้าของเครือข่ายสารสนเทศทำให้บุคคลสามารถเข้าถึง ข้อมูล ข่าวสารได้มากขึ้น สะดวก รวดเร็ว และเท่าเทียมกัน ทำให้เกิดการแข่งขัน ในเชิงธุรกิจของภาคเอกชนของแต่ละบริษัท เพราะแต่ละบริษัทต่างต้องดิ้นรนเพื่อ หากกลยุทธ์ในการส่งเสริมและสนับสนุนสินค้านอกเหนือจากการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ทำให้เกิดการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนการแข่งขันเพื่อให้เข้าถึงเป้าหมายทั้งในแนวกว้างและแนวลึก โดยจะใช้รูปแบบของการส่งเสริมทักษะด้านความรู้ ความสามารถ การส่งเสริมสนับสนุนในการอนุรักษ์วัฒนธรรม กิจกรรมยังสามารถช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับบริษัท ในการเป็นบริษัทที่ทำความดีตอบแทนสังคมและประเทศชาติด้วยการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่ เช่น การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในโครงการยามาฮ่าลูกทุ่งคอน

เทศกาล โดย การดำเนินกลยุทธ์การตลาดใน การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ผ่านการประกวดวงดนตรี ลูกทุ่งภายใต้สินค้าคือเครื่องดนตรียามาฮา เพื่อ ตอบสนองความต้องการของผู้ ผลิตในการกำหนด กติกาให้ผู้เข้าร่วมประกวดโดยใช้เครื่องดนตรีของยามาฮาเท่านั้น และ ยังเข้าถึงความรู้สึกของ ผู้บริโภคเพื่อ กำหนดตัว สินค้าให้อยู่ในใจผู้บริโภค เพื่อให้ ที่รู้จักของผู้บริโภคมากขึ้น หรือการ ประกวดชิงช้าสวรรค์ลูกทุ่งคอนเทสต์ เป็นการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งใน รูปแบบหนึ่งของกิจกรรม ประเภทบันเทิง การสร้างภาพลักษณ์ให้กับรายการในการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง เป้าหมายการจัด กิจกรรมเจาะกลุ่มวัยรุ่นให้เข้ามาสนใจในรายการบันเทิงโดยการจัดรูปแบบการประกวด วงดนตรี ลูกทุ่งผ่านรายการโทรทัศน์ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายหันมาสนใจรายการและเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น เนื่องจากมีการถ่ายทอดออกอากาศ นอกจากนี้ยังมีการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งของภาคเอกชน อาทิ การประกวดดนตรี “ลูกทุ่ง’ธำปถีย์ลุลาย” งานสถาปนิกล้านนา สมาคมสถาปนิกสยามในพระ บรมราชูปถัมภ์ การประกวดวงลูกทุ่ง ป.ป.ส.ต้านภัยยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ การประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง “มหานครคอมโบ” คลื่นมหานครเพ มิติลูกทุ่งมหานครร่วมกับสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยกระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น

การจัดการประกวดในแต่ละครั้งส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมการประกวดจะเป็น นักเรียน นักศึกษา เนื่องจากมีการช่วยเหลือและสนับสนุนในเรื่องของเงินทุนสำหรับการจัดตั้งวง ดนตรีลูกทุ่ง โดยเฉพาะการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง เนื่องจากวงดนตรีลูกทุ่งอาชีพในปัจจุบันมี จำนวนน้อยลง อีกทั้งการลงทุนในการจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งต้องมีสมาชิกจำนวนมากและมีค่าใช้จ่าย ที่สูง จึงทำให้การประกวดประเภทวงดนตรีลูกทุ่งส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น พิจารณา จากการเข้าร่วมประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในการจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในโครงการชิงช้า สวรรค์ลูกทุ่งคอนเทสต์และรายการยามาฮาลูกทุ่งคอนเทสต์ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากใน ปัจจุบัน มีสถาบันการศึกษาเข้าร่วมการประกวดทั่วประเทศ

4.2.2.3 สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีขั้นสูง การเกิดขึ้นของนวัตกรรมใหม่ๆ นั้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมด้านต่างๆ เป็นอย่างมาก ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้การแพร่กระจายและการเข้าถึงข้อมูล ข่าวและสารสนเทศพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ถูกส่งผ่านกระจายไปยังผู้รับสารได้อย่างทั่วถึงและตลอดเวลา สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ เป็นปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้วงดนตรีลูกทุ่งได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบัน มีการจัดประกวดวงดนตรีลูกทุ่งขึ้นเป็นจำนวนมาก จากสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ ทั้งทางด้านสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ แผ่นป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ หรือสื่ออินเทอร์เน็ต เพราะเพลงลูกทุ่งในสมัยก่อนต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์จากสื่อ วิทยุ จากคลื่นเอเอ็มจนเกิดสถานีวิทยุเอเอ็มขึ้น คือสถานีลูกทุ่งเอฟเอ็ม มีลักษณะรายการเหมือนเอ็มทีวีแต่เป็นเพลงลูกทุ่ง (สมเกียรติ บุญศิริ, 2550 : 15)

ด้านสื่อโทรทัศน์ได้รับความนิยม เนื่องจากเป็นสื่อที่เข้าถึงผู้ชมได้ง่ายและรวดเร็วกว่า ซึ่งเริ่มจากการประกวดนักร้องลูกทุ่งที่พัฒนาจากการค้นหา นักร้องลูกทุ่งที่เกิดขึ้นในเวทีต่างๆ การสรรหานักร้องลูกทุ่งไม่ว่าจะเป็นเวทีตามอำเภอ ระดับจังหวัด จนมาสู่รายการ โทรทัศน์แบบรายการชุมทางเสียงทอง โครงการดาวรุ่งลูกทุ่งไทยแลนด์ รายการลูกทุ่งเงินล้าน เป็นต้น ที่เปิดโอกาสให้ผู้ชมทางบ้านที่สนใจติดต่อและเข้าร่วมการประกวด การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งก็เช่นเดียวกัน เกิดจากการประกวดในระดับต่างๆ จนมีการจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งที่เป็นรูปแบบ ซึ่งโครงการยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ถือว่าเป็นโครงการที่จัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งแบบเต็มวงในระดับประเทศเป็นที่แรก โดยการประชาสัมพันธ์จากเอกสารส่งไปตามโรงเรียนและป้ายประชาสัมพันธ์ รวมถึงประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์แต่ไม่ได้ถ่ายทอดสด จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2550 ได้รับความร่วมมือกับบริษัททิวทัศน์ในการถ่ายทอดสดการประกวด (สมชาย สืบบุญศิริพงษ์ , สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2554) แต่รายการชิงช้าสวรรค์คอนเทสต์ถือว่าเป็นรายการที่ได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักมากกว่า เนื่องจากเป็นรายการ วาไรตี้ที่ออกอากาศทาง สถานีโทรทัศน์ ทุกวันเสาร์เวลา 16.30-18.00 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เข้าถึงผู้ชมทางบ้านได้ง่ายกว่า

สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อกระแสแนวคิดและสร้างความเคลื่อนไหวในสังคม การแพร่กระจายและการเข้าถึงข้อมูล ทั้งทางสื่ออินเทอร์เน็ต สื่อโทรทัศน์ ในการส่งเสริมกิจกรรมการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง ทำให้เกิดพฤติกรรมความนิยมและการเปลี่ยนแปลงในการนำเสนอ วิธีการแสดงและรูปแบบการแสดงประกอบนักร้องของผู้ชนะ ความสำเร็จ ของการประกวดขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้แสดง การบริหารจัดการและประยุกต์ใช้ประโยชน์จากข้อมูล สื่อต่างๆ ในการ

สืบค้นข้อมูลต่างๆ รวมไปถึงความสามารถของคณะกรรมการในการตัดสินผลการประกวดว่ามี ความรู้เฉพาะทางมากเพียงใด เพราะ การสื่อสารไปสู่กลุ่มเป้าหมายซึ่งมีทั้งการโฆษณาผ่านสื่อมี ผลกระทบและมีอิทธิพลต่อวงดนตรีลูกทุ่งไทยในอนาคต

4.3 การบริหารจัดการและบริบททางสังคมไทยในการแสดงประกอบนักร้อง

การเอาแนวความคิดเชิงระบบเข้ามาใช้ในการบริหาร ก็ด้วยเหตุผลที่ว่าในปัจจุบันองค์กร การขยายตัวสลับซับซ้อนมากขึ้น จึงเป็นการยากที่พิจารณาถึงพฤติกรรมขององค์กรได้หมดทุกแง่ ทุกมุม นักทฤษฎีบริหารสมัยใหม่ จึงหันมาสนใจการศึกษาพฤติกรรมขององค์กรเพราะคนเป็นส่วน หนึ่งของระบบขององค์กร องค์กรเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม การบริหาร คือ กระบวนการทำงาน ร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (Sergiovanni) ที่รวม ปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Barnard) (การบริหารเชิงกลยุทธ์ : ออนไลน์)

ด้านการบริหาร จัดการแสดงวงดนตรีลูกทุ่ง บุคลากรเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนวง ดนตรีลูกทุ่ง บุคลากรที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นการ สร้างทีมจึงจำเป็นสิ่งที่สมาชิกใน วงจะต้องเรียนรู้ เพื่อที่จะทำให้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน มากขึ้น การก่อตั้งวงดนตรีลูกทุ่งมีการวางแผน เป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อที่จะสร้างสรรค์การแสดง ประกอบวงดนตรีลูกทุ่งในการเข้าร่วมการประกวดและการแสดงตามงานต่างๆ ให้เป็นเอกลักษณ์ ประจำวง และเพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับวงดนตรีลูกทุ่งต่อไปในอนาคต ซึ่งการบริหารจัดการแสดง จะต้องอาศัยผู้ที่มีส่วนร่วมในแสดงรวมถึงการบริหารจัดการด้านงบประมาณในการจัดการแสดง เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ด้านการบริหารเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การบริหาร จัดการผู้แสดงประกอบนักร้อง 2) การบริหารจัดการ งบประมาณ โดยผลจากการ สัมภาษณ์เชิงลึกอาจารย์ผู้ควบคุมวง ผู้แสดงประกอบนักร้อง ผู้ออกแบบท่าเต้น ผู้ปกครองและผู้ชม พบว่า

4.3.1 ด้านการบริหารจัดการผู้แสดงประกอบนักร้อง

แดน บุรีรัมย์หนึ่งในคณะกรรมการตัดสินบอกถึงพัฒนาการของวงดนตรีระดับมัธยมที่เข้าร่วมประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง นอกจากทักษะด้านต่างๆที่พัฒนาขึ้นแล้ว การประกวดนั้นยังเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักความรักสามัคคี ความกระตือรือร้น ได้ความตั้งใจ ได้ความรักสามัคคี เพราะต้องเก็บตัวฝึกซ้อมกัน ได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นทำให้เขาได้มีอาชีพรองรับ ในอนาคตวงการลูกทุ่งจะมีนักดนตรีนักร้อง หางเครื่องที่เก่งๆ อีกมากมาย ที่เป็นกำลังสำคัญให้แก่วงการ ลูกทุ่ง ได้มาก (แดน บุรีรัมย์, 2551 : 25) การสร้างทีมงานในวงดนตรีลูกทุ่ง เป็นสิ่งสำคัญในการปรับความสัมพันธ์ต่าง ๆ ในการทำงานให้ดีขึ้น ซึ่งความสัมพันธ์เหล่านี้จะมีผลโดยตรงต่อการ จัดการแสดง ให้สำเร็จตามเป้าหมาย การ เข้าร่วมวงดนตรีลูกทุ่งเกิด มาจากความสมัครใจของ ผู้แสดงประกอบนักร้อง ที่มีความชื่นชอบในด้านการเดินการแสดงประกอบนักร้อง ผู้ควบคุมวงจึง สร้างวินัยในองค์กรเพื่อให้ผู้แสดงมีระเบียบ และรวมถึงประโยชน์ที่ผู้แสดงจะได้รับ มีดังนี้

1. การปลูกจิตสำนึก ในการเข้ามาสู่วงดนตรีลูกทุ่งให้มีความรักและห่วงใยในบทเพลงลูกทุ่ง ช่วยกันส่งเสริมและอนุรักษ์บทเพลงลูกทุ่งให้อยู่คู่กับคนไทย หากทุกคนมีจิตสำนึกที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันแล้วก็จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่
2. รู้จักหน้าที่ของตนเอง ให้เป็นผู้มีความสามารถและมีความรับผิดชอบโดยพิจารณาตนเองสำรวจข้อบกพร่องของตนเอง เช่น มาสาย ไม่ทุ่มเทในการทำงาน ไม่อดทนในการทำงาน หาสาเหตุข้อบกพร่องและหาทางแก้ไขเพื่อพิจารณาประเมินตนเองว่าได้มีการแก้ไขการทำงานของตนเองให้เป็นที่ยอมรับของ อาจารย์ผู้ควบคุมวง และพร้อมยอมรับการตักเตือนของอาจารย์ผู้ควบคุมวง
3. ความมีวินัย เรียนรู้ระเบียบ กฎเกณฑ์และข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤติของตนในการปฏิบัติตนของวงดนตรีลูกทุ่งให้เรียบร้อยดีงาม เช่น ห้ามมีพฤติกรรมในเชิงชู้สาว ห้ามดื่มสุราหรืออบายมุขต่างๆ ห้ามทะเลาะวิวาท เป็นต้น ซึ่งเป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกันในการอยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน

4. ความรับผิดชอบ ความรู้สึกสำนึกในหน้าที่ไม่ทอดทิ้งงานปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามเป้าหมาย เนื่องจาก ผู้แสดงประกอบนักร้องมีหน้าที่หลักคือการเรียนหนังสือ คือการนำพาตนให้สำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลาที่กำหนด และหน้าที่รองคือการเดินประกอบในวงดนตรีลูกทุ่ง
5. การตรงต่อเวลา เป็นคุณธรรมที่สำคัญที่จะทำให้เกิดประโยชน์และความ เป็นระเบียบต่อตนเองและหน่วยงาน ซึ่งการแสดงประกอบนักร้องจะต้องตรงต่อเวลาทั้งในการฝึกซ้อมและการแสดงจริงเนื่องจากการเป็นการทำงานเป็นทีมไม่ใช่เพียงแค่ในองค์กรเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมอีกด้วย
6. ความสามัคคี การรวมพลังในกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมด้วยความพร้อมเพรียงกันให้ประสบความสำเร็จ การรวมกำลังจะเพิ่มขีดความสามารถการทำงานให้สำเร็จ ต้องอาศัยเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการทำงาน ไม่วิวาทบาดหมางกัน ไม่ใส่ร้ายผู้อื่น ทำให้เกิดความแตกแยกในหมู่คณะ ตลอดจนช่วยเหลือแนะนำแนวทางที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน
7. ความอดทน อดกลั้น การยับยั้งชั่งใจ ความหนักแน่นไม่หวั่นไหว สามารถรักษาอารมณ์ให้ปกติอยู่เสมอถึงแม้จะไม่พอใจก็ตาม การฝึก ซ้อมในการเดินการแสดงประกอบนักร้อง ต้องใช้เวลาในการฝึกฝนทักษะต่างๆ อาศัยความอดทน อดกลั้นเป็นอย่างมาก
8. ความขยันหมั่นเพียร การพัฒนาและฝึกฝนให้เป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียร นั้น ต้องเป็นคนช่างสังเกตและมีเหตุผล มีความอดทน มีความรับผิดชอบ ทำงานด้วยความจริงใจ รักงาน เอาใจใส่งาน และทำงานด้วยความละเอียดรอบคอบ การแสดงประกอบนักร้องจึงต้องเป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียรในการฝึกซ้อม เพื่อให้เกิดทักษะในการพัฒนาตนต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้น เป็นแนวทางใน ด้านการบริหารจัดการผู้แสดงทั้งนักร้อง นักดนตรี และผู้แสดงประกอบนักร้อง ทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่การแสดงประกอบนักร้องพึงปฏิบัติเพื่อให้การทำงานบรรลุถึงเป้าหมายในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต เป็นสิ่งที่ต้องอาศัยเวลาในการพัฒนาให้เกิดขึ้นในจิตใจ อย่างไรก็ตามการปรับปรุงทางด้านความคิดและจิตใจนี้เกิดขึ้นได้หากบุคคลมีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการสังเกต เรียนรู้ และมีการควบคุมให้มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ก็จะพัฒนาเป็นนิสัยหรือพฤติกรรมที่ดีมีผลต่อการ

ปฏิบัติงาน ไม่เพียงแต่การปฏิบัติในการเป็นการแสดงประกอบนักร้องเท่านั้นแต่การปลูกฝังให้สามารถนำไปใช้ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งหน้าที่หรือในบทบาทใด ในองค์กรหรือในสังคม สามารถสร้างมั่นคงในการทำงาน เกิดความก้าวหน้าได้รับความไว้วางใจ เป็นการสร้างมาตรฐานให้กับนักเรียนกรในการทำงานต่อไป

4.3.2 ด้านการบริหารจัดการงบประมาณ

การจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งในแต่ละวงต้องอาศัยเงินทุนเป็นจำนวนมาก ซึ่งในช่วงของวงดนตรีลูกทุ่งที่ได้รับความนิยม ในยุคที่เพลงลูกทุ่งเฟื่องฟู มีผู้ให้ความสนใจมากมีการตั้งวงดนตรีลูกทุ่งขึ้นอย่างมากมาย และการแสดงวงดนตรีลูกทุ่งมีการแข่งขันสูงทางด้านแพชั่น การแสดงประกอบนักร้อง ที่เน้นความยิ่งใหญ่อลังการ ใช้ต้นทุนสูง จึงทำให้หลายคนต้องไปกู้เงินมาลงทุนแต่ไม่ประสบความสำเร็จต้องปิดตัวไป วงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาได้รับความนิยมในช่วงปัจจุบันต้องอาศัยเงินลงทุนจำนวนมากเช่นกันในการจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งขึ้น

วงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชาณีเวศน์ถือว่าเป็นวงดนตรีลูกทุ่งแบบครบวงขนาดใหญ่ ที่มีทั้งผู้แสดงประกอบนักร้อง นักดนตรี และนักร้อง ในสังกัดประมาณเกือบ 100 คน งบประมาณเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา ทั้ง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์ประกอบการแสดง เครื่องดนตรี เครื่องแต่งกายของนักร้อง นักดนตรี และการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งย่อมต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูง โดยเฉพาะเครื่องแต่งกายของการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งเพราะถือว่าเป็นผู้ที่สร้างสีสันให้กับวงดนตรีลูกทุ่ง และเป็นผู้ถ่ายทอดบทเพลงผ่านลีลาท่าทางในการเต้น ซึ่งในแข่งขันแต่ละรอบย่อมใช้เงินลงทุนจำนวนมาก ในแต่ละโครงการ ต้องผ่านการแข่งขันในรอบ คัดเลือกถึง 2-3 รอบ กว่าที่จะผ่านเข้าไปถึงรอบชิงชนะเลิศ เนื่องจากมีทีมที่เข้าร่วมแข่งขันจำนวนมาก จากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษางบประมาณของวงดนตรีลูกทุ่งโรงเรียนมัธยมประชาณีเวศน์แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ รายรับและรายจ่าย

4.3.2.1 รายรับ

โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ได้เปิดหลักสูตรเฉพาะทางขึ้น จึงทำให้ทางโรงเรียนได้รับเงินทุนสนับสนุนจากกรุงเทพมหานครโดยตรงเป็นรายปี ในการพัฒนาหลักสูตร อุปกรณ์ในการเรียน เช่น เครื่องดนตรี เครื่องเสียง เป็นต้น นอกจากนี้ทางโรงเรียนเองก็หาเงินสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนในการขอความอนุเคราะห์ของงบประมาณในการสนับสนุนวงดนตรีลูกทุ่ง แต่ก็ยังไม่เพียงพอสำหรับการเข้าร่วมแข่งขันวงดนตรีลูกทุ่งในแต่ละครั้ง จึงต้องนำเด็กลงพื้นที่ในการขอเงินบริจาค โดยการเดินกลองขอรับเงินบริจาคในสถานที่ที่เป็นแหล่งชุมชน เช่น อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ และนอกจากนี้ทางโรงเรียนยังมีรายได้จากการจัดการแสดงในงานต่างๆที่มีการจัดจ้าง (ฉวีวรรณ พิณีจ, สัมภาษณ์ : 2555) หากการแข่งขันที่วงดนตรีลูกทุ่งเข้าร่วมได้รับรางวัล ก็จะมีเงินสนับสนุนในส่วนของเงินรางวัลในการประกวด ซึ่งแต่ละรางวัลก็มีจำนวนเงินไม่เท่ากัน อาทิ รางวัลชนะเลิศการประกวดยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ ได้รับเงิน จำนวน 100,000 บาท รางวัลชนะเลิศประกวดวงดนตรีลูกทุ่งดาวรุ่งมุ่งสู่ฝัน ได้รับเงินรางวัล 100,000 บาท รางวัลชนะเลิศการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งงานอนุสรณ์ดอนเจดีย์ ได้รับเงินรางวัล 1,000,000 บาท เป็นต้น การรับงานจัดจ้างสำหรับวงดนตรีลูกทุ่งจะรับงานแสดงในวันศุกร์ เสาร์ และวันอาทิตย์ เท่านั้น อัตราการรับงานการแสดงวงดนตรีลูกทุ่งจะรับในอัตราไม่ต่ำกว่า 100,000 บาท ทั้งในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมถึงการรับงานตามต่างจังหวัด ซึ่งเพิ่มอัตราตามระยะทางใกล้ -ไกลในการจัดจ้างรถโดยสารในการเดินทางไปแสดง

4.3.2.2 รายจ่าย

เนื่องจากการจัดวงดนตรีลูกทุ่งต้องใช้เงินลงทุนที่สูงครั้งละไม่ต่ำกว่า 500,000 บาท ในการแข่งขันแต่ละรอบ สัดส่วนของค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่พบว่า ค่าใช้จ่ายจำนวนมากที่สุดหมดไปกับเครื่องแต่งกายของการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง เนื่องจากการแข่งขันแบ่งเป็น 2 รอบ รอบละ 2 เพลง คือ เพลงช้าและเพลงเร็ว การเข้าร่วมการแข่งขันในแต่ละรอบจึงต้องมีการตัดชุดใหม่ทุกครั้ง จะไม่นำชุดเดิมมาสวมใส่ในการแข่งขัน สัดส่วนของรายจ่ายในการเข้าร่วมการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง จากการสัมภาษณ์ อาจารย์ฉวีวรรณ พินิจ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. เครื่องแต่งกายของผู้แสดงในวงดนตรีลูกทุ่งที่ใช้ในการประกวดทั้งนักดนตรี นักร้อง และผู้แสดงประกอบนักร้อง ซึ่งในการเข้าร่วมประกวดในแต่ละครั้งจะมีการตัดเย็บเครื่องแต่งกายสำรองไว้อย่างน้อย 2 ชุด ทั้งชุดนักร้อง นักดนตรีและผู้แสดงประกอบนักร้อง เพื่อใช้ในกรณีฉุกเฉินที่นักแสดงเจ็บป่วยกะทันหันหรือกรณีเกิดอุบัติเหตุในกรณีต่างๆ ไม่สามารถเข้าร่วมการประกวดได้ซึ่งในการตัดเย็บเครื่องแต่งกายนักร้องจะมีค่าใช้จ่ายสูงที่สุด แต่ใช้เพียงแค่ 2-3 ชุดในการประกวดแต่ละรอบ เนื่องจากมีการประดับตกแต่งเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับต่อมาคือผู้แสดงประกอบนักร้องจะมีค่าใช้จ่ายชุดละประมาณ 6,000-10,000 บาท ซึ่งตัดเย็บตามจำนวนของผู้แสดงประมาณ 20-22 ชุด เฉพาะในการประกวดเพียงรอบเดียวแบ่งออกเป็นเพลงช้าและเพลงเร็ว และเครื่องแต่งกายนักดนตรี ซึ่งจะแต่งกายให้เหมาะสมกับนักร้องและผู้แสดงประกอบนักร้อง นักดนตรีจะแต่งกายเหมือนกันทุกคนทั้งหญิงและชาย

2. สวัสดิการอาหารและเครื่องดื่ม สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในวงดนตรีทั้งในการฝึกซ้อมและในการประกวดวันจริงทั้ง 3 มื้อ โดยเฉพาะค่าอาหาร ในช่วงของการเตรียมวงก่อนการแข่งขัน 1 สัปดาห์ ซึ่งนักเรียนจะต้องค้างคืนที่โรงเรียนเพื่อสะดวกในการฝึกซ้อม

3. เครื่องดนตรี ทั้งในการซื้อเครื่องดนตรีใหม่เพิ่ม เนื่องจากเครื่องดนตรีเกิดการชำรุดและเสียหายที่ไม่สามารถนำมาใช้ได้ก็รวมไปถึงการดูแลรักษาเครื่องดนตรี ส่วนเครื่องดนตรีบางชนิดที่นักดนตรีสามารถซื้อเป็นของตนเองได้ เพื่อใช้ในการเรียนและการแข่งขัน เช่น เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า นักดนตรีจะเป็นผู้ดูแลรักษาของตัวเอง ส่วนเครื่องดนตรีที่มี

ขนาดใหญ่และราคาแพงทางโรงเรียนจะเป็นฝ่ายสนับสนุนในการซื้อเครื่องดนตรี ในการลงทุนในการซื้อเครื่องดนตรีเมื่อซื้อแล้วสามารถใช้ได้ในการแสดงครั้งต่อไป หากรู้จักดูแลรักษาเป็นอย่างดี ส่วนของฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดง มีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด เนื่องจากใช้แล้วสามารถนำมาปรับใช้กับบทเพลงอื่นๆได้อีก

4. ค่าเดินทางในการจ้างรถรับ-ส่งในการเข้าร่วมการประกวดในแต่ละสถานที่ ซึ่งจะต้องมีการบรรทุกทั้งสิ่งของที่ใช้ในการประกวดและผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องใช้รถบรรทุกขนาดใหญ่เพื่อขนอุปกรณ์ประกอบการแสดงและเครื่องดนตรี และรถสำหรับผู้เกี่ยวข้องในการแสดง ซึ่งในการเข้าร่วมประกวดในแต่ละครั้งใช้รถบรรทุกจำนวน 2-3 คัน มีค่าใช้จ่ายคันละประมาณ 5,000 บาท ตามระยะทางในการจัดการประกวดทั้งไปและกลับ

ตาราง 7 ใช้จ่ายในการเข้าร่วมการแข่งขันวงดนตรีลูกทุ่งในแต่ละครั้งงบประมาณคร่าวๆ

รายการ	จำนวน	ราคาต่อหน่วย	จำนวนเงิน
ชุดผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรี ลูกทุ่งเพลงช้าและเพลงเร็ว 2 รอบ	40	7,000	280,000
ชุดนักดนตรี	30	3,000	90,000
ชุดนักร้อง ประกวด 2 รอบ	4	8,000	32,000
ฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดง	-	-	10,000
ค่าสวัสดิการ 1 สัปดาห์	50		20,000
ค่าจ้างรถรับส่งในวันประกวด	2	5,000	10,000
รวม			442,000

ที่มา: รวบรวมจากการสัมภาษณ์อาจารย์ฉวีวรรณ พินิจ ดูแลด้านประสานงานและสวัสดิการ

หากพิจารณาในแง่รายได้ที่จะเข้ามาในวงดนตรีลูกทุ่งโรงเรียนมัธยมประชาชนิเวณนี้แล้วพบว่า
 งบประมาณของทางโรงเรียนมีจำนวนรายรับที่น้อยกว่ารายจ่าย เมื่อเทียบกับวงดนตรีลูกทุ่ง
 สถานศึกษาตามต่างจังหวัด ที่ได้รับเงินสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือจังหวัดในการ
 สนับสนุนวงดนตรีลูกทุ่งในพื้นที่ของตนเข้าร่วมประกวดในโครงการต่างๆ (ฉวีวรรณ พิณีจ
 ,สัมภาษณ์ : 2555) หากเทียบในส่วนของงบประมาณรายรับยังไม่เพียงพอกับรายจ่ายในการ
 แข่งขันในแต่ละครั้ง แต่ทางโรงเรียนยังคงให้การสนับสนุนและเข้าร่วมการประกวดในหลายๆ
 โครงการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแหล่งที่มาของรายได้จาก 4 ทางหลักโดยแบ่งตามสัดส่วนรายได้จากน้อย
 ไปหามาก คือ 1.งบประมาณของโรงเรียน ที่ถือว่าเป็นสัดส่วนน้อยที่สุด 2.การขอความอนุเคราะห์
 จากทางภาครัฐและเอกชน เป็นรายได้น้อยรองลงมา 3. การจัดการแสดงในงานต่างๆที่มีผู้ว่าจ้าง
 รายได้ เป็นรายได้ที่มากพอสมควร 4.การขอรับบริจาคจากผู้คนตามแหล่งชุมชน เป็นแหล่งรายได้
 ส่วนใหญ่ การนำกล่องรับบริจาคไปขอรับบริจาคที่สามารถรวบรวมในแต่ละครั้งเพื่อนำไปใช้ใน
 การแข่งขัน มียอดรายรับรวมประมาณ 1 แสนบาท แต่ในทางกลับกันรายจ่ายสำหรับการแข่งขันใน
 แต่ละครั้งมียอดรวมอยู่ที่ประมาณ 4 - 5 แสนบาทต่อครั้ง ซึ่งไม่เพียงพอจึงต้องอาศัยการจัดการ
 แสดงที่มีการจัดจ้างทางวงดนตรีให้ไปแสดง ส่วนรายได้ในส่วนของรางวัลและ จากการเดินสายเปิด
 การแสดงบางส่วนนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการเข้าค่าย ตัดชุด จัดหาวัสดุอุปกรณ์ประกอบการแสดง
 ซ่อมแซมและจัดซื้อเครื่องดนตรีใหม่ทดแทนอันเก่าและเป็นรายจ่ายให้กับนักแสดง สำหรับรายจ่าย
 ให้กับนักแสดง แต่ส่วนใหญ่นักแสดงจะไม่ค่อยรับค่าตอบแทนในการเดินสายไปแสดงที่
 นอกเหนือจากการประกวด ซึ่งนักเรียนในวงดนตรีมีความเข้าใจว่าในการแข่งขันต้องมีค่าใช้จ่ายใน
 การแข่งขันเป็นเงินจำนวนมาก จึงไม่เรียกร้องเงินในส่วนของเงินรางวัลในการแข่งขัน สำหรับรายได้
 ที่ได้จากการแสดงในแต่ละครั้งขั้นต่ำประมาณ 100 บาท สูงสุดของรายได้ประมาณ 500 บาท

4.3.3 บริบทสังคมการแสดงประกอบนักร้องในสถานศึกษา

การจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในโครงการต่างๆ เป็นการเปิดเวทีหรือพื้นที่ให้กับเยาวชน ทั้งนักร้อง นักดนตรี และการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งซึ่งเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย ทั้งรายการประจำทางโทรทัศน์ที่มีเพิ่มมากขึ้น อาทิ รายการชิงช้าสวรรค์ รายการลูกทุ่งเงินล้าน ฯลฯ รวมไปถึงเวทีประกวดวงดนตรีลูกทุ่งที่เกิดขึ้นในงานประจำปีหรืองานกาชาดประจำจังหวัด ที่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้การสนับสนุน รวมไปถึงการจัดโครงการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี อาทิ รายการยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ ซึ่งทำให้การรับรู้ของผู้คนในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง จากเดิมที่ทัศนคติของคนในสังคมมองการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในแง่ลบ เป็นอาชีพสำหรับคนชนชั้นระดับล่าง ความรู้น้อย ฐานะยากจน จึงทำให้เกิดการเลื่อมล้ำ การดูถูกในอาชีพ ดังคำที่พูดกันอย่างติดปากว่าเป็น “การเดินกินรำกิน” แต่ในปัจจุบันการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งถูกทำให้กลายเป็นกระแสนิยมของคนในสังคม ผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งได้ถูกให้ความหมายใหม่ เรียกว่า แดนเซอร์ ซึ่งเป็นผู้มีความสามารถทางการเต้น การแสดงและได้รับการศึกษามากขึ้น (ชูติเดช ทองอยู่, สัมภาษณ์ : 2554) รวมถึงการแสดงประกอบนักร้องเป็นการแสดงที่ส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย เป็นการแสดงเพื่อเผยแพร่และสืบสานความเป็นไทยให้เกิดขึ้น ค่านิยมของผู้ปกครองที่มองต่อบุตรหลาน ซึ่งเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง กลับมีการมองในมุมบวกมากขึ้นและสนับสนุนให้บุตรหลานเข้าร่วมกับการแสดงประกอบนักร้องวงดนตรีลูกทุ่ง (บุษบา สกุลเนตรธรราร, สัมภาษณ์ : 2554)

จากการศึกษาความต้องการและความพึงพอใจของผู้ชม พบว่าผู้ชมให้ความสนใจกับการแสดงประกอบนักร้องมากขึ้นจากการสื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การเข้าร่วมในกิจกรรมการประกวด ส่วนหนึ่งมองอาจเพราะการแสดงประกอบนักร้องปัจจุบันมีรูปแบบการแสดงที่มีความแตกต่างจากการแสดงประกอบนักร้องในสมัยก่อน คนรุ่นใหม่ไม่ชอบอะไรที่เป็นดั้งเดิมชอบความแปลกใหม่ จึงทำให้มีเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมการประกวดและมีผู้ชมให้ความสนใจ จากการ

สัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นของผู้ชม สามารถสรุปความต้องการและแนวทางในการแก้ไข การแสดงประกอบนักร้องในสถานศึกษาให้มีความเหมาะสม ดังนี้

เอกลักษณ์ของการแสดงประกอบนักร้องที่ควรอนุรักษ์

1. ลีลาท่าทางการเต้นที่เน้นความสนุกสนาน ไร้ใจ และพร้อมเพรียง
2. การมีส่วนร่วมกับผู้ชม เช่น รอยยิ้มในการแสดง
3. เครื่องแต่งกายที่เน้นความหรูหราอลังการในการปักเลื่อม ติดเพชร ติดขนนก
4. การเต้นที่ใช้คนจำนวนมากและเต้นท่าซ้ำ

แนวทางในการแก้ไขเพื่อให้เหมาะสม

1. เครื่องแต่งกายให้มีความเหมาะสมกับการแสดงประกอบนักร้องในสถานศึกษา แม้จะมีการสวมเสื้อผ้าที่รัดรูปเพื่อปกปิดรูปร่าง อาจยังไม่เพียงพอ ควรเพิ่มในเรื่องของเสื้อผ้าหรือเครื่องประดับให้เหมาะสมและรัดกุม
2. ควรเลือกบทเพลงที่มีเนื้อหาที่เหมาะสม บางบทเพลงอาจมีเนื้อร้องที่สื่อไปในทาง ยั่วยุ ควรหลีกเลี่ยงท่าเต้นที่ไม่เหมาะสม (หรือหากเลี่ยงได้ควรงดใช้เพลงประเภทนี้กับการแสดง ประกอบนักร้องในสถานศึกษา)
3. การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสาธารณชน ได้แก่ การวางตัวให้เหมาะสม รักษา กิริยามารยาท การพูดจาในที่ชุมชน
4. การสื่ออารมณ์ในการแสดง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมจะทำให้การแสดงน่าสนใจ และสนุกมากยิ่งขึ้น

จากกระแสความนิยมวัฒนธรรมต่างชาติไม่ว่าจะเป็นเพลง ภาพยนตร์ ต่างประเทศ เทคโนโลยี การสื่อสาร ที่เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ รับผิดชอบต่อสังคมและสังคมและ วัฒนธรรมไทย ซึ่ง ทางโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับเยาวชนในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ดั้งเดิมไว้ให้ดำรงอยู่กับสังคมและประเทศไทย การสร้างสรรค์ควรอยู่บนพื้นฐานของความรู้เฉพาะ ด้าน เพื่อเป็นประโยชน์กับเยาวชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต สิ่งสำคัญในการจัดกิจกรรมควร คำนึงถึงเยาวชนเป็นหลัก เพราะเยาวชนคือผู้ที่พัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ในด้านต่างๆต่อไป

4.3.4 ด้านวัฒนธรรม

การแสดงประกอบนักร้องในสถานศึกษา ถือว่าได้รับการยอมรับมากขึ้นกว่าการแสดงประกอบนักร้องในสมัยก่อน อาจเนื่องมาจากการแสดงประกอบนักร้องในปัจจุบันเป็นการแสดงประกอบนักร้องเยาวชนที่กำลังศึกษาในสถานศึกษา และอิทธิพลจากภายนอกเข้ามาอย่างรวดเร็ว ทั้งการสื่อสิ่งพิมพ์ เทคโนโลยี การสื่อสารที่ไร้พรมแดน ซึ่งมีทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ส่งผลให้เยาวชนรับวัฒนธรรมจากภายนอกได้ง่ายขึ้น ทำให้ภาคเอกชนให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย โดยให้เยาวชนเป็นสื่อกลางในการส่งเสริมวัฒนธรรมผ่านกระบวนการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง เพื่อให้เยาวชนหันมาสนใจ และให้ความสำคัญกับเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของไทยในระดับเยาวชนดี ส่งผลให้เกิดการสร้างสรรคการแสดงในรูปแบบของการแสดงประกอบนักร้องประกวดวงดนตรีลูกทุ่งมากขึ้น การจัดรูปแบบการแสดงที่น่าสนใจทำให้ผู้ชมให้ความสนใจมากขึ้น ซึ่งผู้ชมการแสดงถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่สำคัญที่สุดในการจัดการแสดงของวงดนตรีลูกทุ่ง เพราะจำนวนผู้เข้าชมในแต่ละครั้งทั้งผู้ชมที่ดูรายการประกวดหรือการแสดงประกอบนักร้องในสถานที่จัดงาน หรือผู้ชมที่ดูผ่านการถ่ายทอดทางสถานีโทรทัศน์ ถือได้ว่าผู้ชมคือปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อวงดนตรีลูกทุ่งอย่างเห็นได้ชัด การสร้างสรรคการแสดงเพื่อให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์และความพึงพอใจต่อผู้ชม จึงเป็นสิ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในวงดนตรีลูกทุ่งจะต้องคำนึงถึง

คุณค่าของการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งที่เปลี่ยนไปตามการรับรู้ของสังคมส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความพยายามนำเสนอความสามารถในการแสดง แนวคิดในการออกแบบที่มีความแปลกใหม่ของผู้เข้าร่วมประกวดในเวทีต่างๆ กับการแสดงประกอบนักร้องเพื่อเป็นการนำเอกลักษณ์นาฏศิลป์ไทยเข้ามาผสมผสานกับบทเพลงให้เกิดความสอดคล้อง ตามแนวความคิดของผู้ออกแบบ ให้เกิดความน่าสนใจต่อคนดูและคณะกรรมการ โดยในบทเพลงซ้ำส่วนใหญ่จะมีการนำเสนอนำนาฏศิลป์ไทยเข้ามาผสมผสานในการแสดงประกอบนักร้อง ซึ่งทำซ้ำส่วนใหญ่ล้วนเป็นการลอกเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยมาใช้ทั้งสิ้น การลอกเลียนแบบท่าทางนาฏศิลป์ไทยมาใช้ในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ส่วนหนึ่งอาจทำให้ได้บรรณ

ในการชมที่เต็มไปด้วยความยิ่งใหญ่ หรูหรา อลังการในแบบวงดนตรีลูกทุ่ง แต่หากพิจารณาในแง่หลักนาฏศิลป์ไทยแล้วจะพบว่าการลอกเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยมาใช้ประกอบการแสดงของวงดนตรีลูกทุ่งทำให้สังคมเกิดการรับรู้และความเข้าใจที่ผิดว่าเป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่ถูกต้อง ซึ่งแท้จริงแล้วเป็นการลอกเลียนแบบนาฏศิลป์ไทย ทั้งท่ารำ เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดง ทั้งหมดในองค์ประกอบการแสดง ล้วนเป็นการเลียนแบบทั้งสิ้น การนำนาฏศิลป์ไทยมาใช้ในการแสดงประกอบนี้ก็ควรให้ถูกต้องและเหมาะสม ผู้ออกแบบและกรรมการตัดสินควรมีความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทย ศิษyarูปแบบการแสดงและนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสมบนพื้นฐานของขนบนาฏศิลป์ไทย

การจัดประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง แม้วัตถุประสงค์การจัดประกวดของภาคเอกชนมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมเยาวชนในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของไทย แต่วัตถุประสงค์ในเชิงพาณิชย์ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้จัดการประกวดเล็งเห็นถึงความคุ้มค่าไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง การจัดประกวดการประกวด - การแข่งขัน ในการจัดประกวดกิจกรรมต่างๆ โดยอาจใช้จุดเด่นหรือลักษณะของผลิตภัณฑ์เป็นแกนหลักของการประกวด (งามทัต สุทธิประภา, 2546: 46) เช่น โครงการยามาฮ่า ลูกทุ่งคอนเทสต์ จุดเด่นในวงดนตรีลูกทุ่งคือเครื่องดนตรี ดังนั้นทางบริษัทอาจจุดเด่นในการเป็นผู้ผลิตเครื่องดนตรีที่ใช้ในการประกวดนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมในเชิงตลาด การจัดกิจกรรมในเชิงการตลาดยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างกระแสการประกวดเพื่อให้ประชาชนรับรู้ แม้ว่ากระแสการจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งในสถาบันการศึกษา จัดขึ้นเพื่อจัดการประกวดและการแสดงตามเวทีที่มีการว่าจ้างหรือตามกิจกรรมของภาครัฐและเอกชนที่ขอความช่วยเหลือ จะเป็นที่นิยมและแพร่กระจายไปในสังคมอย่างกว้างขวาง แน่แน่นอนว่าในด้านหนึ่งได้สร้างมูลค่าให้กับผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมในการแสดงประกอบนี้ก็ควรให้ถูกต้องและเหมาะสมไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน อาจารย์ นักเรียน ทั้งในแง่มูลค่าที่เป็นตัวเงิน และมูลค่าที่ไม่ใช่ตัวเงิน

1. มูลค่าที่เป็นตัวเงิน คือการจัดการประกวดในแต่ละครั้งจะได้รับในส่วนของรางวัลจากการประกวดและการแสดงในการจัดจ้างตามงานต่างๆ ซึ่งอาจได้ในจำนวนไม่มากนัก แต่สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาในการหารายได้ด้วยตนเองถือเป็นความพอใจ

2. มูลค่าที่ไม่ใช่ตัวเงิน คือการสร้างชื่อเสียงให้กับสถาบันการศึกษา อาจารย์ และการนำความสามารถต่อยอดเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในการแสดงความสามารถพิเศษ

อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่งวงดนตรีลูกทุ่งและการแสดงประกอบนักร้องวงดนตรีลูกทุ่งได้สร้างต้นทุนให้เกิดกับผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกัน แต่อีกในหนึ่งก็เป็นการทำลายต้นทุนทางวัฒนธรรม ซึ่ง ทุนทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความค่าและมีมูลค่า ที่สั่งสมมาในอดีตและถ่ายทอดรุ่นต่อรุ่น ทั้งเป็นสิ่งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ โดยนำเอาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเหล่านั้นมาแปลงเป็นสิ่งที่มีความค่าและมีมูลค่าที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อวิถีชีวิตและสังคมในที่สุด การสร้างผลกระทบต่อการใช้ชีวิตและความถดถอยของประโยชน์โดยเปรียบเทียบการทำลายต้นทุนทางวัฒนธรรม (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2554: 243) โดยเฉพาะการแสดงประกอบนักร้องวงดนตรีลูกทุ่งที่มีการลอกเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยมาใช้เพื่อให้การแสดงเป็นไปตามแนวคิดของผู้ออกแบบตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่เข้าร่วมประกวดหรือตรงกับรูปแบบของรายการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เชิงธุรกิจเป็นหลัก ย่อมเป็นการทำให้นาฏศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องวงดนตรีลูกทุ่งกลายเป็นพาณิชย์ศิลป์ (Commercial Art) คือเป็นงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเพื่อสนับสนุนการค้า และการบริการเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ทางธุรกิจเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากจัดการประกวดโครงการยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ เพื่อเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์สินค้าในการใช้เครื่องดนตรีของยามาฮ่าเท่านั้น หรือการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งชิงช้าสวรรค์คอนเทสต์ในการส่งเสริมภาพลักษณ์ของรายการประเภทบันเทิงวาไรตี้ ซึ่งในการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งที่มีเป็นการส่งเสริมเยาวชนให้เยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของไทยให้คงอยู่

นอกจากจะจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมและเยาวชนแล้ว ในแง่ของการดำรงชีวิตของเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาอาจสร้างผลกระทบต่อการใช้ชีวิต เช่น ผลกระทบต่อการเรียน ในการอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน การฝึกซ้อมที่หนักเล็ดดึก ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังเสียประโยชน์ในหลายๆด้าน ซึ่งในการเข้าร่วมวงดนตรีลูกทุ่งเยาวชนอาจมีทางเลือกในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย เช่น การเลือกที่จะฝึกรำไทย ฝึกดนตรีไทย มากกว่าฝึกการแสดงประกอบนักร้อง ที่สามารถนำไปต่อยอดสร้างประโยชน์ได้มากกว่า ซึ่งในระดับอุดมศึกษามีวิชาที่เป็นวิชาเอกนาฏศิลป์ไทยให้เลือก แต่ไม่มีวิชาด้านการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง

4.3.4.1 การเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม

จากพัฒนาการของวงดนตรีลูกทุ่งที่ในอดีตการแสดงประกอบวงดนตรีลูกทุ่งไม่ถูกให้ความสำคัญมากนัก จนมาถึงในสมัยปัจจุบันที่การแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ถูกนำมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจะตัดสินใจชนะเลิศชนะในการแข่งขัน ทั้งในระดับเวทีประกวดและเวทีอาชีพ (พิจารณาบทที่ 2) รูปแบบการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในปัจจุบันที่นิยมเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยมาใช้ประกอบการแสดงผ่านองค์ประกอบด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดง ฉากการแสดง เป็นผลให้เกิดวัฒนธรรมกระแสนิยมในหมู่วงดนตรีลูกทุ่ง

วัฒนธรรมกระแสนิยม มีลักษณะของรูปแบบทางสังคม หรือแบบวิธีปฏิบัติรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และเป็นที่ยอมรับและจนมีการกระจายตัวไปยังสังคมในวงกว้าง (ชาญวิทย์ ตีระประเสริฐ, 2549: 131) โดยรูปแบบทางสังคมหรือแบบปฏิบัติดังกล่าวกระจายตัวตามความนิยมมากกว่าจะเกิดขึ้นจากพัฒนาการหรือการกล่อมเกลากทางสังคม ดังนั้นรูปแบบของการแสดงประกอบนักร้องวงดนตรีลูกทุ่งที่เน้นการเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยมาใช้ เพื่อสื่อสารให้เกิดความเป็นไทย พร้อมทั้งมุ่งหวังให้เกิดความหรรษา ความยิ่งใหญ่จนเป็นที่ประทับใจแก่ผู้ชม จึงมีลักษณะของรูปแบบที่เป็นกระแสนิยม และส่งผ่านไปยังวงดนตรีลูกทุ่งวงอื่นๆ ได้นำมาใช้กันอย่างแพร่หลายจากสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ เทคโนโลยีที่ก้าวล้ำไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบันต่างมีการนำเสนอและนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยมีพื้นที่ในการประกวดและการแสดงตามเวทีต่างๆ เป็นเครื่องมือช่วยสร้างการยอมรับพร้อมกับผลักดันให้กระแสของรูปการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งดังกล่าวกระจายตัวไปยังสังคมในวงกว้าง

แม้ว่าการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง จะมีการหยิบยืมนาฏศิลป์ไทยมาใช้ประกอบการแสดงเพื่อสื่อให้เห็นความเป็นไทย แต่การนำนาฏศิลป์ไทยมาใช้ประกอบวงดนตรีลูกทุ่งมักมีลักษณะของการนำมาเฉพาะบางส่วนเท่านั้น โดยละเลยความปราณีตและขนบจารีตทางนาฏศิลป์ไทยที่ถูกต้อง อาทิ เครื่องแต่งกาย สีลาท่าทาง อุปกรณ์ประกอบการแสดง (พิจารณาในองค์ประกอบการแสดง) เป็นต้น การนำนาฏศิลป์ไทยมาใช้ประกอบการแสดงนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในลักษณะดังกล่าวจะนำไปสู่การเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม กล่าวคือ เป็นพฤติกรรมที่มีการปฏิบัติแปลกไปจากวัฒนธรรมดั้งเดิมในสังคม หรือวัฒนธรรมในระบบสังคมดั้ง

เดิมถูกผสมเข้ากับอิทธิพลวัฒนธรรมจนทำให้เกิดวัฒนธรรมผสมซึ่งเกิดขึ้นจากความไม่ สอดคล้องกัน ทางวัฒนธรรม และกลายเป็นวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมาคอยกำกับสังคม (จำนง อติวัฒนธรรมสิทธิ์ , 2545:145) การนำนาฏศิลป์ไทยซึ่งเต็มไปด้วยความหมายและความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตาม กรอบของนาฏศิลป์ไทยแบบดั้งเดิม (Convention) มาใช้กับการแสดงประกอบนักร้องของวง ดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งการแสดงประกอบนักร้องเป็นการแสดงที่อยู่ในกรอบของการแสดงพื้นเมืองที่มี ลักษณะเป็นการแสดงร่วมสมัย (Modern dance) อาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนหรือการ เปลี่ยนแปลงไปในเชิงความหมาย ความเข้าใจจนนำไปสู่การเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม

สิ่งเร้าประการสำคัญที่ทำให้การนำนาฏศิลป์ไทยมาใช้ประกอบการแสดงนักร้องของวง ดนตรีลูกทุ่งเป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม อาจเป็นผลมาจากสาเหตุดังนี้

1. ผู้ควบคุมวง ผู้ออกแบบลีลาท่าเต้น และคณะกรรมการขาดการเรียนรู้ทางนาฏศิลป์ ไทยอย่างถูกต้อง หรือมีความรู้เฉพาะพื้นฐานทางด้านนาฏศิลป์ไทยเท่านั้น
2. การให้ความเห็นของคณะกรรมการตามเวทีการแสดงวงดนตรีลูกทุ่งเป็นส่วนสำคัญใน การผลักดันให้วงดนตรีลูกทุ่งเกิดการเปลี่ยนแปลง

การเลียนแบบนาฏศิลป์ไทย และการนำไปปรับในการแสดงครั้งต่อไปที่ให้ภาพลักษณ์กับ สังคมว่าการเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยแล้วนำมาใช้ในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง เป็นสิ่งที่ถูกหรือดีงาม โดยไม่ได้ให้ข้อมูลในเชิงหลักการทางนาฏศิลป์ไทยประกอบเข้าไปด้วย เพื่อ แสดงให้เห็นถึงความบกพร่องของการนำนาฏศิลป์ไทยมาใช้ประกอบการแสดง และอีกกรณีการ แสดงความเห็นของกรรมการในเวทีการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง มักแยกให้ กรรมการแต่ละคนให้ความเห็นในแต่ละด้าน เช่น กรรมการให้ความเห็นด้านดนตรี กรรมการให้ ความเห็นด้านการร้อง มีกรรมการให้ความเห็นด้านการแสดง แต่ผู้ที่เป็นกรรมการทางด้านการ แสดงไม่ได้มีความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทย เป็นต้น ลักษณะการให้ความเห็นดังกล่าวเป็นการให้ ความเห็นที่ขาดการบูรณาการ เพราะมองในแต่ละองค์ประกอบแต่ละอย่างแตกต่างกัน เพราะใน การแสดงนาฏศิลป์ไทยต้องอาศัยองค์ประกอบการแสดงที่มีความสัมพันธ์กัน ทั้งบทเพลง ดนตรี ลีลาท่าทางประกอบการแสดงการร้อง และในการเลือกใช้ต่างมีความหมายที่สอดคล้องกัน

4.3.5 แนวทางการบริหารจัดการนาฏศิลป์ไทยในเชิงการอนุรักษ์และพัฒนา

การแสดงนาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของประเทศไทยที่มีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนไป การแสดงนาฏศิลป์ไทยนำไปประยุกต์กับการแสดงอื่นๆ หลายประเภทตามความต้องการของกระแสสังคม ทั้งในเชิงการอนุรักษ์และในเชิงธุรกิจ โดยที่ทั้งสองแนวทางต้องมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางนาฏศิลป์ไทย สามารถนำมาสรุปแนวทางได้ ดังนี้

1. แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนา นาฏศิลป์ไทยจำเป็นต้องทำควบคู่ไปด้วยกัน เพราะศิลปะแต่ละแขนงย่อมต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา แต่ที่สำคัญคือการนำไปปรับเปลี่ยนต้องอยู่บนพื้นฐานแบบดั้งเดิมของการแสดงนั้นว่ามีประวัติความเป็นมาอย่างไร แล้วการนำไปพัฒนาจะพัฒนาไปในด้านใด เพื่อไม่ให้คุณค่าของการแสดงแบบดั้งเดิมลดลง
2. การอนุรักษ์จำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ยังช่วยส่งเสริมอย่างจริงจังเพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์นั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกันและอย่างมีผลสัมฤทธิ์ที่ดี
3. การพัฒนาจะต้องสามารถสื่อให้คนดูเข้าใจและสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้ โดยจะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบด้านการจัดการแสดง ให้มีความลงตัวและไม่ทำให้คุณค่าด้านความงามความประณีตของนาฏศิลป์ไทยลดลงไป
4. การสร้างสรรค์ผลงานด้านการแสดง ย่อมเกิดจากความรู้ความสามารถของผู้ออกแบบที่นำความรู้มาปรับประยุกต์ใช้เพื่อก่อให้เกิดรูปแบบการแสดงที่มีการพัฒนาอย่างเหมาะสม
5. นาฏศิลป์ไทยกับการแสดงประกอบนักร้องเมื่อนำมาประยุกต์เข้าด้วยกัน ควรหาเอกลักษณ์หรือคุณค่าในงานนั้นๆ ออกมา ซึ่งหากนำมาประยุกต์มากจนเกินไปอาจเสื่อมเสียความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านนาฏศิลป์ไทยและอาจลดคุณค่าของผู้ออกแบบลงด้วย

การพัฒนารูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ไม่ว่ารูปแบบใดก็ตามผู้ออกแบบหรือผู้สร้างสรรค์งาน และผู้ที่มีความเกี่ยวข้องจำเป็นต้องศึกษาถึงรายละเอียดของการแสดงนาฏศิลป์ถึงข้อดีและข้อเสียก่อนที่จะทำผลงานการแสดงนั้น เพราะปัจจุบันการรับรู้หรือการสื่อสารที่รวดเร็วทำให้ผลงานออกสู่สายตาประชาชนนอกเหนือจากการดูการแสดงจริง ดังนั้นการพัฒนานาฏศิลป์ไทยให้มีความเหมาะสมและมีหลักเกณฑ์แสดงถึงความเป็นมาของการแสดงนั้นๆ จึงจะสามารถเรียกได้ว่าเป็นการส่งเสริมและพัฒนาการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

บทที่ 5

บทสรุปผลและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาเรื่อง นาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบและรูปแบบในการนำเสนอนาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง วิเคราะห์กระบวนการในการสร้างสรรค์การแสดงและศึกษานาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง การศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วยการพิจารณาถึงกระบวนการของการออกแบบลีลาท่าเต้นและองค์ประกอบของวงดนตรีลูกทุ่งที่นำนาฏยศิลป์ไทยไปใช้ในการแสดง รวมไปถึงบริบทของผู้แสดงประกอบนักร้องในสถานศึกษาต่อสังคมไทย อันเกิดจากการรวบรวมข้อมูลในหลากหลายมิติ ทั้งในด้านประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการของวงดนตรีลูกทุ่ง พัฒนาการของการแสดงประกอบนักร้อง การนำบทเพลงมาประกอบท่วงทำนองจังหวะ ในการออกแบบลีลาท่าเต้นของการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากตำราและเอกสารต่างๆ (Literary Review) และการเก็บข้อมูลในภาคสนาม (Field Study) ด้วยวิธีการสำรวจ วิธีการสังเกต และวิธีการสัมภาษณ์ ตลอดจนการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ฝึกปฏิบัติในการแสดงประกอบนักร้อง เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์และประมวลผลการศึกษาแล้วนำเสนอด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์และสรุปลงเป็นเล่มวิทยานิพนธ์

จากการศึกษาพบว่านาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง มีการนำนาฏยศิลป์ไทยมาประยุกต์ใช้กับการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ได้แก่ การนำท่ารำของไทย มาประยุกต์กับการเต้นแบบตะวันตก เครื่องแต่งกายแบบชุดไทยประยุกต์ ที่เน้นการออกแบบให้คล้ายคลึงกับชุดไทยแบบดั้งเดิม อุปกรณ์ประกอบการแสดง ไปจนถึงการปรับปรุงวงดนตรีลูกทุ่งพร้อมการแสดงประกอบนักร้องให้มีรูปแบบที่ต่างออกไปจากอดีต เพื่อให้เกิดความน่าสนใจสำหรับการประกวด ลักษณะดังกล่าวย่อมมีนัยยะถึงการนำรูปแบบการแสดงของการแสดงนำนาฏยศิลป์ไทย เข้ามาประยุกต์ใช้กับการออกแบบลีลาท่าเต้นประกอบ

บทเพลงลูกทุ่งเพื่อใช้ในการประกวด เริ่มได้รับความนิยมและแพร่หลายมากยิ่งขึ้น เนื่องจากถูกนำเสนอในพื้นที่สื่อในระดับวงกว้างของสังคมมากกว่าในอดีตที่ยังไม่กว้างขวางและยังไม่ได้ได้รับความสนใจเท่าที่ควร โดยเฉพาะองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์บทเพลงลูกทุ่งและจัดให้มีการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งเพื่อเป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของไทยในอีกรูปแบบหนึ่ง โดยใช้สื่อสาธารณะในการประกาศโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการประกวดเป็นจำนวนมาก การแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งยังเป็นรูปแบบของการสื่อสารที่ใช้ทั้งเชิงศิลปะและเชิงพาณิชย์ ซึ่งเห็นได้ชัดจากการจัดการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งของภาคเอกชนที่มีการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์เป็นส่วนสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว เช่น รายการชิงช้าสวรรค์คอนเทสต์ การประกวดยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ ที่ให้ความสำคัญกับการจัดประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีผู้เข้าร่วมการประกวดเป็นจำนวนมาก ซึ่งถือเป็นเครื่องมือที่สามารถดึงกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมได้จำนวนมาก ทำให้ในปัจจุบันวงดนตรีลูกทุ่งในระดับมัศึกษามีการปรับในเรื่องของรูปแบบการแสดงในวงดนตรีลูกทุ่งให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว สร้างจุดเด่นในการแสดง เพื่อสะท้อนถึงความเป็นไทยและเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้มากที่สุด โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของผู้จัดการประกวด จึงมีการนำนาฏศิลป์ไทยเข้ามาใช้อย่างแพร่หลาย โดยสะท้อนผ่านการประดิษฐ์ ท่วงท่าลีลาในการเต้นของผู้แสดงประกอบนักร้อง เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบการแสดงต่างๆ ที่ได้นำนาฏศิลป์ไทยมาประกอบการแสดงนั้น พิจารณาได้ว่าเป็นเพียงการเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยซึ่งมีต้นแบบมาจากนาฏศิลป์ไทยแบบดั้งเดิมเข้ามาประยุกต์กับการแสดงประกอบนักร้อง ผลจากการศึกษาในประเด็นดังกล่าวสามารถอธิบายโดยสังเขปได้ดังนี้

ด้านพัฒนาการของการแสดงประกอบนักร้อง ผลจากการศึกษาพบว่า เส้นทางการเปลี่ยนผ่านของรูปแบบการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในบริบทของสังคมไทยมีมาอย่างต่อเนื่อง ด้วยจุดประสงค์หลักของการพัฒนารูปแบบการแสดงให้เป็นที่สนใจ เริ่มต้นด้วยแรงจูงใจของผู้ที่เป็นเจ้าของวงดนตรีลูกทุ่ง หัวหน้าวงดนตรีหรือผู้จัดการวงดนตรีลูกทุ่ง ที่มีแนวโน้มในการพัฒนารูปแบบของวงดนตรีลูกทุ่งให้อยู่รอดได้ในภาวะของการแข่งขันกันของธุรกิจวงดนตรีลูกทุ่ง โดยเฉพาะในด้านของผู้ประกอบการแสดงหรือการแสดงประกอบนักร้อง ที่พัฒนาให้มีเสน่ห์ดึงดูด

หรือสามารถสร้างเอกลักษณ์โดดเด่นน่าสนใจในแต่ละวง เพื่อพัฒนารูปแบบการแสดงโดยรวม และการสร้างความประทับใจกับผู้ชม จึงทำให้การแสดงประกอบนักร้องมีการปรับเปลี่ยนใหม่จากเดิมที่ไม่ค่อยมีความสำคัญมากในอดีต ได้มีการปรับเปลี่ยนมาจากผู้เคาะจังหวะประกอบวงดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งในอดีตนักร้องจะเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในวงดนตรีลูกทุ่ง เป็นหัวหน้าวงดนตรีลูกทุ่ง การตั้งชื่อวงดนตรีลูกทุ่งจะตั้งชื่อวงดนตรีตามชื่อนักร้องผู้ก่อตั้งวงดนตรีลูกทุ่ง เนื่องจากเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมของคนในสังคมในสมัยนั้น เช่น วงดนตรีลูกทุ่งสุรพล สมบัติเจริญ วงดนตรีลูกทุ่งเพ็ญ พรหมแดน วงดนตรีลูกทุ่งพุ่มพวง ดวงจันทร์ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันกลับพบว่า วงดนตรีลูกทุ่งเริ่มเข้ามามีบทบาทในสถานศึกษา จึงมีการตั้งชื่อวงตามสถานศึกษานั้นๆ เช่น วงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชาณีเวศน์ วงดนตรีลูกทุ่งจ่านกร้อง เป็นต้น จึงทำให้เกิดการแข่งขันทางด้านการสร้างชื่อเสียงให้กับสถานศึกษาและจุดเด่นที่สำคัญหนึ่งที่มีการแข่งขันกันเพื่อพัฒนารูปแบบอย่างมากคือ การจัดเตรียมการแสดงประกอบนักร้องให้มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ เริ่มตั้งแต่ลักษณะรูปร่างหน้าตาของนักแสดง เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประดับตกแต่งและประกอบฉากการแสดง และที่สำคัญก็คือการคิดประดิษฐ์ท่วงท่าลีลาการเต้นประกอบเพลงของการแสดงประกอบนักร้อง ซึ่งพัฒนามาจากการเต้นประกอบจังหวะเพลงแบบตะวันตก จึงอาจสรุปได้ว่าพัฒนาการของการแสดงประกอบนักร้องได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นระยะๆ ไม่มีรูปแบบการแสดงที่ตายตัว เกิดจากการเลียนแบบและการสร้างจุดเด่นให้กับวงดนตรีลูกทุ่งจนเกิดเป็นแบบปฏิบัติต่อกันมา สรุปได้ดังนี้

ระยะที่ 1

การกำเนิดการแสดงประกอบนักร้องในช่วงแรกยังไม่ได้มีการเต้นอย่างในปัจจุบัน เป็นการนำผู้ที่ว่างจากการแสดงในช่วงนั้น มาช่วยเคาะเครื่องให้จังหวะ เช่น ฉิ่ง ฉาบ เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ซึ่งในระยะแรก จะเป็นตลกและนักร้องประจำวงที่ไม่ค่อยมีชื่อเสียง มาเคาะเครื่องดนตรีอยู่ด้านหลังแล้วทำท่าทางตลกประกอบด้วย ไม่มีรูปแบบในการแสดงที่ตายตัว

ระยะที่ 2

ต่อมาเริ่มพัฒนาโดยมีผู้หญิงสวยๆ หน้าตาดี เพื่อดึงดูดความสนใจให้กับผู้ชม ออกมายืนเคาะเครื่องให้จังหวะเฉยๆ แต่ยังไม่ออกลีลาการเต้น ไม่เน้นการแต่งกาย และเริ่มมีการเพิ่มจำนวนมากขึ้นเป็น 4 - 7 คน

ระยะที่ 3

ระยะการเปลี่ยนแปลงของการแสดงประกอบนักร้อง โดยวงดนตรีนางศรีนวลสมบัติเจริญ ได้จัดให้มีการมีแสดงรีวิวประกอบเพลง และนำลีลาการเต้นแบบฮาวายมาประกอบในการเต้น ใช้ผู้แสดง 10 คน มีการแต่งกายเหมือนกันทั้งคณะ โดยไม่มีการเปลี่ยนเครื่องแต่งกายใช้เพียงชุดเดียวทั้งสิ้น

ระยะที่ 4

ระยะแห่งการปฏิบัติและการเปลี่ยนแปลงของการแสดงประกอบนักร้อง โดยวงดนตรีเพลินพรหมแดน ได้ไปศึกษาการแสดงคาบาเรต์ในยุโรป และนำแฟชั่นจากต่างประเทศมาเป็นองค์ประกอบของเครื่องแต่งกาย โดยนำ “ระบำขนนกจากฝรั่งเศส” มาเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาการเต้น การแสดง และการออกแบบเสื้อผ้าเพื่อใช้ในการแสดง

ระยะที่ 5

ระยะการพัฒนาการของการแสดงประกอบนักร้องเข้าสู่สถาบันการศึกษา เป็นระยะที่การแสดงประกอบนักร้องมีการพัฒนาทางด้านกาเต้นมากขึ้น มีการสร้างสรรค์การแสดงเพื่อสร้างความแปลกใหม่และความน่าสนใจมากขึ้น เนื่องจากมีการจัดการประกวดแข่งขันวงดนตรีลูกทุ่งระดับมัธยมศึกษาขึ้นหลายโครงการ

ในช่วงเปลี่ยนผ่านการแสดงบนเวทีในอดีต มาจนถึงการเต้นเพื่อใช้ในการประกอบการขับร้องเพลงของนักร้องที่ขึ้นทำการแสดงบนเวที เพื่อให้การเต้นของผู้แสดงประกอบนักร้องช่วยสนับสนุนการแสดงในแต่ละบทเพลงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ เมื่อมีการเริ่มแข่งขันกันของแต่ละวงดนตรีลูกทุ่งในช่วงเวลาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้พัฒนาการของการแสดงประกอบนักร้องยังมีความหลากหลาย และเริ่มมีการพัฒนาสืบเนื่องจากการขับร้องเพลงต่างๆของวงดนตรีลูกทุ่งนั้น ณ ช่วงเวลาหนึ่งของยุคทองของเพลงลูกทุ่ง จนมาถึงยุคปัจจุบัน (พ.ศ.2507-ปัจจุบัน) การเปลี่ยนผ่านเพื่อดำรงความอยู่รอดของวงดนตรีลูกทุ่งทำให้การคิดเพื่อพัฒนาจุดเด่นของการแสดงด้านลีลาท่วงท่าการเต้นของการแสดงประกอบนักร้องเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก การนำรูปแบบการเต้นแบบตะวันตกมาผสมผสานในการแสดงประกอบนักร้องในบทเพลงเร็ว การนำรูปแบบการเต้นแบบตะวันตกมาประกอบการแสดงเกิดจากการสังเกตการเลียนแบบการเต้นแบบ

ตะวันตกแล้วนำมาประยุกต์ให้เข้ากับจังหวะเพลงไทย เพื่อให้เกิดความแปลกใหม่และน่าสนใจในการแสดง และสิ่งปรากฏด้านหนึ่งคือการนำนาฏศิลป์ไทยมาใช้ในการออกแบบลีลาท่าทางการแสดงของผู้แสดงประกอบนักร้องในปัจจุบัน การนำนาฏศิลป์ไทยมาประกอบการแสดงนักร้องก็เป็นเพียงการเลียนแบบลีลาท่าทางนาฏศิลป์ไทยเช่นกัน โดยนำลีลาท่ามือมาประกอบการแสดง และนำลีลาท่าเท้าที่คล้ายคลึงกับการเดินแบบตะวันตกมาประยุกต์เข้าด้วยกันซึ่งจะปรากฏในบทเพลงช้า

บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการจัดการแสดงของวงดนตรีลูกทุ่ง ผู้ควบคุมวงซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างวงดนตรีลูกทุ่ง รวมถึงการกำหนดภาพรวมของการแสดงที่จะนำเสนอ การเลือกบทเพลงให้เหมาะสมกับการแสดงในโอกาสต่างๆ โดยส่วนใหญ่มักจะเป็นบทเพลงที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นชาติไทย วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน ความรักรวมถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ผู้ควบคุมวงยังมีอิทธิพลต่อองค์ประกอบด้านอื่นๆ ของการแสดงการแสดงประกอบนักร้องอีกด้วย เช่น การเป็นผู้กำหนดรูปแบบของเวทีในการแสดงให้เหมาะสมกับสถานที่ที่ไปทำการแสดง รวมถึงผู้ควบคุมวงยังเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการหารายได้เพื่อใช้ในการพัฒนางานวงดนตรีลูกทุ่ง บุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งมีความสำคัญในลำดับต่อมาคือ นักร้อง นักดนตรี และการแสดงประกอบนักร้อง ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบของวงดนตรี โดยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในสถานศึกษา ที่มีการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ แม้วานักร้อง นักดนตรีและการแสดงประกอบนักร้อง จะไม่ได้เป็นจุดตั้งต้นที่สำคัญของการแสดงในแต่ละครั้ง แต่ก็ถือเป็นองค์ประกอบของการแสดงที่มีสีสันและขาดไม่ได้ เพราะในการประกวดแข่งขันในแต่ละครั้งจะมีการให้คะแนนต่อองค์ประกอบเหล่านี้เอาไว้ อาทิ เวที การประกวดซึ่งข้าสวรรค์ลูกทุ่งคอนเทสต์ เวทีการประกวดยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ ที่กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการร้อง ดนตรี และการแสดงประกอบนักร้องเอาไว้ในสัดส่วนที่เท่ากัน อย่างไรก็ตามแต่ละองค์ประกอบที่สำคัญในการแสดงประกอบนักร้องไม่ว่าจะเป็นสถานที่ที่ใช้ในการแสดง เครื่องแต่งกาย ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก บทเพลง การออกแบบท่าเต้น ล้วนมีการนำองค์ประกอบทางนาฏศิลป์ไทยเข้าไปประยุกต์ใช้ทั้งสิ้น หรือมีการสอดแทรกในแต่ละองค์ประกอบเสมอ

นาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ปรากฏรูปแบบของการแสดงประกอบนักร้องที่มีการผสมผสานกับการเต้นที่มีความหลากหลายตามความสามารถของผู้แสดง เนื่องจากการเต้นการแสดงประกอบนักร้องไม่มีรูปแบบที่ตายตัว จะเห็นได้ว่าการเต้นการแสดงประกอบนักร้องได้มีการนำเอาศิลปะวัฒนธรรมของไทยด้านต่างๆ มาผสมผสานในการแสดงเพื่อให้เกิดความน่าสนใจในการประกวด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์นาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏในการแสดงประกอบเพลงลูกทุ่ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดในการออกแบบลีลาท่าทางของการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง

แนวคิดในการออกแบบลีลาท่าทางผู้ออกแบบท่าเต้นต้องการนำเสนอเรื่องราวจากบทเพลงผ่านลีลาท่าทางของผู้แสดงประกอบนักร้อง ที่เน้นในเรื่องของการนำเสนอความเป็นไทยเป็นหลัก โดยมองภาพรวมถึงเนื้อหาของบทเพลง ท่วงทำนองจังหวะของบทเพลง และนำวัฒนธรรมไทยเข้ามาผสมผสานว่าเกี่ยวข้องกับส่วนใดบ้าง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อเชื่อมโยงถึงเรื่องราวในการนำเสนอการแสดงเพื่อสะท้อนความเป็นไทยได้อย่างชัดเจนและมีความแปลกใหม่ให้ได้มากที่สุด ทั้งแบบรูปธรรมและนามธรรม เช่น การนำเรื่องราวจากวรรณกรรมไทยมาเป็นแนวคิดในการนำเสนอท่าเต้นประกอบเรื่องราวจากบทเพลง การเลียนแบบการแสดงโขน การเลียนแบบการแสดงหนังใหญ่ การละเล่นพื้นบ้านของไทย วัฒนธรรมการไหว้ รอยยิ้มของคนไทย และการสื่อถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ปรากฏในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งในบทเพลงมาแนะนำโดยใช้ลีลาท่าทางนาฏยศิลป์ไทยประยุกต์

2. บทเพลง

การคัดเลือกบทเพลงโดยผู้จัดประกอบโดยรวมแล้วนำบทเพลงมาวิเคราะห์ เพื่อหาจุดเด่นทั้งในการร้อง การแสดงและดนตรีไม่ให้ซ้ำกับที่อื่น การเลือกเพลงที่จะนำเสนอให้เหมาะสมเป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาเหมาะสม ไม่ใช้ถ้อยคำที่หยาบคายหรือล่อแหลม บทเพลงที่เป็นเพลงค่อนข้างเก่า ไม่นิยมนำบทเพลงลูกทุ่งสตริงแบบในปัจจุบันใช้ในการประกวด บทเพลงที่สามารถสอดแทรกการเรียบเรียงเสียงประสานได้ง่ายและมีลูกเล่นในการผสมผสานเครื่องดนตรีหรือเพิ่มลวดจังหวะได้อย่างกลมกลืนน่าสนใจไม่สะดุด สามารถนำเสนอรูปแบบการแสดงหรือท่าโชว์ ได้อย่างสวยงามและน่าสนใจและเป็นบทเพลงที่สอดคล้องกับเนื้อเสียงหรือแก้วเสียงของนักร้อง

3. ลีลาท่าทางการแสดงประกอบนักร้อง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การออกแบบลีลาของการแสดงประกอบนักร้องประกอบวงดนตรีตามลักษณะลีลา การเคลื่อนไหวได้ดังนี้

1) ลีลาแบบนาฏศิลป์ไทยแบบดั้งเดิม (Thai Classical Dance) การออกแบบท่าทางการเต้นการแสดงประกอบนักร้องใน บทเพลงที่ผู้ออกแบบท่าทางต้องการจะสื่อถึงเอกลักษณ์ไทย ผู้ออกแบบได้นำท่าทางนาฏศิลป์ไทยมาผสมผสานในการเต้นการแสดงประกอบนักร้อง โดยนำลักษณะเฉพาะที่เป็นต้นแบบของนาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์เพื่อให้เข้ากับบทเพลง โดยนำท่านาฏยศัพท์มาประยุกต์ประกอบการแสดง ถือเป็นท่าพื้นฐานในการแสดงนาฏศิลป์ไทย ซึ่งผู้ออกแบบท่าทางต้องมีความรู้และทักษะพื้นฐานทางด้านการรำรำ การออกแบบท่าทางส่วนใหญ่ในการเต้นการแสดงประกอบนักร้องประกอบเพลงลูกทุ่งจะใช้นาฏยศัพท์ในลักษณะท่ามือมากกว่านาฏยศัพท์ที่ใช้ประกอบการเต้น เช่น ท่าจีบ ท่าตั้งวง ท่าม้วนมือ ท่ากรายมือ เป็นต้น

การนำนาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์กับการแสดงประกอบนักร้องส่วนใหญ่แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1. ท่านาฏศิลป์ไทยพื้นฐาน 2.ท่าเลียนแบบท่านาฏศิลป์ไทย ซึ่งเป็นท่าต่างๆที่ผู้แสดงประกอบนักร้องสามารถทำได้โดยไม่ต้องอาศัยทักษะในการฝึกฝนท่ารำมากนัก

- ท่านาฏศิลป์ไทยพื้นฐาน เป็นท่านาฏยศัพท์ที่นำมาใช้ประกอบการแสดงประกอบนักร้องในท่าจีบลักษณะต่างๆ ซึ่งถือเป็นท่าทางต้นแบบในการนำนาฏศิลป์ไทยไปประยุกต์ในการเต้น ซึ่งจะพบบ่อยครั้งในการแสดงนาฏศิลป์ไทยประยุกต์ การจีบมีหลายลักษณะ เช่น ท่าจีบหงาย ท่าจีบคว่ำ ท่าจีบปรกข้าง ท่าจีบส่งหลัง เป็นต้น ตั้งวงเป็นนาฏยศัพท์อีกท่าที่ใช้ในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง ท่าตั้งวงมี 3 ลักษณะคือ ท่าตั้งวงบน ท่าตั้งวงกลาง และท่าตั้งวงล่าง

- ท่าเลียนแบบนาฏศิลป์ไทย การนำท่านาฏยศัพท์ท่ามือมาประกอบลีลาท่าทางในลักษณะต่างๆที่ใกล้เคียงกับท่านาฏศิลป์ไทย เช่น ท่าผาลาเพียงไหล่ ท่าช้านางนอน ท่าพรหมสี่หน้า ท่าสอดสร้อยมาลา ท่าไหว้ เป็นต้น

นอกจากจะปรากฏท่าทางที่เป็นเอกลักษณ์ทางด้านนาฏศิลป์ไทย ที่มีนาฏยศัพท์ในการใช้มือในการเต้นการแสดงประกอบนักร้องประกอบเพลงลูกทุ่งแล้ว ยังพบลักษณะการใช้เท้าแบบนาฏศิลป์ไทย ในบางท่าซึ่งไม่มากนัก ได้แก่ การประเท้า การกระดกเท้า การก้าวหน้า เป็นต้น

2) นาฏศิลป์ตะวันตก การออกแบบลีลาท่าทางการแสดงประกอบนักร้องโดยการประยุกต์การเต้นแบบตะวันตกเข้ามาผสมผสานการเลียนแบบนาฏศิลป์ไทย มีหลักในการออกแบบคือการใช้ท่ามือของนาฏศิลป์ไทยเป็นท่าหลักในนำเสนอการแสดง ส่วนการเคลื่อนไหวจะใช้ลักษณะท่าแบบนาฏศิลป์ไทยแบบข้างต้นผสมผสานกับการเต้นแบบตะวันตกมาผสมผสานเข้าด้วยกัน แต่ส่วนใหญ่มักใช้เท้าแบบตะวันตก ได้แก่ การพ้อยท์เท้า การเคลื่อนไหวโดยการใช้ปลายเท้า การหมุนตัว เป็นต้น

การเต้นในลักษณะต่างๆ นอกจากจะมีการนำนาฏศิลป์ไทยมาผสมผสานกับนาฏศิลป์แบบตะวันตก ยังมีการนำการเต้นในหลายๆรูปแบบมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความหลากหลาย เช่น การยึดตัวแบบยิมนาสติก การต่อตัวแบบบอม บอม เซียร์ แต่ยังคงเน้นเรื่องของความพร้อมเพรียงในการเต้นของการแสดงประกอบนักร้องเป็นสำคัญ

4. ผู้แสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่ง

ผู้แสดงเป็นผู้ที่มีความสนใจและมีใจรักในทางด้านกาเต้น แต่ไม่ได้เป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านกาเต้นมาก่อน จึงมีการจัดอบรมในเรื่องของระเบียบวินัยในการฝึกซ้อมอย่างเคร่งครัด การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบในหน้าที่ ซึ่งกาฝึกฝนและประสบการณ์ในการเต้นเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากการประกวดในแต่ละครั้งจะต้องมีการปรับปรุงท่าใหม่ ๆ ซึ่งกาแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งมีการฝึกฝนในเรื่องของการเต้นที่หลากหลาย

5. เครื่องแต่งกายในการแสดงประกอบนักร้อง

เครื่องแต่งกายเป็นองค์ประกอบที่สร้างสีสันให้กับเวที ด้วยความหรูหรา อลังการในการใช้เครื่องประดับทอง เครื่องเงินและขนนกมาตกแต่งในเครื่องแต่งกาย นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงความสวยงาม ความสัมพันธ์กับบทเพลงที่นำเสนอและต้องคำนึงถึงวัยของผู้แสดงประกอบนักร้องระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้เกิดความเหมาะสม การออกแบบเครื่องแต่งกายที่ไม่ได้สื่อไปในทางอนาจาร โชว์สัดส่วนและรูปร่างมากเกินไป ซึ่งบางชุดหากจะต้องมีการโชว์รูปร่างของผู้แสดงประกอบนักร้องบ้าง ก็จะใช้ชุดที่ตัดเย็บด้วยผ้ารัดรูป ที่มีสีเนื้อคล้ายสีผิวของนักแสดง ใส่ไว้เป็นชุดด้านในเพื่อพรางตาผู้ชม และใช้เครื่องแต่งกายหรือเครื่องประดับอื่นๆมาสวมใส่ประกอบกัน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับบทเพลง การนำเสนอานาฏศิลป์ไทยที่ปรากฏในเครื่องแต่ง

กาย คือการใช้ผ้าลายไทย หรือผ้าสีทองและสีเงินเป็นหลักในการตัดเย็บ เนื้อผ้ามีลักษณะที่ไม่หนาและไม่หนักมาก สวมใส่ได้สบาย สะดวกในการจัดเก็บ เนื่องจากก่อนการแสดงต้องมีการฝึกซ้อมพร้อมกับเครื่องแต่งกายหลายครั้ง เพื่อให้ผู้แสดงเกิดความคุ้นชินและคล่องตัวในการแสดง

6. เครื่องดนตรีไทยประกอบการแสดง

การเข้าร่วมการประกวดแสดงการวงดนตรีลูกทุ่งแบบเต็มวง เครื่องดนตรีถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะนำวงดนตรีก้าวสู่ความสำเร็จ หากดนตรีมีความสมบูรณ์จะสะท้อนถึงการฝึกฝนเทคนิค, ความสามารถเฉพาะตัว, ความชัดเจน, การควบคุมในการเล่นดนตรี, ความกลมกลืน, มีการเพิ่มเทคนิคของดนตรีในการแสดงได้เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ บวกกับการเข้าร่วมการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งแบบเต็มวงจึงให้ความสำคัญกับดนตรีมากที่สุดในการสื่ออารมณ์ของบทเพลงผ่านเครื่องดนตรี การนำเครื่องดนตรีไทยมามีส่วนร่วมในการบรรเลงของวงดนตรีลูกทุ่งนั้น ปรากฏเพียงการนำเครื่องดนตรีบางชนิด มาบรรเลงตามท่วงทำนองเพลงไทยแบบสั้นๆ เช่น ขลุ่ย เปิงมางคอก กลองยาว ตะโพน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องดีเนื่องจากมีเสียงดังและหนักแน่น เครื่องดนตรีสากลบางชิ้นสามารถใช้ทดแทนเครื่องดนตรีไทยได้ มีเสียงที่ใกล้เคียงกัน เช่น เสียงระนาด ใช้เสียงของไซโลโฟนแทน

7. ฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดง

ฉากและอุปกรณ์ถือเป็นสื่อในการสร้างความสัมพันธ์กับบทเพลงเพื่อนำเสนอถึงเรื่องราวของบทเพลงผ่านฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดง หรืออาจเป็นการแสดงถึงความสามารถ ความชำนาญของการแสดงประกอบนักร้องในการใช้อุปกรณ์ ซึ่งฉากส่วนใหญ่จะเป็นการติดตั้งบนเวที ส่วนอุปกรณ์ประกอบการแสดงจะใช้สำหรับการแสดงประกอบนักร้องในการใช้อุปกรณ์ประกอบการเต้น ปัจจุบันจะพบบ่อยมากในการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งในหลายโครงการ การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดงเพื่อให้สอดคล้องกับบทเพลงและการนำเสนอเรื่องราวที่สะท้อนถึงความเป็นชาติไทย แต่ต้องคำนึงถึงสำคัญและความเหมาะสมในการนำอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์มาประกอบการแสดง เช่น การนำพระบรมฉายาลักษณ์ ไปวางไว้ด้านหลังแล้วใช้ท่าทางยกขาสูงเหนือพระบรมฉายาลักษณ์ หรือในลักษณะที่ถือพระบรมฉายาลักษณ์ควรถือในลักษณะที่สรวม ไม่ควรถือไปด้วยเดินไปด้วยซึ่งถือว่าไม่เหมาะสม รวมไปถึงการเก็บรักษาอุปกรณ์ดังกล่าวให้อยู่ในที่ที่เหมาะสม

8. งบประมาณ

การก่อตั้งวงดนตรีลูกทุ่งต้องมีค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการจัดการแสดงในแต่ละครั้ง ซึ่งรางวัลตอบแทนในการชนะการประกวดไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนวงดนตรีลูกทุ่ง ต้องอาศัยความร่วมมือ การระดมทุนจากการขอสนับสนุนเงินช่วยเหลือจากหลายฝ่าย การหารายได้ของวงดนตรีลูกทุ่งเอง โดยการขอรับบริจาค และการหารายได้จากงบประมาณของโรงเรียน ซึ่งจะไปสู่ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริหารจัดการวง รายรับที่ได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายในการจัดการแสดงในแต่ละครั้ง จึงทำให้วงดนตรีลูกทุ่งต้องมีการรับงานด้านการแสดงอื่นๆ เพื่อหารายได้ในการเข้าร่วมการประกวดครั้งต่อไป หากพิจารณาในแง่รายได้ที่จะเข้ามามีจำนวนรายรับที่น้อยกว่ารายจ่าย หากเทียบในส่วนของงบประมาณรายรับยังไม่เพียงพอกับรายจ่ายในการแข่งขันในแต่ละครั้ง แต่ทางโรงเรียนยังคงให้การสนับสนุนและเข้าร่วมการประกวดในหลายๆ โครงการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแหล่งที่มาของรายได้จาก 4 ทางหลักโดยแบ่งตามสัดส่วนรายได้จากน้อยไปหามาก คือ 1. งบประมาณของโรงเรียน ที่ถือว่าเป็นสัดส่วนน้อยที่สุด 2. การขอความอนุเคราะห์จากทางภาครัฐและเอกชนเป็นรายได้น้อยรองลงมา 3. การจัดการแสดงในงานต่างๆ ที่มีผู้ว่าจ้างรายได้เป็นรายได้ที่มากพอสมควร 4. การขอรับบริจาคจากผู้คนตามแหล่งชุมชน เป็นแหล่งรายได้ส่วนใหญ่ว่า ซึ่งหากนำเงินในส่วนของการจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งนำมาพัฒนาด้านการส่งเสริมทางการศึกษา หรือทุนการศึกษา อาจส่งผลถึงคุณภาพทางการศึกษาของนักเรียนให้ได้ดีมากกว่านี้

บริบททางสังคมของการแสดงประกอบนักร้องในสถานศึกษา การศึกษาเกี่ยวกับบริบททางสังคมของการแสดงประกอบนักร้องกล่าวได้ว่า การแสดงประกอบนักร้องถือเป็นอาชีพที่เปรียบเสมือนเครื่องคุมคามทางสังคมที่มีส่วนในการกำหนดค่านิยมทัศนคติ บุคลิกภาพของสมาชิกในสังคมในประเด็นบทบาทของผู้หญิง เพราะการแสดงประกอบนักร้องถูกมองว่าเป็นอาชีพที่ไม่ได้รับการยอมรับทางสังคม รวมไปถึงการขาดโอกาสทางการศึกษา แต่เมื่อการแสดงประกอบนักร้องเริ่มมีบทบาทในสถานศึกษา ทำให้คุณค่าในด้านคุณภาพทางการศึกษาสำหรับการแสดงประกอบนักร้องอาจลดลง เนื่องจากนักเรียนต้องมีความรับผิดชอบและแบ่งเวลาในการเรียนและการซ้อม ความเหนื่อยล้าจากการฝึกซ้อมอาจส่งผลให้ขาดการทบทวนบทเรียน เพราะให้ความสนใจกับการฝึกซ้อมมากเกินไป การขาดเรียนในรายวิชาต่างๆ หากรายวิชานั้นตรงกับวัน เวลาที่เข้าร่วมแข่งขัน แม้ว่ามาตรฐานของการแสดงประกอบนักร้องในปัจจุบันได้รับการศึกษาและมีการเรียนรู้และฝึกฝนด้านการเต้น แต่ด้านการยอมรับทางสังคม ยังถือว่าไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร การจัดโครงการการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งจากภาคเอกชน ย่อมมีเป้าหมายหลักในการสร้างภาพลักษณ์ให้กับองค์กร โดยใช้วงดนตรีลูกทุ่งระดับมัธยมศึกษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารการตลาดให้กับองค์กรเอกชน ส่งเสริมเยาวชนเพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับธุรกิจ ทำให้เยาวชนซึมซับเอาวัฒนธรรมในการแสดงประกอบนักร้องรูปแบบใหม่เข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมไทยดั้งเดิมจนกลายเป็นวัฒนธรรมที่สังคมยอมรับในที่สุด เพื่อตอบสนองความต้องการของสถานศึกษาหรือองค์กรภาคเอกชน ในการส่งเสริมกิจกรรมในการแสดงประกอบนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่ไม่เหมาะสมกับนักเรียนในสถานศึกษา เช่น การส่งเสริมค่านิยมทางวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสม มีต้นเหตุจากการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งมีผลต่อการสืบทอดและสืบสานวัฒนธรรมไทยให้กับชนรุ่นหลัง การส่งเสริมให้มีการประกวดการแสดงประกอบนักร้องของภาคเอกชนถือเป็นต้นแบบของการสืบทอดวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสม ในการส่งเสริมเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาเข้าร่วมการประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง การแต่งกายล่อแหลมและลีลาท่าทางในการเต้นประกอบนักร้อง แม้การแต่งกายจะมีออกแบบเพื่อปกปิดสรีระร่างกาย แต่ยังคงเน้นการแต่งกายเพื่อให้สอดคล้องกับลีลาท่าเต้น เช่น การสายสะโพก การยกเท้า การฉีกขาที่ยังคงเน้นสรีระของการแสดงประกอบนักร้อง การแสดงลีลาท่าทางในการเต้นบางท่า ที่ใช้กับบางบทเพลงที่ไม่เหมาะสม สลัดไปในทางอนาจารหรือยั่วยุให้เกิดอารมณ์ทางเพศหรือการส่งเสริมกวีต

ร้องเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเร้าใจ แต่อีกนัยอาจหมายถึงรวมไปถึงการเชิญชวนในระหว่างการเดิน
อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่าบริบททางสังคมของวงดนตรีลูกทุ่งตัวอย่าง กลับพบมีบริบททาง
สังคมเชิงบวกอยู่บ้าง คือ การใช้เวลาว่างของกลุ่มนักเรียนการแสดงประกอบนักร้องมาฝึกซ้อมการ
เต้น จนมีทักษะด้านการเต้นสามารถนำความสามารถดังกล่าวไปใช้ในการศึกษาต่อ รวมถึงนำ
ทักษะการเต้นไปใช้หารายได้เสริมให้กับตนเองและครอบครัว ซึ่งผู้ปกครองสนับสนุนและมีทัศนคติ
ที่ดีต่อการเป็นผู้แสดงประกอบนักร้อง ด้วยเป็นการกระทำที่ไม่ผิดกฎหมายหรือสร้างปัญหาต่อ
สังคมและครอบครัว แต่หากผู้ปกครองส่งเสริมการแสดงทางด้านนาฏศิลป์ไทยอาจช่วยสร้าง
เอกลักษณ์วัฒนธรรมให้ได้รับความนิยมและมีการถ่ายทอดอย่างถูกต้อง ปลูกฝังให้เยาวชนมีความ
รักและหวงแหนการแสดงนาฏศิลป์ไทย เพื่อเป็นการสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์ไทยให้คงอยู่คู่
กับประเทศชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะ

วงดนตรีลูกทุ่งและการแสดงประกอบนักร้องถือเป็นความบันเทิงรูปแบบหนึ่งที่
กล่าวได้ว่ามีความใกล้ชิดและผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยเป็นอย่างมาก วงดนตรีลูกทุ่งและการ
แสดงประกอบนักร้องจะให้ประโยชน์ในเชิงความบันเทิงแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังสะท้อนให้เห็น
พัฒนาการที่เชื่อมโยงกับบริบทของสังคม ค่านิยมความชื่นชอบของผู้ชม ข้อเสนอแนะจาก
การศึกษาในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก อันได้แก่ ข้อเสนอแนะในเชิงการนำไปใช้ และ
ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในเชิงการนำไปใช้

ประการแรก การนำนาฏศิลป์ไทยไปประยุกต์ใช้ในการแสดงวงดนตรีลูกทุ่งและ
การแสดงประกอบนักร้องที่ปรากฏในลีลาท่าทางการเต้น เครื่องแต่งกาย ฉาก และอุปกรณ์
ประกอบการแสดง อาจกล่าวได้ว่าการเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยไปประยุกต์ใช้กับวงดนตรีลูกทุ่ง
และการแสดงประกอบนักร้อง ทำให้เกิดการลดทอนขนบจารีตตามหลักการทางนาฏศิลป์ไทย
อีกทั้งความชำนาญพื้นฐานของผู้แสดงในวงดนตรีลูกทุ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียน ยิ่งทำให้การนำ
นาฏศิลป์ไทยมาใช้เกิดความผิดพลาดได้ง่าย ดังนั้นหากจะมีการประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ไทยในการ

แสดงวงดนตรีลูกทุ่งและการแสดงประกอบนักร้องอาจต้องมีการศึกษาถึงรูปแบบของท่าทาง และการแสดงให้มีความถูกต้องก่อนนำมาใช้ เช่น การนำเครื่องประดับศีรษะมาประยุกต์ใช้การเดินการแสดงประกอบนักร้อง เป็นต้น

ประการที่สอง ความเหมาะสมของการแสดงประกอบนักร้องในวงดนตรีลูกทุ่ง ความเหมาะสมในข้อเสนอนี้มีนัยยะถึงนักแสดงที่เป็นการแสดงประกอบนักร้องเป็นสำคัญ กล่าวคือ ความเหมาะสมในการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยให้กับผู้แสดงประกอบนักร้องซึ่งเป็นนักเรียน อาจต้องระมัดระวังในเรื่องความถูกต้องและความเหมาะสมตามขนบจารีตทางนาฏศิลป์ไทย เพราะหากมีการถ่ายทอดท่าทางที่ผิดให้แก่การแสดงประกอบนักร้องที่เป็นนักเรียนแล้วอาจนำไปสู่การจดจำและการส่งต่อท่าทางที่ผิดต่อไป นอกจากนี้การออกแบบท่าทางการเดินให้กับการแสดงประกอบนักร้อง ซึ่งเป็นนักเรียน ควรที่จะคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยวุฒิ ซึ่งการแสดงประกอบนักร้องที่เป็นนักเรียนส่วนใหญ่ยังมีวุฒิภาวะน้อย อาทิ การออกแบบท่าเดินให้มีการกรีดร้องประกอบการเดิน การออกแบบท่าเดินที่มีการใช้ท่วงท่าในการยั่วยุแสดงถึงความเซ็กซี่ อาจทำให้พิจารณาได้ว่าไม่เหมาะสม

ประการที่สาม ด้านความรู้ความสามารถของผู้ออกแบบลีลาท่าทาง ต้องเป็นผู้มีความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทยหรือหากไม่มีความรู้ควรศึกษานาฏศิลป์ไทยทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้มีความรู้ในการนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการถ่ายทอดให้กับนักเรียน รวมถึงคณะกรรมการในการตัดสินควรเป็นผู้มีความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทย เพื่อใช้ในการเสนอแนะและแสดงความคิดเห็นในการประกวด เพื่อให้ผู้แสดงนำไปแก้ไขปรับปรุงได้อย่างถูกต้อง ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรตระหนักถึงผลกระทบทางวัฒนธรรมในการส่งเสริมเยาวชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ซึ่งแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาที่สำคัญคือการนำไปปรับเปลี่ยนต้องอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อไม่ให้ลดทอนคุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น การนำพระบรมฉายาลักษณ์หรือธงชาติมาประกอบการแสดง ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมากทั้งในการนำมาประกอบแสดงและเมื่อแสดงเสร็จแล้ว ควรีระบบในการจัดเก็บให้เหมาะสม ไม่ใช่เพียงแค่การถือออกมาเดินและวางไว้เท่านั้น

ประการที่สี่ ประโยชน์ในทางตรงและทางอ้อมที่เกิดจากวงดนตรีอาจไม่คุ้มต่อ ต้นทุนที่ได้ลงทุนไป การทำวงดนตรีลูกทุ่งประจำโรงเรียนอาจต้องใช้เงินลงทุนประมาณไม่ต่ำกว่า 1 ล้านบาท นอกจากนี้ยังต้องมีเงินทุนหมุนเวียนในการขับเคลื่อนวง ทั้งค่าใช้สอยด้านเครื่องแต่ง ภายที่ต้องมีการตัดเย็บชุดใหม่ๆ เพื่อใช้ในการแสดงอยู่เสมอ เงินทุนสำหรับค่าอาหารสวัสดิการในวันฝึกซ้อมและวันแสดงให้กับคนในวง เหล่านี้ล้วนเป็นต้นทุนที่ต้องเกิดขึ้นจากการมีวงดนตรีลูกทุ่ง ทั้งสิ้น เมื่อพิจารณาผลตอบแทนทั้งที่เป็นตัวเงินจากการแข่งขัน และงานจ้างที่ไปทำการแสดงตาม งานและเทศกาลต่างๆ กลับพบว่าไม่สามารถทำให้ถึงจุดคุ้มทุนได้เลย นอกจากนี้หากพิจารณา ประโยชน์ที่ไม่ได้อยู่ในรูปของตัวเงิน อาทิ ความมีชื่อเสียงของโรงเรียน ทักษะที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เป็นต้น ก็อาจเป็นผลประโยชน์ที่ต้องพิจารณานำหนักหรือจุดสมดุลอย่างรอบครอบ แต่หาก พิจารณาอีกด้านหากนำเงินในส่วนนี้ไปพัฒนาด้านการศึกษาเป็นทุนการศึกษาให้กับนักเรียนในวง อาจยังประโยชน์ได้ในอีกทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับข้อเสนอเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งต่อไปมีจุดเน้นที่น่าสนใจ ประการสำคัญคือ การศึกษาเพื่อพิจารณารูปแบบการสร้างสรรค้วงดนตรีลูกทุ่งและการแสดง ประกอบนักร้องตามชนบจาริตและหลักทางนาฏศิลป์ไทย โดยรูปแบบของการศึกษาอาจใช้ การศึกษาเพื่อประติษฐ์หรือออกแบบท่าเต้นที่สอดคล้องกับนาฏศิลป์ไทย รวมไปถึงทฤษฎีทางด้าน การแสดงนาฏศิลป์ไทยประกอบการศึกษา โดยอาจแบ่งการศึกษาได้เป็น 2 ระดับคือ ในระดับแรก ศึกษาการออกแบบท่าเต้นจากผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย ในระดับที่สอง ศึกษาการออกแบบ ท่าเต้นจากวงดนตรีลูกทุ่ง เพื่อจะสร้างหรือออกแบบการเต้นให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกหลัก นาฏศิลป์ไทยและถูกใจผู้ชม

ภาคผนวก

ระเบียบการการประกวดวงดนตรีเยาวชนยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ ซึ่งถ้วยพระราชทานฯ ครั้งที่ 9 ประจำปี 2554

การประกวดวงดนตรีลูกทุ่งระดับมัธยมศึกษา ครั้งที่ 9 ประจำปี 2554 ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดย บริษัท สยามดนตรียามาฮ่า โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. วัตถุประสงค์

- 1.1 ส่งเสริมให้เยาวชนสนใจ และซาบซึ้งศิลปะดนตรีโดยเฉพาะเพลงลูกทุ่งไทย
- 1.2 เพื่อปลูกจิตสำนึก ให้เยาวชนได้สืบทอดมรดกเพลงลูกทุ่ง อันเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมไทย
- 1.3 เพื่อยกระดับการแสดงดนตรีให้มีมาตรฐานเทียบเท่าสากล
- 1.4 เพื่อส่งเสริมความสามัคคีในหมู่เยาวชนให้รู้จักการทำงานเป็นทีม
- 1.5 เพื่อสนับสนุนให้เยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ห่างไกลจากอบายมุข และสิ่งเสพติด

2. คุณสมบัติผู้เข้าประกวด

- 2.1 สมาชิกทุกคนจะต้องเป็นนักเรียน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคปกติหรือเทียบเท่า แต่ไม่เกินระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และต้องศึกษาอยู่ในสถาบันเดียวกันเท่านั้น
- 2.2 สมาชิกในวงต้องมีอายุไม่เกิน 20 ปี หรือเกิดตั้งแต่ พ.ศ. 2535
- 2.3 สมาชิกในวงประกอบด้วย
 - 2.3.1 สมาชิกภายในวงทั้งหมดไม่เกิน 49 คน
 - 2.3.2 นักร้อง 2 คน ประกอบด้วย นักร้องชาย 1 คน นักร้องหญิง 1 คน (ยกเว้นในกรณีที่เป็นโรงเรียนชายล้วนหรือหญิงล้วน)
 - 2.3.3 นักดนตรี Rhythm Section กำหนดดังนี้ กลอง, กีตาร์, เบส, และคีย์บอร์ด ทั้งนี้ไม่เกิน 5 คน
 - 2.3.4 นักดนตรีเครื่องเป่าไม่เกิน 8 คนดังนี้
 - ก. เครื่องเป่าหลัก Brass Section ไม่เกิน 4 คน Saxophone Section ไม่เกิน 4 คน (โดย 1 คนสามารถเล่นได้มากกว่า 1 ชิ้น)
 - ข. เครื่องเป่าเสริม นักดนตรีเครื่องเป่าหลัก สามารถเล่นเครื่องเป่าเสริม เช่น Flute, Clarinet, Oboe ฯลฯ ได้

- 2.3.5 Percussion และเครื่องดนตรีพื้นเมือง ไม่เกิน 4 คน
(โดย 1 คนสามารถเล่นได้มากกว่า 1 ชิ้น)
- 2.3.6 หางเครื่องเพลงละไม่เกิน 10 คน (อนุโลมให้ใช้หางเครื่องได้ 2 ทีมทีมละ 10 คน)
- 2.3.7 พิธีกรไม่เกิน 2 คน (โดยสามารถใช้พิธีกร 2 คนพร้อมกันได้ และพิธีกรสามารถเป็น
นักร้องหรือนักดนตรีในวงได้)
- 2.3.8 นักดนตรีสำรองมีดังนี้
 - 2.3.8.1 นักดนตรี Rhythm Section 1 คน
 - 2.3.8.2 นักดนตรี Percussion 1 คน
 - 2.3.8.3 นักดนตรีเครื่องเป่าหลัก Brass Section 1 คน
 - 2.3.8.4 นักดนตรีเครื่องเป่าหลัก Saxophone Section 1 คน
 - 2.3.8.5 นักร้อง 1 คน
 - 2.3.8.6 หางเครื่อง 2 คน
- 2.4 วงดนตรีทุกวงต้องสมัครในนามโรงเรียนเท่านั้น โดยที่ไปสมัครและเอกสารตรวจสอบคุณสมบัติผู้
เข้าประกวดจะต้องได้รับการรับรองจากผู้บริหารสถานศึกษาประจำตัวโรงเรียน ซึ่งหนึ่งโรงเรียน
สามารถส่งวงเข้าประกวดได้มากกว่า 1 วง

3. กติกาการประกวด

- 3.1 วงดนตรีทุกวงจะต้องเล่น 2 เพลง ประกอบด้วยเพลงช้า 1 เพลง และเพลงเร็ว 1 เพลง (โดย
แนะนำให้กำหนด Tempo เพลงช้าความเร็วไม่เกินกว่า 90 Beat / นาที) โดยนักร้องต้องร้อง
คนละ 1 เพลง และควรเลือกใช้เพลงที่เหมาะสมกับเยาวชน และวัฒนธรรมอันดีงาม
- 3.2 เวลาที่ใช้ในการประกวด 15 นาที โดยจะเริ่มจับเวลาตั้งแต่ผู้เข้าประกวดคนแรกเดินขึ้นเวที
และหยุดเวลาเมื่อผู้เข้าประกวดคนสุดท้ายเดินลงจากเวที (เวลารวมตั้งแต่การ Set up, การ
แสดงเพลงสุดท้ายจบ และเก็บอุปกรณ์เครื่องดนตรี)
- 3.3 วงดนตรีทุกวงจะต้องแสดงสดบนเวทีต่อหน้าคณะกรรมการตัดสิน และห้ามใช้โปรแกรมหรือ
เครื่องดนตรีอัตโนมัติทุกชนิด
- 3.4 ระหว่างการประกวดตั้งแต่รอบคัดเลือกจนถึงรอบชิงชนะเลิศ ถ้ามีเหตุต้องปรับเปลี่ยนตัวผู้เข้า
ประกวดสามารถทำได้โดยให้ใช้ได้เฉพาะตัวสำรองที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 2.3.8 เท่านั้น
- 3.5 การแต่งกาย ให้แต่งกายสวยงามสุภาพเหมาะสมกับการแสดง

4. อุปกรณ์ดนตรีที่ใช้ในการประกวด

- 4.1 เครื่องดนตรีและอุปกรณ์ดนตรีที่บริษัทฯ จะจัดเตรียมไว้ให้บนเวทีการประกวดและไม่อนุญาตให้เปลี่ยนแปลงหรือเคลื่อนย้ายใดๆ ทั้งสิ้น ได้แก่
 - 4.1.1 กลองชุด (ประกอบด้วย Bass Drum 22", Tom 10", Tom 12", Floor Tom 14", Floor Tom 16" Snare Drum 14x5 1/2 ", Cymbal with Boom Stand 3 , Hi-Hat with Stand 1, Double Foot Pedal 1) , (บริษัทฯ อนุญาตให้สามารถเปลี่ยน Snare Drum, Foot Pedal และสามารถเพิ่มขาแปรร่วมขาตั้งได้ แต่จะต้องเป็นยี่ห้อยามาฮาเท่านั้น)
 - 4.1.2 Bongo และ Conga set อย่างละ 1 ชุด (ชุดละ 2 ใบ) อนุญาตให้สลับ ชาย-ขวา ได้
 - 4.1.3 Amplifier Guitar 2 ชุด, Amplifier Bass 1 ชุด, และ Amplifier Keyboard 2 ชุด
 - 4.1.4 Stage Piano (เปียโนไฟฟ้า) 1 ชุด
- 4.2 เครื่องดนตรีที่ผู้เข้าประกวดต้องเตรียมมาเองได้แก่ กีตาร์ไฟฟ้า, เบสไฟฟ้า, คีย์บอร์ด (Synthesizer หรือ PSR) รวมทั้งเครื่องเป่า โดยทั้งหมดต้องเป็นยี่ห้อ Yamaha เท่านั้น ยกเว้นในกรณีที่ Yamaha ไม่ได้ผลิตหรือจัดจำหน่าย
- 4.3 เครื่องดนตรีเสริมหรือเครื่องดนตรีพื้นเมือง รวมถึง Effect และอุปกรณ์เสริมอื่นๆ ให้ผู้เข้าประกวดเตรียมมาเองและต้องแจ้งให้ทางผู้จัดงานทราบด้วย โดยระบุในส่วนเอกสารตรวจสอบคุณสมบัติ

5. ข้อห้ามในการแสดง

- 5.1 ห้ามใช้วัสดุเชื้อเพลิงและอุปกรณ์สื่อสารทุกชนิด
- 5.2 ห้ามใช้สัตว์ทุกประเภท
- 5.3 ห้ามใช้ฉากและ stage เสริมในการประกอบการแสดง
- 5.4 ห้ามทำการแสดงที่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม รวมถึงการแสดงที่ขัดต่อหลักศาสนา

6. เกณฑ์การให้คะแนน

รอบคัดเลือก

- 6.1 คะแนนรวม 100 คะแนน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่
 - 6.1.1 ส่วนดนตรี คิดเป็น 70 คะแนน

เทคนิค, ความสามารถเฉพาะตัว, ความชัดเจน, การควบคุมในการเล่นดนตรี, ความกลมกลืน, การขับร้อง, พร้อมเพียงในการเล่น Intro, Ending, Background, Accompaniment, หนัก, เบา, ยาว, สั้น

- 6.1.2 ส่วนภาพรวม คิดเป็น 30 คะแนน
รูปแบบการแสดง, การเดิน, พิธีกร, รวมทั้งความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างความประทับใจให้กับผู้ชม

รอบชิงชนะเลิศ

- 6.2 คะแนนรวม 400 คะแนน แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่
- 6.2.1 ส่วนดนตรี คิดเป็น 100 คะแนน
เทคนิค ความสามารถเฉพาะตัว ความชัดเจน การขับร้อง 30 คะแนน
ความพร้อมเพรียง ความกลมกลืน การควบคุมการเล่นดนตรี 40 คะแนน
ส่วนภาพรวม 30 คะแนน
- 6.2.2 ส่วนนักร้องชาย คิดเป็น 100 คะแนน
- 6.2.3 ส่วนนักร้องหญิง คิดเป็น 100 คะแนน
- 6.2.4 ส่วนทางเครื่อง คิดเป็น 100 คะแนน
- 6.3 เกณฑ์การลงโทษ (Penalty)
- 6.3.1 กรณีที่ใช้เวลารวมเกิน 15 นาที ตัดคะแนนสุทธิ 1 คะแนนทุกๆ 10 วินาที เศษของวินาที คิดเป็น 1 คะแนน
- 6.3.2 คณะกรรมการตัดสินจะไม่ตัดสินให้คะแนนการแสดงภายนอกเวทีที่จัดไว้ให้ประกวด
- 6.3.3 กรณีส่งเสียงรบกวนที่กำลังแสดง และ/หรือไม่ให้ความร่วมมือต่อเจ้าหน้าที่จัดงาน ตัดคะแนนสุทธิ 10 คะแนน
- 6.2.4 กรณีวงที่เข้าประกวดใช้ และ/หรือแสดงสิ่งที่ต้องห้ามตามข้อ 5 ตัดคะแนนสุทธิ 10 คะแนน
- 6.2.5 การตัดสินของคณะกรรมการตัดสินให้ถือเป็นที่สุด

7.การประท้วงและพิจารณาตัดสินชี้การประกวด

- 7.1 ในการประกวดครั้งนี้ บริษัทฯ ขอสงวนสิทธิ์ที่จะให้มีการประท้วงจากวงที่เข้าประกวด ยกเว้นทางบริษัทฯ จะเป็นผู้พบเห็นสิ่งผิดระเบียบในการประกวดเอง

8. คณะกรรมการตัดสิน

โดยคณะกรรมการตัดสินในรอบคัดเลือกไม่ต่ำกว่า 5 ท่านและคณะกรรมการตัดสินในรอบชิงชนะเลิศไม่ต่ำกว่า 7 ท่านประกอบด้วย

- 8.1 ผู้ทรงคุณวุฒิหรือตัวแทนจากบริษัท สยามดนตรียามาฮา จำกัด
- 8.2 ผู้ทรงคุณวุฒิในวงการเพลงลูกทุ่ง

9. กำหนดการ

- 9.1 รับสมัคร วันที่ 16 พฤษภาคม 2554
- 9.2 ปิดรับสมัคร วันที่ 19 สิงหาคม 2554
- 9.3 ประชุมชี้แจงรายละเอียด, Work Shop, แถลงข่าว วันที่ 25 สิงหาคม 2554
- 9.4 รอบคัดเลือก

รอบคัดเลือกตัวแทนภาคเหนือ

— วันที่ 8 ตุลาคม 2554 ณ เซ็นทรัลพลาซา เชียงใหม่ ฮอลล์ จังหวัดเชียงใหม่

รอบคัดเลือกตัวแทนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

— วันที่ 21-23 ตุลาคม 2554 ณ เซ็นทรัลพลาซา ขอนแก่น ฮอลล์ จังหวัดขอนแก่น

รอบคัดเลือกตัวแทนภาคกลาง และภาคตะวันออก

— วันที่ 29 ตุลาคม 2554 ณ เซ็นทรัลพลาซา แจ้งวัฒนะ ฮอลล์ กรุงเทพมหานคร

รอบคัดเลือกตัวแทนกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

— วันที่ 30 ตุลาคม 2554 ณ เซ็นทรัลพลาซา แจ้งวัฒนะ ฮอลล์ กรุงเทพมหานคร

รอบคัดเลือกตัวแทนภาคใต้

— วันที่ 5 พฤศจิกายน 2554 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

9.5 รอบชิงชนะเลิศ

— วันที่ 10 ธันวาคม 2554 ณ เซ็นทรัลพลาซา แจ้งวัฒนะ ฮอลล์ กรุงเทพมหานคร

* บริษัทฯ ขอสงวนสิทธิ์ในการเปลี่ยนแปลงสถานที่และจำนวนวันการประกวด โดยจะแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

หมายเหตุ

1. การคัดเลือกวงเข้าสู่รอบชิงชนะเลิศ บริษัทฯจะคัดเลือกวงดนตรีที่ได้รับคะแนนรวมสูงสุด 2 วงของแต่ละภาคในรอบคัดเลือก รวมทั้งสิ้น 10 วง เข้าสู่รอบชิงชนะเลิศ และเพิ่มวงเข้ารอบโควตาพิเศษสำหรับภาคที่มีวงเข้าแข่งขันมากกว่า 20 วง โดยจะรับคัดเลือกเพิ่ม 1 วงต่อ 10 วงที่เข้าแข่งขัน ทั้งนี้ไม่นับรวมเศษของจำนวนวง
2. การประกาศผลรางวัลระดับต่างๆ จะประกาศหลังจากเสร็จสิ้นการประกวดในแต่ละวัน และจะประกาศวงที่ "ได้รับคัดเลือกเข้าสู่รอบชิงชนะเลิศหลังจากเสร็จสิ้นการประกวดวันสุดท้ายของแต่ละภาค

10. รางวัล

- 10.1 รางวัลรอบคัดเลือก
- 10.1.1 รางวัลระดับพิณเพชร ได้คะแนน 90-100 คะแนน จะได้รับรางวัลโล่เกียรติยศ “พิณเพชร” บัตรกำนัลเครื่องดนตรียามาฮ่า มูลค่า 30,000 บาท
- 10.1.2 รางวัลระดับพิณทอง ได้คะแนน 80-89.99 คะแนน จะได้รับรางวัลโล่เกียรติยศ “พิณทอง” บัตรกำนัลเครื่องดนตรียามาฮ่า มูลค่า 20,000 บาท
- 10.1.3 รางวัลระดับพิณเงิน ได้คะแนนต่ำกว่า 80.00 คะแนน จะได้รับรางวัลโล่เกียรติยศ “พิณเงิน” บัตรกำนัลเครื่องดนตรียามาฮ่า มูลค่า 10,000 บาท
- 10.1.4 รางวัลพิเศษ “รางวัลดวงดาวรุ่งน้องใหม่ดีเด่น” จะได้รับรางวัลโล่เกียรติยศ “รางวัลดวงดาวรุ่งน้องใหม่ดีเด่น” บัตรกำนัลเครื่องดนตรียามาฮ่า มูลค่า 10,000 บาท
- 10.1.5 รางวัลนักร้องชายยอดเยี่ยม 1 รางวัล จะได้รับบัตรกำนัลเครื่องดนตรียามาฮ่า มูลค่า 5,000 บาท
- 10.1.6 รางวัลนักร้องหญิงยอดเยี่ยม 1 รางวัล จะได้รับบัตรกำนัลเครื่องดนตรียามาฮ่า มูลค่า 5,000 บาท
- 10.1.6 รางวัลนักดนตรียอดเยี่ยม 1 รางวัล จะได้รับบัตรกำนัลเครื่องดนตรียามาฮ่า มูลค่า 5,000 บาท
- 10.2 รางวัลรอบชิงชนะเลิศ
- 10.2.1 รางวัลชนะเลิศ ถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี บัตรกำนัล จำนวน 100,000 บาท จักรยานยนต์ยามาฮ่า 1 คัน
- 10.2.2 รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 1 บัตรกำนัล จำนวน 60,000 บาท จักรยานยนต์ยามาฮ่า 1 คัน
- 10.2.3 รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 บัตรกำนัล จำนวน 40,000 บาท จักรยานยนต์ยามาฮ่า 1 คัน
- 10.2.4 รางวัลดีเด่น จะได้รับโล่เกียรติยศ บัตรกำนัลเครื่องดนตรียามาฮ่า มูลค่า 30,000 บาท
- 10.2.5 รางวัลนักร้องชายยอดเยี่ยม 1 รางวัล จะได้รับโล่เกียรติยศ เกียรติบัตร
- 10.2.6 รางวัลนักร้องหญิงยอดเยี่ยม 1 รางวัล จะได้รับโล่เกียรติยศ เกียรติบัตร
- 10.2.7 รางวัลทางเครื่องยอดเยี่ยม 1 รางวัล จะได้รับโล่เกียรติยศ เกียรติบัตร
- 10.2.8 รางวัลวงดนตรียอดเยี่ยม 1 รางวัล จะได้รับโล่เกียรติยศ เกียรติบัตร

หมายเหตุ : นักเรียนที่เข้าร่วมการประกวดทุกคน จะได้รับเกียรติบัตรจากบริษัทฯ

11. การสมัครเข้าร่วมการประกวด

- 11.1 การรับสมัคร ตั้งแต่วันที่ 16 พฤษภาคม 2554 และปิดรับสมัครวันที่ วันที่ 19 สิงหาคม 2554
- 11.2 การขอรับใบสมัคร

- 11.2.1 บริษัท สยามดนตรียามาฮา จำกัด
- 11.2.2 โรงเรียนดนตรีสยามกลการทั่วประเทศ
- 11.2.3 ตัวแทนจำหน่ายเครื่องดนตรียามาฮาทั่วประเทศ
- 11.2.4 www.yamaha.co.th

- 11.3 ใบสมัครเข้าร่วมประกวด ส่งใบสมัครเข้าร่วมประกวด ไม่เกินวันที่ วันที่ 19 สิงหาคม 2554 โดยสามารถส่งทางไปรษณีย์ได้ที่

- 11.3.1 การประกวด ยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ครั้งที่ 9
บริษัท สยามดนตรียามาฮา จำกัด ส่วนการตลาดคอมโบ้
891/1 อาคารสยามกลการ ชั้น 4,6,15 และ 16 ถ.พระราม 1
แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
- 11.3.2 การประกวด ยามาฮ่าลูกทุ่งคอนเทสต์ครั้งที่ 9
บริษัท โทนคัลเลอร์ จำกัด 95/1014 อาคารซีดีลิฟวิ่ง ซอยประชาราษฎร์บาเพ็ญ 12
ถนนประชาราษฎร์บาเพ็ญ แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10310
(กรณีส่งทางไปรษณีย์ถือเอาวันประทับตราไปรษณีย์การเป็นสำคัญ)

ส่งทางโทรสาร (Fax) ได้ที่ 0-2216-2082 หรือ 0-2277-6607 ภายในวันที่ วันที่ 19 สิงหาคม 2554

- สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบการ การสมัคร และ ประสานงานด้านการประกวด
- ได้ที่โทร. 02-215-2626-39 ต่อ ส่วนการตลาดคอมโบ้ หรือ ต่อ114,150
- ติดต่อ คุณณัฐปาณิน, คุณกุลธิดา, คุณพรภัสสร

11.4 เอกสารผู้เข้าประกวด

- 11.4.1 เอกสารตรวจสอบคุณสมบัติ นักดนตรีทุกคนจะต้องระบุเลขที่ประจำตัวนักเรียน, ระดับชั้นเรียน, อายุ, วันเดือนปีเกิด, อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดง พร้อมรูปถ่ายปัจจุบัน (ไม่เกิน 6 เดือน) ขนาด 1 นิ้ว โดยผ่านการตรวจสอบและรับรองคุณสมบัติจากผู้บริหารสถานศึกษาและประทับตราสถานศึกษาทุกหน้า สำหรับนักดนตรีสำรองโปรดระบุในเอกสารตรวจสอบคุณสมบัติว่าเป็นนักดนตรีสำรองและโปรดระบุเครื่องดนตรีที่สำรองด้วย
- กำหนดส่งภายในวันที่ 14 สิงหาคม 2554

- 11.4.2 บัตรประจำตัวนักเรียน ต้องนำบัตรประจำตัวนักเรียนตัวจริงมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่
ลงทะเบียนในวันงาน โดยทางเจ้าหน้าที่จะขอเก็บบัตรนักเรียนตัวจริงไว้และจะ
ส่งคืนให้หลังจากเสร็จสิ้นการประกวดของวงในแต่ละวัน

กรณีไม่มีบัตรประจำตัวนักเรียน ทางโรงเรียนต้องทาหนังสือรับรองมาให้ทางผู้จัดงาน โดยผ่านการตรวจสอบและ
รับรองคุณสมบัติจากผู้บริหารสถานศึกษาและประทับตราสถานศึกษา

กรณีเปลี่ยนเพลงที่ใช้แสดง

รอบคัดเลือก	1. เปลี่ยนเพลงได้ทั้ง 2 เพลง 2. ต้องแจ้งเปลี่ยนเพลง ไม่เกินวันที่ 25 สิงหาคม 2554 3. ต้องทำหนังสือแจ้งการเปลี่ยนชื่อเพลงเป็นลายลักษณ์อักษรและรับรองโดย
ผู้บริหารการศึกษาและประทับตราสถานศึกษา
รอบชิงชนะเลิศ	1. เปลี่ยนเพลงได้ทั้ง 2 เพลง 2. ต้องแจ้งเปลี่ยนเพลง ไม่เกินวันที่ 1 พฤศจิกายน 2554 3. ต้องทำหนังสือแจ้งการเปลี่ยนชื่อเพลงเป็นลายลักษณ์อักษรรับรองโดยผู้บริหาร
การศึกษาและประทับตราสถานศึกษา

12. การเปลี่ยนแปลงระเบียบการประกวด และรางวัล

บริษัทฯ ขอสงวนสิทธิ์ในการเปลี่ยนแปลงระเบียบการประกวด และรางวัลต่างๆที่อาจจะมีขึ้น

13. ภาพและเสียง

ผลงานภาพและเสียงอันเกิดจากการแสดงทั้งบนเวทีและบริเวณงานของวงดนตรีที่เข้าร่วมการประกวด
ถือเป็นกรรมสิทธิ์และลิขสิทธิ์ของบริษัท สยามดนตรียามาฮ่า จำกัด บริษัทฯ มีสิทธิ์โดยชอบธรรมที่จะนำผลงาน
ดังกล่าวไปกระทำการใดก็ได้ โดยไม่ต้องขออนุญาต หรือแจ้งให้ผู้ใดทราบล่วงหน้า

บริษัทฯ ขอสงวนสิทธิ์มิให้ผู้ใดแอบอ้างการเป็นเจ้าของ ลอกเลียนแบบ ทำซ้ำ ดัดแปลง หรือนำผลงาน
ดังกล่าวไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากทางบริษัทฯ หากผู้ใดละเมิดลิขสิทธิ์โดยการกระทำ
ข้างต้น บริษัทฯ จะฟ้องร้องดำเนินคดีตามกฎหมายแก่ผู้ละเมิดให้ถึงที่สุด

ตาราง 9 รายชื่อนักร้องประจำวงดนตรีลูกทุ่งประชาชนิเวศน์

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ระดับชั้น	ตำแหน่งในวง
1.	นายต่อลาภ ปลั่งปรีชา	ม.3 / 8	นักร้อง
2.	นางสาวเจริญรัตน์ สุขตา	ม.3 / 8	นักร้อง
3.	นายอนุพงษ์ ทศทิศไพศาล	ม.4 / 6	นักร้อง
4.	นางสาวอุธิษา ตันตระกูล	ม.4 / 6	นักร้อง
5.	นางสาวเพลงภัสสร อุลิศ	ม.4 / 6	นักร้อง
6.	นายอนุรักษ์ แต่งโสภา	ม.6 / 2	นักร้อง
7.	นางสาวภัทรวดี เทียนวันวิสาข์	ม.6 / 2	นักร้อง

ที่มา : ข้อมูลจากอาจารย์จักรพันธ์ สงวนเชื้อ

ตาราง 10 รายชื่อกลุ่มผู้แสดงประกอบนักร้องรุ่นเล็ก

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ระดับชั้น	ตำแหน่งในวง
1	เด็กหญิงบุญธนา บัวพีชน์	ม.1 / 5	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
2	เด็กหญิงนฤมล เชื้อนรินทร์	ม.1 / 5	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
3	เด็กหญิงพัฒน์นรี พิพิธจตุมงคล	ม.1 / 5	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
4	เด็กหญิงณัฐกานต์ ตามสมัคร	ม.1 / 7	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
5	เด็กหญิงสุนิษา เสงี่ยมศรี	ม.1 / 7	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
6	เด็กหญิงพัชราภรณ์ บุญอาจ	ม.1 / 7	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
7	เด็กหญิงนภัส ผิวพรรณ	ม.1 / 9	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
8	เด็กหญิงศศิธร ชูบุญส่ง	ม.1 / 9	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
9	เด็กชายเอกวัฒน์ บุญรอด	ม.2 / 3	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
10	เด็กหญิงกัญฐ์ลักษณ์ เนียมประเสริฐ	ม.2 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
11	เด็กหญิงศกลรัตน์ วชิรานุลักษณ์	ม.2 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
12	เด็กหญิงปภัณธร พัฒนศิริ	ม.2 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
13	เด็กหญิงพลอยชมพู โชติสิน	ม.2 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
14	เด็กหญิงณัฐมณฑน์ วัชรประดิษฐ์	ม.2 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
15	เด็กหญิงวารภรณ์ อินทะคง	ม.2 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
16	เด็กหญิงนันทมาศ ไสรส	ม.2 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
17	เด็กหญิงณัฐธีรา โตสุวรรณถาวร	ม.2 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
18	เด็กหญิงณฤทัย เทพพุดผล	ม.3 / 3	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
19	เด็กหญิงสโรชา วชิรานุลักษณ์	ม.3 / 4	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
20	เด็กหญิงจตุพร ภูบำรุง	ม.3 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง

ที่มา : ข้อมูลจากอาจารย์จักรพันธ์ สงวนเชื้อ

ตาราง 11 รายชื่อกลุ่มผู้แสดงประกอบนักร้องรุ่นใหม่

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ระดับชั้น	ตำแหน่งในวง
1.	นางสาวศรสวรรค์ หล้าจรรยา	ม.3 / 8	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
2.	เด็กหญิงจิราพร ช่างเพชรผล	ม.3 / 8	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
3.	นางสาวนันทดี มีสนธิ	ม.4 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
4.	นางสาวอัจฉจิมา อินทะสอน	ม.4 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
5.	นางสาวภาวิณี ชาภู่วง	ม.4 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
6.	นางสาวมติกา จิตมงคล	ม.4 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
7.	นางสาวปรียานุตร เรืองสวัสดิ์	ม.5 / 5	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
8.	นางสาวจิราพร แสงสว่าง	ม.5 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
9.	นางสาววิภามณี ภูทอง	ม.5 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
10.	นางสาวณัฐยา แซมรัมย์	ม.5 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
11.	นางสาวสุธิดา อุทัยรัตน์	ม.5 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
12.	นางสาวศิริณา ไชยพิเศษ	ม.5 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
13.	นางสาวจุฑาทิพย์ สกุลทอง	ม.6 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
14.	นางสาวประภากร จันทะวงศ์	ม.6 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง
15.	นางสาวศิริรัตน์ อภัยสุวรรณ	ม.6 / 6	ผู้แสดงประกอบนักร้อง

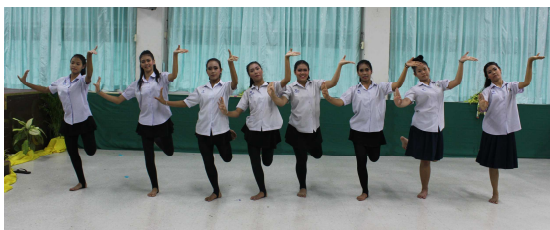
ที่มา : ข้อมูลจากอาจารย์จักรพันธ์ สงวนเชื้อ

ตาราง 12 รายชื่อนักดนตรีวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประสาณิเวศน์

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ระดับชั้น	ตำแหน่งในวง
1.	เด็กชายธนวรรธ น้อยกัลดี	ม.2 / 2	แซกโซโฟน
2.	เด็กชายมงคล อิมโอชา	ม.2 / 6	เครื่องประกอบจังหวะ
3.	เด็กชายชฎานนท์ ทองศรีจันทร์	ม.2 / 7	ไซโลโฟน
4.	เด็กชายชาตรี โชติธีรวิธ	ม.3 / 6	คีย์บอร์ด
5.	นายเพชร นันทกิจ	ม.3 / 6	แซกโซโฟน
6.	เด็กชายธัญพจน์ ทองน้อม	ม.3 / 8	ทอมโบน
7.	นายสิทธิพันธ์ ประทุมวัน	ม.4 / 6	เครื่องประกอบจังหวะ
8.	นายพันธุ์รัช ศิริวัฒน์	ม.4 / 6	เครื่องประกอบจังหวะ
9.	นายบวร ทองสวัสดิ์	ม.4 / 6	แซกโซโฟน
10.	นายสยาม แซ่มซ้อย	ม.4 / 6	แซกโซโฟน
11.	นายชยพล สุทธิฤทธิ	ม.5 / 6	เครื่องประกอบจังหวะ
12.	นายกิตติคุณ เทพนม	ม.5 / 6	เครื่องประกอบจังหวะ
13.	นายธนวัต ธรรมธร	ม.5 / 6	กลองชุด
14.	นายกฤษดา กันธา	ม.5 / 6	แซกโซโฟน
15.	นายรัชพล ภัคดีวงศ์	ม.5 / 6	ทรมเป็ต
16.	นายบุญเลิศ แสงสว่าง	ม.5 / 6	ทอมโบน
17.	นางสาวสุภาพร จงประเสริฐยิ่ง	ม.5 / 6	ไซโลโฟน
18.	นายธีรชัย รุ่งเรือง	ม.6 / 6	เครื่องประกอบจังหวะ
19.	นายอภิชาติ เรืองศรี	ม.6 / 6	กีตาร์ไฟฟ้า
20.	นายกฤษณะ ศรีทราผล	ม.6 / 6	ทรมเป็ต
21.	นางสาวจุฑามาศ อินสว่าง	ม.6 / 6	คีย์บอร์ด

ที่มา : ข้อมูลจากอาจารย์จักรพันธ์ สงวนเชื้อ

ตาราง 13กระบวนการสร้างสรรค์ลีลาท่าทางประกอบบทเพลงหงส์ฟ้า

ภาพ	เพลง	ท่าเต้น	คำอธิบาย
1.	ดนตรีบรรเลง		-ทำออกวิ่งชอยเท้ามือตั้งวง2ข้างทำท่าบินสลับขึ้นลงออกมาจากสองข้างเวที สวนกันเป็นรูปกากบาทวิ่งวน 1 รอบ
2.			-วิ่งชอยเท้าบินมาเป็นแถวหน้ากระดาน มือยังอยู่ในลักษณะท่าบิน
3.			-จีบหางแล้วปล่อยจีบหางมือยกเท้าขวาปล่อยจีบเป็นท่าตั้งวงแล้วก้าวเท้าซ้ายลงด้านหน้า หมุนขวา 1 รอบ
4.			-กระดกเท้าซ้าย แล้วหางมือซ้ายทำท่าสอดสูง เอียงด้านขวา

ภาพ	เพลง	ท่าเต้น	คำอธิบาย
5.			-พลิกมือซ้ายเป็นท่าตั้งวงแล้วหมุนซ้าย1 รอบ
6.			-อยู่ในท่าตั้งวงมือขวา มือซ้ายจับหางย อยู่ ในท่าสอดสร้อยมาลา
7.			-ถอนเท้าขวาลงแล้ว ยกเท้าซ้าย -มือทั้ง2 ข้างจับส่ง หลัง
8.			-ก้าวเท้าซ้ายลง ด้านหน้า ยกมือทั้ง2 ข้างขึ้นมาเป็นตั้งวง ระดับกลาง
9.			-หันหน้าเข้าหากันใน ท่าตั้งวงบน

ภาพ	เพลง	ท่าเต้น	คำอธิบาย
10.			<p>-ก้าวเท้าเข้าด้านใน แล้วเดี่ยวขาซ้าย</p> <p>-มือซ้ายจับหงายแขน ตั้ง มือขวาจับบน เหนือศีรษะ</p>
11.			<p>-วิ่งสวนทางกันเข้าไป บริเวณข้างเวที</p>
12.			<p>-วิ่งไปเอาผ้าขาว ออกมา โดยให้ 2 คน จับหัวท้ายแล้วสะบัด และวิ่งออกมาจาก ด้านในเวที</p>
13.			<p>-นำผ้ามาเรียงกันโดย ให้ตัวกลางออกมา ง่ายง่าย</p>

ภาพ	เพลง	ทำเต็ม	คำอธิบาย
14.			<p>-ตัวกลางใช้ท่าทางนาฏยศิลป์ไทยเข้ามาผสมผสานการแสดง ร่ายรำไปตามจังหวะเพลง</p>
15.			<p>-ตัวกลางใช้ท่าทางนาฏยศิลป์ไทยเข้ามาผสมผสานการแสดง ร่ายรำไปตามจังหวะเพลง</p>
16.			<p>-ยกผ้าขึ้นเหนือศีรษะแล้วสะบัดผ้าออกแล้ววิ่งเข้าข้างเวที</p>

ภาพ	เพลง	ท่าเต้น	คำอธิบาย
17.	เจ้า빈		-วิ่งซอยเท้าออกมาในท่าตั้งวง ซอยเท้าอยู่กับที่
18.	อ่อนล้า		-ก้าวเท้าขวายกเท้าซ้ายเหยียดตึง มือพลิกหงายออกข้างลำตัวทั้ง 2 ข้าง
19.	หรือไร		-ยกเท้าซ้ายที่เหยียดขึ้นมาด้านหน้ากดปลายเท้าลง มือพลิกมือคว่ำทำท่า빈มือขวาสูง
20.	หงส์ฟ้า		-ก้าวเท้าซ้ายลงข้างหน้าพร้อมตั้งมือทั้งสองข้างเป็นท่าตั้งวง มือขวาสูงกว่ามือซ้าย

ภาพ	เพลง	ท่าเต้น	คำอธิบาย
21.	จิ้งมาเรียบดิน		-ก้าวเท้าขวาไป ด้านข้างแล้วขยับเท้า ซ้ายตาม แล้ว ทั้ง สะโพก บิดตัว มือทั้ง2 ข้างกดมือลงอยู่ในท่า บิน พร้อมทั้งหมุนตัว ไปด้านขวา
22.	ไปอยู่		-หันหน้ามายกขาขึ้น เหนือศีรษะทั้งสองข้าง เท้าแตะด้านหน้า แล้ว หมุนตัวไปด้านซ้าย 1 รอบ
23.	พรหมมินทร์		-พลิกมือหงายข้าง ลำตัว กดตัวลงมา ด้านหน้าแตะเท้าขวา พร้อมทั้งหมุนตัวอีก ครั้ง
24.	แล้วโย		-ก้าวเท้าขวากระดก เท้าซ้าย มือทั้ง 2 ข้าง ทำท่าบินโดยมือขวา อยู่ด้านหน้ามือซ้ายอยู่ ด้านหลัง พร้อมกับ หมุนตัว

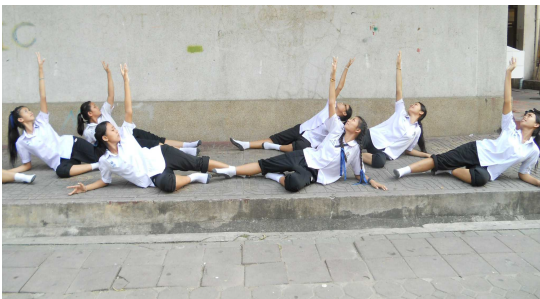
ภาพ	เพลง	ท่าเต้น	คำอธิบาย
25.	มาลี		<p>-ก้าวเท้าขวา ข้างซ้ายย่อตัวลงกด มือลงด้านหน้า มือ ซ้ายสูง</p>
26.	แค่เพียง		<p>-ยืดตัวขึ้นตั้งตรงพลิก มือหงายพร้อมทั้ง หมุนตัว</p>
27.	ดินแดน		<p>-ยกมือขึ้นเหนือศีรษะ ทั้ง 2 ข้างยืนตัวตรง พลิกฝ่ามือเข้าหา ตัวเอง</p>
28.			<p>-ก้าวเท้าไปด้านหน้า ยืดตัวขึ้นทำท่าบิน พร้อมกับหมุนตัววง แปรแถว</p>

ภาพ	เพลง	ท่าเต้น	คำอธิบาย
29.	ติดกันอะไร		<p>-วิ่งมาเป็นแถวหน้า กระดานหงายมือขวา เข้าหาตัวหันหน้าเข้า ด้านใน -สับมือออกด้าน นอกพร้อมกับสับ หน้าออกหาคนดูยึด ตัวขึ้น</p>
30.	ถึงไม่ไผ่		<p>-หงายมือขวาเข้าหา ตัวหันหน้าเข้าด้านใน สับมือออกพลิกมือ หงายเอียงโน้มตัวลง ด้านข้าง มือซ้ายสูงมือ ขวาระดับเข้า</p>
31.	เมืองแมน		<p>-พลิกมือกลับไปหัน เข้าหาตัวเองแล้วหัน กลับไปด้านใน โดยให้ มือขวาสูง เหยียดตั้ง มือซ้ายเหยียดตั้งมือ ต่ำ</p>
32.	เห็นแคว้น เห็นแดน		<p>-กลับมาทำท่าเดิม หงายมือขวาเข้าหาตัว หันหน้าเข้าด้านใน สับมือออกพลิกมือ หงายเอียงโน้มตัวลง ด้านข้าง มือซ้ายสูงมือ ขวาระดับเข้า</p>

ภาพ	เพลง	ท่าเต้น	คำอธิบาย
33.	กันดารก็		<p>-มือขวายกขึ้นเหนือศีรษะแขนตึง มือซ้ายแขนตึงระดับไหล่ วิ่งชอยเท้าขึ้นมาแปรรวด พร้อมกับหมุนตัว 1 รอบ</p>
34.	เห็นว่างาม		<p>-ก้าวเท้าขวาไปด้านข้างเท้าซ้ายก้าวไปด้านหน้า หมุนแขนให้อยู่ในลักษณะมือขวามือสูงมือซ้ายแขนตึงส่งไปด้านหลัง พร้อมกับหมุนตัว</p>
35.	ปราสาทเจ็ดสี		<p>-หงายมือทั้ง 2 ข้าง ระดับไหล่เท้าขวาเตะไปด้านหน้า</p>
36.	ล้วนแต่ดีมีล่อใจ		<p>-คนด้านขวาตีลังกา 1 รอบ -คนด้านซ้ายยืนอยู่ในท่า มือตั้งวงกลางระดับไหล่ตักน้ำหนักตัวไปที่ขาข้างซ้าย</p>

ภาพ	เพลง	ท่าเต้น	คำอธิบาย
37.	ด้วยเหตุใด		<p>-กลุ่มขวามือยืนแขนตั้งทแยงมือขวาสูงเท่าขวาตะด้านหน้า</p> <p>-กลุ่มซ้ายมือยกเท้าซ้ายมือขวาแขนตั้งระดับไหล่ มือซ้ายแนบลำตัว</p>
38.	หรือจึงไม่เห็น		<p>-กลุ่มขวามือก้มตัวลงด้านหน้าแขนขวาเหยียดตั้ง</p> <p>-กลุ่มซ้ายมือก้าวขาไขว้ไปด้านข้างแขนตั้งระดับไหล่เฉียงไปด้านข้างซ้ายพร้อมทั้งหมุนตัว</p>
39.	เช่นความงาม		<p>-กลุ่มขวามือหมุนตัวหันกลับมาแขนทั้ง2ข้างตั้งเฉียง ตะเท้าขวาไปด้านหน้า</p> <p>-ทิ้งน้ำหนักตัวไปด้านขวามือตั้งวงระดับกลาง</p>
40.	ดินแดน แห่งเรา		<p>-กลุ่มขวามือตีลังกาอีกรอบ</p> <p>-กลุ่มซ้ายมือต่อตัวติดกันแนวเฉียงยกเท้าซ้ายเป็นแนวเดียวกัน</p>

ภาพ	เพลง	ท่าเต้น	คำอธิบาย
41.	มีแต่ ระกำ		<p>-กลุ่มขวยยืนในท่ามือ ขาตั้งมือระดับไหล่ มือซ้ายระดับอก ยืน ตัวตรง</p> <p>-กลุ่มซ้ายมือซ้ายจับ ปลายเท้าซ้ายส่งหลัง มือขวาแขนตั้งระดับ ไหล่</p>
42.	ขาดไฟ ไร่น้ำ ต้อง		<p>-กลุ่มขวามหันตัวก้าว เท้าขวาแล้วยกเท้า ซ้าย มือขวาแขนตั้ง ระดับไหล่มือซ้ายยก สูงเหนือศีรษะ</p> <p>-กลุ่มซ้ายมือตั้งมือ ระดับไหล่มือซ้าย ระดับอก</p>
43.	ตามด้วยแสง เดือนดาว		<p>-ต่างคนต่างก้าวเท้า นอกออกไปด้านข้าง แล้วยกเท้าด้านในขา ตั้ง เหวียงแขนตั้งแขน ด้านในตั้งเหนือศีรษะ</p>
44.	หงส์ฟ้า เมื่อยล้ำ บอกเรา		<p>-ก้าวเท้าไขว้ไป ด้านหน้าเก็บมือทั้ง2 ข้างไว้ด้านหน้าพร้อม ทั้งบิดตัวเล็กน้อย</p>

ภาพ	เพลง	ท่าเต้น	คำอธิบาย
45.	หงส์ด้วยกัน สัมพันธ์		-ก้าวเท้าเข้ามาด้านใน แล้วยกเท้าด้านนอก ขึ้น แขนทั้ง2ข้างตั้งเห นอศีระชะเป็นรูปตัววี
46.	เพียงเจ้ามาที่นี้		-คู่หน้าหันเข้าหากัน กางแขนระดับไหล่ขา นอกเหยียดตั้ง -ด้านนอกก้าวเท้าเข้า มาด้านในมือนอก พลิกมือหงายมือใน ยกสูงเหนือศีระชะ
47.	พอดีที่เรา		-คู่หน้าจับมือแขนตั้ง ระดับไหล่ -ด้านข้างหมุนตัวแล้ว กลับมาอยู่ในท่ามือทั้ง 2ข้างหงายมือระดับ ไหล่ พร้อมทั้งหมุนตัว
48.	ส่งผ้า ให้คลุม พอได้นุ่มกายเจ้า		-นั่งลงกับพื้นโดยใช้ การนอนตะแคง ด้านข้างเท้าด้านบน เหยียดตั้ง ยกตัวใช้ ศอกค้ำตัวไว้ มือด้าน ในยกขึ้นเหนือศีระชะ

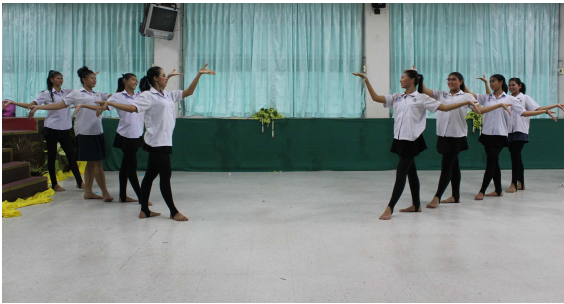

ภาพ	เพลง	ท่าเต้น	คำอธิบาย
49.	แข็งแรง แล้วเข้า		-พลิกตัวหันหลังไขว ขาด้านหน้า หันหน้า มองออกมาด้านนอก
50.	เจ้าก็คงจากไป		-ทำท่าดีลังกาสลัดกัน ทีละคู่ พร้อมทั้งวิ่งมา แปรแถว
51.	เจ้าบินอ่อนล้า		-กลุ่มขวามือมือซ้าย เกาะคนด้านหน้า มี ขวาเหยียดแขนระดับ ไหล่เหยียดขาขวาตึง ไปด้านข้าง -กลุ่มซ้ายมือยื่นเป็น แถวตอน
52.	ข้าช่วยหงส์ฟ้า เจ้าจมีแรง		-กลุ่มขวามืออยู่ในท่า เดิม -กลุ่มซ้ายมือค่อยขยับ ตัวโดยใช้ท่าบิน ออกมาทีละคน พร้อม ทั้งหมดตัวแล้ววิ่งแปร แถว

ภาพ	เพลง	ท่าเต้น	คำอธิบาย
53.	เผือกมันตาก แห้ง ก็เสาะแสวง		-ก้าวเท้าไขว้ไปด้าน หน้าต่างคนต่างไขว้ขา ออก มือด้านในเท้า เอว ส่วนมือด้านนอก แขนเหยียดตั้งระดับ ไหล่
54.	เที่ยวหามาให้		-พลิกตัวกลับมาพร้อม ยกมือเหยียดตั้งเหนือ ศีรษะ มือนอกเท้าเอว ยกเท้านอกเหยียดตั้ง พร้อมทั้งหมุนตัว
55.	ที่ตอน จากลา		-มือทั้ง2ข้างหงายมือ ระดับไหล่หันหน้ามอง ด้านนอก เท้าด้านใน แตะด้านหน้า
56.	ไม่เคยว่าเห็นใจ		-ยกเท้าด้านในขึ้นกด ปลายเท้าลง มือทั้ง2 ข้างเหยียดแขนตั้ง ทแยงเฉียง โดยมีมือ ด้านในต่ำ มือด้าน นอกสูงเหนือศีรษะ

ภาพ	เพลง	ท่าเต้น	คำอธิบาย
57.	บทเรียนสุดท้าย เป็นกาอโย หมายหงส์ทอง		-ทำท่าทางในลักษณะต่างๆโดยการนำเทคนิคยิมนาสติกมาใช้ในการสร้างสรรค์ลีลาท่าทาง
58.	ดนตรีบรรเลง		-ทำท่ายกตัว โดยคนด้านบนแยกขาออกเหยียดตั้ง มือจับคนข้างล่างเพื่อการทรงตัว
59.	เจ้าบินอ่อนล้ำ ข้าช่วยหงส์ฟ้า เจ้าจมีแรง		-ก้าวขาออกไปด้านข้างคู่หน้ายกตัวลง คู่หลังยืดตัวขึ้น แขนทั้ง 2 ข้างเหยียดไปด้านข้างลำตัวแล้วสะบัดนิ้วมือตามจังหวะ
60.	เผือกมันตากแห้ง ก็เสาะแสวง เที่ยวหามาให้		- คู่หน้าหันออกไปด้านนอกยกเท้า ด้านหลังขึ้น แขนตั้งเฉียงทแยงทั้ง 2 ข้าง - คู่หลังทำเหมือนคู่หน้าแต่หันหน้าเข้าหากัน

ภาพ	เพลง	ทำเต็ม	คำอธิบาย
61.	ที่ตอน จากลา ไม่เคยว่าเห็นใจ		-แขนตึงเหนือศีรษะ เข้าหากัน อีกมือแขน ตึงระดับไหล่ ยื่นแตะ เท้าไปด้านหน้า
62.	บทเรียน สุดท้าย		-แขนตึงระดับไหล่ทั้ง 2ข้าง ตัวตรง พร้อม กับหมุนตัว 1 รอบ
63.	เป็นกาอย่า หมายหงส์ทอง		-ตั้งมือคล้ายท่าตั้งวง นอกออกด้านข้าง ลำตัว ก้าวขาออกอยู่ ด้านหน้า มองมือตั้ง วง พร้อมหมุนตัวแล้ว วิ่งแปรแถวไปอยู่ใน ท่าจบ
66.			-ท่าจบ ทำท่าบินของ นกหงส์ในลักษณะ ต่างๆ

ตาราง 14 กระบวนการสร้างสรรค์ลีลาท่าทางประกอบบทเพลงเอกลักษณ์ไทย

ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
1.	ดนตรี บรรเลง		ออก 2 ข้างประตู วิ่งสวนกันหน้าเวทีปรับ แถวเป็นตัววี อยู่ในท่า หงายมือ
2.			จากแถวตัววี แถวหน้า วิ่งสวนเข้าไปตรงกลาง แถวหลังวิ่งสลับกัน ขึ้นมาข้างหน้า
3.			วิ่งมาจัดแถวตามรูป อยู่ในท่าตั้งวงกลาง ด้านหลังตั้งวงบน
4.			- คนกลางหน้า-หลังอยู่ ในท่าเดิม - ด้านข้าง 2 ข้างอยู่ใน ท่าโบราณคดีตั้งวงสูง เข้าหากัน

ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
5.			<ul style="list-style-type: none"> - คนกลางอยู่ในตั้งวงกลางท่าเดิม - ส่วนคนด้านข้าง 2 ข้าง จีบหางเข้าหากันพร้อมกับก้าวขาเข้าหากัน
6.			<ul style="list-style-type: none"> - ม้วนจีบออกเป็นท่าตั้งวง ขาเหยียดตั้ง - คนกลางหน้าหลังอยู่ในท่าเดิม
7.			<ul style="list-style-type: none"> - จีบหางระดับไหล่ทั้งสองข้าง ก้าวหน้าเท้าขวา เอียงขวา
8.			<ul style="list-style-type: none"> - ม้วนมือจีบออกเป็นตั้งวงกลาง ให้นำนักตัวไปที่ขาขวา - ทำท่าที่ 7-8 สลับกัน 2 ครั้ง แล้วหมุนตัวไปด้านซ้าย

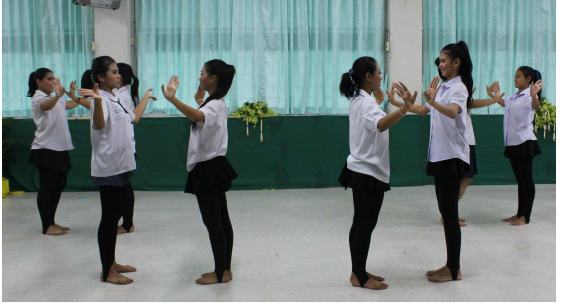
ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
9.			-หงายมือทั้ง 2 ข้าง ระดับไหล่ เท้าซ้ายไขว้ ขวาเหยียดตั้ง
10.			-จีบปรกข้างมือขวา ก้าวเท้าขวาไปด้านข้าง
11.			-ม้วนมืออยู่ในท่าตั้งวง บนมือขวา มือซ้ายตั้ง วงกดไหล่ลงด้านซ้าย ทิ้งน้ำหนักลงเท้าขวา
12.			-หันซ้ายอยู่ในท่าผลา สีน ก้าวเท้าขวาหมุน ตัวไปด้านซ้ายแล้วหัน มาอยู่ด้านหน้า
13.			-หน้าตรงมือซ้ายตั้งวง บน มือขวาหงายมือ ระดับไหล่ ยืนเท้าซ้าย เหลื่อมเท้าขวาเล็กน้อย

ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
14.			-จับหงายระดับไหล่ วิ่ง แปรแถววิ่งขึ้นมา ด้านหน้า
15.	หลายร้อยปี		-ม้วนมือจับออกเป็นตั้ง วง -คนกลางจับเข้าหา ตัวเอง ยกสูงท่วมศีรษะ
16.	ดีดัก		-สะบัดมือเข้าด้านใน พร้อมกับต่างคนต่าง ก้าวขานอกแล้วยกขา ข้างในเหยียดตั้ง -คน กลางเอียงข้างซ้ายผาย มือขวาออกมาข้างหน้า
17.			-คนกลางและคนข้าง หลังอยู่ในท่าเดิม -คน ด้านข้าง 2 ข้าง ต่างคน ต่างหันออกนอกแล้วจับ หงายซ้อนกัน ระดับเอว

ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
18.	เอกลักษณ์		<p>-คนด้านข้างหมุนตัว หงายมือทั้ง 2 ข้าง เหยียดขานอกตั้ง -คน ตรงกลางตั้งวงกลางยืน ตัวตรง</p> <p>-ด้านหลังจับหงาย กระดกขาหันหน้าเข้า หากัน</p>
19.			<p>-ด้านหลังตั้งวงเข้าหา กัน -ด้านข้างหงายมือ ระดับไหล่ พ้อยท์เท้า หันหน้าเข้าหากัน ก้าว เท้า แล้วหมุนตัวเข้า ด้านใน</p>
20.	คนไทย		<p>-คนด้านหลังอยู่ในท่า เดิม</p> <p>-คนด้านข้างหันหน้า ตรงมือด้านนอกเท้า สะเอว มือด้านในหงาย มือระดับไหล่ ยกขาใน หมุนตัว</p>
21.			<p>-คนกลางและด้านหลัง อยู่ในท่าเดิม</p> <p>-คนด้านหน้าพลิกมือ หงายเป็นท่าตั้งวง ก้าวหน้าขาด้านนอก</p>

ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
22.	ทราบไป		-วิ่งหมุนตัวชอยเท้าจีบ หงายระดับไหล่
23.	ทัวลิน		-ม้วนมือจีบเป็นตั้งวง กลาง คู่หลังหันหน้าเข้า หากัน มือวางที่แก้มอยู่ ในท่าอาย
24.	รอยยิ้ม		-หันหน้าเข้าหากันมือ ด้านนอกหงายมือ ระดับไหล่ มือด้านใน จีบคว่ำระดับปาก
25.	บนหน้า		-ยกมือจีบขึ้นข้างบน เข้าหาตัวเอง ยกเท้า ด้านนอกพ้อยท์เท้า -คู่หลังทำท่าเดิม
26.	เหมือน ตั้งว่า		-ม้วนมือจีบเป็นท่าตั้ง วงมือด้านในตั้งวงบน มือด้านนอกตั้งวงกลาง ก้าวหน้าขานอก

ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
27.	ไม่มี		-หมุนตัวทำท่าเดิมซ้ำ อีก 1 รอบ
28.	ทุกซีก		-คูที่ 1 หน้าหันข้างมือนอกอยู่ที่แก้ม คูที่ 2 เขยียดตั้งแขนเข้าหากันมือหนึ่งสูงมือหนึ่งต่ำ คูที่ 3 ทำเหมือนคูที่ 2 แต่หันออก คู่สุดท้ายตั้งวงระดับไหล่
29.	คนไทย		-วิ่งชอยเท้าแปรแถว -คูที่ 1 แขนตั้งมือสูงหันเข้าหากัน คูที่ 2 แขนตั้งมือสูงหันออกด้านนอก คูที่ 3 ทำเหมือนคูที่ 3 ตรงกลาง 2 คนทำท่าจีบหางยระดับไหล่วิ่งชอยเท้ามาด้านหน้า
30.	เหมือนคน		-คูที่ 1 สลับหันออก ส่วนคูอื่นหมุนตัวอยู่ในท่าเดิม คู่กลางหมุนตัวหันหน้าออกนอก ยืนหัวไหล่ชนกันหันหน้าออกด้านนอก ขายืนตัวตรง

ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
31.	มีโชค		<p>-หันหลังชนกัน ถอนเท้า ในมือด้านในจับคว่ำไว้ บริเวณด้านหลัง มือขวา จับหงายชายพก -คู่กลางจับคว่ำระดับ เอวหันหน้าชนกัน</p>
32.	ถูก		<p>-หันมาด้านหน้าจับคว่ำ ไว้ที่ไหล่ ยกเท้านอกอ ขา -คู่กลางม้วนจับเอามือ ประสานกันไว้ด้านหน้า แล้วเหยียดเท้าไป ด้านข้าง</p>
33.	โหลก		<p>-ปล่อยจับเป็นลักษณะ มือหงายทั้ง 2 ข้าง ระดับไหล่ วางเท้าที่ยก เหยียดไปด้านข้างทิ้ง น้ำหนักตัวไปที่ขาที่ เหยียด -คู่กลางทำท่า เดียวกันแต่หันข้าง</p>
34.	ทุกสมัย		<p>-หมุนตัววิ่งชอยเท้า จับคู่หันหน้าเข้าหากัน มือที่หงายอยู่พลิก ขึ้นมาอยู่ในท่าตั้งวง กลาง</p>

ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
35.	เคารพ		<p>-คู่ที่อยู่ด้านซ้ายอยู่ข้างหน้า คนที่อยู่ด้านขวาซ้อนข้างหลัง อยู่ในท่าจับปรกข้างท่อมศึระะ อีกมือทำสะเอว ยกเท้าเดียวกับมือที่จับ</p>
36.	คน		<p>-วาด จีบ ลง มา ใน ลักษณะจีบหงาย วางเท้าที่ยกเหยียดไปด้านข้าง หันมองหน้าคู่ของตัวเองในลักษณะ 45 องศา</p>
37.	สูงกว่า		<p>-คู่ที่อยู่ด้านหน้าหมุนตัวแล้วนั่งตั่งเข้า มือตั้งวง ทั้ง 2 ข้าง ส่วนคู่หลังหมุนตัวแล้วยืนเหยียบเข้ามือข้างในอยู่ในท่าตั้งวงบนและมือข้างนอกอยู่ในท่าตั้งวงล่าง</p>
38.	และศรัทธา		<p>-หมุนรอบตัวเอง 1 รอบ วิ่งเข้าหาคู่พนมมือไว้ที่อกในท่าไหว้</p>

ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
39.	ในครุ		-หมุนรอบตัวเองสลับ คนด้านในนั่งตั้งเข่า -คนด้านนอกยกเท้า เหยียบที่เขาเบาๆใน ลักษณะท่าพนมมือไหว้ บริเวณหน้าอก
40.	ผู้เคยสอน ให้		-คู่ที่ยืนจับแล้วม้วนจับ ออกเป็นท่าตั้งวง มือ ด้านนอกตั้งวงสูงท่วม หัว มือด้านในตั้งวง กลาง แตกคโหลลงเท้า ในเหยียดตั้ง
41.	ไม่ทิ้งพ่อแม่		-วิ่งในท่าจับหางแยก ออก 2 ข้าง แล้วเข้าแถว หน้ากระดานในท่าจับ หางระดับไหล่
42.	เลี้ยงดูแล		-วิ่งซอยเท้าแปรแถวคู่ กลางขยับมาด้านหน้า ยกจับขึ้นเหนือหัว ยก เท้าไปด้านหลังขาตั้ง
43.	ให้แกชื่นใจ		-ปล่อยจับออกเป็นมือ หงายในท่าพรหมสี่หน้า เหนือศีรษะ ยกเท้าจาก -ด้านหลังยกมา ข้างหน้าเฉียง 45 องศา

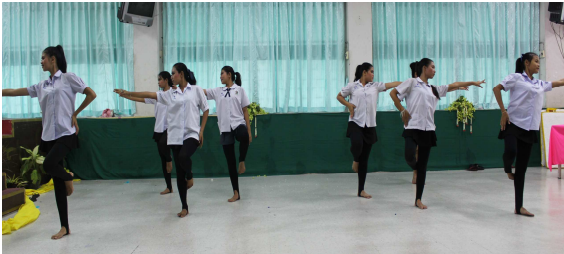
ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
44.	สิบนิ้วน้อม พนมไหว้		<p>-วงชอยเท้าหมุนตัว 1 รอบแล้วแปรแถว นั่งตั้งเข่าอยู่ในท่าพนมมือไหว้ระดับอก สลับกันส่วน</p> <p>-คนยืนก็ทำท่าพนมมือเช่นเดียวกัน</p>
45.	เคราภพ ผู้ใหญ่เป็น อาจันต์		<p>-หมุนรอบตัว 1 รอบแล้วคู้หน้านั่งลงตั้งเข่าในท่าไหว้พนมมือ</p> <p>-ส่วนคนอื่นพนมมือในท่าไหว้ย่อลงไล่ระดับ</p>
46.	รักในหลวง		<p>-วงสวนกันพร้อมกับหมุนตัว 1 รอบ 2 คน</p> <p>วงเข้าไปด้านในของเวที ส่วนที่เหลือ 6 คนอยู่ในท่าพนมพนมมือไหว้ระดับอก</p>
47.	ทวงประเทศ		<p>-อ อยู่ในท่าพนมมือระดับอกแล้วหมุนตัวหันหลัง</p>

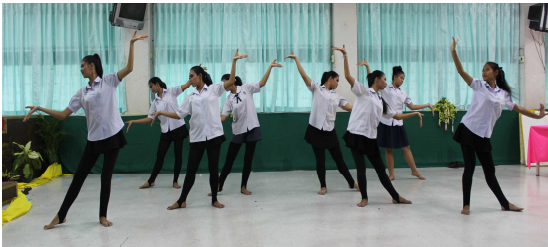

ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
48.	อยู่ไม่ห่าง		-หมุนตัวก้าวขาไปด้านข้าง มืออยู่ในลักษณะจีบหงายระดับไหล่
49.	ประเทศไทย		-ยกเท้าด้านในขึ้นในท่าเดียวขา มือจีบหงายด้านในย้ายมาไว้ที่หัวไหล่ของแขนอีกข้าง
50.	ตั้งแต่สร้าง		-แล้วม้วนมือด้านทั้งสองข้างออกเป็นตั้งวงกลาง วางเท้าด้านในเท้าด้านนอกเหยียดขาตั้ง ทิ้งน้ำหนักลงที่ขาด้านใน
51.	ไม่เคยว่าง		-นำท่าที่ 49 และท่า 50 ทำซ้ำอีก 1 รอบ รวบจังหวะให้เร็วขึ้น

ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
52.	พระเจ้า แผ่นดิน		-อยู่ในท่าพนมมือระดับ อก
53.	เอกลักษณ์ นี้		-มีนอกจิบหงายระดับ ไหล่ มือด้านในจิบปรก หน้าระดับสูง ทั้ง น้ำหนักตัวไปที่เท้าด้าน ใน เท้าด้านนอกเหยียด ตึงแล้วหมุนตัวเข้าด้าน ใน
54.	ฟ้าประจักษ์		-ม้วนมือออกเป็นตั้งวง มือด้านในตั้งวงบน เท้า อยู่ในลักษณะเดิม แล้ว วิ่งซอยเท้าออกมาแปร แถว
55.	ให้โลกได้ยิน		-วิ่งมาแปรแถวอยู่ในท่า พนมมือ ตัวตรง -คู่หลัง 2 คนจิบหงาย ยกสูงเหนือศีรษะหัน ออกด้านนอก ส่วนขา เหยียดขาด้านในไป ด้านข้างตรงข้ามกับมือ

ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
56.	ว่าไทย		<p>-คู่นำยืนด้วยปลายเท้าจับเข้าหากันท่อม ศีรษะ</p> <p>-คูที่ 2 และ 3 จับหางายไปด้านข้างสูงเหนือศีรษะ ทั้งน้ำหนักไปที่ขาด้านนอก</p>
57.	ในทั้ง ธานินทร์		<p>-หมุนตัวแล้วคู่นำลดตัวลงนั่งคุกเข่าเหยียดขาไปด้านข้าง</p> <p>-คูหลังม้วนจับออกเป็นตั้งวงระดับไหล่แขนด้านในสูงกว่าแขนด้านนอก</p>
58.	พระเจ้า แผ่นดิน		<p>-คูหลังม้วนมือทำท่าซ้ำอีก 1 รอบ คู่นำนั่งในท่าเดิม มือจับหางายระดับไหล่หันหน้าเฉียง 45 องศาเข้าหากัน</p>
59.	คือหัวใจ		<p>-วิ่งออกมาแปรแถวในท่าพนมมือให้ระดับอก</p>

ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
60.	ไทยไม่เคย		-วงแปรแถวเป็นวีคี่ว่า มือทั้งสองข้างจีบหงาย ไว้ที่อกแล้ววาดจีบ ออกไปอยู่ระดับไหล่
61.	เป็นทาส		-ก้าวเท้านอกยกเท้า ด้านในเหยียดตั้ง มือใน จีบหงายไขว้หน้า มือ นอกไขว้หลัง
62.	ให้ต่างชาติ		-ก้าวเท้าที่ยกไขว้มา ข้างหน้า มือด้านในวาด มือมาไว้ในท่าจีบหงาย ระดับไหล่ หน้ามอง ด้านนอก แล้ววงซอย เท้าแปรแถว
63.	มาคอย		-จีบคว่ำแล้วปล่อยจีบ หงายมือทั้งสองข้าง หัน ข้างยกเท้านอกพ้อยท์ เท้า
64.	ชี้เหนือ		-วางเท้าที่ยกไป ด้านหลังแกงมือทั้งสอง ข้างขึ้นเป็นท่าตั้งวง มองมือสูง คนแรกนั่งคุกเข่า

ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
65.	ชี้ได้		<p>-หันหน้ามองมือต่ำ พลิกมือตั้งวงเป็นหงาย มืออยู่ในระดับเดียวกับท่าตั้งวง หมุนตัววิ่งชอยเท้าแปรแถว</p>
66.	เอกลักษณ์		<p>-วิ่งชอยเท้ามาแปรแถว มือจับหงายบริเวณชายพก ช้อนกันด้านหน้า</p>
67.	หนึ่ง		<p>-ม้วนมือจับออกเป็นท่าตั้งวงกลาง</p>
68.	ซึ่งอยู่ใน		<p>-สะบัดมือและหน้า ออกไปด้านข้าง มือด้านในอแขนเล็กน้อย ยกเท้าด้านในออก</p>

ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
69.	หัวใจ		-วางเท้าด้านในทิ้งน้ำหนักลงทางด้านในเท้า นอก เขียดตึง แขนทั้งสองข้างเขียดตึง แขนด้านในสูง แขนด้านนอกต่ำเป็นมุมทแยง
70.	คน		-ทิ้งน้ำหนักตัวไปที่ทางด้านใน เท้านอกแตะ เข้ายกสัน มือทั้งสองข้างจับหงาย ในระดับเดิมในท่า 69
71.	ไทย		-ปล่อยมือจับออกหงายมือในระดับเดิมแต่งอ แขนเล็กน้อย หันหน้ามองมือต่ำ
72.	เรามี		-ยกมือนอกขึ้นจับเข้าหาตัว หน้ามองตรง มือด้านในเท้าที่เอว งอ แขน ยกเท้าด้านในองขา

ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
73.	วัดงาม ใกล้ๆ		-วางเท้าด้านในเท้านอก เหยียดตั้ง มือด้านนอก จับหางไขว้หน้า มือด้าน ในไขว้หลัง คู่หน้านั่งตั้ง เข้า
74.	มีพระสอน ให้		-ลุกขึ้นหมุนตัวแปรแถว หันหน้าเข้าหากันอยู่ใน ท่าตั้งวงบนและตั้งวง กลาง คนหน้าคนหลังอยู่ ในท่าหางมือนอก มือใน เท้าเอว
75.	ทำดี		-หมุนตัวเข้าข้างในอยู่ใน ท่าพนมมือไหว้ระดับอก คนหน้าและคนหลังอยู่ใน ท่าเดิม
76.	ดนตรี บรรเลง		-วิ่งเข้าไปข้างเวทีทั้งสอง ข้างแล้วหยิบอุปกรณ์ ประกอบการแสดง ออกมา คือป้ายธงที่ทำ จากแผ่นโฟม วิ่งสวนกัน ออกมาอยู่ในแถวตอนลึก

ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
77.			<p>-คู้หน้าวิ่งขึ้นมาข้างหน้า แล้ว วิ่ง ถอย ไป อยู่ ด้านหลัง</p>
78.			<p>-คู้ที่สองวิ่งสวนขึ้นมาอยู่ ตรงกลางด้านหน้า แล้ว วิ่ง ถอย ไป อยู่ ด้านหลัง แทนที่คู้ที่ 1</p>
79.			<p>-คู้ที่ 3 และคู้ที่ 4 วิ่งสวนขึ้นมาเหมือนคู้ที่ 2 - คู้ที่ 1 และคู้ที่ 2 ยกป้ายวิ่งขึ้น แล้ววิ่งแปรแถวต่อ</p>
80.			<p>-จัดซุ้มธงเป็นรูปตัว วี หมาย ให้คู้ที่ 1 นั่งตั้งเข่าลงตรงกลางด้านหน้า ไล่ระดับจากต่ำไปหาสูง เพื่อให้เห็นธงได้ชัด และ วิ่งเข่าลงเข้าไปเก็บ</p>

ท่าที่	เนื้อเพลง	ท่าเต้นและการแปรแถว	คำอธิบาย
81.			<p>-วิ่งออกมาพร้อมพวง ดอกรัก มือด้านนอกตั้ง วงระดับกลาง</p>
82.			<p>-หมุนรอบตัว คู่หน้า นั่งคุกเข่าเหยียดขาไป ด้านข้างมือด้านนอกตั้ง วงระดับกลาง คู่ที่ 2 ถือ พวงดอกรักมือนอกมือ ด้านในตั้งวง คู่ที่ 3 และ คู่ที่ 4 ถือพวงดอกรัก ข้างเดียวกับคู่ที่ 1 หัน เข้าหานักร้อง</p>

เครื่องแต่งกายผู้แสดงวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชานิเวศน์

ภาพที่ 37 : เครื่องแต่งกายนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชานิเวศน์
ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

ภาพที่ 38 : เครื่องแต่งกายนักร้องที่ประยุกต์ใช้ชุดไทยในการออกแบบ
ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

ภาพที่ 39: เครื่องแต่งกายนักร้องและผู้แสดงประกอบนักร้องในชุดไทยประยุกต์
ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

ภาพที่ 40: เครื่องแต่งกายนักร้องและผู้แสดงประกอบนักร้องในชุดไทยประยุกต์
ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

ภาพที่ 41 : เครื่องแต่งกายนักร้องและผู้แสดงประกอบนักร้องในชุดไทยประยุกต์
ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

ภาพที่ 42 : เครื่องแต่งกายนักร้องและผู้แสดงประกอบนักร้องในชุดกระโปรงยาว
ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

ภาพที่ 43 : เครื่องแต่งกายนักดนตรี

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

ภาพที่ 44: เครื่องแต่งกายนักดนตรี

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

เครื่องดนตรีวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมประชาชนเวศน์

ภาพที่ 45: กลองชุด

ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

ภาพที่ 46: กีตาร์เบส

ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

ภาพที่ 47: กีตาร์ไฟฟ้า

ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

ภาพที่ 48: คีย์บอร์ดไฟฟ้า

ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

ภาพที่ 49: ซাইโลโฟน

ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทธานุกุล

ภาพที่ 50: คองกา

ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทธานุกุล

ภาพที่ 51: คาวเบสและกลองทีมบาเลต

ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

ภาพที่ 52: ระฆังราว และแทมบูรีน

ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

ภาพที่ 53: ทรัมเป็ต(ขวา) และทรอมโบน(ซ้าย)

ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

ภาพที่ 54: แซกโซโฟน

ที่มา : อาจารย์ทิวา จันทรานุกูล

ภาพที่ 55 : เปิงมางคอก

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

ภาพที่ 56 : กลองทัด

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

ภาพที่ 57: ตะโพน

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2555

ภาพที่ 58: กลองยาว

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

ภาพที่ 59: กลองแขก

ที่มา : ผู้วิจัย, บันทึกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2554

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวชนิดา จันทร์งาม เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2522 ที่อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2545 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชา นาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2552

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำภาควิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี